

ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ ІМ. І. І. ШМАЛЬГАУЗЕНА
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ГЛОТОВ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 595.763.34

ДИСЕРТАЦІЯ

**ЖУКИ-СТАФІЛІНІДИ ПІДРОДИНИ ALEOCHARINAE (COLEOPTERA,
STARHYLINIDAE, ALEOCHARINAE) ПІВДЕННОГО СХОДУ УКРАЇНИ
(ФАУНА, МОРФОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ, СИСТЕМАТИКА)**

03.00.24 — ентомологія

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ С. В. Глотов

Науковий керівник:

Корнєєв Валерій Олексійович,
доктор біологічних наук, професор,
член-кореспондент НАН України

Київ — 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1 Огляд літератури	18
1.1 Історія вивчення підродина Aleocharinae у світі	18
1.2 Історія вивчення підродина Aleocharinae в Україні.....	23
1.3 Історія вивчення підродина Aleocharinae району дослідження.....	26
РОЗДІЛ 2 МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ	28
РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ	34
РОЗДІЛ 3 Фауністичний склад підродина Aleocharinae південного сходу України	34
3.1 Список видів підродина Aleocharinae південного сходу України.....	36
3.2 Структура видового різноманіття підродина Aleocharinae південного сходу України	50
3.3 Ландшафтно-біотопічний розподіл підродина Aleocharinae південного сходу України	56
3.4 Інвентаризація фауни заповідних ділянок.....	79
3.5 Біотопічний розподіл жуків-стафілінід у заповіднику «Кам'яні Могили»	85
3.6 Аналіз ареалів підродина Aleocharinae південного сходу України.....	97
РОЗДІЛ 4 Огляд підтриби Gyrorphaenini фауни України	107
РОЗДІЛ 5 Ключі для визначення Aleocharinae південного сходу України.....	121
ВИСНОВКИ.....	150
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	152
ДОДАТОК А. Фізико-географічні умови південного сходу України	196
ДОДАТОК Б Анотований список підродина Aleocharinae південного сходу України	204

АНОТАЦІЯ

Готов С. В. Жуки-стафілініди підродини Aleocharinae (Coleoptera, Staphylinidae) південного сходу України (фауна, морфологічні особливості, систематика).— На правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.24 — ентомологія. — Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України. Київ, 2020.

Дисертація є першим комплексним дослідженням жуків-стафілінід підродини Aleocharinae південного сходу України, яке базується переважно на матеріалах, зібраних автором із залученням порівняльних матеріалів з інших колекцій України та Європи.

Подано характеристику Aleocharinae сучасної фауни південного сходу України; в регіоні дослідження виявлено 157 видів, що належать до 40 родів та 13 триб. Вперше для фауни південного сходу України наводиться 148 видів з 40 родів, з них в Україні вперше зареєстровано 20 видів з 11 родів (*Aleochara roubali*, *Atheta aquatica*, *A. aquatilis*, *A. ermischii*, *A. ravilla*, *A. macrocera*, *A. marcida*, *A. ganglbaueri*, *A. excisa*, *A. subtilis*, *Brundinia marina*, *Philhygra parca*, *P. volans*, *Alevonota rufotestacea*, *Gyrophana pseudonana*, *Pella similis*, *Calodera cochlearis*, *Ocalea latipennis*, *Oxypoda longipes*, *O. nigricornis*, *O. vittata*, *O. vicina*, *Gnypeta brinki*); ще 3 види вперше відзначено для України з інших регіонів.

Показано розподіл видів в основних типах природних та антропогенних біотопів та мікростаціях на південному сході України та на заповідних територіях регіону. Ареали алеохарин належать до 5 типів за класифікацією К.Б.Городкова: космополітичний та мультирегіональний мають по 7 видів, голарктичний — 17 видів, палеарктичний — 104 види, європейський — 21 вид. Основу фауни складають види з євразійськими (33 види), євро-сибірськими (35 видів) та євро-кавказькими (14 видів) ареалами.

Наведено огляд підтриби Gyrophanina фауни України, уточнено та суттєво доповнено видовий склад: виявлено 24 види з 4 родів (*Agaricochara* – 1 вид, *Brachida* – 1 вид, *Encephalus* – 1 вид, *Gyrophana* – 21 вид), серед яких 7 видів

вперше наведено для фауни України. Ревізія групи видів *Gyrophæna fusicornis* з та залучення матеріалу з інших районів Палеарктики дозволили описати раніше невідомий вид *Gyrophæna plutenkoi* Glotov, 2014 і встановити синонімію *Brachida exigua* (Heer, 1839) = *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872, *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 = *Gyrophæna sunanica* Pašnik, 2000 = *Gyrophæna flammula* Race, 2007.

Складено визначник підродини Aleocharinae південного сходу України; ключі для визначення триб, підтриб, родів, підродів та видів доповнено з урахуванням отриманих відомостей про морфологію генітальних структур та узагальнення всіх літературні відомостей.

Ключові слова: Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae, Україна, видовий склад, поширення, біотопічний розподіл, морфологія, таксономія, номенклатура, визначники.

Список праць, опублікованих за темою дисертації:

Статті, опубліковані у наукових виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus або Web of Science:

1. **Glotov S. V.**, Petrenko A. A., Mateleshko A. Yu. 2011. Rove beetles of the genus *Gyrophæna* (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) of Ukraine. *Vestnik zoologii*. — 45 (2). — P. 127–143. (особистий внесок здобувача – визначення зібраного матеріалу та написання тексту) (Scopus)
2. **Glotov S. V.** 2012. Rove Beetles of the Genera *Agaricochara*, *Brachida* and *Encephalus* (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) of Ukraine. *Vestnik zoologii*. — 46 (5). — P. 387–393. (Scopus)
3. **Glotov S. V.** 2014. New species, new synonym, and additional records of *Gyrophæna* (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) from the Palearctic Region. *Vestnik zoologii*. — 48 (2). — P.179–184. (Scopus)

Публікації у виданнях України, що входять
до переліку фахових видань МОН України:

4. Петренко А. А., Глотов С. В. 2008. Матеріали к фауне жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) Станично-Луганського відділення Луганського природного заповідника. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. «Природничий альманах. Серія: Біологічні науки»*. — Херсон. — 10. — С. 104–113. (особистий внесок здобувача – участь у зборі польового матеріалу, обговоренні та написанні тексту)
5. Глотов С. В. 2010. Матеріали к фауне жуков-стафилинид підсемеїства Aleocharinae Луганської області. Сообщение 1 (Триба Athetini). *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. «Природничий альманах. Серія: Біологічні науки»*. — 14. — С. 98–106.
6. Глотов С. В. 2011. Матеріали к фауне жуков-стафилинид підсемеїства Aleocharinae Луганської області. Сообщение 2. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. «Природничий альманах. Серія: Біологічні науки»*. — 16. — С. 5–12.
7. Глотов С. В., Савченко Е. Ю. 2012. Стафилиниди (Coleoptera, Staphylinidae) заповідника «Каменные Могилы». *Известия Харьковского энтомологического общества*. — (2011). — 19 (2). — С. 5–12. (особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, обговорення та написання тексту)

Тези доповідей та матеріали конференцій:

8. Глотов С. В. 2009. Жуки-стафилиниди (Coleoptera, Staphylinidae) Станично-Луганського відділення Луганського природного заповідника НАН України. Матеріали I міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів, та молодих учених «Фундаментальні та прикладні дослідження в біології». Том I. — Донецьк: Вебер. — С. 164–165.
9. Глотов С. В., Петренко А. А., Коновалов С. В. 2009. Матеріали к фауне жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) южних отрогов Донецького кряжа. Зоологічна наука в сучасному суспільстві: Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченій 175-річчю заснування кафедри зоології. — Київ:

- Фітоцентр. — С. 103–107. (*особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, участь в обговоренні та написанні тексту*)
10. **Glotov S.** Savchenko K. 2009. The materials about fauna of Staphylinidae beetles (Coleoptera, Staphylinidae) in Kamennye Mogily Reserve. Биоразнообразие и роль животных в экосистемах: Материалы V международной научной конференции. — Днепропетровск: Лира. — С. 197–198. (*особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, участь в обговоренні та написанні тексту*)
11. **ГЛОТОВ С. В.** 2010. Матеріали к фауне жуков-стафілінід рода *Gyrophaeana* Mannerheim, 1830 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) Черновицкой области. Проблеми вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Матеріали Міжнародної наукової конференції / За редакцією І. В. Скільського та Н. А. Смірнова. — Чернівці: Друк Арт. — С. 11–14.
12. **ГЛОТОВ С. В.**, Петренко А. А., Мателешко А. Ю. О результатах изучения рода *Gyrophaeana* Mannerheim, 1830 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) фауны Украины. Ентомологічна наукова конференція, присвячена 60-й річниці створення Українського ентомологічного товариства «Сучасні проблеми ентомології». — Умань. — 2010. — С. 46–47. (*особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, участь в обговоренні та написанні тексту*)
13. Ландик В. А., **ГЛОТОВ С. В.** 2011. К изучению жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) лесопарковых насаждений г. Луганска. Матеріали VI Всеукраїнської студентської наукової конференції «Сучасні проблеми природничих наук», присвяченої здобуткам і результатам наукових досліджень у галузі природничих наук. — Ніжин. — С. 31–32. (*особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, участь в обговоренні та написанні тексту*)
14. Ландик В., **ГЛОТОВ С.**, Фомін С. 2012. Жуки-стафілініди (Coleoptera, Staphylinidae) штучних лісових насаджень м. Луганська. Збірник наукових праць «Динамика біорізноманіття 2012». — Луганськ: Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка. — С. 162–163. (*особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, участь в обговоренні та написанні тексту*)

15. Фали Л., Глотов С.В. 2012. Жуки-стафілініди (Coleoptera, Staphylinidae) яружно-балкових екосистем м. Дніпропетровська. Збірник наукових праць «Динамика біорізноманіття 2012». — Луганськ: Вид-во ДЗ ЛНУ імені Тараса Шевченка. — С. 177–178. (особистий внесок здобувача – визначення матеріалу, участь в обговоренні та написанні тексту)
16. Глотов С. В. 2012. К изучению фауны жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) заповедника Провальская степь. Матеріали VII міжнародної конференції молодих учених (20-23 листопада 2012 р., м. Харків, Україна) «Біологія: від молекули до біосфери». — Харків: ФОП Шаповалова Т. М. — С. 249–351.
17. Глотов С. В. 2019. Попередній огляд жуків стафілінід підродина Aleocharinae (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) південного сходу України. Ужгородські ентомологічні читання-2019: тези доповідей міжнародної наукової конференції (м.Ужгород, 27-29 вересня 2019 р.). Ужгород: «Говерла» — С. 35.

SUMMARY

Glotov S. V. The rove beetles of the tribe Aleocharinae (Coleoptera, Staphylinidae) in the South East of Ukraine (fauna, morphology, taxonomy.— Manuscript. Thesis for the scientific degree of candidate of sciences, speciality 03.00.24 — entomology.— I. I. Schmalhausen Institute of Zoology, NAS of Ukraine, Kyiv, 2020.

A detailed faunistic and taxonomic study of the aleocharine rove beetles of Ukraine, with special emphasis on the south-eastern area of the country (Donetsk and Luhansk Regions), based on almost two decades of collecting and exhausting analysis of existing museum collections from Ukraine and other European countries is provided. The subfamily Aleocharinae is represented in the fauna of the studied region by 157 of 40 genera belonging to 13 tribes. Of them, 148 species of 40 genera are recorded here for the first time, among them 20 species of 11 genera (*Aleochara roubali*, *Atheta aquatica*, *A. aquatilis*, *A. ermischi*, *A. ravilla*, *A. macrocera*, *A. marcida*, *A. ganglbaueri*, *A. excisa*, *A. subtilis*, *Brundinia marina*, *Philhygra parca*, *P. volans*, *Alevonota rufotestacea*, *Gyrophana pseudonana*, *Pella similis*, *Calodera cochlearis*,

Ocalea latipennis, *Oxypoda longipes*, *O. nigricornis*, *O. vittata*, *O. vicina*, *Gnypeta brinki*) are recorded for the first time from Ukraine, additional 3 species were recorded for the first time from Ukraine by the author from other parts of the country.

Distribution of the species among main natural and anthropogenic habitats and microhabitats in the South East of Ukraine, including most of protected areas (nature reserves, national parks, regional landscape parks, etc.) is analyzed.

The highest aleocharine species diversity was found in the river flood plain aspen woods — 90 species (58 %). The fauna of steppe habitats is almost as rich as the previous — 88 species (56 %) — due to the high diversity of natural microhabitats. The lowest species richness was found in the monocultures of agricultural plants — 6 species (4 %), which are mostly everybionts. Microhabitat distribution of species was found to be highest in various dead plant remnants (forest and steppe litter, decomposed woods or rotting hay) in humid localities, where 98 species (63 %) are found, on river and pond banks and sea shores — 55 species (35 %), trophically associated predominantly with larvae, puparia and eggs of numerous saprophagous Diptera, in the dung of ungulates — 15 species (10 %); and in corpses or other animal remnants — 7 видів (4 %), most of aleocharines are predatory feeding by the diptera larvae or being parasitoids in puparia, sometimes being used as agents of fly biocontrol. The fungi fruit bodies are dwelled by 18 aleocharine species (12 %) of which 9 are obligately mycetophagous feeding by the spores, and 9 species are predators on flies or other beetles. Ten species (6 %) of aleocharine dwell or overwinter in ant-heaps, being clearly myrmecophilous; some of them, as *Lomechusa* and *Lomechusoides* are specialized commensals of ants.

Species composition of Aleocharinae occurring in Luhansk Nature Reserve, Ukrainian Steppe Nature Reserve, National Nature Parks “Sviati Hory” and “Meotyda” etc. is analyzed. Seasonal dynamic picks of population was observed to be in the spring months, when humidity is high, with summer depression of population during the hot and dry summer months. Areal of aleocharine species are classified into 5 types after Gorodkov: cosmopolite and multiregional with 7 species each, Holarctic — 17 species, Palearctic — 104 species, European — 21 species. The core

of fauna is composed by species with Eurasiatic (33 species), Euro-Siberian (35 species) and Euro-Caucasian (14 species) distributions.

The subtribe Gyrophaenina is reviewed for Ukraine as a whole, its comprehensive species list is provided: 24 species of 4 species are found (*Agaricochara*, *Brachida* and *Encephalus* — 1 species each, *Gyrophaena* – 21 вид), of them 7 are recorded for the first time from Ukraine. *Gyrophaena fusicornis* species group is revised involving material from other parts of the Palaearctic Region and type specimens; *Gyrophaena plutenkoi* Glotov, 2014 was described and the synonymy was established: *Brachida exigua* (Heer, 1839) = *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872, *Gyrophaena triquetra* Weise, 1877 = *Gyrophaena sunanica* Paśnik, 2000 = *Gyrophaena flammula* Pace, 2007.

Comprehensive keys to species, genera and tribes of the Aleocharinae occurring in the South East of Ukraine are provided involving new data on morphology of some genital characters along with annotated list and compilation of all the published data.

Key words: Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae, Ukraine, list of species, distribution, habitat preferences, taxonomy, nomenclature, morphology, keys.

ВСТУП

Жуки-стафілініди (Coleoptera, Staphylinidae) — це багата видами еврибіонтна родина жуків, яка на сьогоднішній день налічує понад 63 000 видів, які належать до 32 підродин та 3672 родів (Klimaszewski et al., 2018).

Aleocharinae Fleming, 1821 — одна з найбільших підродин жуків-стафілінід. На сьогоднішній день у світовій фауні нараховується більше 16500 видів, що належать до 62 триб та 1310 родів (Newton, Thayer, 1992; Newton et al., 2000; Elven et al., 2010, 2012; Klimaszewski et al., 2018); водночас, ще декілька десятків тисяч видів алеохарин і досі залишаються неописаними (Seevers, 1978; Newton et al., 2000; Ashe, 2001, 2005; Thomas, 2009; Betz et al., 2018). Алеохарини, повсюдні в усіх природних зонах планети, населяють практично всі наземні природні та антропогенні біотопи, беруть активну участь у діяльності природних та штучних біогеоценозів. Личинки та імаго алеохарин активно заселяють підстилку, рослинні та тваринні рештки, екскременти тварин, гриби.

Низка прогресивних адаптивних особливостей призвела до появи спеціалізованих форм, які успішно співіснують з іншими тваринами, мешкаючи у печерах, норах ссавців, гніздах птахів та гуртосімейних комах (Бычков, 1933; Болов, 1970, Власов, Шестоперов, 1937; Тихомирова, 1973; Кашеев, 1982, 1983; Киршенблат 1935, 1936, 1937 а,б, 1938; Seevers, 1978; Parker, 2016; Maruyama, Parker, 2017). Більшість личинок та імаго алеохарин є неспеціалізованими хижаками, які живляться різноманітними безхребетними, виступаючи в ролі природних регуляторів їхньої чисельності (Тихомирова, 1973; Betz et al., 2018).

Окремі представники родів *Aleochara* та *Alaobia* виступають у ролі ендопаразитоїдів личинок та лялечок двокрилих та пильщиків, у зв'язку з чим в усьому світі активно проводиться розведення та акліматизація представників роду, яких успішно застосовують для боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур (Болов, 1970; Адашкевич, 1970; Петренко, 1989; Maus et al., 2018).

Суттєво менше серед них мікофагів, які живляться частинами плодового тіла та спорами грибів (Scheerpeltz, Höfler, 1949; Benick, 1952; Rusch, 1990; Ashe, 2005; Lipkow, Betz, 2005), та сапрофагів, які живляться рештками рослинного і тваринного походження та беруть активну участь у процесах ґрунтоутворення та у круговороті речовин у природі (Тихомирова, 1973; Betz et al., 2018).

Для багатьох алеохарин характерна висока чисельність, чітка приуроченість до існування у певних природних біотопах та здатність чутливо реагувати на зміни стану навколишнього середовища, що дозволяє використовувати їх як об'єкти для біоіндикації процесів забруднення довкілля та моніторингу стану екосистем (Тихомирова, 1973; Гиляров, 1965; 1982).

Актуальність теми. Вивчення та збереження біологічного різноманіття і надалі залишається пріоритетним завданням сучасної біології. Незважаючи на велику фундаментальну та прикладну значимість таких досліджень, деякі таксони і досі залишаються мало вивченими. Попри високий ступінь видового різноманіття та повсюдність, підродина Aleocharinae все ще є однією з найменш вивчених груп тваринного світу. Склад фауни багатьох регіонів планети та України зокрема, таксономія, біономія, екологічні особливості, поширення та філогенія підродина Aleocharinae вивчені недостатньо. У багатьох регіонах цим питанням ще не приділено належної уваги. До їхнього числа належить і територія південного сходу України; відомості про знахідки представників підродина Aleocharinae уривчасті (Медведев, Скляр, 1974; Петренко и др., 2003). Імовірність виявлення нових та маловідомих видів підродина Aleocharinae тут досить висока. Імовірність виявлення нових та маловідомих видів підродина Aleocharinae тут досить висока. Водночас відсутність ключів для ідентифікації видів та інших таксонів підродина, складність ідентифікації та низький рівень вивченості екологічних особливостей і таксономічного складу Aleocharinae у фауні регіону та України в цілому і зумовили вибір теми, об'єкту і предмету досліджень.

Мета і завдання роботи. *Мета* — дати комплексну характеристику різноманіття жуків-стафілінід підродина *Aleocharinae* фауни південного сходу України. Для виконання мети було поставлено наступні *завдання*:

- інвентаризувати таксономічний склад жуків-алеохарин району досліджень за матеріалами власних зборів та музейних наукових колекцій;
- визначити типи ареалів алеохарин регіональної фауни;
- з'ясувати характер біотопічну та мікростаціональної приуроченості алеохарин в районі досліджень;
- на основі вивчення типових та інших матеріалів ревізувати таксономічний статус проблематичних таксонів;
- скласти визначник регіональної фауни підродина *Aleocharinae* з урахуванням з'ясованого таксономічного складу та виявлених діагностичних ознак.

Об'єкт дослідження — жуки-стафілініди підродина *Aleocharinae* (*Coleoptera: Staphylinidae*) південного сходу України.

Предмет дослідження — видовий склад, таксономічна структура, морфологічні особливості, зоогеографія та екологічні особливості алеохарин південного сходу України.

Методи дослідження. Збір та камеральна обробка матеріалу здійснювалась за допомогою традиційних методів та методик ентомологічних досліджень.

Наукова новизна отриманих результатів. У рамках дисертаційної роботи вперше проведено планомірне дослідження жуків-стафілінід підродина *Aleocharinae* південного сходу України. Уперше інвентаризовано видовий склад алеохарин основних природоохоронних територій регіону досліджень: Луганського природного заповідника НАН України та Українського природного степового заповідника НАН України й отримано найповніші відомості про склад алеохарин фауни південного сходу України: зі 157 видів 40 родів та 13 триб, з яких уперше для фауни південного сходу відзначено 148 видів, з яких для фауни України в цілому — 20 видів. Вперше встановлено зоогеографічний

склад фауни, біотопічний розподіл і фенологію імаго алеохарин. Отримано нові відомості про поширення для більшості виявлених видів. Укладено визначник регіональної фауни. Вперше переглянуто підтрибу *Gyrophaenina* фауни України, ревізовано групу родів *Gyrophaena fusicornis* в обсязі Палеарктики, встановлено нову синонімію та описано один новий для науки вид.

Практичне значення отриманих результатів. Результати роботи можуть бути використані для вирішення низки теоретичних питань фауністики, таксономії, зоогеографії, екології, при складанні кадастру тваринного світу південного сходу України, для порівняльних фауністичних досліджень, в аналізі поширення видів, а також у біогеографічних побудовах, вивченні фауногенезу, екологічному моніторингу та прогнозуванні наслідків впливу антропогенних чинників на природні екосистеми регіону. Матеріали дисертації можуть бути використані для підготовки як біологів широкого профілю, так і фахівців-ентомологів.

Особистий внесок пошукача. Внесок автора полягає в самостійному обґрунтуванні теми, методів збору та визначення матеріалу. Результати, що лягли в основу дисертації, отримані пошукачем особисто. Пошукачем зібрано більшу частину фактичного матеріалу (понад 15 тисяч екземплярів) та опрацьовано понад 10 тисяч екземплярів з фондів колекцій Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України (Київ); кафедри зоології Донецького національного університету; Музею природи Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна; Національного науково-природознавчого музею НАН України (Київ); Ніжинського педагогічного університету ім. М. В. Гоголя; Державного природознавчого музею НАН України (Львів). Внесок співавтора к.б.н. А. А. Петренка полягає в консультаційній роботі з планування та проведення досліджень; співавтора С. В. Коновалова – у зборі матеріалу; Ю. М. Крайнік – у зборі та камеральній обробці матеріалу; співавтора В. А. Ландика – у зборі матеріалу; співавтора О. Ю. Мателешка – у зборі матеріалу та консультативній підтримці під час підготовки рукопису до друку; співавтора К. Ю. Савченко – у зборі матеріалу та консультаціях під час

підготовки рукопису до друку, співавтора Л. І. Фали – у зборі та камеральній обробці матеріалу; С. В. Фоміна – у зборі матеріалу.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації апробовані у рамках IV Міжнародної наукової конференції «Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах» (Дніпро, 2007 р.); I Міжнародної наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Фундаментальні та прикладні дослідження в біології» (Донецьк, 2008 р.); XXIII Міжнародної конференції з біології та систематики стафілінід (Відень, 2008 р.); Всеукраїнської наукової конференції «Зоологічна наука в сучасному суспільстві», присвяченої 175-річчю з дня заснування кафедри зоології (Канів–Київ, 2009 р.); V Міжнародної наукової конференції «Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах» (Дніпро, 2009 р.); XXIV Міжнародної конференції з біології та систематики стафілінід (Мюнхенберг, Німеччина, 2009 р.); Міжнародної наукової конференції «Проблеми вивчення та охорони тваринного світу в природних та антропогенних екосистемах» (Чернівці, 2010 р.); Ентомологічної наукової конференції, присвяченої 60-тій річниці створення Українського ентомологічного товариства «Сучасні проблеми ентомології» (Умань, 2010 р.); XXV Міжнародної конференції з біології та систематики стафілінід (Копенгаген, 2010 р.); VI Всеукраїнської студентської наукової конференції «Сучасні проблеми природничих наук» (Ніжин, 2011 р.); VI Міжнародної наукової конференції «Біорізноманіття та роль тварин в екосистемах» (Дніпро, 2011 р.); XXVI Міжнародної конференції з біології та систематики стафілінід (Верона, 2011 р.); Всеукраїнської наукової конференції «Динаміка біорізноманіття 2012» (Луганськ, 2012 р.); Міжнародної конференції «З'їзд Українського ентомологічного товариства» (Київ, 2013 р.), IX з'їзд Українського ентомологічного товариства (Харків, 2018 р.); XXXIV Міжнародної конференції з біології та систематики стафілінід (Верона, 2019 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 27 наукових праць, серед яких 11 – статті у спеціалізованих наукових журналах, 16 – у збірках наукових

праць та матеріалах симпозіумів, з'їздів, робочих наради та науково-практичних конференцій.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано у рамках тем № 0106U000081 Луганського природного заповідника НАН України «Сучасний стан компонентів екосистем та розробка заходів з їхнього збереження та відновлення у Луганському природному заповіднику» та програми Літопису природи Луганського природного заповідника НАН України, а також у Державному природознавчому музеї НАН України впродовж 2014–2020 років у відділі музейних інформаційних систем моніторингу біорізноманіття ДПМ НАН України у рамках наукової теми «Музейні інформаційно-аналітичні системи моніторингу біорізноманіття заходу України», реєстраційний номер № 0111U002179 (2011–2015 рр.) та у відділі музейного документування біоресурсів ДПМ НАН України у рамках наукової теми «Створення музейно-інформаційного ресурсу як основи регіональних планів дій зі збереження біорізноманіття», реєстраційний номер № 0116U002134 (2016–2018 рр.), а також у рамках теми: «Розробка та впровадження сучасних інформаційно-аналітичних методів обліку біорізноманіття України», реєстраційний номер 0119U100983 (2019–2021 рр.).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, вступу, 5 розділів та висновків; анотація на 7 сторінках; список використаних джерел містить 511 посилань, у тому числі 376 — іноземними мовами; дисертація має 2 додатки (опис фізико-географічних умов та анотований список алеохарин району досліджень). Роботу викладено на 328 сторінках, з них основного тексту 142 сторінки та 133 сторінки додатків. Робота містить 7 таблиць та 12 рисунків.

Подяки. Автор щиро та глибоко вдячний науковому керівнику, В.О.Корнеєву за постійну підтримку, наукове та практичне керівництво, корисні поради та зауваження під час написання наукових публікацій та дисертаційної роботи.

Окрему подяку висловлюємо к.б.н. А. А. Петренку (ІЗШК) і к.б.н. О. Ю. Солодовнікову (ZMUK) за обмін науковою інформацією, правки, безцінні рекомендації та зауваження при написанні низки публікацій, надання доступу до колекційних фондів, допомогу в пошуку наукової літератури та всебічну підтримку.

За допомогу у визначенні матеріалу, а також за цінні поради з питань систематики та фауністики, пошуку необхідної літератури, доступ до колекційних фондів, надання матеріалу на опрацювання та плідну співпрацю автор щиро вдячний: к.с-г.н. А.Е.Вербіну, к.б.н. О.В.Кондратенку, к.б.н. І.В.Загороднюку, к.с-г.н. С.В.Фоміну, М.О.Колеснікову, В.О.Ландику, Л.І.Лесняку (Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка); к.б.н. В.М.Граммі (Харківське відділення Українського ентомологічного товариства); П.М.Шешураку (Ніжинський педагогічний університет ім. М.В.Гоголя); к.б.н. В.П.Форошуку (Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, Луганськ); к.б.н. Н.Ю.Полчаніновій (Харківській національний університет ім. В.Н.Каразіна); к.б.н. В.В.Мартінову, К.Ю.Савченко, к.б.н. Т.В.Никуліній (Донецький національний університет, м. Донецьк); І.Г.Северову (м. Рубіжне, Луганська область); О.М.Дрогваленку (Музей природи Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна); к.б.н. В.Б.Різуну, к.б.н. Т.П.Яницькому (Державний природознавчий музей НАН України, Львів); д.б.н. Є. М. Писанцю, к.б.н. В. В. Барабановій, к.б.н. О. В. Мартінову (Національний науково-природознавчий музей НАН України, Київ); М. М. Біляшівському (Зоологічний музей Київського національного університету імені Тараса Шевченка); С. В. Беляковій (Київський національний університет імені Тараса Шевченка); О. Ю. Мателешку (Ужгородський національний університет); А. В. Гонтаренку (Одеса); к.б.н. Л. І. Фали (Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, м. Дніпро), а також колегам: В. Ассінгу (V. Assing: Hannover, Germany); Дж. Буну (J.Boone), А. Ньютону (A. Newton) та М. Тейєр (M. Theyer, Chicago, USA); В. Гусарову (V. Gusarov, Oslo, Norway); А. Занетті (A. Zanetti, Verona, Italy); Я. Педерсену (J.Pedersen, Copenhagen,

Denmark); Д. Макранці (G. Makranczy, Budapest, Hungary); Г. Шильхаммеру (H. Schillhammer, Wien); М. Шюльке (M. Schülke) та М. Улігу (M. Uhlig, Berlin, Germany); А. Сметані (A. Smetana, Ottawa, Canada); Л. Церхе (L. Zerche, Eberswalde / Müncheberg, Germany); к.б.н. Т. В. Сові, В. Ю. Бондарєву, А. Г. Бондаренко, В. Н. Болдирєву, В. В. Санжарову, М. І. Тарасову (Луганський природний заповідник НАН України) та к.б.н. Л. П. Мордатенко і В. А. Сіренку (Український степовий природний заповідник НАН України) за сприяння та підтримку під час проведення досліджень на території Луганського природного заповідника та Українського степового природного заповідника.

РОЗДІЛ 1 ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1 Історія вивчення підродини Aleocharinae у світі

Дослідження та вивчення підродини Aleocharinae, як і родини Staphylinidae в цілому світі має майже 250-річну історію. Перші представники підродини Aleocharinae були описані у 1758 році Ліннеєм (Linnaeus, 1758), а пізніше — Пайкулом (Paykull, 1789, 1800) та Фабриціусом (Fabricius, 1787, 1792, 1798), і в подальшому були об'єднано та віднесено Гравенхорстом (Gravenhorst, 1802, 1806) до родів *Aleochara* та *Callicerus*, які нараховували тоді біля 50 видів. Вагомий внесок у вивчення алеохарин зроблений році Маннергеймом (Mannerheim, 1830), яким було описано значну кількість нових видів, утім, переважно на основі зовнішньоморфологічних ознак, оснований на відмінностях забарвлення, форми та характеру пунктирування тіла, часто мінливих.

Назву підродини Aleocharinae запропонував Флемінг (Fleming, 1822). У подальшому Еріхсон (Erichson, 1937) та Фовель (Fauvel, 1862, 1865, 1869, 1871, 1875, 1877, 1878a,b, 1886a, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1904), описуючи велику кількість видів та родів з підродини Aleocharinae з усього світу, вперше спробували класифікувати усі відомі на той момент види на основі зовнішніх морфологічних ознак, кількості та форми члеників у кожній парі лапок та щелепних щупиках, формі переднього краю та характеру розщеплення верхньої губи та інших діагностичних ознак, які використовуються для ідентифікації видів та родів і донині. Це також сприяло активним дослідженням та описові великої кількості нових таксонів з усього світу європейськими та північноамериканськими дослідниками, у тому числі: Обе (Aubé, 1850, 1862, 1863), Бауді (Baudi di Selve, 1848, 1859, 1869), Бернгауером (Bernhauer, 1898, 1899, 1900 a,b,c,d, 1909a,b, 1910, 1912, 1914 a,b,c,d,e, 1915, 1916, 1921, 1928, 1926), Брісу (Brisout de Barneville, 1863, 1866, 1867), Воластоном (Wollaston, 1862, 1864), Гангльбауером (Ganglbauer, 1895, 1897), Гохгюттом (Hochhuth, 1851, 1858, 1862, 1871, 1872), Еппельсгаймом (Eppelsheim, 1883, 1887, 1888, 1890, 1892,

1893), Кейсі (Casey, 1895, 1906,1911), Кейс (Keys, 1920, 1933, a,b), Кізенветтером (Kiesenwetter, 1843, 1844, 1845, 1851a,b, 1858, 1861), Кохом (Koch, 1936, 1862), Краатцом (Kraatz, 1856, 1862 a,b, 1858, 1859, 1864), Локая (Lokay, 1907, 1913, 1921), Мекліном (Mäklin, 1845 a,b, 1853), Мочульського (Motschulsky, 1858, 1800 a,b), Мульзаном (Mulsant, 1870, 1871 a,b, 1873a,b,c, 1875), Норманом (Normand, 1935, 1936, 1951), Пайкулом (Paykull, 1789, 1800), Пеєрімхофом (Peyerimhoff, 1908, 1915, 1917, 1929, 1938, 1949), Райтером (Reitter, 1988, 1909 a,b), Роубалом (Roubal, 1912, 1913, 1916, 1928, 1929, 1930, 1932), Скріба (Scriba, 1859, 1866, 1868), Томсоном (Thomson, 1852, 1855, 1856, 1859, 1861, 1867, 1871), Фагеля (Fagel, 1969), Ферме (Fairmaire, 1852), Феньєсом (Fenyés, 1909,1914), Флемінгом (Fleming, 1822), Геером (Heer, 1839), Шарпом (Sharp, 1813, 1869, 1870, 1876, 1883, 1888 a,b), Шерпельтцом (Scheerpeltz, 1926, 1937, 1948, 1956 a,b,c, 1958, 1960, 1967), Шильського (Schilsky, 1888) і Стівенсом (Stephens, 1832).

Першу спробу впорядкувати чималу кількість описаних на той момент видів та укласти ключі для визначення видів, родів та інших надродових таксонів для Центральної Європи здійснив Гангльбауер (Ganglbauer, 1895), що в подальшому було покладено в основу створення цілої низки визначників регіональних фаун для Німеччини (Reitter, 1909), Данії (Johansen, 1914), Індії (Cameron, 1939) та інших країн. Багато уваги у цей період приділялося дослідженням з пошуку можливостей більш чіткої ідентифікації видів, підродів та родів, схожих за зовнішніми морфологічними ознаками, забарвленням та формою тіла. Один із шляхів вирішення цього питання був запропонований Хугом (Hoeg, 1945). Він спирався на форму передньоспинки у різних представників роду *Atheta*. Революційними та прогресивними стали праці, які спиралися на форму та особливості будови генітального апарату самців і самок та його унікальності у кожного виду. Перші кроки у цьому напрямку були зроблені шведським науковцем Брундіном (Brundin, 1952, 1954) для родів *Acrotona*, *Atheta*, а також Штрандом (Strand, 1964) для великих родів *Atheta*, *Gyrophana*, *Oxypoda*, *Aleochara* (Strand, 1965, 1968), та Пальм (Palm, 1966, 1968,

1970, 1972) підродини Aleocharinae, в цілому. Відмінності та особливості будови, форма генітальних структур дали чіткіше розуміння відмінностей на видовому та надвидовому рівні. Узагальнюючи всі відомі на той момент свідчення про представників підродини Aleocharinae Центральної Європи, Лозе зі співавторами видав перший та єдиний на сьогоднішній день визначник, який охопив більшу частину європейської території і включав більше 1000 видів алеохарин (Lohse, 1974). Все це у подальшому сприяло появі численних наукових праць та статей, від списків видів до ревізій і визначників Ассінга (Assing 1996, 1997, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2005, 2007), Еша (Ashe, 1984, 1986, 1993, 2001, 2005), Беніка (Benick, 1934, 1939, 1953, 1954, 1952, 1964, 1967, 1970, 1973, 1974, 1975, 1976, 1980, 1981, 1983, 1989), Ліковського (Likovsky, 1964 а,б, 1965а,б,с, 1968, 1971, 1972, 1973), Кащеєва (Кащеєв, Чільдебаєв, 2000), Клімашевського (Klimaszewski, 1982, 2008), Пашніка (Paśnik, 2001, 2005 а, b, 2006 а,b, 2010 а,b), Савади (Sawada, 1974, 1977, 1984], Тронке (Tronquet, 1999, 2004, 2009, 2011, 2012), Церхе (Zerche, 1986, 1987ab, 1991, 1994, 2004), Главача (Hlaváč, 2009, 2011).

Значний внесок до вивчення фауни та систематики, створення визначників алеохарин Африки зробили Бернгауер (Bernhauer, 1912, 1915, 1928), Кемерон (Cameron, 1928, 1948, 1950, 1953), Ліковський (Likovský, 1983), Клімашевського (Klimaszewski, 2003), Північної Америки Кейзі (Casey, 1895, 1906, 1911), Сіверс (Seevers, 1951, 1965, 1978), Клімашевський (Klimaszewski, 2008, 2011) та Південної Америки Бернгауер (Bernhauer, 1908, 1921), Фовель (Fauvel, 1901], Касей (Casey, 1906, 1911), Шарп (Sharp, 1876), Паче (Pace, 1999) та інші. Дослідженню та опису нових видів Австралії присвячена ціла низка наукових праць, деякі питання систематики підродини містяться у роботах Фовеля (Fauvel, 1877), Лея (Lea, 1906, 1915), Оліффа (Olliff, 1877), Ока (Oke, 1933), Паче (Pace, 2003, 2014, 2015).

Перша спроба створення каталогу підродини Aleocharinae світу належить Бернгауеру та Шерпельтцу (Scheerpeltz, 1926), він містить свідчення майже про 5000 видів, відомих на той момент алеохарин. Перший анотований каталог

алеохарин Палеарктики був укладений Вінклером (Winkler, 1925) та налічує 1493 види Aleocharinae. Паралельно з тим було створено цілу низку регіональних каталогів для Центральної Європи Гангльбауером (Ganglbauer, 1895), Лозе (Lohse, 1974), Якобсоном (Якобсон, 1905) для Росії та Західної Європи, Гохгугтом (Hochhuth, 1851, 1858, 1862, 1871, 1872), Черкуновим (Черкунов, 1889), Рейтером (Reitter, 1909), Роубалом (Roubal, 1930), Тихомировою для території колишнього СРСР (Тихомирова, 1973), Чехії (Boháč, 2007) та ін. Найновіший каталог видів Aleocharinae Палеарктики укладено Шюльке та Сметаною (Schülke, Smetana, 2015).

Особливості зовнішньої морфології жуків-стафілінід підродини Aleocharinae детально висвітлено у роботах Гангльбауера (Ganglbauer, 1895), Лозе (Lohse, 1974), Савада (Sawada, 1972), Блеквельдера (Blackwelder, 1936), Тихомирової (Тихомирова, 1973) найбільш детально особливості зовнішньої морфології ознак алеохарин розглянуто у працях Наомі (Naomi, 1988 a, b, c, d, 1989a, b, 1990). Анатомічну будову алеохарин та жуків-стафілінід висвітлено у роботах Блеквельдера (Blackwelder, 1936) та Тихомирової (Тихомиров, 1973).

Кількість наукових праць, присвячених вивченню преімагінальних стадій жуків підродини Aleocharinae, є набагато меншою, ніж кількість праць, присвячених вивченню імаго, більшість публікацій кінця позаминулого століття не містить детальних малюнків особливостей будови. Серія монографій, які містять малюнки особливостей будови тіла та ключі для визначення триб, родів та видів містяться у роботах Верхофа (Verhoeff, 1916, 1917, 1920), Потоцької (Потоцкая, 1967), Тихомирової (Тихомирова, 1973), а також у публікаціях, присвячених вивченню преімагінальних стадій алеохарин, розглядаються особливості будови ротового апарату деяких видів міцетобіонтних стафілінід Еша (Ashe, 1984, 1986, 1993), та описи личинок деяких видів алеохарин, Станієк (Staniec, 2016). Морфологія лялечок алеохарин і стафілінід, у цілому, розглядається у роботах Верхофа (Verhoeff, 1918), Вайта (White, 1977).

Викопні представники підродини Aleocharinae описані Тихомировою (1973).

На сьогоднішній день існує чимало наукових публікацій, присвячених вивченню біології та екологічних особливостей різних представників підродина *Aleocharinae*. Загальні відомості містяться у роботах Гангльбауера (Ganglbauer, 1895), Тихомірової (Тихомірова, 1973), Лозе (Lohse, 1974), найбільш повною та детальною роботою, яка охоплює найбільшу кількість видів алеохарин, містить відомості про біотопічні особливості видів, фенологію видів є монографія Хоріона (Horion, 1967). Крім того, існує чимала кількість статей та монографій, присвячених вивченню різних екологічних груп алеохарин. Так, біологічні особливості окремих представників підродина та їхні тісні зв'язки з різними видами грибів розглядаються в монографії Шерпельтца та Хофнера (Scheerpeltz, Höfler, 1948), Ліпкова та Бетца (Lipkow, Betz, 2005), Еша (Ashe, 1984), екологічні зв'язки окремих видів з різними видами грибів розглядається у роботах Еша (Ashe, 1984), Руша (Rusch, 1990), Нікітського (Никитский та ін., 1996). Питанню вивчення алеохарин як елементів нідікольної фауни присвячена ціла низка наукових робіт (Бычков, 1933; Болов, 1970, Власов, Шестоперов, 1937; Тихомирова, 1973; Кашеев, 1982, 1983; Киршенблат 1935, 1936, 1937а,б, 1938; Seevers, 1978; Parker, 2016; Maruyama & Parker, 2017), в якій висвітлюється не тільки видовий склад, а і показується роль різних алеохарин, як регуляторів чисельності інших безхребетних. Питання мирного співіснування різних видів алеохарин з різними видами мурах і термітів, а також питання виникнення та розвитку мірмекофілії як явища, видоспецифічність та особливості пристосування, біологічні особливості та поведінка різних видів алеохарин, висвітлюються у роботах Васмана (Wasmann, 1887, 1888), Сіверса (Seevers, 1965), Главача (Hlaváč, 2009), Паркера (Parker, 2016).

Особливий інтерес складають представники роду *Aleochara* та їхня роль у природних та антропогенних біоценозах як природних регуляторів чисельності різних двокрилих. Частина видів цього роду є паразитами пупаріїв двокрилих, що спричинило активну появу цілої низки досліджень з утримання та розведення в лабораторії, вивчення біологічних особливостей цих видів з метою їхнього використання в якості біологічного метода боротьби зі шкідливими

комахами у працях Адашкевича (1970), Л. та І. Вайтів (L. White, 1966; I. White, 1977), Потоцької (Потоцкая, 1967) та Тихомирової (1972, 1975).

1.2 Історія вивчення підродини Aleocharinae в Україні

Перша фауністична праця, в якій наводяться відомості про знахідки представників підродини Aleocharinae, є робота І. Криницького “Enumeratio Coleopterorum Rossiae meridionalis et praecipue in Universitatis Caesariae Charkoviensis circulo obvientium, quae annorum 1827–1831 spatio observavit”, в якій наводиться 4 види та 3 роди для Харкова.

Одним з перших, хто почав вивчення жуків-стафілінід на території сучасної України, був Максиміліан-Сила Новицький (Nowicki, 1864), в якій він наводить відомості про знахідки на території Галичини (сучасна територія включає Карпати, а також територію Львівської, Тернопільської, Волинської областей) 6 видів алеохарин, що належать до 4 сучасних родів (Nowicki, 1864, 1870). Трохи пізніше, уже в каталозі жуків Галичини “Beitrag zur Insektenfauna Galiziens”, Новицький (Nowicki, 1873) вже вказує 104 види жуків-стафілінід з підродини Aleocharinae. Майже в той самий час суттєвий внесок у вивчення жуків-стафілінід Галичини було зроблено працівником Музею Дідушицького (зараз – ДПМ НАНУ) Ломніцьким (Łomnicki, 1866), який у своїй оглядовій праці “Wykaz dodatkowy chrząszczów galicyjskich...”, присвяченій фауні Галичини, для Львівської області наводиться 8 видів з підродини Aleocharinae, які належать до 8 сучасних родів, пізніше в зведенні «Wykaz dodatkowy chrząszczów galicyjskich» для фауни сучасної Львівської і Тернопільської областей наводиться список з представників підродини Aleocharinae, що містить 10 родів та 28 видів. Пізніше М. Ломніцький публікує (Łomnicki, 1874, 1875, 1877) цілу низку доповнень нових відомостей про знахідки 2 нових видів алеохарин на території Тернопільської області (2 види) (Łomnicki, 1890, 1908). У подальшому Ломніцький, вже у каталозі жуків Галичини “Catalogus Coleopterorum Haliciae”, наводить відомості про знахідки 35 родів та 145 видів, які належить до підродини Aleocharinae (Łomnicki, 1884), а трохи пізніше у

каталозі жуків Львова та околиць “Fauna Lwowa i okolicy” він наводить ще 9 нових видів з 4 родів, які наводяться вперше для фауни Львова і Галичини, у цілому (Łomnicki, 1904, 1905, 1913).

Водночас, К. Ліндерман у своїй праці «Обзор географического распространения жуков Российской Империи» вказує на знахідки 8 видів алеохарин для Криму, Карпат, Волинської, Житомирської та Харківської областей (Линдерман, 1871). У публікації Й.Вайзе (Weise, 1876) «Coleopterologische Ergebnisse einer Bereisung der Czarnohora» для фауни Карпат (Львівської та Івано-Франківської областей) наводиться 47 видів з 20 родів, які належать до підродини Aleocharinae.

У цей час цілу низку робіт, присвячених вивченню фауни стафінід, опублікував польський ентомолог Рибінський (Rybiński, 1903), який у 1903 році описав з Карпат 1 вид *Atheta smolkai* (нині *Boreophilia eremita* (Rye, 1866), а також вказав 107 видів з 40 родів для Тернопільської області (Rybiński, 1902).

Багато уваги у цей період приділяється вивченню фауни стафілінід Буковини (сучасна територія Чернівецької області) австрійським ентомологом Гурмузакі, який у своїх роботах вперше вказав 73 види з 19 родів. Відомості про вивчення фауни жуків-стафілінід Буковини містяться у роботах румунського ентомолога Марку (Marcu, 1937, 1938) та охоплюють також 58 видів з 21 роду.

Перші дослідження фауни алеохарин Києва та околиць з’являються у публікаціях цілої низки українських ентомологів. Так, у роботі Гохгута “Enumeration der in den russischen Gouvernements Kiew und Volhynien bisher aufgefunden Käfer” (Hochhuth, 1872) наводиться перелік з 190 видів з 43 родів, до того ж, автор описує декілька нових видів, які на сьогодні мають ранг синонімів різних видів. У подальшому Черкунов (Черкунов, 1889) в роботі «Список жуков, водящихся в Киеве и его окрестностях», наводить для фауни Києва та околиць 227 видів з 39 родів, проте відомості про знахідки деяких видів алеохарин, вказаних автором, і надалі потребує фактичного підтвердження. Свідчення про знахідки алеохарин в околицях Києва містяться в роботах Є. Яценковського «Заметки о жуках-стафилинах русской фауны» – 2 види з 2

родів, а також ще 3 видів з 3 родів наводиться для фауни Криму (Яцентковский, 1910, 1912). Перша спроба узагальнення досліджень українських та європейських ентомологів, належить Якобсону в роботі «Жуки России и Западной Европы», в якій автор вказує 165 видів з 53 родів, які належать до підродини Aleocharinae для фауни України, у тому числі: 159 видів для Києва, 2 види для Буковини, 89 видів для Волині, 1 вид для Галичини, 12 видів для Криму, 2 види для Полтави, 1 вид для Радомишля, 9 видів для Харкова, 4 види для Херсона (Якобсон, 1909–1910).

У роботі Ільїна (Ильин, 1925) «Список жуков Екатеринославской губернии», яка охоплює сучасну територію Донецької, Дніпропетровської та Луганської областей, містяться свідчення про знахідки 16 видів алеохарин, які належать до 11 сучасних родів.

Великою роботою з вивчення представників підродини Aleocharinae Криму є робота, опублікована у 1928 році українським ентомологом В. Плігінським «Жуки Крыма», в якій містяться відомості про знахідки у різних районах Криму: 108 видів з 27 родів (Плигинский, 1928).

У 1930 році словацький ентомолог Я. Роубал (Roubal, 1930), уклав та видав каталог жуків «Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska Rus», який узагальнив усі дослідження з фауни Карпат, а також охоплював територію Словаччини і теперішню територію Закарпатської області України. У своєму каталозі Роубал відзначив 159 видів алеохарин з 57 родів.

У 1963 році В. Лазорко опублікував працю «Матеріали до систематики і фауністики жуків України» (Лазорко, 1963), яка містить нечисленні відомості про 3 видів Aleocharinae з 2 родів, знайдених у Львівській області.

Майже у той самий час, у 1965 році, Я. Д. Кіршенблатом був укладений перший і найбільш повний визначник алеохарин європейської частини СРСР, в якому міститься ключ для визначення основних 72 родів Aleocharinae регіону, а також наводиться коротка характеристика або біотопічна приуроченість деяких широко поширених представників підродини (Киршенблат, 1965).

У роботі В. Семенова та С. Блінштейна «Материалы по фауне и экологии (Coleoptera, Staphylinidae) галофильных местообитаний южной Украины» автори наводять 34 види з 24 родів, які відмічаються вздовж узбережжя Чорного моря, та 7 видів для Криму, 9 видів для Миколаївської, 18 видів для Одеської, 6 видів для Херсонської областей (Семенов, Блинштейн, 1989).

Суттєвий внесок у вивчення фауни різних регіонів України висвітлено у працях українського вченого А. А. Петренка, який протягом п'ятдесяти років досліджував фауну та екологічні особливості стафілінід. У численних наукових працях містяться свідчення про знахідки 67 видів Aleocharinae з Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Львівської, Луганської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Чернівецької, Черкаської, Чернігівської областей та Криму (Надворний, Петренко, 1981, 1983, 1993, 1998; 2002, 2010, Назаренко, Петренко, 2007, Никитенко, Петренко, 1992, Петренко, 1974, 1977, 1978, 1979, 1989б, 1992, 2005, 2007, 2009а, б, 2009, Петренко, Готов, 2009, Петренко, Журавчак, 2009; Петренко, Павленко, 1992; Петренко, Форощук, Шешурак, 2003, Пучков, Петренко, 1986). Відомості про знахідки алеохарин для фауни Закарпатської області та українських Карпат, у цілому, містяться в роботах Богданова (Богданов, 1980, 1981, 1985) та О. Ю. Мателешка (2005, 2007а,б, 2008, 2009). Питання таксономії, морфології та фауни окремих видів та родів алеохарин, у тому числі, описаних з України, розглядаються у роботах В. І. Гусарова (Гусаров, 1992, 2002), В. Ассінга (Assing, 1999, 2000, 2018).

1.3 Історія вивчення підродини Aleocharinae району дослідження

Відомості про знахідки представників підродини Aleocharinae на території південного сходу України містяться в нечисленних наукових публікаціях. Перші вказівки про знахідки *Aleochara erythroptera* Gravenhorst, 1806 на території Луганської області містяться у праці К.Б. Арнольді «Очерк энтомофауны и характеристика энтомокомплексов лесной подстилки в районе Деркула» як мешканця лісової підстилки у штучних лісонасадженнях у заплавної терасі річки Деркул (Арнольди, 1952, 1956). У роботі С. І. Медведєва

та В. Є. Складяра «Жуки (Coleoptera) из гнёзд мелких млекопитающих Донецкой области» вперше для регіону було наведено 8 видів та 7 родів алеохарин як компонентів нідікольної фауни дрібних ссавців (Медведев, Складяр, 1974). Першу працю, присвячену безпосередньо родині Staphylinidae південного сходу України, опубліковано у 2003 році А.А.Петренком та співавторами; вона містить відомості про знахідки на території Луганського природного заповідника 2 видів та 2 родів, які тепер належать до підродина Aleocharinae (Петренко та ін., 2003).

Як видно з огляду літератури, фауністичним дослідженням підродина Aleocharinae протягом усього часу не було приділено практично ніякої уваги, відомості про знахідки носять фрагментарний характер, а ідентифікація більшості з них потребує підтвердження з огляду на сучасну діагностику видів. До початку наших досліджень були майже відсутні праці про склад фауни регіону загалом та природних ландшафтів зокрема. Окрім того, протягом останніх двох десятиліть відбулися суттєві зміни у поглядах на таксономію алеохарин. Саме тому, починаючи з 2007 року, автором цієї дисертації розпочато цикл досліджень таксономічного складу та екологічних особливостей представників підродина Aleocharinae фауни південного сходу України. Результати цих досліджень викладено у низці спеціальних праць автора або за його участю (Петренко, Глотов, 2008; Глотов та ін., 2009, 2010; Глотов, Коновалов, 2016; Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2012, 2013; Глотов, 2007, 2008, 2009, 2010а, 2011а,б, 2012, 2019; Ландик, Глотов, 2011), а основні доробки за цією темою наведено у подальших розділах цієї дисертаційної роботи; для низки родів зроблено огляд по всій фауні України (Glotov et al., 2011; Glotov, 2012, 2014).

* * *

Висновок до розділу. Таким чином, аналіз літературних відомостей дозволяє підсумувати наявні відомості про підродина Aleocharinae в світі, Україні та на території південного сходу України та визначити невирішені питання фауністики, зоогеографії та таксономії представників підродина зазначені в завданнях дисертації.

РОЗДІЛ 2 МАТЕРІАЛ ТА МЕТОДИ

Матеріал, покладений основу дисертаційної роботи, зібрано автором у період 2004–2014 рр. Було використано матеріали з наукових колекцій, у тому числі: Державного природознавчого музею НАН України, Львів; Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена, Київ, кафедри зоології Донецького національного університету, Донецьк; Зоологічного музею Київського Національного університету імені Тараса Шевченка, Київ; Музею природи Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна; Національного науково-природознавчого музею НАН України, Київ; Ніжинського державного університету ім. М. В. Гоголя, Ніжин, а також збори А. В. Гонтаренка, Одеса; В. М. Грами, Харків; С. В. Коновалова, Луганська обл.; В. О. Ландика, Сватове, Луганська обл.; О. В. Мартинова, В. В. Мартинова, Т. І. Нікулиної, К. Ю. Савченко, М. Є. Сергєєва, Донецьк; Л. І. Фали, Дніпро; А. А. Петренка; О. Ю. Мателешка, Ужгород; В. П. Форощука, Луганськ. Крім того, опрацьований матеріал, як зібраний автором власноруч, так і люб'язно наданий вищезазначеними колегами, зібраний на території Закарпатської, Запорізької, Львівської, Одеської, Сумської, Харківської областей та у Криму. У сукупності опрацьовано більше 25 000 екземплярів жуків, у тому числі, 15 000 екземплярів зібрано автором власноруч.

Для перевірки визначення алеохарин використано типові та ваучерні колекції Зоологічного музею Природознавчого музею Данії, Копенгаген (Zoological Museum, Natural History Museum of Denmark, Copenhagen), Музею природи, Відень, Австрія (Naturhistorisches Museum, Wien), Природознавчого музею, Осло, Норвегія (Natural History Museum, Oslo); Угорського природознавчого музею, Будапешт, Угорщина (Hungarian Natural History Museum, Budapest), Природознавчого музею Філда, Чикаго, США (Field Museum of Natural History, Chicago), М. Шюльке (M. Schülke), Берлін, Німеччина; Я. Педерсона (J. Pedersen), Копенгаген, Данія; А. Занетті (A. Zanetti), Верона, Італія. Вивчено типові екземпляри видів, зокрема, описаних

Л.Адамом (L. Ádám), Я.Г.Гохгутом (J.H.Hochhuth), А. Штрандом (A.Strand) та М. Бернгауером (M. Bernhauer).

Збір та камеральна обробка матеріалу здійснювалась за загальновідомими методами та методиками ентомологічних досліджень (Гиляров, 1965; Фасулати, 1971; Коротнёв, 1914, 1922). Основними методами стали збори на пробних ділянках з використанням ґрунтових пасток Барбера та ловчих канавок, пастки з приманками, просіювання ґрунту, лісової підстилки, дернини та інших решток тваринного та рослинного походження, ентомологічне косіння, ручний збір, у темний період доби — на світло ліхтаря.

Ловчі канавки закладались у місцях проведення стаціонарних спостережень. Так, у найтиповіших для місцевості біотопах закладались по одній 10-метровій канавці глибиною 10–15 см та шириною не більше 10–15 см, в якості ловчих циліндрів використовувались пластикові стакани або скляні банки об'ємом 0,5 л. В якості фіксуючої рідини використовувався 10 % розчин формаліну або 7 % розчин оцтової кислоти, при щоденних перевірках пасток фіксуюча рідина не використовувалась.

Ґрунтові пастки Барбера встановлювались як у пунктах стаціонарних спостережень, так і в місцях короткострокового перебування. Встановлювались у типових для регіону природних та антропогенних біотопах. У ґрунті, на відстані 2–3 м один від одного, закопувались півлітрові пластикові стакани, по 10–20 шт. у кожній лінії.

Пастки з приманками – в якості приманок використовувалися невеликі купки сіна, які протягом усього періоду піддавалися штучному зволоженню, внаслідок чого в них накопичилась велика кількість личинок різних комах. Подібні приманки приваблюють алеохарин як доступністю їжі, так і умовами підвищеної вологості середовища. Другий тип приманок, що використовувався, — це так звані приманки для сапробіонтів. Тут в якості приманки використовувались рештки тваринного походження, тушки тварин. Під час дослідження використовувались як стаціонарні пастки Коротнєва (Коротнёв, 1922) так і пластикові ємності або скляні банки з приманкою на дні.

Просіювання субстрату за допомогою ґрунтового сита — використовувалося для ґрунту, дерновини, лісової підстилки, трухлявої деревини, сухих та вологих органічних решток, берегових наносів, а також мурашників на предмет виявлення мірмекофільних алеохарин.

Ручний збір комах широко застосовувався у проведенні досліджень: візуально оглядаються на предмет наявності алеохарин гнійні та компостні купи, гриби, гниючі рослинні рештки, трупи та нори хребетних тварин, трухляві пні та гниюча деревина. Обстежувалися також береги річок та водойм, ґрунт під камінням, корягами та у мохах.

Збір нідіколів у норах сурків проводився за допомогою спеціального скребка — з нори вигрібався ґрунт, який потім переглядався на предмет наявності ентомологічних об'єктів, а також проводився візуальний огляд нір тварин.

Ентомологічне косіння проводилось на ділянках зі степовою чи лучною рослинністю, а також на рослинах, що ростуть під покривом лісу, по берегах річок та водойм та навколо водної рослинності.

Вигонка за допомогою термоеклектора здійснювалась з лісової підстилки, гниючої деревини, гною, плодкових тіл грибів, гніздових камер ссавців та гнізд птахів.

Збір на світло – у сутінках комахи приваблювались на світло дросельно-ртутно-люмінісцентної лампи ДРЛ-250 та ДРЛ-500; комах, що прилетіли, збирали за допомогою ексаустера.

Весь зібраний матеріал фіксувався у 70 % розчині етанолу. Камеральна обробка матеріалу проводилася у лабораторних умовах. Визначення жуків до виду здійснювалась з використанням бінокулярної лупи МБС-10. У разі необхідності мандибули, генітальні апарати та інші частини тіла жуків відпрепарувувались та фіксувалися за допомогою тонких препарувальних голок (Крыжановский, Емец, 1972). Іноді матеріал просвітлювався кип'ятінням або витримкою у 10 % розчині NaOH. Після чого органи поміщалися у фіксуючу рідину для тривалого зберігання, в якості фіксатора застосовувалися канадський бальзам або евпараль.

Ідентифікація зібраного матеріалу проводилася на початковій стадії за допомогою визначників різних авторів (Киршенблат, 1965; Ganglbauer, 1895; Reitter, 1909; Kuhnt, 1913; Johansen, 1914; Palm, 1970; Lohse et al., 1974) першоописів та ревізій за окремо взятими таксонами (*Aleochara* – Кащеев, Чильдебаев, 2000; Kraatz, 1862; Bernhauer, 1901; Porta, 1908; Benick, 1941; Fuldner, 1960, 1968; Gersdorf, 1962; Strand, Vik, 1968; Likovsky, 1964, 1965 (a, b, c), 1968 (a, b), 1971, 1972, 1973; Boller, 1986; Welch, 1990; 1997; Gack, Peschke, 1994; Gack et al., 2006; Ahn et al., 2000; Assing, 2009; Assing et al., 1998; Tronquet

2009; *Acrotona* – Gravenhorst, 1806; Kraatz, 1856; Thomson, 1861; Sharp, 1869; Gerhardt, 1906; Kolbe, 1918; Münster, 1925; Brundin, 1952; Strand, Vick, 1964; Kevan, 1965; *Alevonota* – Cameron, 1913; Peyerimhoff, 1937; Assing, Wunderle, 2008; *Aloconota* – Benick, 1941; Benick, 1954; Sharp, 1869; *Amischa* – Peyerimhoff, 1938; Strand, 1951, 1968, 1971; Benick, 1954, 1967a, 1981; Williams, 1969; Sawada, 1984; Whitehead, 1989; Muona, 1990; *Atheta* – Cameron, 1913; Joy, 1913; Kolbe, 1914; Gusmann, 1922; Münster, 1925; Scheerpeltz, 1926, 1931; Keys, 1933; Benick, 1934, 1937, 1938, 1939, 1940, 1953, 1964, 1967b, 1969, 1970, 1973 (a, b), 1974, 1975, 1976, 1978, 1980, 1981 a, b, 1982 a, b, c, 1985, 1989; Brundin, 1942, 1952, 1953a, 1953b, 1954, 1954; Hoeg, 1945; Strand, 1962; Strand, Vik, 1964; Williams, 1969; Sawada, 1974, 1977, 1984; Baranowski, 1982; Erber, Hinterseher, 1992; Tronquet, 2000; Ramqvist, 2006; *Brundinia* – Strand, Vik, 1964; *Dinaraea* – Strand, Vik, 1964; Klimaszewski et al., 2007; *Enalodroma* – Strand, Vik, 1964; *Geostiba* – Strand, Vik, 1964; Assing, 2001; *Nehemitropia* – Strand, Vik, 1964; Likovský, 1977; Klimaszewski et al., 2007; *Plataraea* – Benick, 1934; *Autalia* – Mulsant, Rey, 1872; Scheerpeltz, 1947; Smoleński, 1994; Assing, 1997; Park, Ahn, 2005; Kim et al., 2008; *Deinopsis* – Klimaszewski, 1979; Poggi, 2002; Zerche, 2004; *Anaulacaspis* – Fenyés, 1912; *Cordalia* – Assing, 2001, 2002; *Falagria* – Scheerpeltz, 1958; *Bolitochara* – Sharp, 1875; Wagner, 1995; *Agaricochara* – Wüsthoff, 1937; Seevers, 1951; Benick, 1952; Palm, 1968; Ashe, 1984; *Brachida* – ШИЛОВ, 1977; Hochhuth, 1872; Wüsthoff, 1937; *Encephalus* – ШИЛОВ, 1977; Wüsthoff, 1937; Gamarra, 1986; *Gyrophana* – Strand, 1935, 1938, 1939, 1946, 1968; Wüsthoff, 1937; Erichson, 1837; Joy, 1912; Scheerpeltz, Hüfler, 1948; Seevers, 1951; Likovsky, 1964; Rusch, 1990; Klimaszewski et al., 2009; *Cypha* – Allen, 1975; Dauphin, 2004; Klimaszewski et al., 2009; *Lomechusa* – Wasmann, 1896; Jordan, 1913; Palm, 1949; Schilow, 1981; Hlaváč, 2005; Viñolas et al., 2008; *Drusilla* – Assing, 2005; Assing, 2006; *Pella* – Maruyama, 2006; *Zyras* – Klimaszewski et al., 2005; *Myllaena* – Strand, 1967; Klimaszewski, 1982; *Calodera* – Assing, 1996, 2003a, 2003b; *Ilyobates* – Scholz, 1931; Barkowski, 1933; Ihssen, 1937; Assing, 1999; *Ocalea* – Pasnik, 1999; Assing, Terlutter, 2008; *Oxypoda* – Thomson, 1856; Helliesen, 1914; Horion, 1936; Ihssen, 1937; Strand, Vik, 1966; Lundberg, 1980; Zerche, 1986; Hoebeke, 1990; Assing, 2006; 2009; *Gnypeta* – Palm, 1966; Klimaszewski et al., 2008; *Tachyusa* – Tottenham, 1959; Klimaszewski и др., 2005; Paśnik, 2006.

Збір матеріалу проведено у 20 адміністративних районах і в 36 населених пунктах на території Луганської та Донецької областей, матеріал зібрано також у прилеглих районах Запорізької, Дніпропетровської та Харківської областей. Крім того, за деякими групами алеохарин (Підтриба Gyrophanini) опрацьовано весь доступний матеріал з усієї території України.

Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні Могили» (47°18'14.95" пн.ш. 37°5'2.77" с.д.); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик» (48°25'46.44" пн.ш. 37°40'24.38" с.д.); Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ» (47°17'33.90" пн.ш. 38°10'29.28" с.д.); РЛП «Меотида» (47°3'3.67" пн.ш. 38°7'54.81" с.д.); м. Дебальцеве (48°20'1.36" с. ш. 38°24'1.17" с.д.); м. Донецьк (48°1'2.37" пн.ш. 37°48'23.95" с.д.); парк «Ленінського комсомолу» (48°1'27.26" пн.ш. 37°48'50.45" с.д.); парк «Путиловський» (48°4'3.46" пн.ш. 37°46'57.90" с.д.); парк «Щербакова» (48°0'28.43" пн.ш. 37°47'14.72" с.д.); б. Раковка (47°56'23.92" пн.ш. 37°41'19.06" с.д.); Слов'янський р-н, м. Слов'янськ (48°51'12.33" пн.ш. 37°36'20.82" с.д.); Ясинуватський р-н, с. Піски (48°3'44.21" пн.ш. 37°40'30.03" с.д.); м. Ясинувата (48°7'55.64" пн.ш. 37°51'52.54" с.д.).

Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове (47°56'55.57" пн.ш. 39°8'23.92" с.д.); с. Іванівка (48°15'45.45" пн.ш. 38°58'40.89" с.д.); с. Ребрикове (48°12'35.15" пн.ш. 39°17'4.46" в. д.); м. Ровенькі (48°3'53.26" пн.ш. 39 23'5.77" с.д.); Біловодський р-н, смт. Біловодськ (49°11'56.87" пн.ш. 39°34'32.06" с.д.); с. Городище, «заказник Юницького» (49°4'57.95" пн.ш. 39°39'44.50" с.д.); с. Первомайське (49°4'47.80" пн.ш. 39°36'43.77" с.д.); м. Красний Луч (48°10'8.87" пн.ш. 38°57'28.19" с.д.); Кременський р-н, м. Кременна (49°2'59.94" пн.ш. 38°13'15.56" с.д.); с. Кудряшовка (49°2'3.58" пн.ш. 38°26'45.21" с.д.); м. Рубіжне (49°0'38.89" пн.ш. 38°22'28.42" с.д.); п. Стара Краснянка (49°1'55.99" пн.ш. 38°16'35.80" с.д.); м. Луганськ (48°31'4.74" пн.ш. 39°14'36.51" с.д.); лісове насадження в околицях кв. Героїв Сталінграда (48°32'0.14" пн.ш. 39°15'51.69" с.д.); лісові насадження в околицях кв. Ленінського комсомолу (48°32'49.33" пн.ш. 39°15'37.88" с.д.); лісові насадження в околицях кв. 50-річчя Жовтня (48°35'10.23" пн.ш. 39°25'6.08" с.д.); парк «Гостра Могила» (48°29'27.57" пн.ш. 39°20'7.57" с.д.); сквер «ВЛКСМ» (48°34'7.57" пн.ш. 39°18'7.68" с.д.); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка (48°21'8.35" пн.ш. 39°22'6.61" с.д.); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ» (49°17'32.76" пн.ш. 40°4'33.89" с.д.); Новопокровський р-н, с. Тев'яшеве (49°36'15.27" пн.ш. 39°2'6.24" с.д.); Сватівський р-н, м. Сватове (49°24'59.61" пн.ш. 38°8'59.83" с.д.); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», Калинівська ділянка (48°8'2.66" пн.ш. 39°48'43.46" с.д.); Грущівська ділянка (48°9'0.88" пн.ш. 39°53'32.96" с.д.); с. Провалля (48° 7'57.66" пн.ш. 39°48'1.87" с.д.); с. Нижньодеревечка (48°12'52.90" пн.ш. 39°46'29.43" с.д.); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка (48°45'35.16" пн.ш. 38°57'38.93" с.д.); заповідник «Трьохізбенський степ» (48°48'1.68" пн.ш. 38°55'38.22" с.д.); Станично-Луганський р-н, ст. Кондрашевська Нова (48°40'41.05" с. ш. 39°26'3.63" с.д.); ст. Ново-Ілленко (48°38'19.03" пн.ш. 39°40'16.64" с.д.); Станично-Луганський

заповідник (48°44'9.83" пн.ш. 39°21'46.76" с.д.); с. Старий Айдар (48°43'39.84" пн.ш. 39° 9'4.44" с.д.); Троїцький р-н, с. Дьоміно-Олександрівка (50°1'50.87" пн.ш. 38°14'1.49" с.д.).

Дніпропетровська обл.: м. Дніпро, б. Тунельна (48°27'51.89" пн.ш. 35° 2'45.08" с.д.); Дніпровський р-н, с. Волоське (48°18'40.13" пн.ш. 35° 8'13.18" с.д.); Новомосковський р-н, с. Андріївка (48°8'17.00" пн.ш. 35°20'46.00" с.д.);

Запорізька обл.: Василівський р-н, с. Скельки, НПП «Великий Луг» (47°26'26.75" п. ш. 35°07'24.04" с. д.).

* * *

Висновок до розділу. В ході виконання дисертаційної роботи опрацьовано усі наявні в Україні колекції жуків-стафілінід під родини Aleocharinae зібраних в регіоні, проведено комплексні збори за загальноприйнятими методиками досліджень, проведено низку експедицій та стаціонарних досліджень в різних куточках південного сходу України, в більшості випадків кількаразово, сформовано порівняльну наукову колекцію регіональної фауни.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

РОЗДІЛ 3 ФАУНІСТИЧНИЙ СКЛАД ПІДРОДИНИ ALEOCHARINAE ПІВДЕННОГО СХОДУ УКРАЇНИ

До початку наших досліджень за літературними даними у фауні південного сходу України було відомо 11 видів, що належать до 9 родів. Фактично перше згадування про знахідки жуків-стафілінід з підродина Aleocharinae у регіоні містяться в роботі К. В. Арнольді (Арнольди, 1952, 1956) в якій згадується про знахідки *Aleochara erythroptera* як компонента ентомофауни підстилки ділянок цілинного степу та байрачних лісів (Арнольди, 1952, 1956). Наступні згадування про знахідки представників підродина Aleocharinae містяться у роботі С. І. Медведєва та В. Е. Скляра (Медведєв, Скляр, 1969), яка присвячена вивченню нідікольної фауни гнізд дрібних ссавців Донецької області, в якій містяться відомості про знахідки 47 представників родини Staphylinidae, з яких 7 видів належать до підродина Aleocharinae, у тому числі: *Oligota pusillima* (як «*Atheta atomaria* Erichson, 1837»), *Cordalia obscura*, *Callicerus obscurus*, *Encephalus complicans*, *Oxypoda spaethi*, *Oxypoda togata*, *Drusilla canaliculata canaliculata*. Наступні свідчення про знахідки представників підродина Aleocharinae на території Луганського природного заповідника наведено А. А. Петренком та співавторами (Петренко, Форощук, Шешурак, 2003), зокрема 64 видів жуків-стафілінід, включно з 2 видами Aleocharinae: *Aleochara curtula* та *Drusilla canaliculata canaliculata*. Оскільки всі літературні дані про знахідки представників підродина Aleocharinae в регіоні та Україні, в цілому, носять фрагментарний характер, фондів колекції багатьох установ містять велику кількість невизначеного матеріалу; високий рівень різноманіття та важлива роль, яку відіграють представники підродина у природних та антропогенних біогеоценозах, обумовили необхідність проведення повного фауністичного аналізу регіону.

На основі аналізу літературних даних, вивчення колекційного матеріалу та власних зборів автора встановлено, що на південному сході України підродина

Aleocharinae налічує 157 видів, що належать до 37 підродів 44 родів, 8 підтриб (Aleocharina, Athetina, Bolitocharina, Gyrophaenina, Hygronovina, Lomechusina, Dinardina, Охуродина) та 13 триб (Aleocharini, Athetini, Autaliini, Deinopsini, Falagriini, Geostibini, Homalotini, Hygronomini, Нуросурптini, Lomechusini, Myllaeini, Охуродini, Tachyusini). З представлених видів наявність 154 видів підтверджено наявністю матеріалу у власних зборах, колекційних фондів та приватних колекціях і лише 3 види (*Callicerus obscurus*, *Encephalus complicans*, *Охурода spaethi*) лишаються відомими для регіону тільки за літературними даними та імовірно помилково визначеними. Ці види зазначено у списку значком (←).

Уперше для фауни регіону наведено 146 видів, а вперше для фауни України — 20 видів, що належать до 11 родів: *Aleochara roubali*, *Atheta aquatica*, *A. aquatilis*, *A. ermischii*, *A. ravilla*, *A. macrocera*, *A. marcida*, *A. ganglbaueri*, *A. excisa*, *A. subtilis*, *Brundinia marina*, *Philhygra parca*, *P. volans*, *Alevonota rufotestacea*, *Gyrophaena pseudonana*, *Pella similis*, *Calodera cochlearis*, *Ocalea latipennis*, *Охурода longipes*, *O. nigricornis*, *O. vittata*, *O. vicina*, *Gnypeta brinki*.

Серед виявлених, 33 види є широко поширеними в регіоні і відмічені за численними знахідками як у власних зборах, так і в колекційному матеріалі, у тому числі: *Aleochara curtula*, *A. intricata*, *A. erythroptera*, *A. bipustulata*, *A. tristis*, *Amischa analis*, *A. bifoveolata*, *Atheta crassicornis*, *A. longicornis*, *A. fungi fungi*, *A. liturata*, *A. nigritula*, *Dinaraea aequata*, *D. angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula*, *P. hygrobica hygrobica*, *Plataraea brunnea*, *Falagria sulcatula*, *Gyrophaena joyi*, *G. joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*, *D. canaliculata canaliculata*, *Pella limbata*, *P. similis*, *Myllaena intermedia*, *Охурода acuminata*, *O. abdominalis*, *O. vicina*, *O. togata*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*. Ще 120 видів у регіоні відомі за поодинокими знахідками, а 3 види — лише за літературними даними, наявність у фауні *Охурода spaethi*, імовірно визначений помилково, залишається під питанням.

3.1 СПИСОК ВИДІВ ПІДРОДИНИ ALEOCHARINAE ПІВДЕННОГО СХОДУ УКРАЇНИ

Триба Aleocharini Fleming, 1821

Підтриба Aleocharina

Рід *Aleochara* Gravenhorst, 1802

Підрід *Aleochara* Gravenhorst, 1802

1. *Aleochara curtula* (Goeze, 1777)
Підрід *Baryodma* Thomson, 1858
2. *Aleochara intricata* Mannerheim, 1830*
3. *Aleochara milleri* Kraatz, 1862*
Підрід *Ceranota* Stephens, 1839
4. *Aleochara erythroptera* Gravenhorst, 1806
Підрід *Coprochara* Mulsant et Rey, 1874
5. ***Aleochara bilineata* Gyllenhal, 1810***
6. *Aleochara bipustulata* (Linnaeus, 1760)*
7. *Aleochara binotata* Kraatz, 1856*
8. *Aleochara verna* Say, 1833*
Підрід *Heterochara* Mulsant & Rey, 1874
9. *Aleochara clavicornis* L. Redtenbacher, 1849*
10. *Aleochara spissicornis* Erichson, 1839*
Підрід *Xenochara* Mulsant et Rey, 1874
11. *Aleochara brevipennis* Gravenhorst, 1806*
12. *Aleochara diversa* J. Sahlberg, 1876*
13. *Aleochara fumata* Gravenhorst, 1802*
14. *Aleochara haematoptera* Kraatz, 1858*
15. *Aleochara laevigata* Gyllenhal, 1810*
16. *Aleochara lanuginosa* Gravenhorst, 1802*
17. *Aleochara moesta* Gravenhorst, 1802*
18. *Aleochara puberula* Klug, 1833*
19. ***Aleochara roubali* Likovsky, 1973****

20. *Aleochara tristis* Gravenhorst, 1806*
 Триба Athetini Casey, 1910
 Підтриба Athetina Fleming, 1821
 Рід *Acrotona* Thomson, 1859
21. *Acrotona aterrima* Gravenhorst, 1802*
22. *Acrotona exigua* Erichson, 1837*
23. *Acrotona muscorum* Brisout de Barneville, 1860*
24. *Acrotona parvula* Mannerheim, 1830*
25. *Acrotona pygmaea* Gravenhorst, 1802*
26. *Acrotona sylvicola* Kraatz, 1856*
 Рід *Amischa* Thomson, 1858
27. *Amischa analis* (Gravenhorst, 1802)*
28. *Amischa bifoveolata* (Mannerheim, 1830)*
29. *Amischa decipiens* (Sharp, 1869)*
30. *Amischa nigrofusca* (Stephens, 1832)*
 Рід *Atheta* Thomson, 1858
 Підрід *Alaobia* Thomson, 1858
31. *Atheta gagatina* (Baudi di Selve, 1848)*
32. *Atheta hybrida* Sharp, 1869*
33. *Atheta pallidicornis* (Thomson, 1856)*
34. *Atheta sodalis* (Erichson, 1837)*
35. *Atheta trinotata* (Kraatz, 1856)*
 Підрід *Atheta* Thomson, 1858
36. ***Atheta aquatica* (Thomson, 1852)****
37. ***Atheta aquatilis* (Thomson, 1867)****
38. *Atheta basicornis* (Mulsant & Rey, 1852)*
39. *Atheta brunneipennis* (Thomson, 1852)*
40. *Atheta castanoptera* (Mannerheim, 1830)*
41. *Atheta crassicornis* (Fabricius, 1792)*
42. *Atheta divisa* (Märkel, 1844)*

43. *Atheta graminicola* (Gravenhorst, 1806)*
44. *Atheta ermischi* Benick, 1934**
45. *Atheta euryptera* (Stephens, 1832)*
46. *Atheta laevicauda* J. Sahlberg, 1876*
47. *Atheta nidicola* (Johannsen, 1914)*
48. *Atheta oblita* (Erichson, 1839)*
49. ***Atheta ravilla* (Erichson, 1839)****
 Підрид *Badura* Mulsant et Rey, 1873
50. ***Atheta macrocera* (Thomson, 1856)****
 Підрид *Bessobia* Thomson, 1858
51. *Atheta occulta* (Erichson, 1837)*
 Підрид *Chaetida* Mulsant et Rey, 1874
52. *Atheta longicornis* (Gravenhorst, 1802)*
 Підрид *Coprothassa* Thomson, 1859
53. *Atheta melanaria* (Mannerheim, 1830)*
 Підрид *Datomicra* Mulsant et Rey, 1874
54. *Atheta celata* (Erichson, 1837)*
55. *Atheta nigra* (Kraatz, 1856)*
56. *Atheta zosteræ* (Thomson, 1856)
 Підрид *Dimetrota* Mulsant & Rey, 1873
57. *Atheta atramentaria* (Gyllenhal, 1810)*
58. ***Atheta marcida* (Erichson, 1837)****
 Підрид *Microdota* Mulsant et Rey, 1873
59. *Atheta aegra* (Heer, 1841)*
60. *Atheta amicula* (Stephens, 1832)*
61. ***Atheta ganglbaueri* Brundin, 1948****
62. ***Atheta excisa* (Eppelsheim, 1883)****
63. *Atheta inquinula* (Gravenhorst, 1802)*
64. *Atheta liliputana* (Brisout de Barneville, 1860)*
65. ***Atheta subtilis* (Scriba, 1866)****

Підрид *Mocyta* Mulsant & Rey, 1874

- 66. *Atheta clientula* (Erichson, 1839)*
- 67. *Atheta fungi fungi* (Gravenhorst, 1806)*
- 68. *Atheta muscorum* (Brisout de Barneville, 1860)*
- 69. *Atheta orbata* (Erichson, 1837)*
- 70. *Atheta orphana* (Erichson, 1837)*

Підрид *Mycetota* Adam, 1987

- 71. *Atheta laticollis* (Stephens, 1832)*

Підрид *Parameotica* Ganglbauer, 1895

- 72. *Atheta laticeps* (Thomson, 1856)*

Підрид *Tetropla* Mulsant et Rey, 1874

- 73. *Atheta liturata* (Stephens, 1832)*
- 74. *Atheta nigritula* (Gravenhorst, 1802)*

Рід *Brundinia* Tottenham, 1949.

- 75. ***Brundinia marina* (Mulsant et Rey, 1853)****
- 76. *Brundinia meridionalis* (Mulsant & Rey, 1853)*

Рід *Dinaraea* Thomson, 1858

- 77. *Dinaraea aequata* (Erichson, 1837)*
- 78. *Dinaraea angustula* (Gyllenhal, 1810)*

Рід *Nehemitropia* Lohse, 1971

- 79. *Nehemitropia lividipennis* (Mannerheim, 1830)*

Рід *Philhygra* (Mulsant et Rey, 1873)

- 80. *Philhygra debilis* (Erichson, 1837)*
- 81. *Philhygra elongatula elongatula* (Gravenhorst, 1802)*
- 82. *Philhygra hygrobia hygrobia* (Thomson, 1856)*
- 83. *Philhygra melanocera* (Thomson, 1856)*
- 84. ***Philhygra parca* (Mulsant et Rey, 1873)****
- 85. *Philhygra terminalis* (Gravenhorst, 1806)*
- 86. ***Philhygra volans* (Scriba, 1859)****

- Рід *Plataraea* Thomson, 1858
 Підрід *Plataraea* Thomson, 1858
87. *Plataraea brunnea* (Fabricius, 1798)*
 Рід *Pycnota* Mulsant & Rey, 1874
88. *Pycnota paradoxa* (Mulsant & Rey, 1861)*
 Триба Autaliini Thomson, 1859
 Рід *Autalia* Leach, 1819
89. *Autalia rivularis* Gravenhorst, 1802*
 Триба Deinopsini Sharp, 1883
 Рід *Deinopsis* A. Matthews, 1838
90. *Deinopsis erosa* (Stephens, 1832)*
 Триба Falagriini Mulsant et Rey, 1873
 Рід *Anaulacaspis* Ganglbauer, 1895
91. *Anaulacaspis nigra* (Gravenhorst, 1802)*
 Рід *Cordalia* Jacobs, 1925
92. *Cordalia obscura* (Gravenhorst, 1802)
 Рід *Falagria* Leach, 1819
93. *Falagria sulcatula* (Gravenhorst, 1806)*
 Рід *Falagrioma* Casey, 1906
94. *Falagrioma thoracica* (Stephens, 1832)*
 Триба Geostibini Seevers, 1978
 Рід *Alevonota* Thomson, 1858
95. ***Alevonota rufotestacea* (Kraatz, 1856)****
 Рід *Aloconota* Thomson, 1858.
 Підрід *Aloconota* Thomson, 1858
96. *Aloconota cambrica* (Wollaston, 1855)*
97. *Aloconota currax* (Kraatz, 1856)*
98. *Aloconota gregaria* (Erichson, 1839)*
99. *Aloconota planifrons* G. Waterhouse, 1863*
100. *Aloconota sulcifrons sulcifrons* (Stephens, 1832)*

- Підрід *Disopora* Thomson, 1859
101. *Aloconota languida* (Erichson, 1837)*
Рід *Callicerus* Gravenhorst, 1802
102. *Callicerus obscurus* Gravenhorst, 1802[—]
Рід *Enalodroma* Thomson, 1859
103. *Enalodroma hepatica* (Erichson, 1839)*
Рід *Geostiba* Thomson, 1858
Підрід *Geostiba* Thomson, 1858
104. *Geostiba circellaris* (Gravenhorst, 1806)*
Триба Homalotini Heer, 1839
Підтриба Bolitocharina Thomson, 1859
Рід *Bolitochara* Mannerheim, 1830
105. *Bolitochara obliqua* Erichson, 1837*
106. *Bolitochara pulchra* Gravenhorst, 1806*
Підтриба Gyrophaenina Kraatz, 1856
Рід *Brachida* Mulsant & Rey, 1871
107. *Brachida exigua* (Heer, 1839)*
Рід *Encephalus* Stephens, 1832
108. *Encephalus complicans* Stephens, 1832[—]
Рід *Gyrophaena* Mannerheim, 1830
Підрід *Gyrophaena* Mannerheim, 1830
109. *Gyrophaena fasciata* (Marsham, 1802)*
110. *Gyrophaena gentilis* Erichson, 1839
111. *Gyrophaena joyi* Wendeler, 1924*
112. *Gyrophaena joyioides* Wusthoff, 1937*
113. *Gyrophaena lucidula* Erichson, 1837*
114. *Gyrophaena manca* Erichson, 1839*
115. *Gyrophaena minima* Erichson, 1837*
116. ***Gyrophaena pseudonana* Strand, 1939****

Підрид *Leptarthrophaena* Scheerpeltz, 1948

117. *Gyrophæna affinis* Mannerheim, 1830*

Підрид *Phaenogyra* Mulsant et Rey, 1872

118. *Gyrophæna strictula* Erichson, 1839*

Триба Hygronomini Thomson, 1859

Підтриба Hygronomina Thomson, 1859

Рід *Hygronoma* Erichson, 1837

119. *Hygronoma dimidiata* (Gravenhorst, 1806)*

Триба Нуросуптїні Laporte, 1835

Рід *Cypha* Leach, 1819

120. *Cypha discoidea* (Erichson, 1839)*

121. *Cypha longicornis* (Paykull, 1800)*

Рід *Oligota* Mannerheim, 1830

122. *Oligota pusillima* (Gravenhorst, 1806)

Триба Lomechusini Fleming, 1821

Підтриба Lomechusina Fleming, 1821

Рід *Lomechusa* Gravenhorst, 1806

123. *Lomechusa paradoxa* Gravenhorst, 1806*

Рід *Lomechusoides* Tottenham, 1939

124. *Lomechusoides strumosus strumosus* (Fabricius, 1775)*

Рід *Drusilla* Leach, 1819

Підрид *Drusilla* Leach, 1819

125. *Drusilla canaliculata* (Fabricius, 1787)

Рід *Pella* Stephens, 1835

126. *Pella funesta* (Gravenhorst, 1806)*

127. *Pella humeralis* (Gravenhorst, 1802)*

128. *Pella limbata* (Paykull, 1789)*

129. ***Pella similis* (Markel, 1844)****

- Рід *Zyras* Stephens, 1835
 Підрід *Zyras* Stephens, 1835
130. *Zyras haworthi* (Stephens, 1832)*
 Триба Myllaeini Ganglbauer, 1895
 Рід *Myllaena* Erichson, 1837
131. *Myllaena intermedia* Erichson, 1837*
 Триба Охуродіні Thomson, 1859
 Підтриба Dinardina Mulsant & Rey, 1873
 Рід *Thiasophila* Kraatz, 1856
132. *Thiasophila lohsei* Zerche, 1987*
 Підтриба Охуродіні Thomson, 1859
 Рід *Calodera* Mannerheim, 1830
133. ***Calodera cochlearis* Assing, 1996****
 Рід *Ocalea* Erichson, 1837
 Підрід *Ocalea* Erichson, 1837
134. *Ocalea latipennis* Sharp, 1870*
 Рід *Oxypoda* Mannerheim, 1830
 Підрід *Bessopora* Thomson, 1859
135. *Oxypoda formiceticola* Märkel, 1841*
136. *Oxypoda haemorrhoea* (Mannerheim, 1830)*
 Підрід Deropoda Bernhauer, 1902
137. *Oxypoda spaethi* Bernhauer, 1901[—]
 Підрід *Mycetodrepa* Thomson, 1859
138. *Oxypoda alternans* (Gravenhorst, 1802)*
139. ***Oxypoda longipes* Mulsant & Rey, 1861****
 Підрід *Oxypoda* Mannerheim, 1830
140. *Oxypoda acuminata* (Stephens, 1832)*
141. ***Oxypoda nigricornis* Motschulsky, 1860****
142. *Oxypoda opaca* (Gravenhorst, 1802)*
143. *Oxypoda vittata* Märkel, 1842*

- Підрид *Podoxya* Mulsant & Rey, 1875
144. *Oxypoda lentula* Erichson, 1837*
- Підрид *Sphenoma* Mannerheim, 1830
145. *Oxypoda abdominalis* (Mannerheim, 1830)*
146. *Oxypoda vicina* Kraatz, 1856*
- Підрид *Thliboptera* Thomson, 1859
147. *Oxypoda togata* Erichson, 1837
- Триба *Tachyusini* Thomson, 1859
- Рід *Brachyusa* Mulsant & Rey, 1874
148. *Brachyusa concolor* (Erichson, 1839)*
- Рід *Dacrila* Mulsant & Rey, 1874
149. *Dacrila fallax* (Kraatz, 1856)*
- Рід *Dilacra* Thomson, 1858
150. *Dilacra luteipes* (Erichson, 1837)*
151. *Dilacra vilis* (Erichson, 1837)*
- Рід *Gnypeta* Thomson, 1858
- Підрид *Gnypeta* Thomson, 1858
152. ***Gnypeta brinki* Palm, 1966****
153. *Gnypeta carbonaria* (Mannerheim, 1830)*
154. *Gnypeta ripicola* (Kiesenwetter, 1844)*
155. *Gnypeta rubrior* Tottenham, 1939*
- Рід *Tachyusa* Erichson, 1837
156. *Tachyusa nitidula* Mulsant & Rey, 1875*
- Рід *Ischnopoda* Stephens, 1835
157. *Ischnopoda umbratica* Erichson, 1837*

Вперше для фауни України нами наведено *Aleochara roubali*, який був описаний і відомий лише з Кавказу (Likovsky, 1973), знахідки виду в Луганській області (заповідник «Станично-Луганське відділення») вказують на те, що вид

має ширший ареал, цілком можливі знахідки виду в Криму та в інших регіонах України.

Atheta aquatica – вид, описаний зі Швеції (Thomson, 1852), є досить широко поширеним в Європі, а в Азії зустрічається у Східному та Західному Сибіру (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознакам вид дуже схожий на *A. aquatilis*, від якого відрізняється меншими розмірами тіла (3,0–4,0 мм), блискучим тілом, нечітко вираженою мікроскульптурою; вірогідно визначити вид можна тільки за формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974). На південному сході України вид відомий за 1 ♀, яку знайдено в лісовій підстилці у штучних лісонасадженнях.

Atheta aquatilis – вид, описаний зі Скандинавії (Thomson, 1862), досить поширений у Західній та Центральній Європі (Schülke, Smetana, 2015), за зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *A. aquatica*, від якого відрізняється більшими розмірами тіла (4,0–4,5 мм), та матовим тілом з чітко вираженою мікроскульптурою на передньоспинці.

Atheta ermishi – вид, описаний з Німеччини (Benick, 1934), є досить рідкісним та маловивченим; поширений переважно у центрі та на півночі Європи, де відомий за поодинокими знахідками на території Австрії, Бельгії, Нідерландів, Німеччини, Румунії та Франції (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *A. castanoptera*, від якого відрізняється жовто-бурим забарвленням надкрил, задній край 8-го тергіта має фігурний виріз, голова та передньоспинка з чітко вираженою мікроскульптурою. Вірогідно визначити вид можна тільки за формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974).

Atheta ravilla – вид, описаний з Австрії (Erichson, 1839), поширений у Центральній та Західній Європі, а також в Азії (Туреччина) та на півночі Африки з Алжиру (Łomnicki, 1913; Horion, 1935, Derunkov, Melke, 2001; Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *Atheta oblita*, але через мінливість зовнішніх ознак та суттєві варіації кольору у представників

роду *Atheta* вірогідно визначити вид можна тільки за формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974).

Atheta macrocera – вид, описаний зі Швеції (Thomson, 1856), нині досить широко поширений у Західній та Центральній Європі (Schülke, Smetana, 2015), відомі знахідки в Середній Азії, з Казахстану (Baranowski, 1982). За зовнішніми ознаками вид більшість європейських видів з підроду *Badura* є досить схожими – як за забарвленням, так і за зовнішніми ознаками, але для цього виду характерні довші вусики у порівнянні з іншими видами, 5–10-й членики видовжені, а також він відрізняється характерною формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974; Brundin L. 1954; Baranowski, 1982).

Atheta marcida – вид, описаний з Німеччини (Erichson, 1837), на сьогоднішній день є досить широко поширеним у Західній та Центральній Європі (Schülke, Smetana, 2015), відомі знахідки в Індії (Motschulsky, 1858). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *A. atramentaria*, але відрізняється бурим забарвленням, більш широкою передньоспинкою та характерною формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974).

Atheta ganglbaueri — вид, описаний з Австрії (Brundin, 1948), відомий за поодинокими знахідками з Північної, Центральної та Південної Європи. Має дрібні розміри тіла (1,5–1,8 мм) та вірогідно ідентифікується тільки за характерною формою едеагуса та сперматеки (Brundin, 1948, Lohse et al., 1974).

Atheta excisa – вид, описаний з Австрії (Eppelsheim, 1883). Маловідомий вид, поширений переважно у Центральній та Західній Європі (Schülke, Smetana, 2015). Вірогідно ідентифікувати вид можливо по формі заднього краю 8-го тергіта у ♂, а також за характерною формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974).

Atheta subtilis – вид, описаний з Німеччини (Scriba, 1866), на сьогоднішній день широко поширений по всій Європі, відомі знахідки з Монголії та Туреччини (Schülke, Smetana, 2015). Вірогідно ідентифікується за формою заднього краю 8-го тергіта, який у ♂ опуклий та трохи звужений до вершини, у

♀ має неглибокий виріз по середині, а також за формою едеагуса та сперматеки (Brundin, 1948, Lohse et al., 1974).

Brundinia marina – вид, описаний з півдня Франції (Mulsant et Rey, 1853). Широко поширений у Центральній та Південній Європі та на Кавказі, в Азії відомий зі Східного Сибіру та Монголії (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *B. meridionalis*, відрізняється більшими розмірами тіла (2,4–3 мм), світло-бурим забарвленням передньоспинки та надкрил, 5–10-й членики вусиків видовжені, вірогідно ідентифікується тільки за характерною формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974). Зустрічається на заболочених ділянках, по берегах річок та водойм, в сутінках летить на світло.

Philhygra parca – вид, описаний з Франції (Mulsant et Rey, 1873) на сьогоднішній день є досить широко поширеним у Північній, Центральній та Західній Європі (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *P. debilis*, від якого відрізняється більш дрібнішими очима, темно-бурим забарвленням надкрил та за характерною формою едеагуса (Strand, Vik, 1964; Lohse et al., 1974).

Philhygra volans – вид, описаний з Німеччини (Scriba, 1859), на сьогодні є досить широко поширеним у Північній, Центральній та Західній Європі, на Кавказі, в Азії відомий з Туреччини (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *P. hygrobia hygrobia*, від якого відрізняється помітно коротшими вусиками, що мають темно-бурий колір, та за характерною формою едеагуса (Strand, Vik, 1964; Lohse et al., 1974).

Alevonota rufotestacea – вид, описаний з Німеччини (Kraatz, 1856), на сьогодні є досить широко поширеним у Європі, у Північній Африці (Assing, Wunderle, 2008), в Азії відомий з Туреччини та Ізраїлю (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками усі палеарктичні види роду *Alevonota* дуже схожі між собою, колір тіла сильно варіює від чорного або темно-бурого до червоно-бурого або бурого, але від інших видів роду *A. rufotestacea* відрізняється круглою формою голови, ширина якої майже рівна довжині, дрібними та слабко або майже не опуклими очима, які суттєво коротші за скроні, слабко

поперечною передньоспинкою, але вірогідно визначити вид можна тільки за формою едеагуса та сперматеки (Assing, Wunderle, 2008). У регіоні відомий за єдиною знахідкою з околиць Донецька, де зафіксований у лісовій підстилці, за літературними даними відомий як мірмекофільні вид (Assing, Wunderle, 2008).

G. pseudonana – вид, описаний зі Скандинавії (Strand, 1939), на сьогоднішній день відомий за нечисленними знахідках з Європи (Schülke, Smetana, 2015), в Азії відомий у Східному Сибіру (Eushchenko, Shavrin, 2011); мешкає у грибах. За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *G. nana*, зі світлішим забарвленням тіла, характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та за формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Eushchenko, Semenov, 2016).

Pella similis – вид, описаний з Німеччини (Markel, 1845), є досить широко поширеним у Європі, на Кавказі, в Азії відомий з Туреччини (Maruyama, 2006; Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *P. limbatus* та *Pella humeralis*. Від *P. limbatus* відрізняється формою едеагуса та помітно видовженою та загнутою сперматекою (Maruyama, 2006), задній край 8-го тергіта має широке неглибоке втиснення та дрібно зазубрений. Вид широко поширений у регіоні та відомий за численними знахідками у природних та антропогенних біотопах, де зустрічається на степових ділянках у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження, у літературі відомий як мірмекофільний, який мешкає в мурашниках або разом з мурашками (Maruyama, 2006).

Calodera cochlearis – вид, описаний з Німеччини (Assing, 1996), на сьогодні лишається маловідомим та слабо вивченим, як і всі представники роду *Calodera* у Палеарктиці, в Європі відомі знахідки виду з Німеччини, Польщі, Чехії та України (Assing, 1996, Глотов, 2011б). Вірогідно ідентифікується тільки за характерною формою едеагуса та сперматеки (Assing, 1996). У регіоні відомий за одним екземпляром, зібраним на світло в околицях с. Трьохізбенка (Луганська область).

Ocalea latipennis – вид, описаний з Великобританії (Sharp, 1870), досить рідкісний та відомий за поодинокими знахідками у центрі, на півдні та на півночі Європи; знахідка виду на південному сході України є найсхіднішим місцезнаходженням виду. Вірогідно ідентифікується за темно-бурим забарвленням тіла та за характерною формою едеагуса та сперматеки (Lohse et al., 1974). У регіоні відомий за єдиною знахідкою на березі водойми, в околицях с. Первозванівка Луганської області.

Oxypoda longipes – вид, описаний з Франції (Mulsant et Rey, 1861), є досить широко поширеним по всій території Європи, на Кавказі, в Азії відомий з Лівану та Східного Сибіру (Schülke, Smetana, 2015). Від інших видів роду *Oxypoda* відрізняється за характерною формою едеагуса та сперматеки (Strand, Vik, 1966), темно-бурим забарвленням тіла, видовженими вусиками. У регіоні відомий за нечисленними знахідками у природних та антропогенних біотопах, де зустрічається у лісовій підстилці та на відкритих степових ділянках, а також по берегах річок та водойм.

Oxypoda nigricornis – вид, описаний з Забайкалля, Росія (Motschulsky, 1860), на сьогодні вид широко поширений в Європі, в Азії відомий у Західному та Східному Сибіру (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на також поширений в регіоні *O. opaca*, від якого відрізняється помітно затемненими біля основи вусиками, одноколірними темно-бурими надкрилами та за характерною формою едеагуса та сперматеки (Strand, Vik, 1966). З регіону досі відомий за двома екземплярами, зібраними у лісовій підстилці в заплавному лісі.

Oxypoda vicina – вид, описаний з Німеччини (Kraatz, 1856), на сьогодні вид широко поширений в Європі, у Північній Африці, в Азії відомий з Середньої Азії та Туреччини (Schülke, Smetana, 2015). За зовнішніми ознаками вид ідентифікується за бурими надкрилами, невеличкими затемненнями у задніх кутах та по боках, а також за характерною формою едеагуса та сперматеки (Strand, Vik, 1966). У регіоні залишається відміченим у ґрунтових пастках виключно на відкритих степових ділянках.

Oxypoda vittata – вид, описаний з Австрії (Märkel, 1842), широко поширений в Європі, у Північній Африці відомий з Алжиру, в Азії – з Туреччини (Schülke, Smetana, 2015). Вірогідно ідентифікується за характерною формою едеагуса та сперматеки (Strand, Vik, 1966). У регіоні відомий за поодинокими знахідками у природних та антропогенних біотопах, де зустрічається у лісовій підстилці та на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного походження.

Gnypeta brinki – вид, описаний з Норвегії (Palm, 1966), досить довго був відомий тільки у Північній Європі з Норвегії, Швеції, Фінляндії, останні знахідки виду в Україні, а також знахідки на півночі США та Канади (Klimaszewski et al., 2008), вказують ширше поширення у світі, ніж вважалося до цього (Schülke, Smetana, 2015). У регіоні відомий за поодинокими знахідками, у лісовій підстилці та рештках рослинного походження у байрачному лісі, біля води.

3.2 Структура видового різноманіття підродини Aleocharinae південного сходу України

На підставі результатів аналізу усіх літературних даних та опрацьованого колекційного матеріалу (18 220 особин) автором встановлено наявність у складі регіональної фауни 157 видів з 44 родів та 13 триб, які належать до підродини Aleocharinae.

Серед них найбільшим видовим різноманіттям характеризуються триба Athetini – 68 видів (43,5 %), Aleocharini – 20 видів (12,8 %), Oxypodini – 16 видів (6,4 %), Homalotini – 14 видів (8,9 %), Geostibini – 10 видів (6,4 %), Нуросуптїні – 3 види (1,9 %), Lomechusini – 8 видів (5,1 %), Falagriini – 4 види (2,5 %), Нуросуптїні – 3 види (1,9 %), Autaliini – 1 вид (0,64 %), Deinopsini – 1 вид (0,64 %), Нуроніні – 1 вид (0,64 %), Myllaeini – 1 вид (0,64 %).

Найчисленнішими у видовому різноманітті є роди *Atheta* (44 види, 28,2 %), *Aleochara* (20 видів, 12,8 %), *Oxypoda* (13 видів, 8,3 %), *Gyrophaena* (8 видів, 5,1 %), *Philhygra* (7 видів, 4,5 %), *Acrotona* (6 видів, 3,8 %), *Aloconota* (6 видів, 3,8 %). Вони складають третину (104 види, 66,6 %) фауни алеохарин

південного сходу, а разом з родами *Pella*, *Gnypeta*, *Amischa*, кожен з яких представлений 4 видами (2,6 %) та у сукупності складає 74 видів, 3 % (116 видів) від загальної фауни. У фауні регіону 3 роди представлено трьома видами (*Bolitochara*, *Cypha*, *Dilacra*), а ще 26 родів представлено одним видом.

Найчисленнішими родами за кількістю врахованих у фауні південного сходу України є 13 родів (17394 особини, 95 %). Так, найбільша кількість врахованих особин належить до родів: *Gyrophæna* – 12883 особини (70,7 %), *Oxypoda* – 1202 особини (6,6 %), *Drusilla* – 925 особин (5,07 %), *Atheta* – 488 особин (2,7 %), *Aleochara* – 359 особин (1,9 %), *Nehemitropia* – 309 особин (1,7 %), *Dacryla* – 360 особин (1,97 %), трохи меншою численністю характеризуються роди *Falagrioma* – 180 особин (1 %), *Philhygra* – 161 особин (0,8 %), *Plataræa* – 165 особин (0,8 %), *Pella* – 132 особини (0,7 %), *Falagria* – 122 особин (0,6 %), *Amischa* – 108 особин (0,6 %), решта родів представлена кількістю особин від однієї до кількох десятків особин (табл. 3.2.1).

У складі фауни південного сходу України звичайними та масовими є види підродини Aleocharinae, які населяють природні та антропогенні біотопи, а саме степову та лісову підстилку, рештки рослинного та тваринного походження гриби, гній, а також мешкають під корою дерев, у мурашниках, по берегах річок та водойм у берегових наносах, у норах ссавців та в гніздах птахів, а також нерідко відмічаються в агроценозах. Зазвичай численні та масові види є досить повсюдні у Палеарктиці та за її межами, усі вищезазначені види характеризуються великою кількістю знахідок як у регіоні, так і за його межами — їхня частка складає майже 91,5 % (16678 особин), вони представлені 22 видами з 13 родів. Найчисленнішими в опрацьованому матеріалі є 3 види з роду *Gyrophæna*, складаючи 69,5 % від усього опрацьованого матеріалу, у тому числі, *Gyrophæna manca* (7326 особин), *Gyrophæna joyioides* (4454 особини), *Gyrophæna joyi* (899 особин), а також решта численних видів, на які приходить 21,9 %: *Drusilla canaliculata* (920 особин), *Gyrophæna affinis* (501 особина), *Dacryla fallax* (360 особин), *Oxypoda vicina* (345 особин), *Nehemitropia lividipennis* (309 особин), *Falagrioma thoracica* (180 особин), *Plataræa brunnea*

(165 особин), *Atheta fungi fungi* (160 особин), *Philhygra elongatula elongatula* (130 особин), *Gyrophæna fasciata* (127 особин), *Aleochara curtula* (123 особин), *Falagria sulcatula* (122 особини), *Pella limbata* (94 особини), *Atheta crassicornis* (88 особин), *Amischa analis* (79 особин), *Atheta euryptera* (79 особин), *Aleochara tristis* (77 особин), *Oxypoda acuminata* (75 особин), *Aleochara bipustulata* (65 особин) (табл. 3.2.1).

Ще 134 види (1542 особини) у вивченому матеріалі представлені нечисленними знахідками з кількістю врахованих особин від однієї до кількох десятків особин. Це ймовірно пояснюється рідкісністю видів в усіх частинах ареалу (наприклад — *Brachida exigua*, *Thiasophila lohsei*), крайовим ефектом, оскільки знахідки на Південному Сході знаходяться достатньо далеко від основного ареалу виду (наприклад, *Aleochara roubali* та *Gyrophæna pseudonana* поширені на Кавказі, *Atheta ganglbaueri*, *Gnypeta brinki* та *Atheta inquinula* — переважно поширені на півночі Європи), види, які широко зустрічаються в лісах та більш характерні для зони мішаних лісів, у степовій зоні зустрічаються дуже рідко (наприклад, *Cypha discoidea*, *C. longicornis*, *Hygronoma dimidiata*), прихованим способом життя (наприклад, *Pella humeralis*, *Pella limbata*, *Lomechusa paradoxa*, *Lomechusoides strumosus strumosus*) є мірмекофілами, часто живуть у мурашниках, співіснуючи з мурашками, або *Encephalus complicans*, *Atheta ermischii* та *Atheta nidicola*, які мешкають у норах ссавців).

Таблиця 3.2.1.

Таксономічний та кількісний склад підродини Aleocharinae південного сходу України

Рід	Кількість врахованих особин	Кількість видів у регіоні	Кількість видів в Україні	Кількість видів у Палеарктиці
1.	2.	3.	4.	5.
Триба Aleocharini				
<i>Aleochara</i>	359	20	35	260
Триба Athetini				
<i>Acrotona</i>	17	6	8	123
<i>Amischa</i>	108	4	4	28
<i>Atheta</i>	488	44	65	920
<i>Brundinia</i>	8	2	2	5
<i>Dinaraea</i>	41	2	4	9
<i>Nehemitropia</i>	309	1	1	5
<i>Philhygra</i>	161	7	12	136
<i>Plataraea</i>	165	1	1	11
<i>Русnota</i>	10	1	1	2
Триба Autaliini				
<i>Autalia</i>	1	1	4	18
Триба Deinopsini				
<i>Deinopsis</i>	2	1	1	5

Таблиця 3.2.1. (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.
Триба Falagriini				
<i>Anaulacaspis</i>	3	1	3	34
<i>Cordalia</i>	2	1	1	21
<i>Falagria</i>	122	1	3	11
<i>Falagrioma</i>	180	1	1	18
Триба Geostibini				
<i>Alevonota</i>	1	1	1	41
<i>Aloconota</i>	15	6	6	115
<i>Callicerus</i>	0	1	1	8
<i>Enalodroma</i>	5	1	1	1
<i>Geostiba</i>	26	1	4	429
Триба Homalotini				
<i>Bolitochara</i>	4	2	5	46
<i>Brachida</i>	30	1	1	19
<i>Encephalus</i>	0	1	1	20
<i>Gyrophæna</i>	12883	9	21	195
Триба Hygronomini				
<i>Hygronoma</i>	1	1	1	2
Триба Hupocyphtini				
<i>Cypha</i>	4	2	8	48
<i>Oligota</i>	1	1	4	45

Таблиця 3.2.1. (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.
Триба Lomechusini				
<i>Lomechusa</i>	1	1	3	19
<i>Lomechusoides</i>	1	1	1	18
<i>Drusilla</i>	925	1	1	58
<i>Pella</i>	132	4	7	52
<i>Zyras</i>	3	1	3	96
Триба Myllaeni				
<i>Myllaena</i>	59	1	8	84
Триба Oxypodini				
<i>Thiasophila</i>	2	1	3	11
<i>Calodera</i>	1	1	4	17
<i>Ocalea</i>	2	1	5	48
<i>Oxypoda</i>	1202	13	25	474
Триба Tachyusini				
<i>Brachyusa</i>	2	1	1	3
<i>Dacrila</i>	360	1	1	3
<i>Dilacra</i>	27	2	3	8
<i>Gnypeta</i>	30	4	5	37
<i>Tachyusa</i>	46	1	6	28
<i>Ischnopoda</i>	12	1	4	24
Загалом	18220	157		

3.3 Ландшафтно-біотопічний розподіл підродини Aleocharinae південного сходу України

У межах регіону досліджень можна виділити основні типи макробіотопів, як приурочених до певних природних зон чи ландшафтів — степові ділянки, так і більш або менш інтразональних — лучні біотопи, заплавні ліси, байрачні ліси, штучні лісові насадження та агроценози. Розподіл видів між основними типами макробіотопів регіону показано у Таблиці 3.3.1.

Еврибіонтними є 6 видів: *Aleochara curtula*, *Atheta fungi fungi*, *Nehemitropia lividipennis*, *Falagria sulcatula*, *Falagrioma thoracica*, *Drusilla canaliculata canaliculata*.

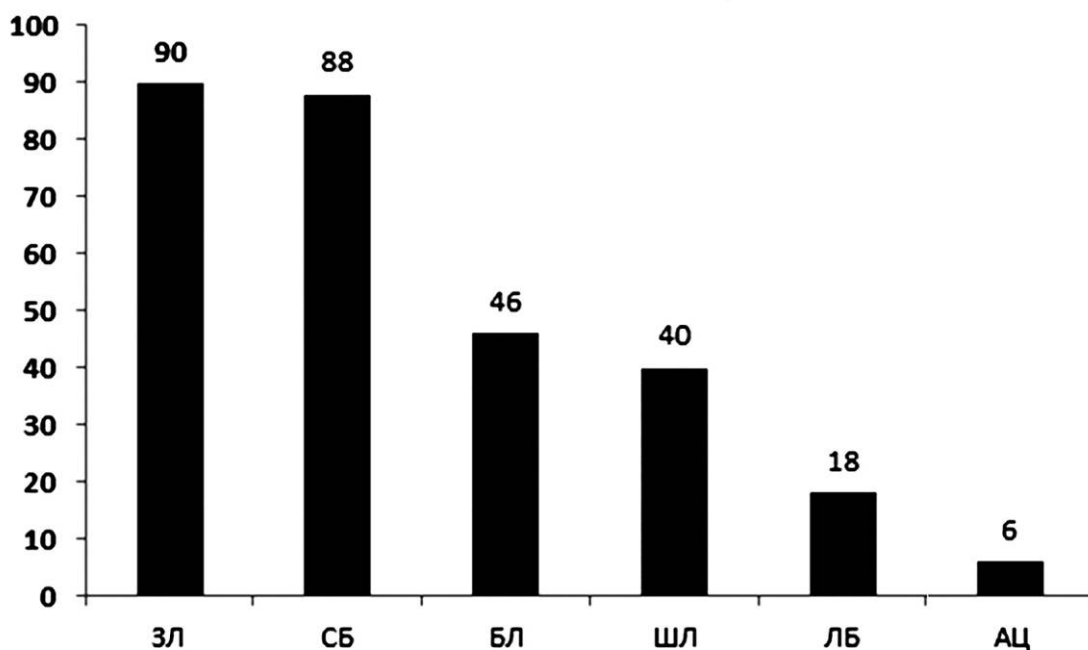

Рисунок 3.3.1. Кількість видів алеохарин в основних типах природних та антропогенних макробіотопів південного сходу України.

Умовні позначки та скорочення: ЗЛ – заплавні ліси; БЛ – байрачні ліси; ШЛ – штучні лісонасадження; ЛБ – лучні біотопи; СБ – степові біотопи; АЦ – агроценози.

Найбільша кількість видів представників підродини Aleocharinae (рис. 3.3.1) відзначається на ділянках заплавного лісу (ЗЛ), які представлені лісовими масивами, розташовані в заплаві великих річок або їхніх притоків першого

порядку, для яких характерний постійно високий або помірний рівень вологості, і де у деревостані серед деревних порід переважають дуб, ясен та липа. Тут фауністичний комплекс представників підродини Aleocharinae складається з 90 видів (58 %), переважна кількість виявлених видів є хижаками, вони мешкають у лісовій підстилці, рештках тваринного походження, у гнилій деревині, під корою повалених дерев, де живляться іншими комахами, кліщами та іншими безхребетними та представлений найбільш масовими видами – *Aleochara curtula*, *Amischa analis*, *Atheta crassicornis*, *A. fungi fungi*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *P. hygrobia hygrobia*, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda abdominalis*, *Dacryla fallax*, *Tachyusa nitidula*, а також міцетобіонтними видами, які живуть у грибах, живляться спорами грибів та представлені *Gyrophaeana joyi*, *G. joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*.

Майже настільки ж багатою є фауна степових біотопів (СБ) — відкритих ділянок зі збереженою степовою рослинністю та різним рівнем антропогенного навантаження, завдяки різноманіттю мікробіотопів чи мікростацій (нори дрібних ссавців та гнізда птахів, гриби, гній копитних, багата гумусом степова підстилка, рештки рослинного та тваринного походження), — тут зареєстровано 88 видів (56 %), з яких наймасовішими є *Aleochara curtula*, *Aleochara tristis*, *Atheta crassicornis*, *A. fungi fungi*, *Nehemitropia lividipennis*, *Gyrophaeana manca*, *Drusilla canaliculata*, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda abdominalis*, *O. togata*, *Tachyusa nitidula*.

Майже вдвічі меншим (46 видів, 29 %) видовим різноманіттям характеризуються інтразональні байрачні ліси (БЛ), які представлені дібровами, у сухих (або з наявністю постійних або пересихаючих влітку водотоків) ярах або яругах, де повсюдно зустрічаються *Atheta crassicornis*, *A. nigritula*, *Plataraea brunnea*, *Gyrophaeana manca* і *Drusilla canaliculata*.

У штучних лісових насадження (ШЛ) хвойних або листяних порід стрічкового типу зареєстровано 40 видів (26 %), у більшості випадків основу

фауни складають степові (*Plataraea brunnea*, *Oxyruda abdominalis*) або лісові (*Atheta crassicornis*) види, які проникають у штучні лісові насадження.

Суттєво менше видове різноманяття характерне для лучних біотопів (ЛБ), переважно вологих лук у заплавах або вздовж невеликих степових річок чи водойм на дні глибоких безлісих ярів, в яких у рослинних угрупованнях переважає лучна рослинність, де фауністичний комплекс представників підродини Aleocharinae представлений 18 видами (11 %), серед яких найбільш поширеними є види *Amischa analis*, *Atheta fungi fungi*, *Nehemitropia lividipennis*, *Myllaena intermedia*, *Oxyruda abdominalis*, *Tachyusa nitidula*. Значно менші площі, менша різноманітність мікростацій / мікробіотопів (нори, гриби, тощо) порівняно із степовими ділянками, імовірно, лімітують видове багатство алеохарин.

Найменшим видовим різноманіттям характеризуються агроценози, які представлені монокультурами різних сільськогосподарських рослин, в яких виявлено 6 видів (4 %), переважно представлених синантропними та еврибіонтними видами чи видами з широкою трофічною спеціалізацією, у тому числі: *Aleochara curtula*, *Atheta fungi fungi*, *Nehemitropia lividipennis*, *Falagria sulcatula*, *Falagrioma thoracica*, *Drusilla canaliculata canaliculata*.

Таблиця 3.3.1 Розподіл видів в основних типах природних та антропогенних ландшафтів південного сходу України

Види	ЗЛ	БЛ	ШЛ	ЛБ	СБ	АЦ
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Aleochara curtula</i>	●	●	●	●	●	●
<i>Aleochara intricata</i>	●	—	—	●	●	—
<i>Aleochara milleri</i>	—	—	—	●	—	—
<i>Aleochara erythroptera</i>	—	●	●	—	●	—
<i>Aleochara bilineata</i>	—	—	●	—	—	—
<i>Aleochara bipustulata</i>	—	—	●	●	●	—
<i>Aleochara binotata</i>	●	●	—	—	—	—
<i>Aleochara verna</i>	●	—	—	—	—	—
<i>Aleochara clavicornis</i>		—	—		●	—
<i>Aleochara spissicornis</i>	●	—	—	●	—	—
<i>Aleochara brevipennis</i>	—	●	—	—	—	—
<i>Aleochara diversa</i>	—	—	—	—	●	—
<i>Aleochara fumata</i>	—	●	●	—	—	—
<i>Aleochara haematoptera</i>	●	—	—	—	●	—
<i>Aleochara laevigata</i>	—	—	—	—	●	—
<i>Aleochara lanuginosa</i>	—	—	—	—	●	—
<i>Aleochara moesta</i>	—	—	—	—	●	—
<i>Aleochara puberula</i>	—	—	—	—	●	—
<i>Aleochara roubali</i>	●	—	—	—	—	—
<i>Aleochara tristis</i>	—	●	●		●	—

Таблиця 3.3.1 (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Acrotona aterrima</i>	–	●	–	–	–	–
<i>Acrotona exigua</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Acrotona muscorum</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Acrotona parvula</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Acrotona pygmaea</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Acrotona sylvicola</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Amischa analis</i>	●	●	●	●	●	–
<i>Amischa bifoveolata</i>	●	●	–	–	●	–
<i>Amischa decipiens</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Amischa nigrofusca</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta gagatina</i>	●	●	●	–	–	–
<i>Atheta hybrida</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta pallidicornis</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta sodalis</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta trinotata</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta aquatica</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta aquatilis</i>	–	●	–	–	–	–
<i>Atheta basicornis</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta brunneipennis</i>	●	–	●	–	–	–
<i>Atheta castanoptera</i>	–	●	–	–	–	–
<i>Atheta crassicornis</i>	●	●	●	●	●	–
<i>Atheta divisa</i>	●	–	–	–	–	–

Таблиця 3.3.1 (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Atheta graminicola</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta ermischi</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta euryptera</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta laevicauda</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta nidicola</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta oblita</i>	●	●	–	–	●	–
<i>Atheta ravilla</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta macrocera</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta occulta</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta longicornis</i>	●	●	–	–	●	–
<i>Atheta melanaria</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta celata</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta nigra</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta zosterae</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta atramentaria</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta marcida</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Atheta aegra</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta amicula</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Atheta ganglbaueri</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta excisa</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta inquinula</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta liliputana</i>	–	–	–	–	●	–

Таблиця 3.3.1 (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Atheta subtilis</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta clientula</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Atheta fungi fungi</i>	●	●	●	●	●	●
<i>Atheta muscorum</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta orbata</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta orphana</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Atheta laticollis</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Atheta laticeps</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Atheta liturata</i>	●	●	●	●	●	–
<i>Atheta nigritula</i>	–	–	–	–	–	–
<i>Brundinia marina</i>	–	–	●	–	●	–
<i>Brundinia meridionalis</i>	●	●	–	–	●	–
<i>Dinaraea aequata</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Dinaraea angustula</i>	●	●	–	–	●	–
<i>Nehemitropia lividipennis</i>	●	●	●	●	●	●
<i>Philhygra debilis</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Philhygra elongatula</i> <i>elongatula</i>	●	●	–	●	●	–
<i>Philhygra hygrobia</i> <i>hygrobia</i>	●	●	–	●	●	–
<i>Philhygra melanocera</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Philhygra parca</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Philhygra terminalis</i>	–	–	●	–	–	–

Таблиця 3.3.1 (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Philhygra volans</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Plataraea brunnea</i>	–	●	●	–	–	–
<i>Русноta paradoxa</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Autalia rivularis</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Deinopsis erosa</i>	●	–	–	–		–
<i>Anaulacaspis nigra</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Cordalia obscura</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Falagria sulcatula</i>	●	●	●	●	●	●
<i>Falagrioma thoracica</i>	●	–	–	●	●	●
<i>Alevonota rufotestacea</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Aloconota cambrica</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Aloconota currax</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Aloconota gregaria</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Aloconota planifron</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Aloconota sulcifrons sulcifrons</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Aloconota languida</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Callicerus obscurus</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Enalodroma hepatica</i>	●	●	●	–	–	–
<i>Geostiba circellaris</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Bolitochara obliqua</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Bolitochara pulchra</i>	●	–	–	–	–	–

Таблиця 3.3.1 (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Brachida exigua</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Encephalus complicans</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Gyrophaena fasciata</i>	●	●	–	–	–	–
<i>Gyrophaena gentilis</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Gyrophaena joyi</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Gyrophaena joyioides</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Gyrophaena lucidula</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Gyrophaena manca</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Gyrophaena pseudonana</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Gyrophaena affinis</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Gyrophaena strictula</i>	●	–	●	–	–	–
<i>Hygronoma dimidiata</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Cypha discoidea</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Cypha longicornis</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Oligota pusillima</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Lomechusa paradoxa</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Lomechusoides strumosus strumosus</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Drusilla canaliculata</i>	●	●	●	●	●	●
<i>Pella funesta</i>	●	–	●	–	–	–
<i>Pella humeralis</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Pella limbata</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Pella similis</i>	●	●	●	–	●	–

Таблиця 3.3.1 (продовження)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
<i>Zyras haworthi</i>	–	●	●	–	–	–
<i>Myllaena intermedia</i>	●	●	–	●	●	–
<i>Thiasophila lohsei</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Calodera cochlearis</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Ocalea latipennis</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda formiceticola</i>	–	●	●	–	–	–
<i>Oxypoda haemorrhhoa</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda spaethi</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda alternans</i>	–	●	–	–	–	–
<i>Oxypoda longipes</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda acuminata</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda nigricornis</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda opaca</i>	●	●	–	–	●	–
<i>Oxypoda vittata</i>	●	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda lentula</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda abdominalis</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Oxypoda vicina</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Oxypoda togata</i>	●	●	●	–	●	–
<i>Brachyusa concolor</i>	–	–	●	–	–	–
<i>Dacrila fallax</i>	●	●	●	●	●	–
<i>Dilacra luteipes</i>	●	–	–	–	–	–
<i>Dilacra vilis</i>	●	–	–	–	–	–

Таблиця 3.3.1 (закінчення)

1.	2	3	4.	5.	6.	7.
<i>Gnypeta brinki</i>	–	●	–	–	–	–
<i>Gnypeta carbonaria</i>	–	–	–	–	●	–
<i>Gnypeta ripicola</i>	●	●	–	–	–	–
<i>Gnypeta rubrior</i>	–	●	–	–	–	–
<i>Tachyusa nitidula</i>	●	●	–	●	●	–
<i>Ischnopoda umbratica</i>	●	–	–	–	–	–
Кількість видів	90	46	40	18	88	6
% від складу фауни	58 %	29 %	26 %	11 %	56 %	4 %

Умовні позначки та скорочення: ЗЛ – заплавні ліси; БЛ – байрачні ліси; ШЛ – штучні лісонасадження; ЛБ – лучні біотопи; СБ – степові біотопи; АЦ – агроценози; ● – наявність виду в екосистемі; – – вид не виявлений.

Аналіз розподілу видів між мікростаціями (лісова, степова підстилка, рештки рослинного походження, берега водойм (включно з супральними ділянками Азовського моря), гній великої рогатої худоби та диких тварин; гриби; нори ссавців та гнізда птахів; мурашники; трупи тварин та рештки тваринного походження) показав (рис. 3.3.2), що найбільша кількість видів мешкає у вологих біотопах, лісовій та степовій підстилці, гнилій деревині, залежаному сіні та в рештках рослинного походження (ЛП), де зареєстровано 98 видів (63 %), переважно хижаків з різним спектром трофічної спеціалізації. Дещо меншим видовим різноманіттям характеризуються навколоводні мікростації: так, по берегах річок та водоймищ і в супраліторальній зоні моря (БРВ) виявлено 55 видів (35 %), трофічні ці види пов'язані переважно з личинками, пупаріями або яйцями різних видів двокрилих-сапрофагів. У гної великої рогатої худоби та диких тварин (ГН) зафіксовано 15 видів (10 %) алеохарин. У деревних та наземних плодкових тілах пластинчастих та трубчастих грибів (ГБ) знайдено 18 видів (12 %) міцетобіонтних алеохарин, серед яких 9 видів, що належать до роду *Gyrophaeana*, є облігатними

міцетобіонтами та живляться спорами грибів, у моменти активної фази спороношення у грибів; деякі види можуть створювати масові скупчення та зустрічатися у великій кількості на одному плодовому тілі гриба (*Gyrophaena joyi*, *G. joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*). Решта 9 виявлених в регіоні міцетобіонтних видів, які належать до родів *Aleochara*, *Atheta*, *Bolitochara*, *Oxypoda*, є неспеціалізованими хижаками та мешкають у грибах, де живляться личинками двокрилих та інших комах, розвиток яких пов'язаний з плодовим тілом гриба. У норах та ходах різних видів тварин (НР), а також у гніздах птахів виявлено 10 видів (6 %) алеохарин, які живляться ектопаразитами ссавців та птахів. У мурашниках (МР) постійно мешкають або переживають посуху 10 видів (6 %) алеохарин. У рештках тваринного походження або на трупах тварин виявлено 7 видів (4 %) алеохарин, які живляться личинками двокрилих а у деяких випадках можуть виступати у ролі паразитів пупаріїв двокрилих.

Переважає більшість представників підроду веде прихований спосіб життя, де вони нечисленні. Деяких з видів, мікростаціональну приуроченість яких не з'ясовано, виявляються завдяки використанню світлопасток (СВ). За допомогою цього методу на південному сході України виявлено 63 види (40 %), серед яких як численні види (*Aleochara curtula*, *Aleochara tristis*), так і види, які у регіоні залишаються відомими винятково за нечисленними екземплярами у зборах на світло (*Aleochara haematoptera*, *Atheta laevicauda* та ін.)

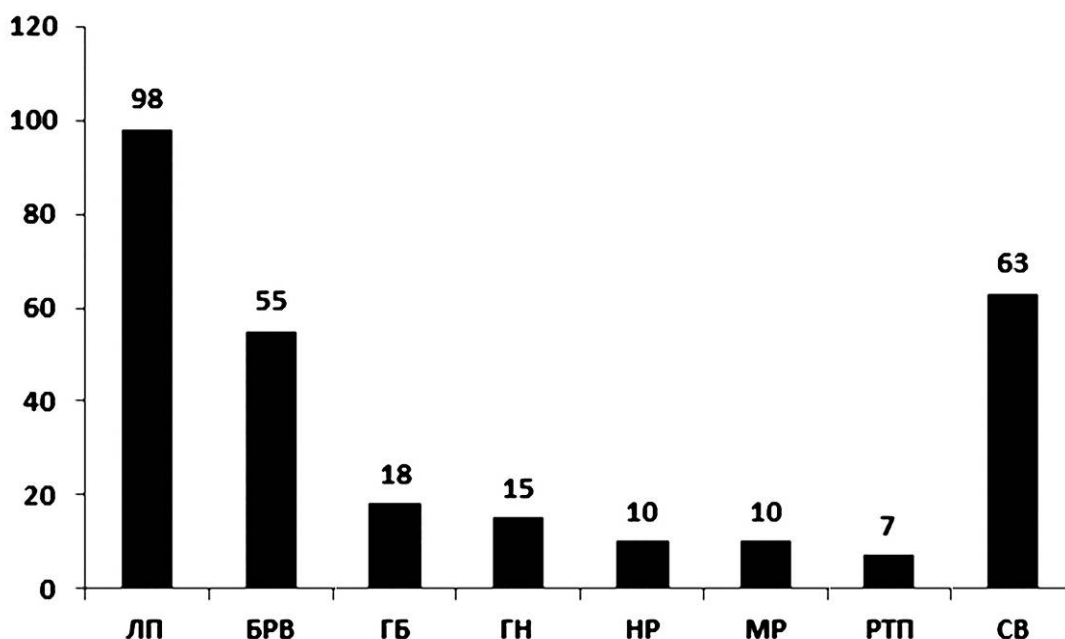

Рисунок 3.3.2 Кількість видів Aleocharinae південного сходу України в основних типах мікростацій.

Умовні позначки та скорочення: ЛП — лісова та степова підстилка та рештки рослинного походження; БРВ — берега річок та водоймищ, супраліторальна зона Азовського моря; ГБ — у грибах; ГН — у гної великої рогатої худоби та диких тварин; НР — у норах ссавців та у гніздах птахів; МР — у мурашниках; РТП — на трупах тварин та рештках тваринного походження; СВ — мікростація невідома, зібрано світлопасткою.

Таблиця 3.3.2 Мікростаціональний розподіл представників підродина Aleocharinae південного сходу України

ВИДИ	ЛП	БРВ	ГН	ГБ	НР	МР	СВ	РТП
1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Aleochara curtula</i>	•	•	—	•	—	—	•	—
<i>Aleochara intricata</i>	—	—	•	—	—	—	•	—
<i>Aleochara milleri</i>	—	—	•	—	—	—	—	—

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Aleochara clavicornis</i>	•	•	–	–	–	–	–	•
<i>Aleochara spissicornis</i>	•	•	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara brevipennis</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara diversa</i>	•	–	–	–	–	–	•	–
<i>Aleochara fumata</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara haematoptera</i>	–	–	–	–	–	–	•	–
<i>Aleochara laevigata</i>	–	–	–	–	–	–	•	–
<i>Aleochara lanuginosa</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara moesta</i>	–	–	•	–	–	–	–	–
<i>Aleochara puberula</i>	•	•	•	–	–	–	•	–
<i>Aleochara roubali</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara tristis</i>	•	•	•	–	–	–	•	•
<i>Acrotona aterrima</i>	•	–	–	–	–	–	–	–

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Aleochara erythroptera</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara bilineata</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara bipustulata</i>	•	–	•	•	–	–	•	•
<i>Aleochara binotata</i>	•	•	–	–	–	–	–	–
<i>Aleochara verna</i>	•	•	–	–	–	–	–	–
<i>Acrotona exigua</i>	•	•	–	–	–	–	•	–
<i>Acrotona muscorum</i>	–	–	•	–	–	–	–	–
<i>Acrotona parvula</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Acrotona pygmaea</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Acrotona sylvicola</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Amischa analis</i>	–	•	–	–	–	–	•	–
<i>Amischa bifoveolata</i>	•	–	•	–	–	–	•	–
<i>Amischa decipiens</i>	–	•	–	–	–	–	•	–
<i>Amischa nigrofusca</i>	–	•	–	–	–	–	•	–
<i>Atheta gagatina</i>	•	•	–	•	–	–	–	–
<i>Atheta hybrida</i>	•	–	–	–	–	–	•	–

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Atheta longicornis</i>	●	●	●	●	—	—	●	—
<i>Atheta melanaria</i>	—	●	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta celata</i>	●	—	—	—	—	—	—	—
<i>Atheta nigra</i>	—	—	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta zosterae</i>	—	●	—	—	—	—	—	—
<i>Atheta atramentaria</i>	●	●	—	—	—	—	●	●
<i>Atheta marcida</i>	—	—	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta aegra</i>	—	—	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta amicula</i>	●	—	●	—	—	—	●	●
<i>Atheta ganglbaueri</i>	—	—	●	—	—	—	—	—
<i>Atheta excisa</i>	—	—	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta inquinula</i>	—	—	●	—	—	—	—	●
<i>Atheta liliputana</i>	●	—	—	—	—	—	—	—
<i>Atheta subtilis</i>	●	—	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta clientula</i>	●	—	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta fungi</i>	●	●	—	—	—	●	●	—
<i>Atheta muscorum</i>	—	—	●	—	—	—	—	—
<i>Atheta orbata</i>	—	—	—	—	●	—	●	—
<i>Atheta orphana</i>	—	●	—	—	—	—	●	—
<i>Atheta laticollis</i>	●	●	—	—	—	—	●	—

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Atheta laticeps</i>		●	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta liturata</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Atheta nigrifula</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Brundinia marina</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Brundinia meridionalis</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Dinaraea aequata</i>	●	●	–	–	–	–	–	–
<i>Dinaraea angustula</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Nehemitropia lividipennis</i>	●	●	–	–	●		●	●
<i>Philhygra debilis</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Philhygra elongatula elongatula</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Philhygra hygrobia hygrobia</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Philhygra melanocera</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Philhygra parca</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Philhygra terminalis</i>	●	–	–	–	–	–		–

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Aloconota planifron</i>	–	–	–	–	–	–	•	–
<i>Aloconota sulcifrons sulcifrons</i>	–	–	–	–	–	–	•	–
<i>Aloconota languida</i>	–	–	–	–	–	–	•	–
<i>Callicerus obscurus</i>	–	–	–	–	•	–	–	–
<i>Enalodroma hepatica</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Geostiba circellaris</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Bolitochara obliqua</i>	–	–	–	•	–	–	–	–
<i>Bolitochara pulchra</i>	–	–	–	•	–	–	–	–
<i>Brachida exigua</i>	•	–	–	–	–	–	–	–
<i>Encephalus complicans</i>	•	–	–	–	•			
<i>Gyrophaena fasciata</i>	–	–	–	•	–	–	–	–
<i>Gyrophaena gentilis</i>	–	–	–	•	–	–	–	–
<i>Gyrophaena joyi</i>	–	–	–	•	–	–	–	–

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Gyrophaena joyioides</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Gyrophaena lucidula</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Gyrophaena manca</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Gyrophaena pseudonana</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Gyrophaena affinis</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Gyrophaena strictula</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Hygronoma dimidiata</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Cypha discoidea</i>	–	●	–	–	–	–	–	–
<i>Cypha longicornis</i>	–	●	–	–	–	–	–	–
<i>Oligota pusillima</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Lomechusa paradoxa</i>	●	–	–	–	–	●	–	–
<i>Lomechusoides strumosus strumosus</i>	●	–	–	–	–	●	–	–
<i>Drusilla canaliculata</i>	●	●	–	●	●	–	–	–
<i>Pella funesta</i>	●	–	–	–	–	–	–	–

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Pella humeralis</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Pella limbata</i>	●	–	–	–	–	●	–	–
<i>Pella similis</i>	●	–	–	–	–	●	–	–
<i>Zyras haworthi</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Myllaena intermedia</i>	●	●	–	–	–		●	–
<i>Thiasophila lohsei</i>	–	–	–	–	–	●	–	–
<i>Calodera cochlearis</i>	–	–	–	–	–	–	●	–
<i>Ocalea latipennis</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda formiceticola</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda haemorrhoea</i>	●	–	–	–	–		–	–
<i>Oxypoda spaethi</i>		–			●			
<i>Oxypoda alternans</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda longipes</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda acuminata</i>	●	●	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda nigricornis</i>	–	–	–	●	–	–	–	–
<i>Oxypoda opaca</i>	●	–	–	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda vittata</i>	●	–	–	–	–	–	–	–

Таблиця 3.3.2 (продовження)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
<i>Oxypoda lentula</i>	●	●	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda abdominalis</i>	●	–	–	–	–	–	●	–
<i>Oxypoda vicina</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Oxypoda togata</i>	●	–	–	–	●	●	–	–
<i>Brachyusa concolor</i>	●	–	–	–	–	–	–	–
<i>Dacrila fallax</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Dilacra luteipes</i>	–	●	–	–	–	–	●	–
<i>Dilacra vilis</i>	–	–	–	–	–	●	●	–
<i>Gnypeta brinki</i>	–	●	–	–	–	–	–	–
<i>Gnypeta carbonaria</i>	–	●	–	–	–	–	–	–
<i>Gnypeta ripicola</i>	–	●	–	–	–	–	–	–
<i>Gnypeta rubrior</i>	●	●	–	–	–	–	–	–
<i>Tachyusa nitidula</i>	●	●	–	–	–	–	●	–
<i>Ischnopoda umbratica</i>	●	●	–	–	–	–	–	–
<i>Кількість видів</i>	98	55	15	18	10	10	63	7
% від складу фауни	63	35	10	12	6	6	40	4

Умовні позначки та скорочення: ЛП – лісова та степова підстилка і рештки рослинного походження; БРВ – берега річок та водойм, супраліторальна зона Азовського моря; ГН – у гної великої рогатої худоби та диких тварин; ГБ – у грибах; НР – у норах ссавців та у гніздах птахів; МР – у мурашниках; СВ – зібрані у сутінках на світло; РТП – на трупах тварин і рештках тваринного походження; ● – наявність виду в біотопі; – – вид у біотопі не виявлений.

3.4 Інвентаризація фауни заповідних ділянок

Дослідженнями охоплено 7 заповідних ділянок вищого рангу, які належать до двох різних установ природно-заповідного фонду України: Луганського природного заповідника (чотири ділянки: заповідники «Провальський степ», «Станично-Луганське відділення», «Стрільцівський степ» та «Трьохізбенський степ») та Українського степового природного заповідника (заповідник «Хомутовський степ» та заповідник «Кам'яні Могили»), а також Національних природних парків «Святі Гори» та «Меотида», Регіонального ландшафтного парку «Клебан-Бик», Ботанічного заказника імені К. Юницького та заказника «Осинівський». Обрана мережа ділянок в повній мірі репрезентує наявне ландшафтно-біотопічне різноманіття регіону досліджень і є основним осередком мешкання природних популяцій алеохарин на теренах південного сходу України.

Заповідник «Стрільцівський степ». У рамках дисертаційної роботи інвентаризовано фауну одного з найстаріших заповідних об'єктів південного сходу України — заповідник «Стрільцівський степ», де за допомогою усіх загальноприйнятих методик досліджень було виявлено 29 видів, що належать до 16 родів, у.т.ч.: *Acrotona exigua*, *Amischa analis*, *Atheta trinotata*, *A. ermischi*, *A. nidicola*, *A. longicornis*, *A. melanaria*, *A. nigra*, *A. atramentaria*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. laticollis*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra debilis*, *P. elongatula elongatula*, *P. hygrobia hygrobia*, *P. parca*, *Cordalia obscura*, *Falagria sulcatula*, *Falagrioma thoracica*, *Aloconota cambrica*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Pella humeralis*, *P. similis*, *Myllaena intermedia*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*. Що в першу чергу пов'язано з великим ландшафтним, біотопічним та мікростаціальним різноманіттям. У найбтиповіших біотопах — степових ділянках, ділянках чагарникового степу, ділянках степом, що викошується та в заростях степових чагарників найбільш звичайними є *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Cordalia obscura*, *Falagria sulcatula*, *Nehemitropia lividipennis*. Особливий інтерес становлять знахідки двох

маловідомих видів роду *Atheta*: *A. ermischii* та *A. nidicola*, які відмічені на ділянках цілинного степу біля входу в нору *Marmota bobak*, що вказує на те, що види, ймовірно пов'язані з існуванням в норах сурка степового. Відносно багатими виявилися дві ділянки, що входять у охоронну зону заповідника і які представляють собою територію лучного степу та заплавні луки, розташовані в районі Крейдяного Яру: *Amischa analis*, *Atheta fungi fungi*, *Cordalia obscura*, *Pella humeralis*, *P. similis*, *Brundinia marina*, *Nehemitropia lividipennis*, *Dacrila fallax*. Найбільшу кількість представників підродини зареєстровано на ділянках на заливних луках та в заплаві річки Черпаха, де по берегах річки, в місцях скупчення вологи та в лісовій підстилці виявлені види лісового комплексу, зокрема: *Acrotona exigua* Erichson, 1837, *Amischa analis*, *A. melanaria*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. laticollis*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra debilis*, *P. elongatula elongatula*, *P. hygrobia hygrobia*, *P. parca*, *Aloconota cambrica*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Myllaena intermedia*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*.

За допомогою світлопастки на території заповідника виявлено 9 видів, у т.ч.: *Atheta melanaria*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra debilis*, *P. elongatula elongatula*, *P. hygrobia hygrobia*, *P. parca*, *Aloconota cambrica*.

Загалом, 27 видів заповідника зареєстровано вперше для фауни.

Заповідник «Провальський степ». Територія заповідника представлена багатим набором типових для степу біотопів, характерних для Донецького кряжу. За весь період досліджень на території заповідника виявлено 30 видів, що належать до 15 родів у.т.ч.: *Acrotona muscorum*, *Amischa analis*, *Atheta sodalis*, *A. crassicornis*, *A. longicornis*, *A. amacula*, *A. subtilis*, *A. clientula*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. orphana*, *A. liturata*, *A. nigritula*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Pycnota paradoxa*, *Falagria sulcatula*, *Aloconota gregaria*, *Gyrophaena joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda opaca*, *O. abdominalis*, *O. togata*, *Dacrila fallax*, *Gnypeta carbonaria*, *G. ripicola*, *Tachyusa nitidula*.

Безпосередньо степові біотопи відрізняються відносно низьким числом зареєстрованих видів та низькою загальною їх чисельністю, де серед інших степових ділянок заповідників зареєстровано 6 видів, у тому числі: *Amischa analis*, *Atheta fungi fungi*, *Oxypoda opaca*, *O. abdominalis*, *O. togata*, *Dacrila fallax*.

Суттєво більше видів виявлено в більш вологих мікростаціях, а саме вологих байрачних лісах, де в рештках рослинного походження, в лісовій підстилці та по берегах річок та водойм виявлені: *Acrotona muscorum*, *Amischa analis*, *Falagria sulcatula*, *Aloconota gregaria*, *Gyrophæna joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda abdominalis*, *Dacrila fallax*, *Gnypeta carbonaria*, *G. ripicola*, *Tachyusa nitidula*, а також в деревних та наземних грибах зустрічаються: *A. nigrifula*, *Gyrophæna joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*, що можна пояснити високою продуктивністю цих типів біотопів. В сухих байрачних лісах виявлено помітно менше видів 5 видів, у.т.ч.: *Falagria sulcatula*, *Gyrophæna joyioides*, *G. manca*, *G. affinis*, *Oxypoda abdominalis*.

За допомогою приваблення жуків на світло на території заповідника виявлено 13 видів, у.т.ч.: *Atheta sodalis*, *A. crassicornis*, *A. longicornis*, *A. amacula*, *A. subtilis*, *A. clientula*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. orphana*, *A. liturata*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Pycnota paradoxa*.

Заповідник «Станично-Луганське відділення». Фауністичний комплекс жуків-стафілінід підродина *Aleocharinae* цієї заповідної ділянки формують 45 видів, що належать до 18 родів, у.т.ч.: *Acrotona exigua*, *A. parvula*, *A. pygmaea*, *A. sylvicola*, *Amischa analis*, *A. bifoveolata*, *A. decipiens*, *A. pallidicornis*, *A. basicornis*, *A. crassicornis*, *A. oblita*, *A. longicornis*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. laticollis*, *A. liturata*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *P. melanocera*, *Deinopsis erosa*, *Aloconota cambrica*, *Enalodroma hepatica*, *Geostiba circellaris*, *Bolitochara obliqua*, *B. pulchra*, *Gyrophæna fasciata*, *G. joyi*, *G. joyioides*, *G. manca*, *G. minima*, *G. pseudonana*, *G. strictula*, *Cypha longicornis*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Pella funesta*, *P. humeralis*, *P.*

limbata, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda acuminata*, *O. nigricornis*, *O. abdominalis*, *Dacrila fallax*, *Dilacra luteipes*, *Ischnopoda umbratica*.

Найбільша кількість видів зареєстровано в вологих біотопах, у.т.ч., на ділянках заплавного лісу вздовж берегів річки Сіверський Донець та озер-стариць у рештках рослинного та тваринного походження: *Acrotona exigua*, *A. parvula*, *Amischa analis*, *Atheta crassicornis*, *A. oblita*, *A. longicornis*, *A. fungi fungi*, *A. liturata*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Deinopsis erosa*, *Enalodroma hepatica*, *Geostiba circellaris*, *Cypha longicornis*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Pella funesta*, *P. humeralis*, *P. limbata*, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda acuminata*, *O. nigricornis*, *O. abdominalis*, *Dacrila fallax*, *Dilacra luteipes*, *Ischnopoda umbratica*. В деревних та наземних грибах виявлено міцетобіонтних представників алеохарин, у.т.ч.: *Bolitochara obliqua*, *B. pulchra*, *Gyrophaeana fasciata*, *G. joyi*, *G. joyioides*, *G. manca*, *G. minima*, *G. pseudonana*, *G. strictula*, *Atheta crassicornis*, *A. liturata*.

На лучних ділянках з домішкою плодкових дерев, серед чагарників, на узліссях зустрічаються *Atheta crassicornis*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Pella funesta*, *P. humeralis*, *P. limbata*, *Myllaena intermedia*, *Oxypoda abdominalis*.

У соснових насадженнях на піщаній терасі Сіверського Дінця переважно весною та на початку літа зустрічаються *Drusilla canaliculata canaliculata* та *Pella limbata*.

За допомогою світлопасток на території заповідника виявлено *Acrotona exigua*, *A. parvula*, *Amischa analis*, *A. bifoveolata*, *Atheta crassicornis*, *A. oblita*, *A. fungi fungi*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Enalodroma hepatica*, *Cypha longicornis*, *Myllaena intermedia*.

Заповідник «Трьохізбенський степ». За весь період досліджень на території заповідника виявлено 37 видів, з 15 родів у.т.ч.: *Amischa analis*, *A. nigrofusca*, *Atheta gagatina*, *A. divisa*, *A. graminicola*, *A. longicornis*, *A. celata*, *A. marcida*, *A. amicula*, *A. excisa*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. laticeps*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *P. hygrobia hygrobia*, *P. parca*, *Cordalia obscura*, *Falagria sulcatula*,

Aloconota gregaria, *A. languida*, *Gyrophæna joyi*, *G. manca*, *G. affinis*, *Oligota pusillima*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Pella limbata*, *Myllaena intermedia*, *Calodera cochlearis*, *Oxypoda longipes*, *O. opaca*, *O. abdominalis*, *O. togata*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*.

На ділянках заплавного лісу вздовж берегів річки Сіверський Донець, в місцях скупчення вологи в березових та топольових колках, та по берегах пересихаючих озер та водойм в лісовій підстилці та рештках рослинного походження на території заповідника виявлено: *Amischa analis*, *Nehemitropia lividipennis*, *Falagria sulcatula*, *Oxypoda longipes*, *O. opaca*, *O. abdominalis*, *O. togata*, *Tachyusa nitidula*, *Aloconota gregaria*, а також в грибах виявлені *Gyrophæna joyi*, *G. manca*, *G. affinis*.

На ділянках псамофіного степу виявлені *A. fungi fungi*, *Falagria sulcatula*, *Drusilla canaliculata canaliculata*.

У зборах на світлопастку на території заповідника виявлено 27 видів, у т.ч.: *Amischa analis*, *A. nigrofusca*, *Atheta gagatina*, *A. divisa*, *A. graminicola*, *A. longicornis*, *A. celata*, *A. marcida*, *A. amicula*, *A. excisa*, *A. fungi fungi*, *A. muscorum*, *A. laticeps*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *P. hygrobia hygrobia*, *P. parca*, *Cordalia obscura*, *Aloconota gregaria*, *Oligota pusillima*, *Pella limbata*, *Myllaena intermedia*, *Calodera cochlearis*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*.

Заповідник «Хомутовський степ». На території заповідника в різних природних біотопах зареєстровано _ видів з _ родів, включаючи *Amischa analis*, *Atheta longicornis*, *A. melanaria*, *A. laticollis*, *Brundinia meridionalis*, *Dinaraea angustula*, *Nehemitropia lividipennis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Falagria sulcatula*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*. Серед різнотравних заростей, верболозу по берегам та в заплаві Грузького Єланчика річки і ставка, та на вологих ділянках лук по ярам зустрічаються *Amischa analis*, *Nehemitropia lividipennis*, *Tachyusa nitidula*, а також в лісосмугах по межах навколишніх агроценозів зареєстровані *Falagria sulcatula*. Світлопастками зловлено *Atheta*

longicornis, *A. melanaria*, *A. laticollis*, *Brundinia meridionalis*, *Dinaraea angustula*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*.

Заповідник «Кам'яні Могили». Видове різноманіття представників підродини алеохарини представлена 17 видами, у.т.ч.: *Aleochara erythroptera*, *Amischa analis*, *A. bifoveolata*, *Atheta aegra*, *A. fungi fungi*, *Dinaraea aequata*, *Nehemitropia lividipennis*, *Falagria sulcatula*, *Falagrioma thoracica*, *Brachida exigua*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Lomechusa paradoxa*, *Pella limbata*, *Oxypoda haemorrhoea*, *O. longipes*, *O. vittata*, *O. abdominalis*, *O. vicina*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*.

На ділянках з регульованим випасом виявлено 5 видів алеохарин: *Aleochara erythroptera*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Falagrioma thoracica*, *Oxypoda abdominalis*, *Pella limbata*. На ділянках різнотростово-ковилового-степу виявлено 8 видів алеохарин (*Aleochara erythroptera*, *Dinaraea angustula*, *Brachida exigua*, *Falagrioma thoracica*, *Lomechusa paradoxa*, *Oxypoda abdominalis*, *O. haemorrhoea*, *Pella limbata*). Лише два еврибіонтні види, *Aleochara erythroptera* та *Drusilla canaliculata canaliculata*, зареєстровано на петрофітних степових ділянках. У заростях чагарників знайдено 7 видів (*Aleochara erythroptera*, *Dinaraea angustula*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Oxypoda longipes*, *O. vittata*, *O. abdominalis*, *O. vicina*). На ділянках вкритих лісом, зафіксовано 8 видів, включаючи *Aleochara erythroptera*, *Atheta aegra*, *Falagrioma thoracica*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Oxypoda haemorrhoea*, *O. vittata*, *O. abdominalis*, *O. vicina*, а також 5 видів (*Aleochara erythroptera*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Oxypoda longipes*, *O. abdominalis*, *O. vittata*) виявлено в лісосмузі. На ділянках з лучною рослинністю знайдено 6 видів (*Aleochara erythroptera*, *Amischa bifoveolata*, *Falagrioma thoracica*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Oxypoda abdominalis*, *O. vicina*). Світлопасткою на території заповідника упіймано 7 видів: *Amischa analis*, *Nehemitropia lividipennis*, *Atheta aegra*, *A. fungi fungi*, *Dinaraea aequata*, *Falagrioma thoracica*, *Tachyusa nitidula*.

Фауністичний комплекс алеохарин заказника «Осинівський» сформований 10 видами, що належать 7 родів, включаючи *Acrotona muscorum*,

Atheta macrocera, *A. longicornis*, *A. ganglbaueri*, *A. inquinula*, *A. muscorum*, *Nehemitropia lividipennis*, *Autalia rivularis*, *Falagria sulcatula*, *Oxypoda haemorrhoea*. На відкритих степових ділянках у підстилці та рештках рослинного походження відзначено *Autalia rivularis*; 3 види роду *Atheta*: *A. macrocera*, *A. ganglbaueri*, *A. muscorum* зареєстровано у гної крупної рогатої худоби; по берегах річки Айдар в наносах відмічено *Nehemitropia lividipennis*.

Вперше доповнено відомості про видовий склад алеохарин заказника **Юницького**, де виявлено 12 видів, серед яких на відкритих степових ділянках, в заростях степових чагарників та в лісосмугах виявлені два види: *Atheta fungi* та *Falagria sulcatula*, а за допомогою світлопастки упіймано 11 видів: *Amischa analis*, *A. bifoveolata*, *Atheta aegra*, *A. fungi fungi*, *Dinaraea aequata*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Philhygra melanocera*, *Philhygra parca*, *Falagria sulcatula*, *Myllaena intermedia*, *Dacrila fallax*.

В фауні **Регіонального ландшафтного парку «Клебан-Бик»** по берегах водойми в рештках органічного походження виявлено 4 види *Atheta fungi fungi*, *Falagria sulcatula*, *Dacrila fallax*, *Tachyusa nitidula*.

Для фауни Національного природного парку «Меотида» вперше виявлено 4 види: *Anaulacaspis nigra*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Myllaena intermedia*, *Tachyusa nitidula*, яких *Drusilla canaliculata canaliculata* зустрічається в заростях очерету, на відкритих степових ділянках та на солончаках. В прибережних наносах та рештках органічного походження виявлено *Anaulacaspis nigra*, *Tachyusa nitidula*. Світлопасткою впіймано два види: *Myllaena intermedia* і *Tachyusa nitidula*.

Національний природний парк «Святі гори». На території парку та прилеглих територій виявлено 6 видів з 5 родів, у.т.ч. *Atheta euryptera*, *A. fungi fungi*, *Brundinia marina*, *Dinaraea angustula*, *Philhygra hygrobia hygrobia*, *Dacrila fallax*. В заплаві р. Сіверський Донец в лісовій підстилці, листях, гнилій деревині та рештках органічного походження виявлено 5 видів, у.т.ч.: *Atheta euryptera*, *A. fungi fungi*, *Philhygra hygrobia hygrobia*, *Dacrila fallax*, а також 2 види наносах та в рештках органічного походження вздовж берегів річки.

3.5 Біотопічний розподіл жуків-стафілінід у заповіднику «Кам'яні Могили»

Південний схід України характеризується високим різноманіттям ландшафтів, біотопів та мікростацій, яке загалом добре представлено в природних

заповідниках району досліджень. Одним із найбільш цікавих за біотопічним та мікростаціальним різноманіттям і видовим складом є заповідник «Кам'яні Могили», де протягом трьох років на стаціонарних ділянках, проводились стаціонарні дослідження з вивчення герпетобіонтів. Загалом на всіх стаціонарних ділянках виявлено 62 види жуків-стафілінід, серед яких 14 видів належить до підродини Aleocharinae (табл. 3.5.1).

Ділянка різнотравно-типчаково-ковилового степу, де переважають злакові фітоценози з домінуванням видів роду *Elytrigia*, де було зареєстровано 7 видів алеохарин: *Aleochara erythroptera*, *Brachida exigua*, *Drusilla canaliculata*, *Falagrioma thoracica*, *Lomechusa paradoxa*, *Oxypoda abdominalis*, *Pella limbata*.

Найменшу кількість видів зареєстровано на ділянках петрофітного степу, де виявлено 2 види: *Aleochara erythroptera*, *Drusilla canaliculata*.

На ділянках з чагарниковою рослинністю, представлених заростями *Prunus stepposa*, виявлено 7 видів: *Aleochara erythroptera*, *Dinaraea angustula*, *Drusilla canaliculata*, *Oxypoda abdominalis*, *Oxypoda longipes*, *Oxypoda vicina*, *Pella limbata*.

Лісова ділянка представлена переважно заростями *Populus tremula*, яка знаходиться в яругах, які врізають в гряди заповідника, де зареєстровано 8 видів: *Aleochara erythroptera*, *Atheta aegra*, *Drusilla canaliculata*, *Falagrioma thoracica*, *Oxypoda abdominalis*, *O. haemorrhoea*, *O. vicina*, *O. vittata*.

На ділянці з лучною рослинністю було зареєстровано 7 видів: *Aleochara erythroptera*, *Amischa bifoveolata*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Falagrioma thoracica*, *Oxypoda abdominalis*, *O. vicina*, *Pella limbata*.

На ділянках з постійним випасом (з низьким рівнем депресії пасовища), представленими формаціями *Festuca valesica*, *Poa angustifolia*, які розвиваються на слаборозвинених кам'янистих ґрунтах, виявлено 5 видів: *Aleochara erythroptera*, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Falagrioma thoracica*, *Oxypoda abdominalis*, *Pella limbata*.

На ділянці штучних лісонасаджень, представлених *Robinia pseudoacacia* и *Armeniaca vulgaris*, було виявлено 5 видів: *Aleochara erythroptera* Gravenhorst, 1806, *Drusilla canaliculata canaliculata*, *Oxypoda abdominalis*, *O. longipes*, *O. vicina*.

Результати вивчення фауни жуків-стафілінід на території південного сходу України так і дослідження, за межами регіону досліджень (Фали, Глотов, 2011, 2013; Мателешко, 2005, 2009) показують високий ступінь видового різноманіття підродини Aleocharinae практично в усіх природних та антропогенних біотопах; представники підродини складають фауністичне ядро, виступаючи в ролі домінантів та субдомінантів у багатьох біотопах (рис. 3.5.1).

Протягом періоду спостережень на всіх досліджених ділянках заповідника спостерігаються високий рівень видового різноманіття і достатньо висока чисельність та з чітко вираженим піком, який припадає на весняні місяці, з різким спадом чисельності в період настання літньої посухи (рис. 3.5.2).

Таблиця 3.5.1.

Видовий склад та біотопічний розподіл жуків-стафілінід заповідника «Кам'яні Могили» (Глотов, Савченко, 2013).

Вид	РТК	ПС	ЧАГ	ЛОС	ПАС	ЛСМ	ЛУГ
1	2	3	4	5	6	7	8
Підродина Aleocharinae							
1	<i>Aleochara erythroptera</i>	+	+	+	+	+	+
2	<i>Amischa bifoveolata</i>	-	-	-	-	-	+
3	<i>Atheta aegra</i>	-	-	-	+	-	-
4	<i>Brachida exigua</i>	+	-	-	-	-	-
5	<i>Dinaraea angustula</i>	-	-	+	-	-	-
6	<i>Drusilla canaliculata</i>	+	+	+	+	+	+
7	<i>Falagrioma thoracica</i>	+	-	-	+	+	+
8	<i>Lomechusa paradoxa</i>	+	-	-	-	-	-
9	<i>Oxypoda abdominalis</i>	+	-	+	+	+	+
10	<i>Oxypoda haemorrhoea</i>	-	-	-	+	-	-
11	<i>Oxypoda longipes</i>	-	-	+	-	-	+
12	<i>Oxypoda vicina</i>	-	-	+	+	-	+
13	<i>Oxypoda vittata</i>	-	-	-	+	-	-
14	<i>Pella limbata</i>	+	-	+	-	+	+
Підродина Omaliinae							
15	<i>Anthobium atrocephalum</i>	+	+	-	-	-	-
16	<i>Olophrum assimile</i>	+	+	+	+	+	+
17	<i>Omaliium caesum</i>	-	-	-	-	+	-
18	<i>Omaliium rivulare</i>	-	-	-	+	-	-
Підродина Oxytelinae							

Вид		РТК	ПС	ЧАГ	ЛОС	ПАС	ЛСМ	ЛУТ
1		2	3	4	5	6	7	8
19	<i>Anotylus rugosus</i>	–	–	–	–	–	+	–
20	<i>Platystethus cornutus</i>	+	+	+	+	+	–	–
Підродина Paederinae								
21	<i>Astenus immaculatus</i>	–	–	–	+	–	–	–
22	<i>Astenus lyonessius</i>	+	–	+	+	–	–	–
23	<i>Lathrobium dimidiatipenne</i>	–	–	–	+	–	–	–
24	<i>Lathrobium pallidipenne</i>	+	–	–	–	–	–	–
25	<i>Ochtheophilum fracticorne</i>	–	–	–	–	–	–	+
26	<i>Scopaeus laevigatus</i>	+	–	–	–	–	–	–
27	<i>Sunius melanocephalus</i>	+	–	+	+	+	+	+
Підродина Staphylininae								
28	<i>Bisnius nitidulus</i>	+	–	+	+	+	+	–
29	<i>Gabrius nigritulus</i>	–	–	–	–	–	–	+
30	<i>Gabrius osseticus</i>	+	–	+	+	+	+	+
31	<i>Gyrophypnus angustatus</i>	–	–	–	–	+	–	–
32	<i>Heterothops dissimilis</i>	–	–	+	+	–	+	–
33	<i>Ocypus brunnipes</i>	+	–	+	+	–	+	+
34	<i>Ocypus fulvipennis</i>	+	–	–	–	–	+	+
35	<i>Ocypus nitens nitens</i>	–	+	+	+	+	+	–
36	<i>Ocypus ophthalmicus</i>	+	+	+	+	+	+	+
37	<i>Ocypus picipennis</i>	+	–	–	–	–	–	+
38	<i>Othius punctulatus</i>	–	–	–	+	–	+	–
39	<i>Philonthus lepidus</i>	+	–	+	–	+	–	+
40	<i>Philonthus quisquiliarius</i>	+	–	+	–	+	–	+
41	<i>Platydracus chalconecephalus</i>	+	–	–	–	+	–	+
42	<i>Platydracus stercorarius</i>	–	–	–	–	+	–	–
43	<i>Quedius limbatus</i>	–	–	–	–	–	+	–
44	<i>Staphylinus caesareus</i>	–	–	–	–	–	+	+

Вид		РТК	ПС	ЧАГ	ЛОС	ПАС	ЛСМ	ЛУГ
1		2	3	4	5	6	7	8
45	<i>Tasgius falcifer</i>	–	–	–	–	+	–	+
46	<i>Xantholinus elegans</i>	–	–	–	–	–	+	–
47	<i>Xantholinus distans</i>	–	–	–	–	–	+	–
48	<i>Xantholinus fortepunctatus</i>	–	–	–	+	–	–	+
49	<i>Xantholinus longiventris</i>	+	–	–	–	+	–	–
50	<i>Xantholinus tricolor</i>	+	–	+	–	+	+	+
Підродина Steninae								
51	<i>Stenus clavicornis</i>	–	–	+	–	+	–	+
52	<i>Stenus cribratus</i>	–	–	–	+	+	–	–
53	<i>Stenus humilis</i>	–	–	–	+	–	–	–
54	<i>Stenus longitarsis</i>	–	–	–	+	–	–	–
Подсемейство: Tachyporinae								
55	<i>Sepedophilus immacultus</i>	–	–	–	+	–	–	+
56	<i>Sepedophilus marshami</i>	–	–	+	+	–	+	+
57	<i>Tachyporus abdominalis</i>	–	–	–	–	–	–	+
58	<i>Tachyporus chrysomelinus</i>	–	–	–	–	+	+	+
59	<i>Tachyporus dispar</i>	–	–	+	–	–	–	–
60	<i>Tachyporus hypnorum</i>	–	–	+	–	–	+	+
61	<i>Tachyporus nitidulus</i>	–	–	+	–	–	–	+
62	<i>Tachyporus solutus</i>	–	–	–	–	–	+	+
Загальна кількість видів		25	7	25	28	24	26	31

Умовні позначки та скорочення: РТК — ділянка різнотравно-типчаково-ковилового степу; ПС — ділянка петрофітного степу; ЧАГ — ділянка з чагарниковою рослинністю (терни); ЛОС — ділянка з лісовою рослинністю (осичник); ПАС — пасовище; ЛСМ — лісосмуга; ЛУГ — ділянка з лучною рослинністю; (+) — наявність виду в мікростації; (–) — вид у біотопі не виявлений.

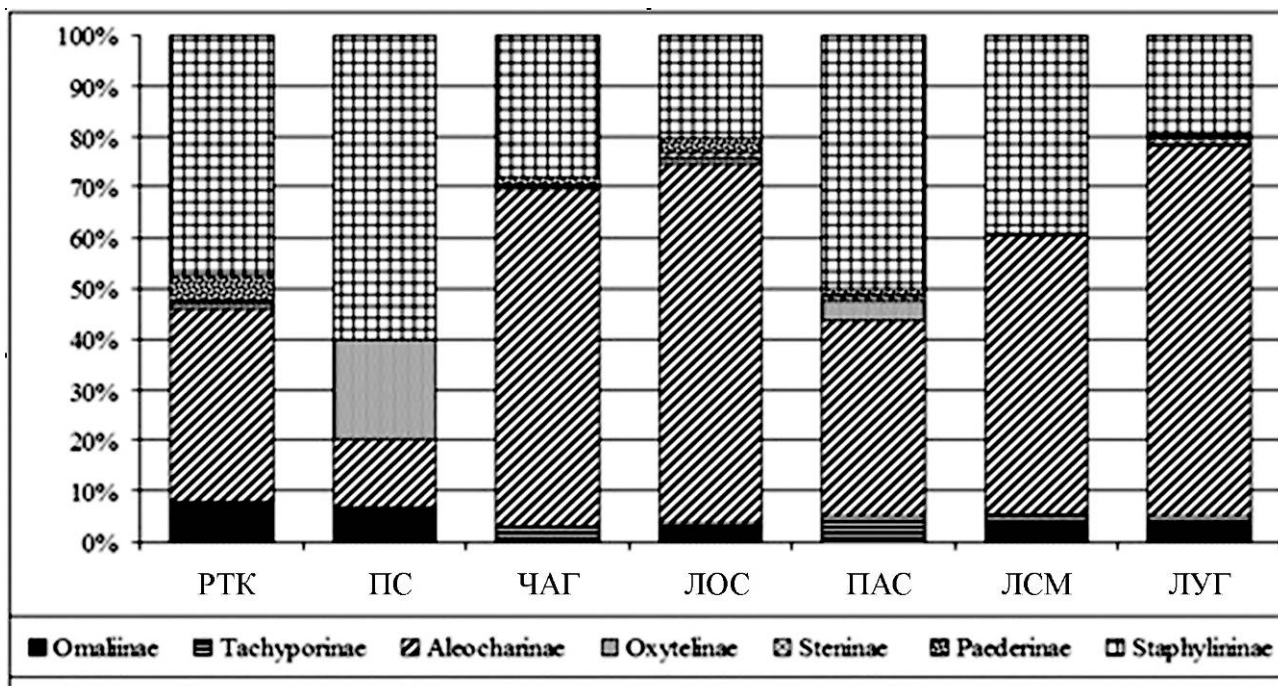

Рисунок 3.5.1. Частка різних підродин у загальній чисельності жуків-стафілінід на досліджених ділянках заповідника «Кам'яні Могили». Умовні позначки та скорочення як на табл. 3.5.1.

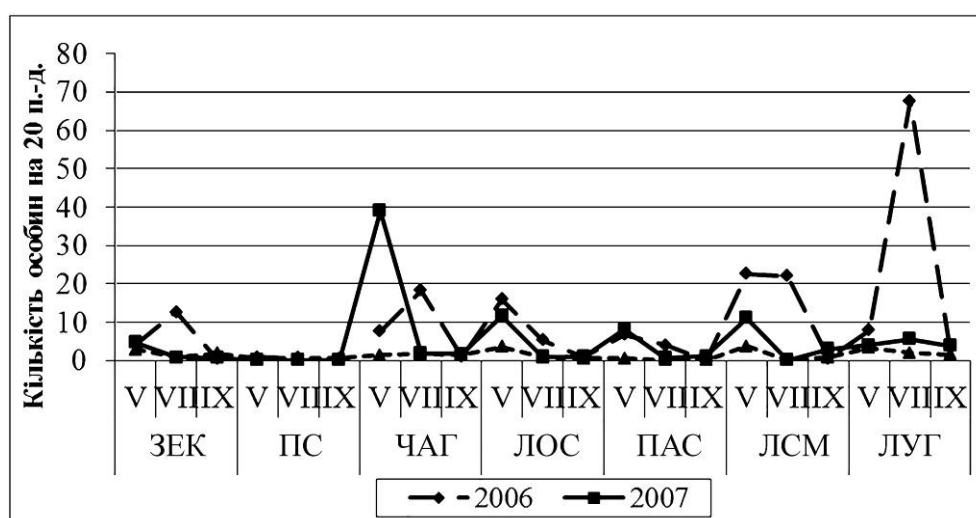

Рисунок 3.5.2. Динамічна щільність жуків-стафілінід на досліджених ділянках заповідника «Кам'яні Могили» в різні роки досліджень. Умовні позначки та скорочення як на табл. 3.5.1.

На ділянках з лучною рослинністю протягом сезону спостерігається поступове зменшення чисельності представників родини (рис.), на відміну від яких на більш ксерофітних відкритих степових ділянках різнотравно-типчаково-ковилового степу та на ділянках з контрольованим випасом, на яких

спостерігається суттєвий спад чисельності та активності в період літньої посухи (рис. 3.5.3). Подібна ситуація спостерігається і на ділянках, вкритих лісовою та чагарниковою рослинністю, з чітко вираженим піком сезонної активності, який спостерігається весною і різким зменшенням активності в літні місяці (рис. 3.5.4). Суттєво відмінні показники кривої сезонної динаміки чисельності жуків-стафілінід спостерігаються в агроценозах — у культурах багаторічних трав, з чітким піком чисельності, який припадає на червень, що ймовірно пов'язано з наявністю кормової бази і сприятливих умов для існування видів (рис. 3.5.5).

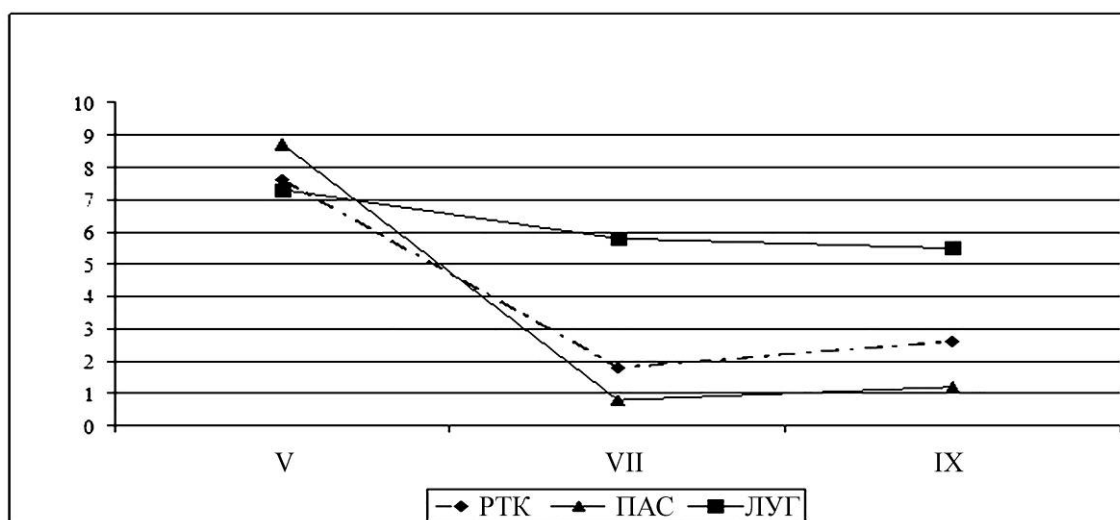

Рис. 3.5.3. Сезонна динаміка чисельності жуків-стафілінід на відкритих степових ділянках. Примітки: ПАС – пасовище; РТК – різнотравно-типчаково-ковиловий степ; ЛУГ – ділянка з лучною рослинністю.

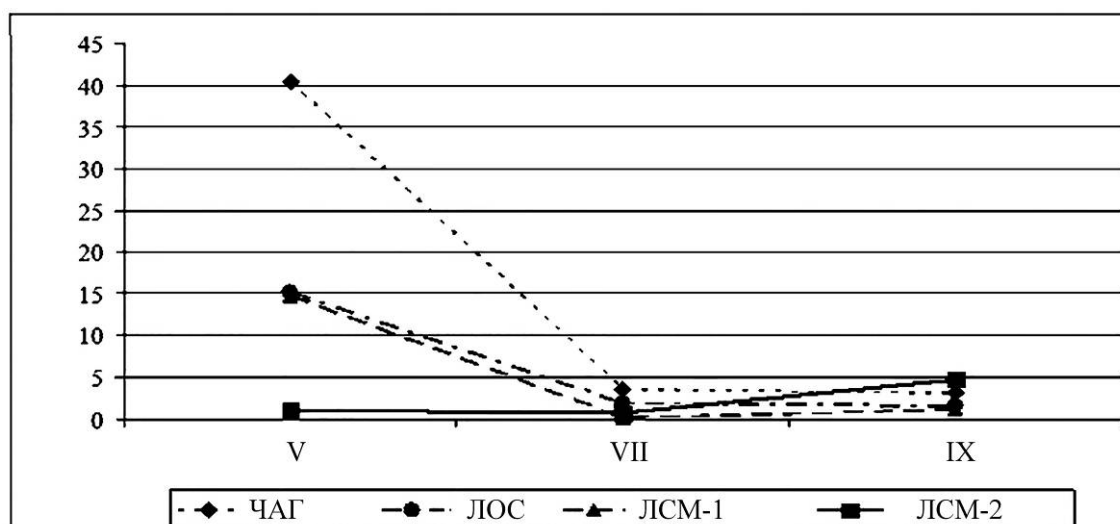

Рисунок 3.5.4 Сезонна динаміка чисельності жуків-стафілінід на ділянках з лісовою та чагарниковою рослинністю. Примітки: ЛСМ-1 – лісосмуга-1; ЛСМ-

2 – лісосмуга-2; ЛОС – ділянка з лісовою рослинністю; ЧАГ – ділянка з чагарниковою рослинністю.

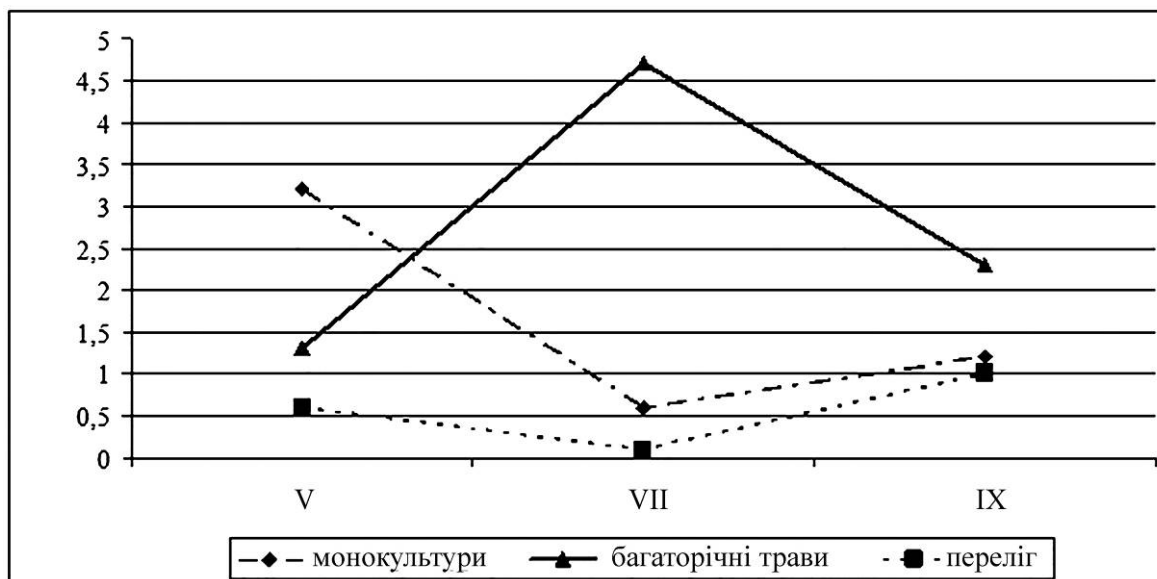

Рисунок 3.5.5 Сезонна динаміка чисельності жуків-стафілінід в агроценозах.

Аналіз біотопічного розподілу видів, проведений за результатами регулярних стаціонарних спостережень на території заповідника «Кам'яні Могили» (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2012; 2013) показав, що склад фауни, видове різноманіття та чисельність жуків стафілінід і представників підродини Aleocharinae на різних досліджених ділянках заповідника (ділянка з регулярним випасом — 6 видів, ділянка петрофітного степу — 2 види, ділянка різнотравно-типчачово-ковилового степу — 6 видів, ділянки, вкриті лісом — 5 видів, ділянки штучних лісонасаджень — 5 видів, ділянки з чагарниковою рослинністю — 7 видів, та лучні ділянки – 7 видів) є неоднорідними. Найбільша чисельність та видове різноманіття підродини Aleocharinae зафіксовано на ділянках з підвищеним рівнем вологості, де частка представників родини від загальної кількості жуків, складає від 28 % на ділянках з лучною рослинністю, 23% на ділянках з лучною, 22 % на ділянках з чагарниковою рослинністю, 19 % на ділянках з штучними лісонасадженнями, суттєво менша чисельність — 7% спостерігалась на ділянках з випасом, та на ділянці з різнотравно-типчачово-ковилістим степом — найменша частка — 2 %. Це вказує на те, більшість представників підродини надають перевагу

мікростаціям з вищим рівнем вологості, що ймовірно пов'язано з цілою низкою морфологічних та біологічних особливостей, які накладають обмеження на поширення тих чи інших видів в умовах жорсткого дефіциту вологи.

Більшість представників підродини Aleocharinae здатні існувати лише в умовах підвищеної вологості оселищ, що характерно не тільки для представників підродини Aleocharinae, але і в цілому характерно для родини Staphylinidae (Тихомирова, 1973).

У трьох із семи згаданих біотопів представлено види-еудомінанти з часткою понад 40 %. Найбільш показове домінування у трьох біотопах — ділянка з лучною рослинністю та в лісосмузі, при цьому в обох випадках видом-еудомінантом виступає *Drusilla canaliculata canaliculata* (табл. 3.5.2). Подібна ситуація спостерігається на ділянках з чагарниковою рослинністю, де спостерігається виразне домінування *Oxypoda vicina*. При цьому на ділянці з лучною рослинністю домінує *Falagrioma thoracica*, на ділянках різнотравно-типчакково-ковилового степу домінантом виступає інший вид, *Drusilla canaliculata canaliculata*, який також виступає домінантом на ділянці, вкритою лісовою рослинністю, де домінантне угруповання представлено двома видами *Drusilla canaliculata canaliculata* та *Oxypoda vicina*. На ділянках з регулярним випасом домінує *Pella limbata* а також інші види стафілінід (*Ocyrops ophthalmicus*). Три види, що належать до підродини Aleocharinae, виступають в ролі субдомінантів на чотирьох досліджених ділянках. Так, на ділянках петрофітного степу, на пасовищі та на ділянці з заростями чагарникової рослинності субдомінантами виступає вид — *Drusilla canaliculata canaliculata*, тоді як на ділянці з різнотравно-типчакково-ковилового степу субдомінантом виступає *Pella limbata*. Чотири представники підродини Aleocharinae, виступають в ролі субрецентами, на трьох досліджених ділянках. На ділянках з лісовою рослинністю (осичник) субрецентом виступає *Falagrioma thoracica*, тоді як *Pella limbata* виступає в ролі субрецентом на ділянках з чагарниковою рослинністю. На ділянках з лучною рослинністю субрецентами виступають *Pella limbata* та *Oxypoda vicina*.

Таблиця 3.5.2

Склад доміантних угруповань жуків-стафілінід досліджених стаціонарів заповідника «Кам'яні Могили»

Види	РТК	ПС	ЧАГ	ЛОС	ПАС	ЛСМ	ЛУГ
<i>Falagrioma thoracica</i>	SR	–	–	SR	–	–	D
<i>Drusilla canaliculata</i>	D	SD	SD	D	SD	E	E
<i>Pella limbata</i>	SD	–	SR	–	D	–	SR
<i>Oxypoda vicina</i>	–	–	E	D	–	R	SR
<i>Ocupus ophthalmicus</i>	D	E	D	SD	SD	D	SD
<i>Xantholinus longiventris</i>	SR	–	–	–	D	–	–
Загальна кількість особин	202	30	520	285	158	443	695

Умовні позначки та скорочення: РТК — ділянка різнотравно-типчаково-ковилового степу; ПС — ділянка петрофітного степу; ЧАГ — ділянка з чагарниковою рослинністю; ЛОС — ділянка з лісовою рослинністю ПАС — пасовище; ЛСМ— лісосмуга; ЛУГ— ділянка з лучною рослинністю.

E — еудомінант ($\geq 40\%$), D — доміант (12,5–39,9%), SD — субдомінант (3,5–12,4%), R — рецедент (1,3–3,4%), SR — субрецедент ($< 1,3\%$) за Енгельманом (Engelmann, 1978).

Представники підродини складають фауністичне ядро, виступаючи в ролі еудомінантів ($\geq 40\%$), доміантів (12,5–39,9%) та субдомінантів (3,5–12,4%) на ділянках з лучною рослинністю та ділянках з природнім чи штучним лісом або з чагарниковим покривом, що вказує на те, що умови на ділянках з вищим рівнем вологості ґрунту, наявність додаткових оселищ, а також кормової бази створює сприятливіші умови, для зростання чисельності.

Для відкритих степових ділянок різнотравно-типчаково-ковилового степу, петрофітного степу, на пасовищах спострігається суттєво нищій рівень чисельності, ніж в інших біотопах, через відносно низький індекс домінування еврибіонтного виду *Drusilla canaliculata canaliculata*.

Всі дослідженні ділянки заповідника характеризуються неоднорідністю доміантних угруповань, лише один представник підродини Aleocharinae — *Drusilla canaliculata canaliculata* — домінує на більшості досліджених ділянок,

решта видів домінують не більше ніж на двох досліджених ділянках. Види, які домінують в природних біотопах, у т.ч., на ділянках: різнотравно-типчаково-ковилового степу, випасах, осичниках, лісосмугах, виступають рецедентами або субрецедентами на антропогенно трансформованих ділянках, за винятком одного виду алеохарин (*Drusilla canaliculata canaliculata*), що вказує на те, що природні та антропогенно-трансформовані ділянки мають якісно відмінний один від одного склад домінантних угруповань, в свою чергу, вказуючи на біоіндикаційні особливості окремих представників підродини та дозволяючи використовувати структуру домінування окремих видів у тих чи інших природних біотопах в якості біоіндикаторів цілісності степових екосистем.

Аналіз подібності фауни досліджених біотопів виявив найбільшу подібність видового складу жуків-стафілінід ділянок різнотравно-типчаково-ковилового степу та ділянок пасовиськ з регульованим випасом ($I_j=0,5$). Менш подібною до них є ділянка лучної рослинності ($I_j=0,4$). Ділянки лісосмуг та чагарникової рослинності (терновник) також виявляють значну подібність між собою ($I_j=0,5$). Водночас ділянка лісової рослинності (осичник) біля місця скупчення вологи в неглибокому заглибленні яружно-балочного типу, найбільш подібна до лісосмуг і чагарів ($I_j=0,4$), але суттєво відмінна від відкритих степових ділянок, ділянки різнотравно-типчаково-ковилового степу та ділянки з регульованим випасом ($I_j=0,3$). Ще відокремленішою у видовому складі є ділянка петрофітного степу, яка виявляє найнижчу подібність з лучними ділянками ($I_j=0,1$), і трохи більшу ($I_j=0,2$) з усіма іншими біотопами. На подібність фауни, імовірно, найбільше впливають мікрокліматичні умови.

Таблиця 3.5.3.

Видова подібність стафілінід досліджених стаціонарів у «Кам'яних могилах» за Індексом Жаккара

	РТК	ПС	ЧАГ	ЛОС	ПАС	ЛСМ	ЛУГ
РТК	25	0.2	0.4	0.3	0.5	0.3	0.4
ПС	6	7	0.2	0.2	0.2	0.2	0.1
ЧАГ	15	6	25	0.4	0.4	0.5	0.4
ЛОС	12	6	15	28	0.3	0.4	0.3
ПАС	16	6	15	12	24	0.3	0.4
ЛСМ	11	5	16	14	11	26	0.4
ЛУГ	16	4	17	13	16	16	31

Умовні позначки та скорочення: РТК — ділянка різнотравно-типчаково-ковилового степу; ПС — ділянка петрофітного степу; ЧАГ — ділянка з чагарниковою рослинністю; ЛОС — ділянка з лісовою рослинністю ПАС — пасовище; ЛСМ— лісосмуга; ЛУГ— ділянка з лучною рослинністю.

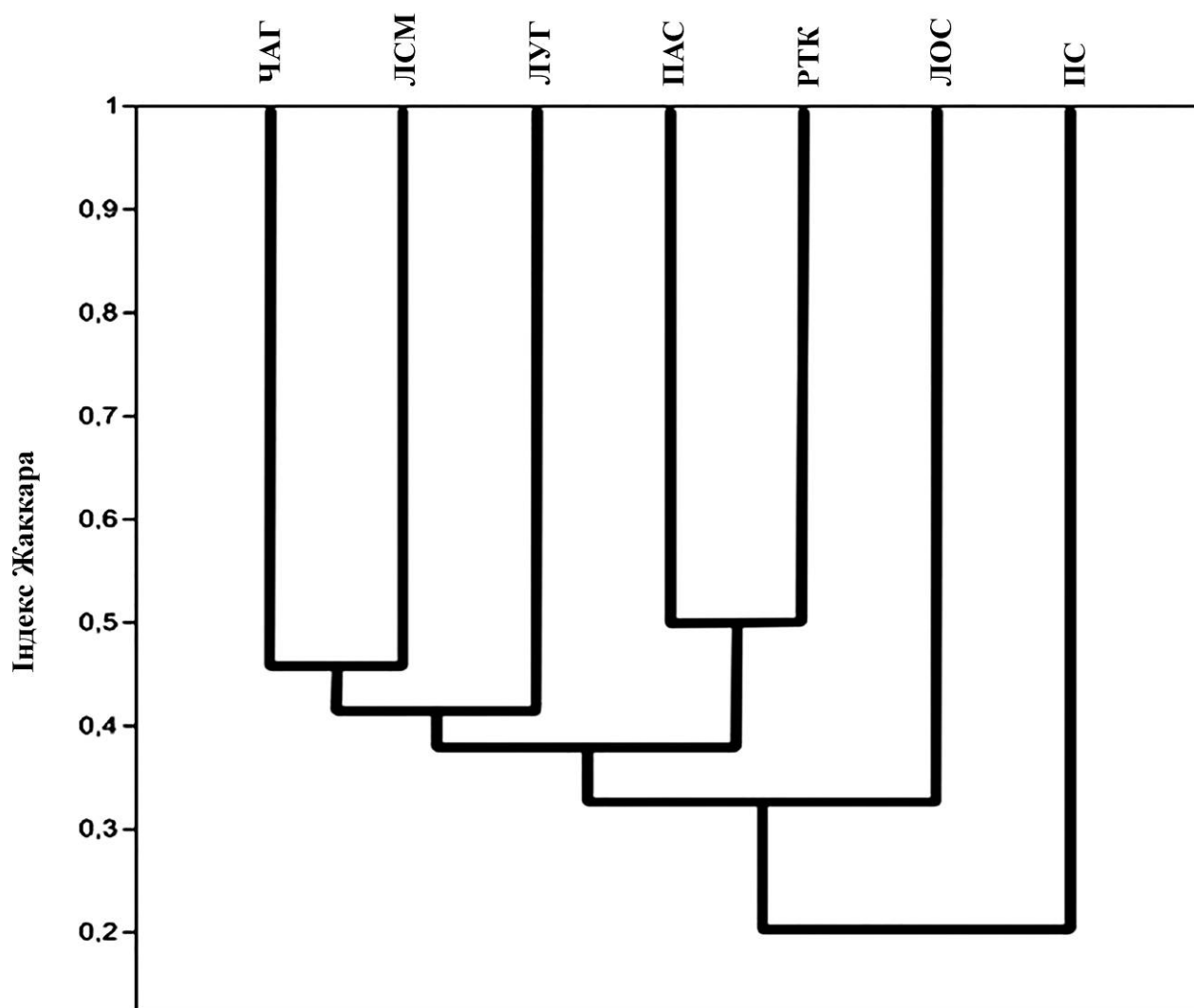

Рисунок 3.5.6 Дендрограма видової подібності жуків-стафілінід на досліджених ділянках заповідника «Кам'яні Могили». Умовні позначки та скорочення як на табл. 3.5.3.

3.6 Аналіз ареалів підродини *Aleocharinae* південного сходу України

Серед усіх представників родини жуків-стафілінід представників підродини *Aleocharinae* лишаються чи найменш вивченою групою жуків не тільки в Україні, але і в цілому в Палеарктиці і в Світі. Відсутність відомостей про склад фауни багатьох регіонів України не дозволяє повною мірою проаналізувати поширення багатьох видів, тому проведений у цій роботі розподіл за типами ареалів носить суто попередній характер.

За основу аналізу зоогеографічного поширення виявлених на південному сході України видів підродини *Aleocharinae* взято схему, запропоновану

К. Б. Городковим (1979, 1984, 1985, 1986) на основі вивчення вивчення географічного поширення двокрилих комах.

Відомості про видовий склад підродини Aleocharinae та загальне поширення видів базуються на каталозі Шюльке та Сметани (Schülke, Smetana, 2015) з урахуванням того, що більшість знахідок представників підродини вперше наводяться для фауни регіону, а отримані нові дані дозволяють ширше подивитись на поширення окремих видів, що у майбутньому дозволить зрозуміти характер фауногенезу і прогнозувати імовірні шляхи поширення видів.

У регіоні представлено види з 5 довготними типами ареалів: космополітичним, мультирегіональним, голарктичним, палеарктичним і європейським (рис. 3.6.1).

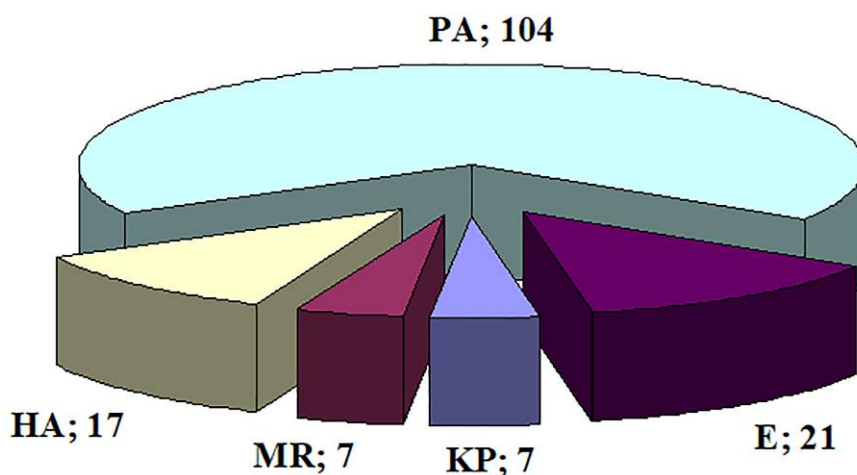

Рисунок 3.6.1 Співвідношення видів алеохарин з різними типами ареалів у складі фауни південного сходу України.

Умовні позначки: Е — європейський тип; НА — голарктичний тип; КР — космополітичний тип; MR — мультирегіональний тип; ПА — палеарктичний тип.

Космополітичний тип. Представлений видами, повсюдними в усіх зоогеографічних областях. Більшість видів, поширення яких належить до цього типу ареалу, зазвичай характеризується високим рівнем екологічної пластичності, широкою трофічною спеціалізацією; найчастіше це синантропні чи синбовінні види, пов'язані з антропогенними ландшафтами, гноєм та рештками тваринного і рослинного походження, та мешканці агроценозів.

Серед виявлених у регіоні видів космополітичний або субкосмополітичний тип ареалу мають 7 видів (4,5 %). *Aleochara curtula* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), вид є синантропним / синбовінним, імаго та личинки мешкають у гної, рештках тваринного та рослинного походження, на трупах тварин, у Північну Америку швидше за все завезений людиною (Klimaszewski et al., 2018). *Aleochara puberula* (у Палеарктиці транспалеарктично полізональний) також належить до синантропних / синбовінних видів, імаго і личинки мешкають у гної, рештках тваринного та рослинного походження, вид повсюдний в Азії та в Орієнтальній області, куди імовірно завезений людиною. Вид *A. tristis* (у Палеарктиці транспалеарктично полізональний) також відносять до синантропних видів, які мешкають у природних та антропогенних біотопах переважно у гної, рештках тваринного та рослинного походження. *Atheta amicula* (у Палеарктиці транспалеарктично полізональний), до того ж, вид є повсюдний у Північній та Південній Америці, куди ймовірно завезений людиною (Klimaszewski et al., 2018). Вид *Nehemitropia lividipennis* досить широко поширений в Європі, в Азії поширений у Середній Азії, Індії, у Китаї, Японії та заходить в Орієнтальну область, а також знайдений у Північній Америці (Schülke, Smetana, 2015; Klimaszewski et al., 2018). *Autalia rivularis* (у Палеарктиці має транспалеарктично полізональний ареал) відмічається в Орієнтальній області та у Північній Америці (Schülke, Smetana, 2015; Klimaszewski et al., 2018). *Aloconota sulcifrons sulcifrons* (у Палеарктиці має євро-сибіро-середньоазіатський ареал), відомий також в Орієнтальній області та у Північній Америці (Schülke, Smetana, 2015; Klimaszewski et al., 2018). *Oligota pusillima* (у Палеарктиці має західно-центральнопалеарктичний ареал), відомий також в Орієнтальній області та у Північній Америці (Schülke, Smetana, 2015; Klimaszewski et al., 2018).

Мультирегіональний тип. Цей тип дуже наближений до космополітичного типу, зазвичай представлений еврибіонтними неспеціалізованими хижакими, імаго і личинки яких мають широкий спектр

трофічної спеціалізації, мешкають у природних та антропогенних біотопах, лісовій підстилці по берегах річок та водойм, у гної та рештках рослинного та тваринного походження. На південному сході України представлений 7 видами (4,5 %)

Палеарктично-орієнтальний підтип. Об'єднує в собі види, поширені у Палеарктиці та в Орієнтальній області, у регіоні представлений лише 1 видом (0,6 %) *Atheta melanaria* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), який глибоко заходить в Орієнтальну область.

Голарктично-орієнтальний підтип. Представлений видами, поширені в Євразії, Північній Африці, Північній Америці та в Орієнтальній області, на південному сході України представлений 1 видом (0,6 %) *Atheta longicornis*, який у Палеарктиці має транспалеарктично полізональний ареал, хоча на сьогодні немає підтверджених знахідок на Далекому Сході, у той же час вид широко поширений у Північній Америці та в Афротропічній області (Schülke, Smetana, 2015; Klimaszewski et al., 2018).

Палеарктично-афротропічний підтип. Представлений видами, поширені в Євразії, Північній Африці та в Афротропічній області, на південному сході України представлений 1 видом (0,6 %) *Aloconota planifrons*, який у Палеарктиці має євро-кавказький ареал, а також відмічається у Північній Африці, в Азії відомий з Туреччини та в Афротропічній області.

Палеарктично-орієнтально-афротропічний підтип представлений 3 видами (2,1 %), що поширені в Євразії, Північній Африці, Північній Америці, Орієнтальній області та Афротропічній області, у регіоні представлений чотирма видами: *Aleochara clavicornis* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *A. moesta* (у Палеарктиці має західно-центральнопалеарктичний ареал), *Atheta atramentaria* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним).

Палеарктично-австралійський підтип. Представлений видами, поширені в Євразії, Північній Африці та в Австралійській області, у регіоні представлений

1 видом (0,6 %) *Myllaena intermedia* у Палеарктиці має західно-палеарктичний ареал, в Австралію ймовірно завезений людиною.

Голарктичний тип. До комплексу видів з голарктичним типом ареалу належать види, що поширені у нетропічній частині Північної півкулі, яка охоплює Європу, Північну Африку, більшу частину Азії та Північної Америки. На південному сході України представлений 17 видами (11,0 %), у тому числі: *Aleochara verna* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *A. fumata* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Acrotona aterrima* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Amischa analis* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Atheta euryptera* (у Палеарктиці має транс'євроазіатський суббореальний ареал), *A. celata* (у Палеарктиці має західно-центрально-палеарктичний ареал), *A. fungi fungi* (у Палеарктиці має транспалеарктично полізональний ареал), *A. nigritula* (у Палеарктиці має транспалеарктично суббореальний ареал), *Cordalia obscura* (у Палеарктиці має західно-центрально-палеарктичний ареал), *Aloconota cambrica* (у Палеарктиці має євро-сибіро-середньоазіатський ареал), *Callicerus obscurus* (у Палеарктиці має західно-європейський ареал) *Geostiba circellaris* (у Палеарктиці має трансєвроазіатський суббореальний ареал), *Gyrophana affinis* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Drusilla canaliculata* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Dinaraea angustula* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Oxypoda opaca* (у Палеарктиці є транспалеарктично полізональним), *Gnypeta carbonaria* (у Палеарктиці має західнопалеарктичний тип ареалу).

Палеарктичний тип. Охоплює групу видів, які населяють нетропічну зону Євразійського континенту та поширені тільки у Палеарктиці (Євразія та Північна Африка). У регіоні представлений 104 видами (66,6 %), з різними ареалами, що належать до 4 підтипів (рис. 3.6.2), у тому числі:

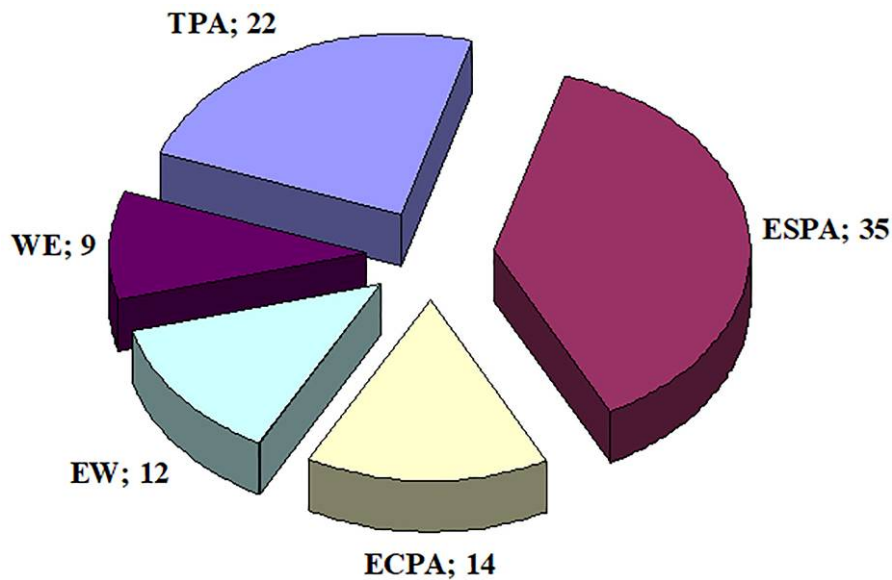

Рисунок 3.6.2 Співвідношення видів алеохарин з різними підтипами палеарктичного та європейського типів ареалів у складі фауни південного сходу України. Умовні позначки: палеарктичний тип: ECPA — євро-кавказький підтип; ESPA — євро-сибірський підтип; TPA — транспалеарктичний підтип; європейський тип: EW — європейський (широкий) підтип; WE — західноєвропейський підтип.

Транспалеарктичний підтип. Представлений видами, повсюдними по всій Палеарктиці від Атлантичного до Тихого океану. На південному сході України представлений 22 видами (14,0%), у тому числі, видами з трьома видами ареалів, у тому числі: транспалеарктичний полізональний ареал, транспалеарктичний бореальний ареал, транспалеарктично суббореально-субтропічні ареали.

Транспалеарктичний полізональний ареал представлений 14 видами (9,0%), поширеними по всій Палеарктиці від Атлантичного до Тихого океану, широко відмічаються у Північній Африці, Середній Азії, у Східному та Західному Сибіру та на Далекому Сході, іноді можуть заходити або були завезені в Орієнтальну область, як правило, представлені еврибіонтними видами *Aleochara intricata*, *A. binotata*, *A. bipustulata*, *Aloconota languida*, *Acrotona parvula*, *Atheta castanoptera*, *A. graminicola*, *Dinaraea aequata*, *Philhygra melanocera*, *Falagria sulcatula*, *Hygronoma dimidiata*, *Lomechusoides strumosus strumosus*, *Oxypoda abdominalis*, *Ischnopoda umbratica*.

Транспалеарктичний бореальний ареал представлений видами, поширеними у західній Палеарктиці, у Середній Азії, у Східному та Західному Сибіру та на Далекому Сході, у регіоні представлений 4 видами (2,5 %), у тому числі: *Acrotona rugmaea*, *Atheta basicornis*, *A. orphana*, *Philhygra debilis*.

Транспалеарктичний суббореально-субтропічний ареал представлений видами, поширеними у Палеарктиці, Середній Азії, Східному Сибіру та заходять у субтропіки, у регіоні представлений 4 видами (2,5 %), у т.ч.: *Atheta brunneipennis*, *A. occulta*, *Philhygra terminalis*, *Plataraea brunnea*.

Широкопалеарктичний підтип. Представлений видами, які мають західно-центрально-палеарктичні ареали (*широко*), що охоплює Європу, Північну Африку та Азію: Сибір, Близький Схід, Середню та Центральну Азію. У регіоні представлений 33 видів (21,1 %) видами, у тому числі: *Aleochara haematoptera*, *A. milleri*, *A. bilineata*, *A. brevipennis*, *A. diversa*, *A. laevigata*, *A. lanuginosa*, *A. roubali*, *Atheta aegra*, *A. inquinula*, *A. liliputana*, *A. muscorum*, *A. orbata*, *A. clientula*, *A. gagatina*, *A. nigra*, *A. laticollis*, *A. laticeps*, *A. zosteriae*, *Brundinia meridionalis*, *Philhygra elongatula elongatula*, *Falagrioma thoracica*, *Alevonota rufotestacea*, *Pella funesta*, *Zyras haworthi*, *Oxypoda alternans*, *O. haemorrhoea*, *O. longipes*, *O. vittata*, *O. vicina*, *O. togata*, *Gnypeta rubrior*, *Tachyusa nitidula*.

Євро-сибірський підтип. У регіоні представлений 35 видами (22,3 %), які мають євро-сибіро-середньоазіатські та євро-ленські ареали.

Євро-сибіро-середньоазіатські ареали. Представлені видами, ареал яких охоплює майже всю Європу, в Азії поширений на Близькому Сході, у Середній та Центральній Азії та Сибіру. У регіоні представлений 9 видами (5,7 %), у тому числі: *Acrotona muscorum*, *Atheta aquatica*, *A. macrocera*, *A. subtilis*, *Philhygra hygrobia hygrobia*, *Anaulacaspis nigra*, *Aloconota gregaria*, *Oxypoda acuminata*, *O. nigricornis*.

Євро-ленські ареали. Представлені видами, поширеними в Європі, на Кавказі, у Казахстані, Середній Азії та в Сибіру, у регіоні представлений 26 видами (16,6 %), у тому числі: *Aleochara spissicornis*, *Acrotona exigua*, *Acrotona sylvicola*, *Amischa bifoveolata*, *A. decipiens*, *A. nigrofusca*, *Atheta occulta*, *A.*

pallidicornis, *A. sodalis*, *A. crassicornis*, *A. divisa*, *A. ermischii*, *Deinopsis erosa*, *Bolitochara pulchra*, *Encephalus complicans*, *Gyrophana fasciata*, *G. joyi*, *G. joyioides*, *G. manca*, *G. pseudonana*, *G. strictula*, *Pella humeralis*, *P. limbata*, *Oxypoda lentula*, *Dilacra luteipes*, *Brachyusa concolor*.

Євро-кавказький підтип. Види, що належать до цієї групи ареалів, зазвичай повсюдні в Європі та на Кавказі, подекуди можуть зустрічатися у Турції та заходити в Іран або Середню Азію, на півночі можуть доходити до південної тайги. У регіоні ця група ареалів представлена 14 видами (8,9%): *Atheta ravilla*, *A. liturata*, *A. marcida*, *Philhygra volans*, *Gyrophana lucidula*, *Cypha discoidea*, *C. longicornis*, *Pycnota paradoxa*, *Enalodroma hepatica*, *Bolitochara obliqua*, *Pella similis*, *Dacrila fallax*, *Gnypeta brinki*, *Aleochara erythroptera*.

Європейський тип. У регіоні представлений 21 видами (13,4%), серед яких виділяють 2 підтипи ареалів, у тому числі: європейський підтип (широко) та західноєвропейській підтип ареалів.

Європейський підтип (широко). Представлений видами, які повсюдні в Європі, Північній Африці, на Кавказі та Близькому Сході. На південному сході України представлений 12 видами (7,7%), у тому числі: *Atheta hybrida*, *A. aquatilis*, *A. nidicola*, *A. atomaria*, *A. ganglbaueri*, *A. excisa*, *A. trinotata*, *A. oblita*, *Lomechusa paradoxa*, *Gnypeta ripicola*, *Oxypoda formiceticola*, *Tachyusa nitidula*.

Західноєвропейській підтип. Представлений видами, поширені переважно у Західній Європі, поступово на схід ареали суттєво звужуються, заходять в Україну, можуть відмічатися у Криму та на Кавказі. У регіоні підтип представлений 9 видами (5,7%), у тому числі: *Atheta laevicauda*, *Philhygra parca*, *Aloconota currax*, *Dilacra vilis*, *Brachida exigua*, *Thiasophila lohsei*, *Calodera cochlearis*, *Ocalea latipennis*, *Oxypoda spaethi*.

Висновок до розділу. Для південного сходу України наведений таксономічний список жуків-стафілінід підродини Aleocharinae, який налічує 157 видів, що належать до 37 підродів, 44 родів, 8 підтриб та 13 триб, з яких для фауни регіону вперше наведено 146 видів з 38 родів, а для фауни України — 20 видів з 11 родів: *Aleochara roubali*, *Atheta aquatica*, *A. aquatilis*, *A. ermischii*, *A. ravilla*, *A. macrocera*, *A. marcida*, *A. ganglbaueri*, *A. excisa*, *A. subtilis*, *Brundinia*

marina, *Philhygra parca*, *P. volans*, *Alevonota rufotestacea*, *Gyrophæna pseudonana*, *Pella similis*, *Calodera cochlearis*, *Ocalea latipennis*, *Oxypoda longipes*, *O. nigricornis*, *O. vittata*, *O. vicina*, *Gnypeta brinki*. Найбільшими за кількістю видів є роди *Atheta*, *Aleochara*, *Oxypoda*, *Gyrophæna*, *Philhygra*, *Acrotona*, *Aloconota*. Вони складають дві третини (104 види, 66,6 %) фауни алеохарин південного сходу. Тільки 22 види є в регіоні численними (91,5 % від загальної кількості визначеного матеріалу); серед них наймасовішими є *Gyrophæna manca*, *G. joyioides*, *G. joyi* (69,5 %); ще 21,9 % приходить на 19 видів; на решту, 134 види припадає 8,5 % екземплярів, тобто більшість алеохарин відома за поодинокими знахідками.

Аналіз біотопічного розподілу показав, що найбільше видове різноманіття алеохарин відзначається на ділянках заплавного лісу — 90 видів (58 %). Майже настільки ж багатуює фауна степових біотопів (СБ) — завдяки різноманіттю мікробіотопів чи мікростацій — тут зареєстровано 88 видів (56 %). Найменше видове багатство в монокультурах сільськогосподарських рослин — 6 видів (4 %), переважно еврибіонтів. Аналіз розподілу видів між мікростаціями / мікробіотопами показав, що найбільше видове різноманіття характерне у рештках рослинного походження (лісовій та степовій підстилці, гнилій деревині, залежаному сні) на вологих ділянках, де зареєстровано 98 видів (63 %), по берегах водойм — 55 видів (35 %), трофічні зв'язки яких пов'язані переважно з личинками, пупаріями або яйцями різних видів двокрилих-сапрофагів, у гної копитних — 15 видів (10 %); більшість із них є хижаками, а у рештках тварин — 7 видів (4 %), які живляться личинками двокрилих або є паразитоїдами у пупаріях. У плодкових тілах грибів знайдено 18 видів (12 %) алеохарин, серед яких 9 — облігатні міцетофаги, а 9 — хижаки. У мурашниках мешкають 10 видів (6 %) алеохарин, частина з яких є спеціалізованими коменсалами мурах.

Виявлено та охарактеризовано таксономічний склад алеохарин Луганського природного, Українського степового природного заповідників, а також НПП «Святі Гори» та «Меотида», РЛП «Клебан-Бик», БЗ ім. К. Юницького та заказника «Осинівський», який репрезентує ландшафтно-біотопічне різноманіття регіону досліджень. Зокрема, детально проаналізовано місце алеохарин у біотопічному розподілі стафілінід в цілому на модельних ділянках заповідника «Кам'яні Могили», де спостерігаються високий рівень

видового різноманіття і чисельність та з піком, який припадає на весняні місяці, та різким спадом у період літньої посухи. На ділянках з лучною рослинністю та в лісосмузі видом-еудомінантом виступає *Drusilla canaliculata canaliculata*, а на ділянках з чагарниковою рослинністю спостерігається виразне домінування *Oxypoda vicina*. На ділянці лучною рослинністю домінує *Falagrioma thoracica*, на ділянках різнотравно-типчакково-ковилового степу домінантом виступає *Drusilla canaliculata canaliculata*; а на ділянці лісової рослинності, де домінантне угруповання представлено цим видом та *Oxypoda vicina*. На ділянках з регулярним випасом домінує *Pella limbata*, а також інші види стафілінід (*Ocyrops ophthalmicus*).

Види, які домінують в природних біотопах, виступають рецедентами або субрецедентами на антропогенно трансформованих ділянках, за винятком *Drusilla canaliculata canaliculata*, що вказує на якісно відмінний склад домінантних угруповань природних та антропогенно-трансформованих ділянок, що дозволяє розглядати структуру домінування окремих видів для біоіндикації цілісності степових екосистем.

Аналіз подібності фаун модельних ділянок (біотопів) за коефіцієнтом Жаккара виявив найбільшу подібність видового складу: стафілінід пасовиськ та різнотравно-типчакково-ковилового степу, і луків; лісосмуг та чагарників, від яких значно відокремленими є вологий ліс (осичник) та сухий петрофітний степ.

На основі наявних відомостей про загальне поширення, ареали видів, що зустрічаються на південному сході України, попередньо віднесено до певних типів та підтипів, виділених К.Б.Городковим. Дві третини видів мають ареали палеарктичного типу (22,3 % — євро-сибірський, 21,1 % — широкопалеарктичний, 14 % — транспалеарктичний, 8,9 % — євро-кавказький підтип), 13,7 % — ареали європейського типу (європейський підтип — 7,7 %, західноєвропейський підтип — 5,7 %). Ареали голарктичного типу мають 11 % видів, а мультирегіонального та космополітичного типу — 4,5 % видів.

РОЗДІЛ 4 ОГЛЯД ПІДТРИБИ GYROPHAENINI ФАУНИ УКРАЇНИ

Підтриба *Gyrophaenina* належить до триби *Nomalotini*, підродини *Aleocharinae*, представники якої повсюдні в усьому світі. У фауні Палеарктики підтриба *Gyrophaenina* представлена 10 родами та 265 видами. У фауні України відомо 24 види, що належать до 4 родів.

До початку наших досліджень відомості про знахідки представників підтриби *Gyrophaenina* на території України носили фрагментарний характер та не були предметом спеціальних досліджень.

У результаті опрацювання усіх літературних відомостей про знахідки та усього доступного колекційного матеріалу з території України було встановлено, що підтриба *Gyrophaenina* у фауні України представлена 4 родами (*Agaricochara* – 1 вид, *Brachida* – 1 вид, *Encephalus* – 1 вид, *Gyrophaena* – 21 вид) (табл. 4.1).

Таблиця 4.1.

Видовий склад підтриби *Gyrophaenina* фауни України

Види	Природні зони України				
	Л	ЛСМ	С	КП	КР
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>Agaricochara latissima</i>	–	–	–	●	–
<i>Brachida exigua</i>	–	●	●	■	■
<i>Encephalus complicans</i>	●	–	■	■	–
<i>Gyrophaena boleti</i>	●	■	■	■	–
<i>Gyrophaena affinis</i>	●	●	●	●	■
<i>Gyrophaena bihamata</i>	●	●	–	●	●
<i>Gyrophaena caucasica</i> **	–	–	–	–	●

Види	Природні зони України				
	Л	ЛСМ	С	КП	КР
	1.	2.	3.	4.	5.
<i>Gyrophaena congrua</i>	■	●	—	■	●
<i>Gyrophaena fasciata</i>	●	●	●	●	■
<i>Gyrophaena gentilis</i>	●	●	●	●	—
<i>Gyrophaena joyi**</i>	●	●	●	●	■
<i>Gyrophaena joyioides**</i>	●	●	●	●	●
<i>Gyrophaena lucidula</i>	●	●	●	●	—
<i>Gyrophaena manca</i>	●	●	●	●	■
<i>Gyrophaena minima</i>	●	●	—	●	—
<i>Gyrophaena nana</i>	●	●	—	●	●
<i>Gyrophaena nitidula</i>	—	■	—	●	■
<i>Gyrophaena orientalis**</i>	—	●	—	—	—
<i>Gyrophaena polita</i>	●	●	—	—	—
<i>Gyrophaena poweri**</i>	—	—	—	●	—
<i>Gyrophaena pulchella</i>	●	●	—	●	—
<i>Gyrophaena pseudonana**</i>	—	—	●	—	—
<i>Gyrophaena strictula</i>	●	●	●	●	■
<i>Gyrophaena williamsi**</i>	—	●	—	—	—
Кількість видів (родів)	16 (2)	19 (2)	12 (3)	19 (4)	12 (2)

Умовні позначки: ** – вперше наведено для фауни України; ● – дані підтверджені колекційним матеріалом; ■ – літературні дані. Л – зона мішаних лісів; ЛСМ – лісостеп; С – степова зона; КП – Карпати ; КР – Крим.

Наявність усіх наведених видів у фауні України підтверджується колекційним матеріалом. Нами також враховано усі згадки окремих видів гірофенин в літературі.

Підтриба Gyrophaenina у зоні мішаних лісів (Л) представлена 16 видами, з 2 родів, у Лісостепу (ЛСМ) – 19 видами 2 родів, у Степу (С) — 12 видів та 3 родів, у Карпатах (КП) — 19 видів 4 родів, а у Криму – 12 видів з 2 родів.

Найбільшу кількість таксонів, таким чином, зафіксовано у Карпатах та в зоні мішаних лісів.

Водночас, у фауні Карпат не зустрічаються деякі види, характерні для Гірського Криму та Степу: *Gyrophaena caucasica*, *G. orientalis*, *G. pseudonana*, а також 3 види: *G. williamsi*, *G. polita*, *G. strictula*, характерні для зони мішаних лісів та для Лісостепу. У зоні мішаних лісів не виявлено *Agaricochara latissima*, *Brachida exigua*, *Gyrophaena caucasica*, *G. nitidula*, *G. orientalis*, *G. poweri*, *G. pseudonana*, *G. williamsi*. У Лісостепу не відмічаються такі карпатські види, як *Agaricochara latissima*, *Gyrophaena poweri* та поширені у Гірському Криму та Степу *G. caucasica*, *G. pseudonana*, *Encephalus complicans*. У степовій зоні не знайдено *Agaricochara latissima*, *Gyrophaena bihamata*, *G. caucasica*, *G. congrua*, *G. minima*, *G. nana*, *G. nitidula*, *G. orientalis*, *G. poweri*, *G. pulchella*, *G. williamsi*, *G. polita*. У Криму не відмічаються *Agaricochara latissima*, *Encephalus complicans*, *Gyrophaena boleti*, *G. gentilis*, *G. lucidula*, *G. minima*, *G. orientalis*, *G. poweri*, *G. pulchella*, *G. pseudonana*, *G. williamsi*, *G. polita*.

Три роди гірофенин представлені в Україні кожен одним видом: рід *Agaricochara* — рідкісним та маловідомим в Україні *A. latissima*, рід *Brachida* — рідкісним в усіх частинах ареалу ксерофільним видом *Brachida exigua*, а рід *Encephalus* — відносно звичайним *E. complicans*.

Рід *Brachida* Mulsant & Rey, 1871

Brachida exigua (Heer, 1839)

Матеріал. Типовий. Голотип ♂ *Encephalus kraatzii*: “/ *Encephalus* Kr., *Kraatzii* H.[ochhuth], K.[iev] [white labels] / Holotypus *Brachida kraatzii* Hochhuth W. Schilov des. [1]976 [red label] / *Brachida exigua* (Heer, 1839) det. S. Glotov 2010 [white labels]” (SIZK).

Нетиповий. Україна: Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні Могили», 22.06.2006, 5 екз., К. Савченко (ДонНУ); 14–22.09.2008, 1 екз., К. Савченко (ДонНУ); Закарпатська обл.: Ужгородський р-н, урочище «Дубки», під камінням, 29.09.2002, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Одеська обл.: Біляївський р-н, с. Алтестове, 16.10.2004, 1 екз., А. Гонтаренко (кГн); 24.10.2004, 1 екз., А. Гонтаренко (кГн); Сумська обл.: Лебединський р-н, заповідник «Михайлівська цілина», 8.08.1971, 20 екз., А. Петренко (ІЗШК); Польща: «Перемьшль, 1 екз., (без дати) (ЛМП).

Brachida exigua описаний з Франції, і є рідкісним та нечисленним в усіх частинах ареалу. Аналіз усього доступного колекційного матеріалу *Brachida exigua* з України дозволив порівняти його з іншим номінальним видом, описаним Гохгутом також з України — *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872, що базувався на голотипі ♀ з Києва. Першоопис цього виду, у порівнянні з *Encephalus complicans* виявився неінформативним, оскільки ознаки, за якими автор розрізняв перший вид, такі як колір тіла, довжина антен, ширина та форма передньоспинки, характер та густина пунктировки тіла та густина розташування щетинок, зараз розглядаються як відмінності родів *Brachida* та *Encephalus*.

За цими ознаками свого часу Шилов (1977) перемістив *B. kraatzii* з роду *Encephalus* до роду *Brachida*, розрізняючи *B. exigua* та *B. kraatzii* за такими ознаками: у *B. exigua* все тіло чорне, блискуче, ротові частини та ноги жовто-бурі, ноги затемнені, у ♀♀ пришовні кути кожного з надкрил з маленьким горбком, тоді як у *B. kraatzii* голова та передостанній тергіт черевця, передньоспинка, надкрила та черевце біля основи темно-бурі; на думку Шилова, *B. kraatzii* відрізняється від *B. exigua* забарвленням надкрил та двох передніх тергітів черевця, ширшим тілом та з менш чітко вираженою пунктиркою на надкрилах і тергітах черевця.

Вивчення усіх доступних екземплярів *B. exigua* і порівняння їх з голотипом *B. kraatzii* (рис. 4.1) показало, що вони не відрізняються за формою і будовою сперматек (які є надійною діагностичною ознакою у цій групі), а згадані Шиловим ознаки мінливі і утворюють неперервний ряд, що вказує на

конспецифічність *B. kraatzii* та *B. exigua*. Таким чином, показано, що назва *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872 **syn. n.** є молодшим синонімом *Brachida exigua* (Heer, 1839). Цю синонімію опубліковано автором (Glotov, 2013) та враховано у каталозі стафілінід Палеарктики.

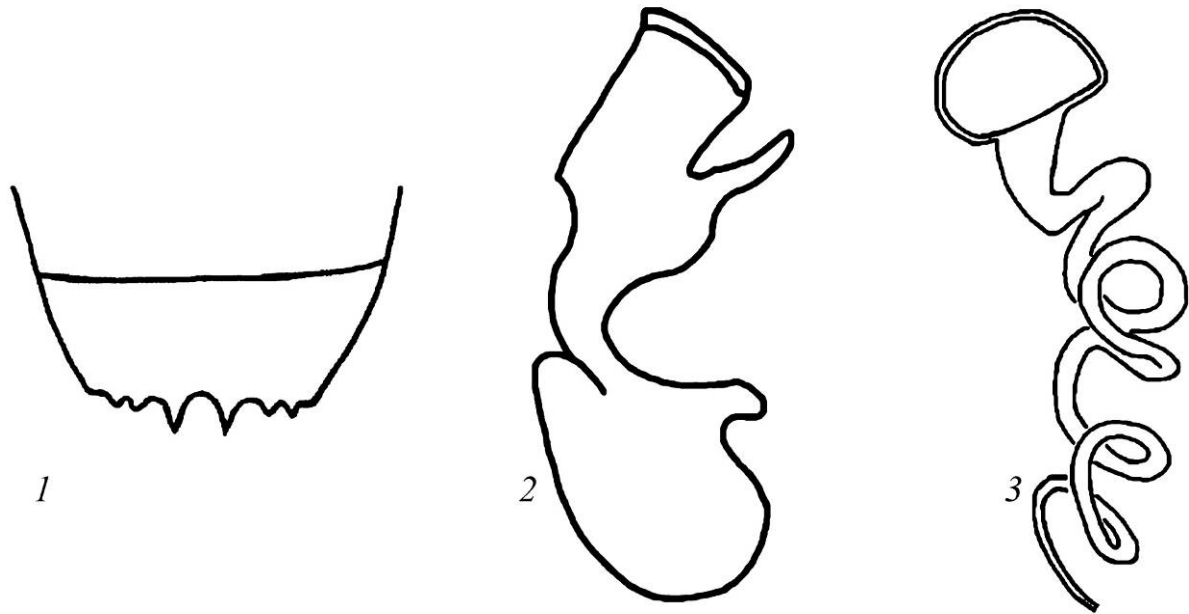

Рисунок 4.1 Генітальні діагностичні ознаки *Brachida exigua*: 8-й тергіт черевця, едеагус збоку та сперматека (ориг.).

Рід *Gyrophæna* Mannerheim, 1830

Рід *Gyrophæna* є одним з найбільших родів підродини Aleocharinae. Для більшості західнопалеарктичних видів морфологічні особливості і поширення вивчено досить добре. У фауні України представлений 21 видом, серед яких 7 видів (позначені у таблиці 4.1 двома зірочками **), зазначено нами вперше для фауни України.

Разом із тим, значна кількість представників роду лишається відомою тільки за першоописами, часто дуже неповними, без урахування низки морфологічних структур, які зараз розглядаються в якості найбільш надійних морфологічних ознак.

Вивчення типових та практично вичерпних колекційних матеріалів та цілеспрямованого морфологічного дослідження генітальних апаратів самців дозволило лягло в основу низки ревізій видових угруповань у межах роду,

зокрема, комплексу видів, близьких до *Gyrophaena orientalis* Strandt, 1935 в обсязі Палеарктичної області: *Gyrophaena flammula* Pace, 2007, *G. fusicornis* Eppelsheim, 1887, *G. munsteri* A. Strand, 1935, *G. orientalis* Strandt, 1935, *G. simplicitatis* Pace, 2003, *G. sunanica* Paśnik, 2000, *G. transsylvanica* Adam, 2001 та *G. triquetra* Weise, 1877.

Gyrophaena caucasica – вид, описаний з Північного Кавказу і відомий за знахідками у Туреччині, на Кавказі та у Криму (Schülke, Smetana, 2015; Enushchenko, 2018); мешкає у грибах. В Україні відомий тільки з Криму. За зовнішніми морфологічними ознаками вид є дуже схожий на *G. joyioides*, від якого відрізняється відсутністю пунктировки та мікроскульптури на надкрилах, світлішим забарвленням передньоспинки, надкрил та тергітів черевця і за характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та за формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Enushchenko, Semenov, 2016).

Gyrophaena joyi – вид, описаний з Великобританії, та широко поширений у Європі та на Кавказі; мешкає у грибах. За зовнішніми морфологічними ознаками вид є дуже схожий на *G. joyioides*, від якого відрізняється помірно густою та чіткою пунктирковою на надкрилах, більш темним забарвленням тіла та характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та за формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Enushchenko, Semenov, 2016).

Gyrophaena joyioides – вид, описаний з Австрії, широко поширений в Європі та на Кавказі та у Сибіру; мешкає у пластинчастих та трубчастих грибах. За зовнішніми морфологічними ознаками вид є дуже схожий на *G. fasciata*, від якого відрізняється шириною 5–10-го члеників вусиків, ширина яких суттєво перевищує довжину, та нечіткою пунктирковою та грубою мікроскульптурою елітра, та характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та за формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Enushchenko, Semenov, 2016).

Gyrophaena orientalis Strandt, 1935 – вид, описаний з Сибіру, широко поширений на півночі та у горах Європи та в Сибіру; мешкає у грибах. У фауні України відомий за єдиною знахідкою з околиць Києва. За зовнішніми морфологічними ознаками вид дуже схожий на *G. congrua*, від якого відрізняється нечітко вираженою мікроскульптурою на передньоспинці, світлішим забарвленням тіла та характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010, 2014).

Gyrophaena poweri – вид, спершу описаний з Португалії, наразі відомий з більшої частини Палеарктики; мешкає у грибах. За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *G. minima*, від якого відрізняється слабо вираженою мікроскульптурою та відсутністю пунктировки біля основи передньоспинки, а також щільною, густою та грубою пунктирковою та слабо вираженою мікроскульптурою на надкрилах, характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Enushchenko, Semenov, 2016).

Gyrophaena pseudonana – вид, описаний зі Скандинавії (Strand, 1939), відомий за нечисленними знахідками з Європи (Schülke, Smetana, 2015), в Азії — із Східного Сибіру (Eushchenko, Shavrin, 2011); мешкає у грибах. За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *G. nana*, від якого відрізняється світлішим забарвленням тіла, характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Enushchenko, Semenov, 2016).

Gyrophaena williamsi – вид, описаний зі Словаччини, на сьогоднішній день вид поширений в Європі та у Східному Сибіру; мешкає у грибах. За зовнішніми ознаками вид дуже схожий на *G. bihamata*, від якого відрізняється відсутністю пунктировки та чітко вираженою мікроскульптурою на надкрилах, червоно-бурим забарвленням тіла та характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та формою едеагуса (Lohse et al., 1974; Glotov et al., 2010; Enushchenko, Semenov, 2016).

Ревізія групи *fusicornis*. Розпочате з'ясуванням синонімії *Gyrophaena orientalis* подальше вивчення цього комплексу видів показало слабку розробленість її діагностики та номенклатури і спонукало провести таксономічну ревізію групи видів, близьких до нього і *Gyrophaena fusicornis* на вичерпному палеарктичному матеріалі.

***Gyrophaena fusicornis* Eppelsheim, 1887**

Матеріал. Типовий. Лектотип ♂ *Gyrophaena fusicornis* “Ussuri [Ussuri River] 48° latbor. / *fusicornis* Fvl [Fauvel] / с. Eppish. Steind, d. / *fusicornis* Epp.[elsheim] Deutsch.[e] Ent.[omologische] Zeit.[schrift] 1887. /s [page] 419 / TYPUS [red label] / LECTOTYPE [*Gyrophaena fusicornis* Eppelsheim, 1887 des. S. Glotov 2010 [red label]” (NHMW). Paralectotypes: 2 [mounted on the same card on one pin] “♂. / *fusicornis* Fauv.[el] Fluss [river] Ussuri, Amur.[Amur River] Akinin [collector] / TYPUS [two red labels] / PARALECTOTYPE des. S. Glotov 2010 [two yellow label]” (NHMW); 2 ♀ [mounted on the same card on one pin] “} / same data as in males» (NHMW). **Нетиповий.** Росія: Primorsky Krai, Lazovskiy District, Lazo Village, Lazovka Valley, (133°54'01" E, 43°22'43" N), 2 exs., 20.08.1999, leg. J. Sundukow (сSch); Ussuri State Nature Reserve, Kordon Peshula, 22 exs., 13–20.08.1998, leg. J. Sundukow (сSch).

Переопис *G. fusicornis*, відомого тільки за коротким першоописом (Eppelsheim, 1887) наведено нами (Glotov, 2014) без урахування генітальних ознак. Завдяки вивченню генітальних апаратів *G. fusicornis* та низки позагенітальних ознак, детальний опис наведено (Glotov, 2014), по яким на сьогодні можна достовірно ідентифікувати *G. fusicornis* і розрізнити від неї зовні схожі *G. simplicitalis* Pace, 2003 та *G. plutenkoi* Glotov, 2014, sp. n

***Gyrophaena munsteri* A. Strand, 1935**

Матеріал. Типовий. Лектотип ♂ *G. munsteri*: (ознакований тут): "Invinhoe England B. S. Williams / *Gyrophaena Munsteri* TYPUS A. Strand [pink label] / *Gyrophaena munsteri* Strand det. Ádám, 2007. [white labels] / LECTOTYPE ♂

Gyrophaena munsteri A. Strand, 1935 des. S. Glotov 2011 [red label]" (NHMO).
Нетиповий. Norway. Sundnes, Drangedal, Munster, 2 exs. (NHMO).

***Gyrophaena orientalis* A. Strand, 1938**

Gyrophaena transsylvanica Ádám, 2008: 164. **syn. n.**

Матеріал. Типовий. Лектотип ♂ *Gyrophaena orientalis* (ознаковано тут):
 R ussia: "Sistikem [Sisti-Khem River] Sibir [Siberia] Fr.[itz] Jansen [collector] /
Gyrophaena orientalis A. Strand TYPUS [pink label] / NHMO: type collection
 1000176722 / ЛЕКТОТИПЕ "*Gyrophaena orientalis* A. Strand, 1938 des. S. Glotov
 2010 [red label]" (NHMO).

Holotype *Gyrophaena transsylvanica*: "Herkulesfürdő [Băile Herculane]
 Coll.[ector] Mihók / Holotypus *Gyrophaena transsylvanica* sp. n. det. Ádám, 2008.
 [red label] / *Gyrophaena orientalis* A. Strand, 1938 det. S. Glotov 2010 [white label]"
 (HMNH). Paratypes: 2 exs . " 1 [or 1] / Hu.[ngarian] Bihar Galbina Bokor / *fasciata*
 Mars[ham] det. Bernh.[auer] / Chicago NHMus M. Bernhauer Collection / Paratypus
Gyrophaena transsylvanica sp. n. det. Ádám, 2008. [yellow labels] / *Gyrophaena*
orientalis A. Strand, 1938 det. S. Glotov 2010 [white labels]" (FMNH).

Нетиповий. Київ: Новобіличі, 14.07.1985, 7 екз., А. Петренко (SIZK).

***Gyrophaena plutenkoi* Glotov, 2014 sp. n.**

Матеріал. Типовий. Голотип ♂ "RUSSIA: Primorie [Приморський край],
 S Artyom town env., 100–300 m, Ozemyi Kluytch Riv., 20.04.–30.5.1976, leg. A.
 Plutenko [white label] / Coll. M. Schülke, Berlin, Ankauf A. Plutenko, Oktober 2002
 [white labels] / sp. n. ?, det. M. Schülke 2006 [white labels] / Holotypus ♂
Gyrophaena plutenkoi sp. n. det. S. Glotov, 2014 [red label]" (ZMNB).

Детальний описи див. у нашій статті (Glotov, 2014)

За розмірами тіла, забарвленням частин тіла та зовнішніми морфологічними ознаками *Gyrophaena plutenkoi* Glotov, 2014 близький до *G. fusicornis* Eppelsheim, 1887 та *G. simplicitalis* Pace, 2003. У цих трьох видів практично однаковий характер мікроскульптури на передньоспинці та надкрилах, а також помітно видовжені вусики, але вони добре відрізняються за

характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та формою едеагуса характерною формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та формою едеагуса. В той же час проведений переопис *G. fusicornis* (Glotov, 2014), який був відомий тільки по короткому першоопису (Eppelsheim, 1887) без урахування генітальних ознак. Завдяки вивченню генітальних апаратів *G. fusicornis* та низки позагенітальних ознак, детальний опис наведено (Glotov, 2014), по яким на сьогодні можна достовірно ідентифікувати *G. fusicornis* і розрізнити всі три вищеперераховані види.

***Gyrophæna simplicitalis* Pace, 2003**

Матеріал. Типовий. Голотип ♂ "China, Qin Ling Shan, autoroute KM 93 S of Zhouzhi, 108 Km SW Xian, 1650 m, 1–2.09.1995, leg. M. Schülke (ZMHB).

***Gyrophæna triquetra* Weise, 1877**

Gyrophæna triquetra Weise, 1877: 91

Gyrophæna sunanica Paśnik, 2000: 191 **syn.n.**

Gyrophæna flammula Pace, 2007 **syn.n.**

Типовий матеріал. *Gyrophæna triquetra*: Lectotype (here designated): ♂ "Japan S. Hiller / *Gyrophæna triquetra* W. / SYNTYPUS *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 labelled by MNHUB 2007 [red label] / LECTOTYPE ♂ *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 des. S. Glotov 2010 [red label]" (MNHB); Paralectotypes (here designated): 2 ♀♀ " same data as in lectotype / Original labels at Lectotype. All syntypes were mounted on one pin before revision. S. Glotov 2010. [white labels] / PARALECTOTYPE ♀ *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 des. S. Glotov 2010 [yellow labels]" (MNHB).

Голотип ♂ *Gyrophæna sunanica*: "Korea [North Korea], Sökam, distr. Sunan, prov.[] Phjongan-namdo [Pyongan-namdo], 2.IX.1970, leg. R. Bielawski et M. Mroczkowski / Inst. Zool. P.A.N. Warszawa 69/70 / HOLOTYPE *Gyrophæna sunanica* Paśnik, 2000 [red label] / *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 S. Glotov det. 2011 [white labels]" (ISEA); Paratypes: 5♂♂ and 5♀♀ same data as in holotype /

same data as in holotype / PARATYPE *Gyrophæna sunanica* Pašnik, 2000 [red label] / *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 S. Glotov det. 2011 [white labels] " (ISEA).

Голотип *Gyrophæna flammula*: ♂ "TAIW.[Taiwan] Kaohsiung Hs. for abv. Tona For. Sta. 1100 m, 30.IV.1998 A. Smetana [T 192] / HOLOTYPUS *Gyrophæna flammula* mihi det. R. Pace, 2006 [red label] / *Gyrophæna flammula* n. sp. det. R. Pace, 2006 [white label] / *Gyrophæna triquetra* Weise, 1877 S. Glotov det. 2010 [white labels] " (MSNV).

Нами було вивчено синтипи *Gyrophæna orientalis*, зібрані Ф. Янсенем (F.Jansen) у Сибіру («Sistikem Sibir») та ознаковано лектотип виду. Описаний з Румунії за голотипом ♂ з «Herkulesfürdõ») та двома паралектотипами (1♂ та 1♀ з етикетками «Hu., Bihar, Galbina, Bokor»), *G. transsylvanica* Adam 2001 у першоописі порівнювався з *G. williamsi* та *G. munsteri*, але не з *G. orientalis*. Проведене нами порівняння типових екземплярів *G. orientalis* та *G. transsylvanica* показало конспецифічність *G. transsylvanica* та *G. orientalis* як за зовнішніми морфологічними ознаками, так і за формою виростів заднього краю 8-го тергіта черевця та за формою едеагуса. Таким чином було встановлено синонімію: *Gyrophæna transsylvanica* Ádám, 2001 syn. n. є молодшим синонімом *Gyrophæna orientalis* A. Strand, 1938. Ці видові назви синонімізовано у роботі автора, а синонімію враховано у новому виданні каталогу стафілінід Палеарктики.

Gyrophæna triquetra Weise, 1877 — вид, описаний з Японії і до початку наших досліджень був відомий тільки за першоописом (Weise, 1877). Нами було вивчено три синтипів *G. triquetra*, зібраних Й. Вайзе (J. Weise) в Японії («An Baumschwämmen bei Nagi»), з наступним ознакуванням лектотипа ♂ та двох паралектотипів ♀.

G. sunanica Pašnik, 2000 описаний за голотипом ♂ та 16 синтипамі (5♂♂ та 11 ♀♀) з Північної Кореї з порівнянням у першоописі з *G. biseriata* (Cameron, 1933) але не з *G. triquetra*.

G. flammula Pace, 2007 описаний з Китаю (Тайваню) за голотипом ♂ з порівнянням його з *G. taiwaspinosa* Pace, 2007 але не з *G. triquetra*.

Аналіз та порівняння будови генітальних апаратів (форма едеагуса) та зовнішніх морфологічних ознак (форма виростів заднього краю 8-го тергіта черевця) всіх типових екземплярів *G. triquetra*, *G. sunanica* та *G. flammula* показало їхню конспецифічність.

На основі цього нами запропоновано наступну синонімію: *Gyrophaena triquetra* Weise, 1877 = *Gyrophaena sunanica* Pašnik, 2000 **syn.n.** = *Gyrophaena flammula* Pace, 2007 **syn. n.**

Таблиця для визначення видів групи *G. fusicornis*

1. Тім'я з кожного боку з 2–3 дрібними точками; передньоспинка по всій поверхні рівномірно рідко пунктована, без чітко виражених продольних рядів; мікроскульптура чітко виражена; голова передньоспинка та черевце темно-бурі або чорні, надкрила світло-коричневі, задні кути елітр затемнені, вусики ноги та ротові частини жовті; черевце трохи розширене в середині, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 короткими, тонкими виростами (рис. 4.2.1), у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Едеагус як на рис. 4.2.2. Довжина тіла 1,6–2,0 мм..... *G. fusicornis*
- Тім'я з кожного боку з 5 або більше дрібних крапочок..... 2
2. Тім'я з кожного боку з 5 дрібними крапочками; передньоспинка в центрі з двома прокольними рядами дрібних круглих крапочок і двома крупними крапочками в центрі диску, без чітко вираженої мікроскульптури; голова темно-бура, передньоспинка темно-бура, з світлою каймою біля основи диску, надкрила жовто-коричневі, черевце світло-коричневе, 6–7 тергіти темно-бурі; черевце трохи розширене в середині, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 1 короткими, роздвоєним виростом (рис. 4.2.7), у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Едеагус як на рис. 4.2.8. Довжина тіла 2,2 мм *G. plutenkoi* sp.n.
- Тім'я з кожного боку з 6 або більше дрібними крапочками..... 4
3. Тім'я з кожного боку з 6 дрібними крапочками 4

- Тім'я з кожного боку з 8–10 або більше дрібними крапочками; **5**
- 4. Передньоспинка без чітко вираженої мікроскульптури, в центрі з двома прокольними рядами дрібних круглих крапочок; голова бура, передньоспинка світло-бура, надкрила світло-бурі, черевце жовте, 6–7 тергіти темно-бурі; черевце без пунктирування, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі та з 2 короткими, виростами в центрі (рис. 4.2.3), у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Едеагус як на рис. 4.2.4. ***G. munsteri***
- Передньоспинка з нечітко вираженою мікроскульптурою; голова темно-бура або чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила жовто-кричневі або темно-бурі, з затемненими задніми кутами, 1–4-й тергіти черевця червоно-бурі або бурі, 5–7-й тергіти темно-бурі або чорні, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; надкрила дуже рідко дрібно пунктовані; черевце струнке, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2-м коротким, тонкими виростами (рис. 4.2.5), у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Едеагус як на рис. 4.2.6. Довжина тіла 1,7–2,0 мм ***G. orientalis***
- 5. Тім'я з кожного боку з 8 дрібними крапочками; передньоспинка з чітко вираженою мікроскульптурою, в центрі з двома прокольними рядами з 6–8 помірно крупних круглих крапочок; тіло темно-буре, антени ноги та ротові частини світло-бурі; мікроскульптура чітко виражена; черевце трохи розширене в середині, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 7 тергіта, з 2 короткими продовгуватими борозенками, а задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 3 короткими маленькими виростами (рис. 4.2.9), у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Едеагус як на рис. 4.2.10. Довжина тіла 2,1 мм. ***G. simplicitatis***
- Тім'я з кожного боку з 10 або більше дрібними крапочками; передньоспинка з вираженою мікроскульптурою, в центрі з двома прокольними рядами дрібних круглих крапочок та з двома помірно крупними крапочками по боках диску; голова темно-бура, передньоспинка світло-бура, надкрила жовті, черевце жовте, 6–7 тергіти темно-бурі; черевце розширене в середині, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 короткими, виростами (рис. 4.2.11), у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Едеагус як на рис. 4.2.12. Довжина тіла 1,5–1,8 мм..... ***G. triquetra***

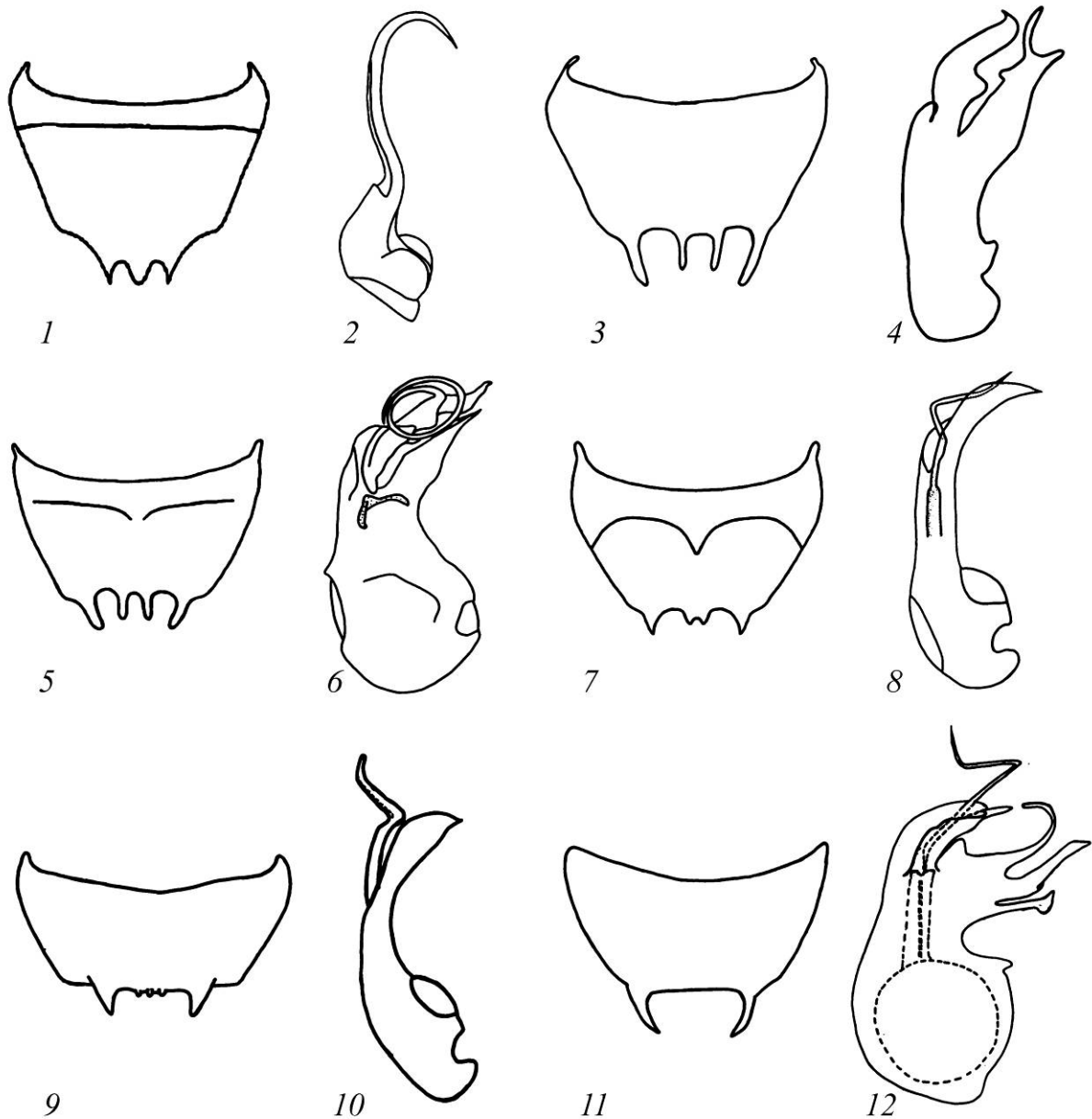

Рисунок 4.2 Генітальні діагностичні ознаки *Gyrophaena fusicornis* (1–2), *G. munsteri* (3–4), *G. orientalis* (5–6), *G. plutenkoi* (7–8), *G. simplicitalis* (9–10) і *G. triquetra* (11–12): 8-й тергіт черевця (1, 3, 5, 7, 9, 11) та едеагус збоку (2, 4, 6, 8, 10, 12) (ориг.).

Висновок до розділу. На вичерпному матеріалі уточнено та суттєво доповнено видовий склад підтриби Gyrophaenina фауни України. Групу видів *Gyrophaena fusicornis* ревізовано в обсязі Палеарктичної фауни. Встановлено синонімію: *Brachida exigua* (Heer, 1839) = *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872 **syn.n.** є молодшим синонімом *Gyrophaena triquetra* Weise, 1877 = *Gyrophaena sunanica* Pašnik, 2000 **syn.n.** = *Gyrophaena flammula* Pace, 2007 **syn. n.** В межах ревізії описано *Gyrophaena plutenkoi* **sp.n.**

РОЗДІЛ 5.

КЛЮЧІ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ALEOCHARINAE ПІВДЕННОГО СХОДУ
УКРАЇНИ

В основу таблиць для визначення регіональної фауни покладено визначники Ассінга (Assing 1996, 1997, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2005, 2007), Брундіна (Brundin, 1952, 1954), Гангльбауера (Ganglbauer, 1895, 1897), Йогансена (Johansen, 1914), Лозе (Lohse et al., 1974), Пальма (Palm, 1966, 1968, 1970, 1972), Райтера (Reitter, 1909) та Штранда (Strand, 1964, 1965, 1968), значно модифіковані, доповнені та відредаговані з урахуванням сучасної морфологічної термінології, додаткових ознак та відомостей про склад фауни Південного Сходу України, отриманих у ході цього дослідження.

Нижче наведено ключі для визначення триб, підтриб і родів алеохарин, а також видів найбільших родів, що входять до триб Athetini та Homalotini. Укладені нами ключі для визначення видів усіх інших груп, а також ключові ознаки родів, представлених у регіоні досліджень єдиним видом, через брак місця винесено в додаток Б.

Ключ для визначення триб та підтриб Aleocharinae

1. Антени 10-членикові, членики починаючи з 3-го або 4-го поступово збільшуються в розмірі, формуючи булаву; кожна пара ніг з 4-члениковими лапками (формула 4-4-4). Довжина тіла 1–1.4 мм. **триба Нуросурптіні**
– Антени 11-членикові, без чітко вираженої булави..... 2
2. Кожна пара ніг з 3-члениковими лапками (формула 3-3-3); щелепні щупики суттєво видовжені; тіло чорне, щільне, черевце до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 3–3,5 мм. **триба Дєїнопсіні**
..... Рід *Deinopsis* A. Matthews, 1838
– Кожна пара ніг з 4-члениковими лапками (формула 4-4-4). 3
3. Кожна пара ніг з 4-члениковими лапками, але 1-й членик другої та третьої пар ніг дуже короткий та слабо помітний; голова і передньоспинка майже однакової ширини. 4
– Задня пара ніг з 5-члениковими лапками (формула 4-4-5) 6

4. Голова досить велика, масивна, від основи до переднього краю помітно звужується, має дзьобоподібний вигляд; голова та передньоспинака майже однакової ширини; щелепні щупики помітно видовжені, 2-й та 3-й членики вусиків помітно видовжені, їхня сукупна довжина рівна або майже рівна довжині голови. Довжина тіла 3–3,5 мм.....[триба **Diglottini**]
- Голова не дзьобоподібної форми; щелепні щупики короткі. 5
5. Голова з добре вираженою, не втягнутою в передньоспинку, короткою і вузькою, шиєю; щілина нижніх щелеп відокремлена від переднього краю очей вузькими щоками, які простягаються до переднього краю очей; тіло вузьке, гладеньке та блискуче; передньоспинка видовжена, передній край диску завжди ширше заднього. Довжина тіла 1,5–2,5 мм. ... триба **Falagriini**
- Шия не виражена; тіло щільне та матове; передньоспинка видовжена, передній край диску трохи ширший від заднього; надкрила біля основи чорні, задня половина жовта або жовто-червона. Довжина тіла 2,5–3 мм. триба **Hygronomini**
.....*Hygronoma* Erichson, 1837
6. Середня пара ніг з 4-члениковими лапками (формула 4–4-5)..... 7
- Середня пара ніг з 5-члениковими лапками (формула 4–5-5 або 5–5-5). .. 10
7. Голова має дзьобоподібний вигляд; тіло чорне або темно-буре, блискуче, помірно густо вкрите короткими та довгими щетинками. Довжина тіла 1,5–3,5 мм. триба **Myllaenini**
.....*Myllaena* Erichson, 1837
- Голова округла, одразу за очима поступово звужується. 8
8. Надкрила біля основи з двома глибокими борозенками, розділених поздовжньою складкою; передньогруди попереду передніх тазиків дуже короткі та клиноподібні або ж кілеподібний вирост середньогрудей короткий; передньоспинака в задній половині з 2 глибокими поздовжніми борозенками, з'єднаними позаду однією поперечною борозенкою; голова округла, біля основи з короткою і вузькою, шиєю; передньогруди попереду від передніх тазиків добре розвинена. Довжина тіла 1,7–3,2 мм..... триба **Autaliini**
.....*Autalia* Leach, 1819
- Надкрила біля основи без глибоких продовгуватих ямок; передньоспинка біля основи без глибоких борозенок та ямок; передньогруди спереду від передніх тазиків з коротким або видовженим, на вершині загостреним або

- заокругленим кулеподібним виростом. Довжина тіла 0,8–5,5 мм.....
 триба Nomalotini.....9
9. Передньогруди у вигляді роздвоєного майже до середини виросту; голова округла, іноді трохи видовжена; очі дрібні; вусики довгі; передньоспинка поперечна, найширша біля заднього краю; задні кути надкрил загострені; надкрила трохи ширші та помітно довші за передньоспинку; ноги довгі; тіло струнке та видовжене. Довжина тіла 3,5–5,5 мм.
 підтриба Volitocharina
- Передньогруди попереду передніх тазиків з довгим та широким, заокругленим на вершині, виростом; голова поперечна; очі крупні, зазвичай опуклі; вусики короткі; передньоспинка сильно поперечна, найширша в центрі; задні кути надкрил заокруглені; ноги короткі; тіло коротке, широке.
 підтриба Gyrophaenina
10. Передня пара ніг переважно з 4-члениковими лапками (формула 4–5-5). . 11
 – Передня пара ніг переважно з 5-члениковими лапками (формула 5–5-5). . 13
11. Голова з шийною перетяжкою, яка іноді може бути втягнута в передньогруди; щілина нижніх щелеп відокремлена від переднього краю очей широкими, добре розвиненими щоками, які простягаються щонайменше до заднього краю очей; голова округла, за очима плавно звужується; бокові краї надкрил заокруглені і сильно підігнуті донизу (вигляд збоку); черевце широке, до вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,5–6,5 мм..... **триба Lomechusini**
- Шия не виражена. 12
12. Губні щупики 3-членикові 13
 – Губні щупики 4-членикові; щелепні щупики складаються з 5 члеників, 4-й членик крупний, помітно розширюється до вершини, 5-й членик дуже короткий та слабко помітний, з загостреною вершиною; черевце струнке, паралельнобічне або трохи звужене до вершини. Довжина тіла 1,2–9 мм. ...
 триба Aleocharini
13. Надкрила видовжені, більшість крилаті; щілина нижніх щелеп відокремлена від переднього краю очей вузькими щоками, які простягаються до переднього краю очей; голова зазвичай округла, очі помірно великі та опуклі; передньоспинка поперечна; черевце струнке, зазвичай паралельнобічне, до вершини поступово звужується. Довжина тіла 1,5–4,5 мм **триба Athetini**

- Надкрила короткі, суттєво коротші за передньоспинку, крила відсутні; голова овальна, очі дрібні, не опуклі; передньоспинка слабо поперечна; черевце зазвичай в центрі поступово розширене. Довжина тіла 1,7–3,2 мм .
..... **триба Geostibini**
- 14.** Черевце біля вершини з двома склеротизованими, церкоподібними, гострокінечними виростами; щелепні щупики довгі, 4-членикові, 2-й та 3-й членики помітно видовжені; губні щупики 3-членикові; передньоспинка сильно поперечна, найширша біля заднього краю диску; черевце видовжене, сильно звужене до вершини. Довжина тіла 4,2–6,5 мм.
..... **[триба Gymnusini]**
- Черевце біля вершини без склеротизованих виростів; щелепні щупики короткі, 4-членикові; губні щупики 3-членикові; передньоспинка поперечна; надкрила зазвичай трохи ширші і довші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, трохи звужене до вершини. Довжина тіла 1,1–4,5 мм. **триба Oxyrodini**.....15
- 15.** Черевце до вершини конусоподібно або поступово звужується. 16
- Черевце паралельнобічне або видовжене, поступово розширене до вершини. 17
- 16.** Черевце конусоподібне, звужене до вершини; передньоспинка сильно поперечна, по боках з гострими краями; задні краї надкрил з кожного боку з крупним сильно виступаючим гострим боковим кілем. Довжина тіла 3,5–4,5 мм. **підтриба Dinardina**
..... *Thiasophila* Kraatz, 1856
- Черевце в напрямку вершини поступово звужене; передньоспинка поперечна, задні та передні кути диску заокруглені; задні бокові краї надкрил заокруглені. Довжина тіла 1,5–5,5 мм. **підтриба Oxyrodina**
- 17.** Черевце струнке, паралельнобічне; задній край надкрил заокруглений; голова крупна, масивна; тіло струнке. Довжина тіла 1,1–2,3 мм.
..... **підтриба Meoticina**
- Черевце видовжене, до вершини поступово розширене; передньоспинка поперечна або видовжена, передні кути диску заокруглені, задні кути чітко виражені; тіло міцне та видовжене; ноги довгі. Довжина тіла 2,5–3,5 мм.
..... **підтриба Tachyusina**

Триба *Athetini* Casey, 1910

Ключ для визначення родів триби *Athetini* південного сходу України

1. Бічні края передньоспинка слабо підігнуті донизу та непомітні збоку 2
 - Бічні края передньоспинки, підігнуті донизу, добре помітні збоку 3
2. Передній край верхньої губи (*ligula*) з тонким роздвоєним виростом; голова квадратна, з найбільшою шириною в області очей; передній край верхньої губи (*ligula*) з тонким роздвоєним виростом; вусики помірно довгі, 5–10-й членики квадратні або слабо поперечні; передньоспинка майже такої самої ширини, як і надкрила; надкрила поперечні, майже такої самої довжини як і передньоспинка; черевце видовжене, звужується до вершини . Довжина тіла 2,2–2,8 мм. У фауні України 7 видів.....*Acrotona*
 - Передній край верхньої губи (*ligula*) з широким нероздвоєним виростом; голова трапецієподібна, за очима не звужується, задні кути заокруглені; очі помірно крупні та випуклі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; надкрила трохи ширші та довші за передньоспинку; черевце видовжене, біля вершини звужується; все тіло помірно густо, дрібно, нечітко пунктоване та рівномірно, помірно густо вкрите короткими щетинками, по боках та на вершині черевця з довгими темними щетинками. Довжина тіла 2,0–2,5 мм. В фауні України 1 вид*Pycnota*
3. Тіло струнке паралельне, черевце паралельне або суттєво звужується до вершини..... 4
 - Тіло слабо або помітно розширене..... 7
4. Черевце струнке та видовжене, майже паралельностороннє, голова крупна та поперечна, за очима не звужується 5
 - Черевце струнке, в напрямку вершини суттєво звужується; голова поперечна, помітно звужується за очима; очі помірно крупні та випуклі; вусики довгі, 4–10-й членики квадратні; передньоспинка поперечна, по ширині майже рівна ширині надкрил, передні кути диску заокруглені, задні кути чітко виражені та заокруглені; надкрила паралельнобічні, задні краї надкрил з кожного боку з крупним з коротким гострим боковим кілем; все тіло помірно густо вкрите короткими щетинками, черевце по боках з довгими чорними щетинками. Довжина тіла 3,0–3,8 мм. В фауні України 1 вид.....*Nehemitropia*
5. Передній край верхньої губи (*ligula*) заокруглений або з одним виростом.. 6

- Передній край верхньої губи з одним роздвоєним виростом..... 7
- 6. Голова крупна та поперечна, за очима не звужується; голова крупна та поперечна, не звужується за очима; очі помірно крупні та випуклі, трохи коротші за щоки; вусики довгі та стрункі, 5–10-й членики видовжені; внутрішній край правої щелепи біля вершини з невеличким зубцем; черевце видовжене, задній край 8-го тергіта у ♂ з короткими дрібними зубчастими виростами. Довжина тіла 2,5–2,8 мм. В фауні України 3 види*Dinaraea*
- Голова поперечна, за очима помітно розширяється; черевце струнке та паралельно стороннє в напрямку вершини несуттєво звужується; голова квадратна або трапецієподібної форми, за очима не звужується, задні кути заокруглені; очі дрібні та слабковипуклі; вусики довгі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене, задній край 8-й тергіта у ♂ з неглибоким вирізом. Довжина тіла 1,7–2,5 мм. В фауні України 4 види *Amischa*
- 7. Передній край верхньої губи роздвоєний біля вершини 8
- Передній край верхньої губи роздвоєний посередині..... 9
- 8. Вусики помірно видовжені, 5–10-й членики видовжені або слабо поперечні; голова помірно крупна, за очима трохи звужується; очі дрібні та не випуклі; черевце видовжене, у багатьох видів задній край 8-й тергіта у ♂ з короткими дрібними зубчастими виростами або хвилястий іноді випуклий; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками. Довжина тіла 2,5–4,8 мм. У фауні України до 100 видів..... *Atheta*
- Вусики видовжені, 5–10-й членики слабо поперечні або поперечні; голова помірно крупна, за очима трохи звужується; очі дрібні та слабо випуклі; черевце видовжене, задній край 8-й тергіта випуклий; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками, задній край з довгими щетинками. Довжина тіла 1,8–4,0 мм. В фауні України 12 видів....*Philhygra*
- 9. Вусики короткі, 5–10-й членики слабо-поперечні; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі дрібні та випуклі; черевце струнке та видовжене, майже паралельно стороннє, біля вершини звужується, задній край 8-й тергіта у ♂ з короткими дрібними зубчастими виростами; тіло світло-буре або червоно-буре, голова та черевце в середині затемнені. Довжина тіла 3,0–4,0 мм. В фауні України 1 вид *Plataraea*
- Вусики помірно видовжені, 5–10-й членики видовжені; голова крупна та поперечна, за очима трохи звужується; очі дрібні та не випуклі; черевце

біля вершини звужується, задній край 8-го тергіта у ♂ з короткими дрібними зубчастими виростами; тіло темно-бурі. Довжина тіла 2,2–3,0 мм. В фауні України 2 види *Brundinia*

Ключ для визначення видів роду *Atheta* південного сходу України

Ключ для визначення видів підроду *Alaobia*

1. Тіло чорне або чорно-буре 2
 - Тіло червоно-буре або буре..... 3
2. Надкрила чорні, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима поступово розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки по всій поверхні густо дрібно пунктовані; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,8–3,0 мм.....*sodalis*
 - Надкрила жовто-бурі, задні кути та в області щитка затемненні, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима поступово розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,8–3,5 мм..... *trinotata*
3. Тіло червоно-буре, голова та задні кути елітр темно-бурі, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима слабо звужується; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики квадратні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та майже рівні по довжені передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, біля основи помірно густо дрібно пунктоване. Довжина тіла 2,2–2,6 мм.....*gagatina*
 - Тіло буре або темно-буре 4
4. Надкрила жовто-бурі, задні кути та в області щитка затемненні, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги бурі; тіло по всій гудсто та дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна,

за очима слабко звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики квадратні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути заокруглені, найбільша ширина біля переднього краю диску; надкрила короткі, суттєво ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,8–3,0 мм.

.....*hybrida*

- Надкрила червно-бурі або бурі, голова темнобура, передньоспинка та черевце бурі, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима не звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні кути заокруглені, задні кути слабко виражені та скошені, найбільша ширина біля переднього краю диску; надкрила короткі, суттєво ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,4–2,8 мм.....*pallidicornis*

Ключ для визначення видів підроду *Atheta*

1. Тіло блискуче..... 2
 - Тіло матове..... 6
2. Надкрила темно-бурі..... 3
 - Надкрила світло-бурі або жовто-бурі 4
3. Голова дрібна та слабко поперечна, за очима слабко звужується; тіло чорне, надкрила бурі, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики квадратні або слабко поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, коротші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 3,6–4,2 мм.*laevicauda*
 - Голова помірно-крупна та слабко поперечна, за очима практично не звужується; голова та черевце чорні, передньоспинка темно-бура або чорно-бура, надкрила бурі, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики квадратні або трохи видовжені; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші

- передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 3,8–4,5 мм..... *brunneipennis*
4. Надкрила вздовж внутрішнього шва, плечі та задні кути елітр затемнені, тіло чорне та блискуче, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 3,6–4,2 мм. *crassicornis*
- Надкрила без затемнення або з невеличким затемненням в області щитка . 5
5. Надкрила бурі з затемненням в області щитка, тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима суттєво звужується; очі крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або трохи видовжені; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 3,6–4,2 мм..... *castanoptera*
- Надкрила жовті або жовто-бурі, тіло темно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики слабко поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 3,8–4,0 мм... *ermischi*
6. Вусики видовжені 7
- Вусики помірно видовжені або короткі..... 9
7. Все тіло чорне та блискуче, вусики, щелепні щупики та ноги чорно-бурі; тіло по всій поверхні густо, дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 4,0–4,5 мм..... *graminicola*

- Тіло матове..... 8
- 8. Тіло темно-буре та матове, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні густо, дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та помірно видовжені в напрямку вершини поступово розширюються, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 3,6–4,0 мм. . *aquatica*
- Тіло чорне та матове, надкрила буре, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні густо, дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та помірно видовжені в напрямку вершини поступово розширюються, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 4,0–4,5 мм. *aquatilis*
- Голова та черевце посередині чорні, передньоспинка, надкрила та черевце біля основи та біля вершини, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні густо, дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина біля переднього краю диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,0–2,3 мм *basicornis*
- 9. Надкрила коротші або рівні по довженні передньоспинці; тіло чорне, надкрила червоно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні густо, дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики видовжені або слабко поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,4–3,0 мм.....*ravilla*
- Надкрила трохи довші за передньоспинку..... 11

10. Передньоспинка поперечна..... 12
- Передньоспинка слабко поперечна 13
11. Надкрила темно-бурі або чорно-бура, тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики слабко поперечні та трохи видовжені; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина біля переднього краю диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,0–2,4 мм.
..... *oblita*
- Надкрила бурі або світло бурі; тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина біля переднього краю диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,0–2,6 мм..... *nidicola*
12. Надкрила бурі або темно-бурі, голова передньоспинка та черевце чорні, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка слабко поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини трохи звужується. Довжина тіла 3,0–3,4 мм
..... *euryptera*
- Надкрила, передньоспинка та черевце червоно-бурі, голова чорна, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна поперечна, за очима поступово звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики слабко поперечні; передньоспинка слабко поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, біля вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,5–3,0 мм
..... *divisa*

Ключ для визначення видів підроду *Badura*

1. Тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима не звужується; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або слабкопоперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини суттєво звужується. Довжина тіла 2,0–2,4 мм.....*macrocera*

Ключ для визначення видів підроду *Bessobia*

1. Голова чорна, передньоспинка та надкрила бурі, черевце чорне, біля основи буре, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги жовті; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима не звужується; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики слабкопоперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини суттєво звужується. Довжина тіла 2,0–2,4 мм.....*occulta*

Ключ для визначення видів підроду *Chaetida*

1. Тіло чорне, надкрила бурі з затемненням в області шва та переднього краю елітр, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або трохи видовжені; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини суттєво звужується. Довжина тіла 3,0–3,5 мм.....*longicornis*

Ключ для визначення видів підроду *Coprothassa*

1. Тіло чорне, надкрила жовті з затемненням в області внутрішнього шва та переднього краю елітр, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі крупні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або трохи видовжені; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи вужші за

передньоспинку, по всій поверхні густо дрібно пунктовані; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,7–3,3 мм.....*melanaria*

Ключ для визначення видів підроду *Datomicra*

1. Очі крупні та опуклі; скроні суттєво коротші очей; голова сильнопоперечена; все тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова сильно поперечна, за очима не звужується; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші передньоспинки, по всій поверхні густо дрібно пунктовані; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,9–2,4 мм.....*zosteriae*
- Очі дрібні та неопуклі; скроні суттєво довші очей; голова поперечна або округла..... 2
2. Голова округла, за очима не звужується; все тіло чорне та матове, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або слабко поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,8–2,2 мм.....*nigra*
3. Голова поперечна; тіло чорне та блискуче; все тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або слабко поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,8–2,2 мм.....*celata*

Ключ для визначення видів підроду *Dimetrota* південного сходу України

1. Очі крупні та слабко опуклі; тіло чорне, надкрила темно-бурі, в області щитка сильно затемненні, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги червоно-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима не звужується; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску;

надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, біля вершини слабо звужується. Довжина тіла 2,8–3,3 мм
..... *atramentaria*

- Очі крупні та опуклі; тіло чорне, надкрила бурі в області щитка з невеликим затемненням, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики квадратні; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила видовжені, суттєво ширші та довші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, біля вершини слабо звужується. Довжина тіла 2,8–3,0 мм.
..... *marcida*

Ключ для визначення видів підроду *Microdota* південного сходу України

1. Довжина тіла не більше 1,1–1,2 мм; тіло чорне або чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі або бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабо опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується..... *inquinula*
- Довжина тіла більше 1,5 мм..... 3
2. Довжина тіла 1,5–1,9 мм..... 4
- Довжина тіла 2,0–2,2 мм..... 3
3. Тіло чорне або чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі або бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабо опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,0–2,2 мм
..... *excisa*
- Тіло чорне, надкрила темно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі або світло-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабо опуклі; вусики струнки та

- видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,2–2,4 мм *subtilis*
4. Вусики видовжені 5
 – Вусики короткі 6
5. Тіло чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,5–1,8 мм *ganglbaueri*
- Тіло чорне, надкрила темно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, по всій поверхні густо дрібно пунктована; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,6–1,9 мм *liliputana*
6. Голова чорна або червоно-буро, передньоспинка, надкрила та черевце бурі або світло-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,6–1,9 мм *aegra*
- Тіло чорне, надкрила чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні густо дрібно рівномірно вкрите темно-бурими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима не звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце

струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,7–1,9 мм..... *amicula*

Ключ для визначення видів підроду *Mocyta* південного сходу України

1. Передньоспинка сильно поперечна її ширина в 1,5 рази перевищує довженну, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску, задній край диску скошений; тіло чорне або чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі або жовті; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима трохи звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,6–2,2 мм. *orphana*
 - Передньоспинка слабо поперечна, її ширина в 1,2–1,4 рази перевищує довжину. 2
2. 1–4-й тергіти червця густо, чітко, дрібно пунктованні; тіло буре або червоно-буре. 3
 - 1–4-й тергіти червця рідко, дрібно пунктовані; тіло чорне/ [Тіло чорне або темно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі або жовті; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики квадратні або слабо поперечні; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,4–2,8 мм]. *fungi fungi*
3. Надкрила жовто-бурі, передньоспинка червоно-бура, голова та черевце темно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі або жовті; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима трохи звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,3–3,2 мм. *clientula*

- Надкрила червоно-бурі або темно-бурі, передньоспинка темно-бура, голова та черевце темно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; тіло по всій поверхні густо пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима трохи звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,0–3,0 мм.....*orbata*

Ключ для визначення видів підроду *Mycetota* південного сходу України

1. Голова та черевце чорні, передньоспинка, надкрила та задній край тергітів черевця бурі, вусики, щелепні щупики бурі, ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі крупні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку, по всій поверхні густо дрібно пунктовані; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,3–3,0 мм.....*laticollis*

Ключ для визначення видів підроду *Parameotica* південного сходу України

1. Тіло чорне, надкрила червоно-бурі, в області щитка з затемненим, вусики та щелепні щупики та ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі помірно крупні та слабо опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики квадратні або слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 1,3–1,8 мм.....*laticeps*

Ключ для визначення видів підроду *Tetropla* південного сходу України

1. Голова та черевце чорні, передньоспинка бура, надкрила жовто-бурі, вусики, щелепні та ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі крупні та слабо опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені,

найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,2–2,9 мм..... *liturata*

- Тіло чорне, надкрила жовто-бурі в області щитка та задні кути затемненні, вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима звужується; очі крупні та слабко опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені, найбільша ширина в центрі диску; надкрила короткі, трохи ширші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,3–3,0 мм. *nigritula*

Триба *Nomalotini* Heer, 1839

Ключ для визначення родів підтриби *Bolitocharina* південного сходу України

1. Голова округла або трохи видовжена; вусики довгі, в напрямку вершини поступово розширюються; передньоспинка слабкопоперчна, трохи ширше голови, передні кути диску заокруглені, задні кути чітко виражені, надкрила трохи ширші за передньоспинку; черевце видовжене струнке та паралельно стороннє біля вершини звужується; все тіло блискуче, по всій поверхні густо, дрібно пунктоване та помірно густо вкрите короткими щетинками; ноги струнки та видовжені, 1-й членик лапки помітно видовжений, його довжина перевищує сумарну доважену двох наступних члеників. Довжина тіла 3,5–5,5 мм. В фауні України 5 видів. *Bolitochara*

Ключ для визначення видів роду *Bolitochara* південного сходу України

1. Голова за очима слабко звужується, шия не виражена; все тіло густо дрібно, акуратно пунктоване; голова, передньоспинка темно-бурі або чорні, надкрила червоно-бурі або жовто-бурі, в області щитка та задні кути елітр суттєво затемнені; черевце біля основи червоно-буре або буре, іноді двохкольорове, ноги, вусики та щелепні щупики червоно-бурі або темно-бурі; черевце струнке та паралельно бічне біля вершини поступово звужується, задній край 8-го тергіта без кулеподібних виростів. Довжина тіла 3,2–4,0 мм. *obliqua*
- Голова за очима суттєво звужується, шия (шийна перетяжка) чітко виражена, широка, майже в 2 рази вужче голови; голова чорна, передньоспинка жовто-червона або червона, надкрила червоно-жовті, задня частина елітр суттєво затемнена, черевце червоно-буре біля вершини

затемнене, ноги, вусики біля основи та щелепні щупики червоно-бурі; черевце струнке та паралельностороннє біля вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,5–4,5 мм *pulchra*

Ключ для визначення родів підтриби *Gyrophaeina* фауни України

1. Надкрила помірно видовжені, суттєво довші за передьоспинку, довжина кожної елітри перевищує її ширину; відросток передньогрудей широкий та заокруглений; передньоспинка сильно поперечна, передні та задні кути диску сильно заокруглені, поверхня диска не рівномірно рідко пунктована дрібними та крупними точками 2
 - Надкрила короткі та широкі, по довженні, рівні або коротші за передньоспинку, довжина кожної елітри не перевищує її ширину; відросток передньогрудей вузький та клиноподібний; 3
2. Тіло струнке, зверху гладеньке та блискуче, зазвичай без або зі слабо вираженою сітчастою мікроскульптурою, по всій поверхні рідко вкрите короткими щетинками; тіло зазвичай світло- або темно-буре, в деяких випадках різні частини тіла можуть бути затемнені, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі або жовті; голова сильно поперечна, за очима різко (суттєво) звужується; очі крупні та сильно опуклі; вусики короткі, 6–10-й членики зазвичай поперечні або видовжені; черевце струнке іноді трохи звужене в напрямку вершини, у ♂ задній край 8-го тергіта, зазвичай по боках з двовма довгими заокругленими виростами і з декількома короткими тонкими виростами в центрі, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 0,9–3,5 мм. В фауні України 21 вид. *Gyrophaeina*
 - Тіло в формі видовженого овалу, матове, з грубою мікроскульптурою, по всій поверхні помірно густо вкрите короткими щетинками; Довжина тіла 1,6–1,9 мм. У фауні України 1 вид *Agaricochara*
3. Тіло гладеньке та блискуче; голова поперечна, за очима прямлінійно звужується; очі дрібні та опуклі; вусики короткі, 6–10-й членики поперечні, кожний наступний членик трохи ширше від попереднього; передньоспинка поперечна, передні кути диску гострі та загнуті до низу, задні кути диску чітко виражені; черевце широке та округле; Довжина тіла 1,8–2,2 мм. У фауні України 1 вид. *Encephalus*
 - Тіло блискуче, по всій поверхні помірно густо дрібно пунктоване та густо вкрите короткими щетинками; черевце основи трохи розширене, в

напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2–2,2 мм. В фауні України 1 вид. *Brachida*

Ключ для визначення видів роду *Gyrophaena* фауни України

1. Голова сильно поперечна; очі крупні та опуклі..... 2
 - Голова трохи видовжена або квадратна, за очима трохи звужується. 20
2. Голова за очима різко прямолінійно звужується; вусики помірно довгі, 5–10-й членики, помітно видовжені та помітно розширені до вершини (підрид *Leptarthrophaena*); голова чорна, передньоспинка, надкрила та черевце бурі або темно-бурі, 5–6-й тергіти черевця чорні, вусики, ноги та щелепні щупики світло-бур; вусики помірно довгі; надкрила густо і грубо пунктовані; черевце струнке, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта по боках з двома довгими, дугоподібно-загнутими, заокругленими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,5–2,5 мм..... *affinis*
 - Голова за очима поступово звужується; вусики короткі, 5–10-й членики, видовжені або поперечні (підрид *Gyrophaena*)..... 3
3. Диск передньоспинки з чітко вираженими та заокругленими передніми та задніми кутами; тіло гладке та блискуче; голова, передньоспинка чорні, надкрила жовто-червоні або жовто-бурі, задні кути і по боках суттєво затемнені; черевце чорне з світло-кричливою вершиною, ноги та щелепні щупики бурі, вусики темно-бурі, 1–3-й членики жовті або світло-бурі; надкрила густо грубо пунктовані; черевце трохи розширене біля основи, в напрямку вершини, помітно звужується; у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках, с 2 довгими, гострими, дугоподібно загнутими, заокругленими виростами, а також з 4 невеличкими короткими, виростами в центрі, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 2,5–3,0 мм.*nitidula*
 - Диск передньоспинки без чітко виражених передніх та задніх кутів 4
4. Надкрила акуратно рідко дрібно пунктовані; голова, задні кути надкрил та 5–6-й тергіти черевця темно-бурі або чорні, надкрила та черевце жовто-червоне, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце струнке, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по середині з широким вирізом, окаймлений двома короткими, широкими, заокругленими загнутими в середину виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 2,2–2,7 мм.. *pulchella*
 - Надкрила губо густо або рідко пунктовані 5

5. Надкрила грубо, густо пунктовані 6
 – Надкрила грубо рідко пунктовані 17
6. Передньоспинки з двома, перериваючимися в середині, продольними рядами, що складаються з 2–4 крапок, 1–3-я крапки зазвичай розташовані біля заднього краю диску; голова чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила та черевце жовто-кричневі, 6-й та передня частина 7-го тергіта черевця темно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце трохи розширене, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 коротким, тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,8–2,3 мм *nana*
 – Передньоспинка з двома продольними рядами дрібних крапок, що не перериваються в середині, 7
7. Продольний ряд, складається з 2–3 крапок; голова чорна або темно-бура, передньоспинка, надкрила та черевце червоно-бурі, 6–7-й тергіти черевця темно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; передньоспинка з чітко вираженою сітчастою мікроскульптурою; у ♂ біля основи 7-го тергіта розташований 1 ряд видовжених борозенок, задній край 8-го тергіта по боках з двома тонкими, довгими, трохи загнутими в середину виростами, а також с 2 тонкими, короткими виростами у центрі, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 2,2–2,4 мм. *gentilis*
 – Продольний ряд, складається з 4–7 крапок; голова чорна, передньоспинка чорна або темно-бура, задній край та по боках з вузькою світло-бурою каймою, надкрила та черевце жовто-кричневі, 6–7-й тергіти чорні, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце розширене, в напрямку вершини, трохи звужується, задній край 7-го тергіта знаходиться 1 ряд, продовгуватих борозенок, задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 1-м коротким, роздвоєним біля вершини вершини виростом, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,8–2,0 мм. *pseudonana*
8. Передньоспинка по всій поверхі рівномірно пунктована, без чітко виражених продольних рядів 9
 – Передньоспинка в центрі з двома чітко вираженими продольними рядами з дрібних та помірно крупних крапок 10
9. Передньоспинка з нечітко вираженою мікроскульптурою; голова темно-бура або чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила жовто-кричневі або

- темно-бурі, з затемненими задніми кутами, 1–4-й тергіти черевця червоно-бурі або бурі, 5–7-й тергіти темно-бурі або чорні, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; надкрила дуже рідко дрібно пунктовані; черевце струнке, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2-м коротким, тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,7–2,0 мм. *orientalis*
- Передньоспинка без мікроскульптури, надкрила з чітко вираженою мікроскульптурою; надкрила рідко нечітко пунктовані або без пунктировки 14
- 10.** Надкрила нечітко, рідко, дрібно пунктовані, з чітко вираженою мікроскульптурою; голова чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила жовто-кричневі або темно-бурі, з затемненими задніми кутами, надкрила жовто-бурі, задні кути та по боках затемнені, черевце жовто-кричневе, ноги, вусики та щелепні щупики жовті; черевце трохи розширене, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта з 2 короткими, тонкими, загнутими в середину виростами та в центрі з 2 короткими, тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,6–2,3 мм. *williamsi*
- Надкрила без пунктировки, з чітко вираженою мікроскульптурою 11
- 11.** Голова, передньоспинка та черевце чорні та блискучі, надкрила жовто-бурі, задні кути та по боках затемнені, ноги, вусики та щелепні щупики бурі; черевце трохи розширене, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,7–2,0 мм. *lucidula*
- Голова, передньоспинка та надкрила світлі, від жовто-червоного до бурого, черевце двохкольорове 12
- 12.** Вусики тонкі, 5-й членик слабо поперечний; голова чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила та черевце червоно-бурі, задні кути надкрил та 6–7-й тергіти темно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце струнке, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта посередині з неглибоким трикутним вирізом, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,8–2,4 мм. *fasciata*
- Вусики широкі, 5-й членик сильноперечний, його ширина суттєво перевищує довжину 13

13. Ширина 5-го членика вусиків в 2 рази перевищує довжину; ширина 4-го членика трохи перевищує його довжину; передньоспинка з двома крупними точками біля переднього краю і двома біля основи, в центрі диску, та з двома прокольними рядами дрібних крапок; голова чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила жовто-бурі або темно-бурі з помітно затемненими задніми кутами, черевце червоно-буре, 5–7-й тергіти чорні, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце трохи розширене, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 коротким, тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,5–2,0 мм. *congrua*
- Ширина 5-го членика вусиків в 1,5 рази перевищує довжину. Комбінація інших ознак не така. 14
14. Черевце двокольорове; голова чорна, передньоспинка червоно-бура або бура, надкрила червоно-бурі, з затемненими задніми кутами, черевце червоно-буре, 6–7-й тергіти темно-бурі або чорні, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце струнке, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 дрібними, тонкими зубчиками, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,7–2,2 мм. *bihamata*
- Черевце темно-буре або чорне..... 19
15. Надкрила помірно густо, чітко пунктовані; голова чорна, передньоспинка темно-бура або чорна, надкрила жовто-бурі, з затемненими задніми кутам, черевце темно-буре або чорне, 1–3-й тергіти черевця червоно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце розширене, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,7–2,1 мм..... *joyi*
- Пунктировка на надкрилах слабо виражена або відсутня 16
16. Надкрила нечітко пунктовані, іноді без пунктировки, з чіткою, грубою мікроскульптурою; голова чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила жовто-бурі, з затемненими задніми кутам, черевце червоно-буре, 5–7-й тергіти черевця темно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце трохи розширене в середині, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в

- середину виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,7–2,1 мм.....*joyioides*
- Надкрила без пунктировки та мікроскульптури; голова та передньоспинка темно-бура, надкрила жовто-бурі, з затемненими задніми кутам, черевце червоно-бур, 5–7-й тергіти черевця темно-бурі або чорні, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; черевце трохи розширене в середині, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,7–2,1 мм. *caucasica*
- 17.** Тіло темне, зазвичай чорне або темно-буре, ноги, вусики та щелепні щупики жовті; черевце трохи розширене в середині, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,3–1,6 мм.....*manca*
- Тіло світле 18
- 18.** Передньоспинка біля основи помірно густо пунктована; надкрила з дрібними, рідко розташованими бугорками та з пілотною, грубою мікроскульптурою; голова темно-бура, передньоспинка жовта або жовто-бура, надкрила та черевце жовто-буре, 6–7-й тергіти черевця темно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики жовті; черевце трохи розширене в середині, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 довгими, тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 короткими, тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,0–1,4 мм. *minima*
- Передньоспинка біля основи без пунктировки, з слабо вираженою мікроскульптурою; надкрила щільно, густо, грубо пунктовані та з слабо вираженою мікроскульптурою; голова чорна, передньоспинка темно-бура, надкрила та черевце червоно-бурі, 7-й тергіти черевця темно-бурі, ноги, вусики та щелепні щупики жовті; черевце трохи розширене в середині, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 тонкими, трохи загнутими в середину виростами та в центрі з 2 короткими, тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,5–2,0 мм.....*poweri*
- 19.** Голова квадратна або трохи розширена; очі крупні та опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики, сильно поперечні; передньоспинка сильно поперечна, по всій поверхні густо дрібно пунктована, в центрі без продольних рядів з крупних крапок (підрид *Agaricophaena* Reitter, 1908);

- тіло темно-буре, ноги, вусики та щелепні щупики жовті; черевце трохи розширене в середині, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, широкими, виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 0,7–1,3 мм *boleti*
- Голова трохи видовжена; очі крупні та слабко опуклі; вусики помірно довгі; передньоспинка слабко поперечна, по всій поверхні досить рідко і дрібно пунктована, в центрі з двома продольними рядами з крупних крапок (підрид *Phaenogyra*) 20
- 20.** Тіло красно-буре, ноги, вусики та щелепні щупики червоно-бурі; 5–10-й членики, поперечні, їх ширина в 1,5 разів перевищує довженну; надкрила з слабко вираженою мікроскульптурою; черевце трохи розширене в середині, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, широкими, виростами та в середині з двома короткими тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,3–2,0 мм. *strictula*
- Тіло темно-буре, ноги, вусики та щелепні щупики жовті; 5–10-й членики, поперечні, їхня ширина в 1,5–1,8 рази перевищує довжину; надкрила чітко вираженою мікроскульптурою; черевце трохи розширене в середині, в напрямку, поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з 2 короткими, широкими, виростами та всередині з двома короткими тонкими виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений. Довжина тіла 1,2–1,4 мм
..... *polita*

Ключ для визначення родів триби Нуросурптіні південного сходу України

- 1.** Тіло заокруглене; черевце конусоподібне, в напрямку до вершини суттєво звужується, у ♂: задній край 6-го стерніта по середині з трикутним вирізом; антени короткі з 3-члениковою булавою; тіло чорне, іноді надкрила біля занього краю з крупними червоно-бурими плямами; мікроскульптура зазвичай чітко виражена. Довжина тіла 0,5–1.5 мм. В фауні України 7 видів *Cypha*
- Тіло видовжене; черевце до вершини слабко, але поступово звужується; антени з 4 або 5-члениковою булавою; черевце струнке та паралельно стороннє, в напрямку до вершини поступово звужується 1–3-й тергіти черевця по ширині майже рівні, 4–5-й тергіти зазвичай однакової довжини; верхня губа заокруглена та в центрі не поділена; нижня губа розділена; внутрішній край правої мандибули з невеличким гострим зубцем; антени короткі, з 3–5-члениковою булавою, 1-й та 2-й членики, помітно видовжені

і ширші 3-го; тіло чорне або буре, блискуче, по всій по густо та дрібно пунктоване. Довжина тіла 0,7–1,5 мм. В фауні України 1 вид. *Oligota*

Ключ для визначення родів триби *Lomechusini*

1. Тіло крупне та широке..... 2
 - Тіло вузьке та видовжене; голова за очами поступово звужується; шия по ширині і трохи вужча голови; передньоспинка видовжена, передні на задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, суттєво коротші передньоспинки; вусики короткі та стрункі; тіло буре або червоно-буре, вусики, шупики та ноги темно-бурі або бурі; тіло по всій поверзі густо та дрібно пунктоване. Довжина тіла 3,5–4,5 мм. У фауні України 1 вид *Drusilla*
2. За задні кути передньоспинки сильно заокруглені. 4
 - Задні кути диску передньоспинки не заокруглені та помітно виступають .. 3
3. 1-й членик вусика товстий та видовжений, 11-й членик вусика суттєво видовжений та загострений до вершини; ноги стрункі та видовжені, стегна по всій поверхі вкриті жовтими щетинками, передньоспинка поперечна, по ширині рівна ширині надкрил, передні кути диску заокруглені, задні кути диску гострі але чітко виражені. Довжина тіла 3,5–4,5 мм. У фауні України 3 види..... *Lomechusa*
 - 1-й членик вусика товстий та суттєво видовжений, 11-й короткий та загострений до вершини; ноги товсті та видовжені, стегна біля основи вкриті жовтими щетинками, передньоспинка поперечна, по ширині помітно вужча за надкрила, передні кути диску заокруглені, задні кути диску не гострі але чітко виражені; надкрила короткі, бокові задні кути елітр заокруглені; черевце широке в напрямку вершини суттєво розширяється. Довжина тіла 5,5–6,5 мм. У фауні України 1 вид *Lomechusoides*
4. Передньоспинка поперечна її ширина рівна ширині надкрил; тіло матове з чітко вираженою мікроскульптурою та помірно густо, вкрито короткими, світлими щетинками; вусики короткі, в напрямку вершини суттєво розширюються, густо вкриті короткими, темними щетинками, 6–10-й членики вусиків сильно поперечні. Довжина тіла 3,5–5,5 мм. У фауні України 7 видів..... *Pella*
 - Передньоспинка по ширині помітно вужча за надкрила; тіло гладеньке та блискуче, по всій поверхні густо та дрібно пунктоване та вкрите помірно довгими темними щетинками; вусики короткі, в напрямку вершини суттєво розширюються, густо вкриті довгими, темними щетинками, 6–10-й членики

вусиків сильно поперечні; Довжина тіла 4,5–6,5 мм. У фауні України 3 види.....*Zyras*

Ключ для визначення родів підтриби *Dinardina* південного сходу України

1. Тіло широке та коротке; голова крупна та поперечна; очі дрібні та опуклі; вусики короткі та слабко поперечні, членики щільно прилягають один до одного; передньоспинка сильно поперечна, передні кути диску заокруглені, задні кути чітко виражені; надкрила короткі, майже такої самої довжини як і передньоспинка, задні кути заокруглені; черевце широке та коротке; тіло густо та дрібно пун коване та рівномірно вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 2,5–3,5 мм. В фауні України 2 види... *Thiasophila*

Ключ для визначення родів підтриби *Oxurodina* південного сходу України

1. Голова квадратна або слабко поперечна, за очима не звужується ... *Calodera*
- Голова поперечна, за очима трохи або суттєво звужується 2
2. Передньоспинка слабко поперечна або видовжена, задній край скошений, помітно вужча за надкрила; тіло струнке та видовжене; очі дрібні та слабко опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики квадратні або видовжені; надкрила короткі, паралельно сторонні; черевце струнке та видовжене; все тіло рівномірно густо, дрібно пунктоване та помірно густо вкрите короткими щетинками. Довжина тіла 0,6–3,4 мм. В фауні України 4 видів *Ocalea*
- Передньоспинка сильно поперечна, передні та задні кути заокруглені, трьох ширша за надкрила; тіло дугоподібно розширене; тіло дугоподібно розширене; очі дрібні та слабко опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики видовжені або слабко поперечні; надкрила короткі та широкі, задні кути елітр загострені та загнуті до заду; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини різко звужується; все тіло помірно густо вкрите короткими щетинками. Довжина тіла 1,8–4,5 мм. В фауні України до 30 видів.....*Oxypoda*

Ключ для визначення родів підтриби *Tachyusini* південного сходу України

1. Передньоспинка поперечна або слабко поперечна 2
- Передньоспинка видовжена..... 4
2. Передньоспинка поперечна, передні кути диску заокруглені, задні гострі або заокруглені але завжди чітко виражені; голова поперечна; очі крупні та сильно опуклі, скроні короткі щелепні щупики помірно довгі, 1 членик

- суттєво видовжений, його довжина перевищує сукупну довженну 2–4-го члеників; тіло чорне або темно-буре, по всій поверхні густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 1,8–3,0 мм. В фауні України 1 вид..... **Brachyusa**
- Передньоспинка слабо поперечна..... 3
3. Передні та задні кути диску передньоспинки заокруглені, задній край диску суттєво скошений; голова поперечна; очі дрібні та не опуклі, скроні суттєво довші очей щелепні щупики помірно довгі, 1 та 2 членики суттєво видовжені; тіло чорне або темно-буре, по всій поверхні густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 2,5–2,8 мм. В фауні України 1 вид..... **Dacrila**
- Задній край диску передньоспинки не скошений, передні та задні кути диску заокруглені; голова слабо поперечна; очі дрібні та не опуклі, скроні в 2 рази довші очей, тіло чорне або темно-буре, по всій поверхні густо вкрите короткими щетинками. Довжина тіла 2,3–2,8 мм. В фауні України 3 види..... **Dilacra**
4. Задні ноги нормальної довжини; черевце струнке та видовжене; голова округла або слабо поперечна; очі помірно крупні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні або видовжені; надкрила короткі, бокові задні кути заокруглені. В фауні України 4 види Довжина тіла 2,4–3,5 мм..... **Gnypeta**
- Задні ноги сильно видовжені..... 5
5. Передньоспинка видовжена, найбільша ширина біля передньої частини; черевце видовжене, біля основи суттєво звужується, 3–6 тергіти черевця помітно розширині; голова округла або слабо поперечна; очі помірно крупні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; надкрила короткі, бокові задні кути заокруглені. Довжина тіла 2,3–3,9 мм. В фауні України 6 видів..... **Tachyusa**
- Передньоспинка передньоспинка видовжена, помірно звужується до заднього краю; черевце струнке та видовжене, біля основи несуттєво звужується; голова слабо поперечна; очі помірно дрібні та не опуклі; надкрила короткі, бокові задні кути виражені та заокруглені. Довжина тіла 2,1–4,5 мм. В фауні України 5 видів..... **Ischnopoda**

Висновок до розділу. З урахуванням відсутності сучасних визначників палеарктичної і європейської фаун, проаналізовано наявні таксономічні ревізії та огляди окремих родів підродини Aleocharinae. Відредаговані ключі доповнено такими ознаками, як довжина та характер розсіченості лігули, форма заднього краю 8 тергіту черевця, опуклість голови, співвідношення ширини та голови, передньоспинки та надкрил, розміри та форма різних члеників вусиків та щелепних щупиків та ін. Для кожного таксону використано найбільш ефективну групу діагностичних ознак.

ВИСНОВКИ

Встановлено видовий склад стафілінід-алеохарин південного сходу України, з'ясовано особливості біотопічного та мікростаціонального розподілів та зоогеографічного поширення видів; з урахуванням нових відомостей про морфологію складено ключі для визначення таксонів підродини Aleocharinae.

1. До видового складу підродини Aleocharinae південного сходу України входить 157 видів, що належать до 40 родів та 13 триб. Серед представлених видів наявність 152 видів з 42 родів підтверджено колекційним матеріалом і лише 5 видів лишаються відомими для регіону тільки за літературними даними.
2. Вперше для фауни південного сходу України зареєстровано 148 видів з 40 родів, для фауни України вперше наведено 20 видів, що належать до 11 родів.
3. Масовими або широко поширеними у регіоні є 22 види (91,5 % з загальної кількості екземплярів), решта — 130 видів — відомі за поодинокими знахідками.
4. Виявлені у регіоні види Aleocharinae мають ареали, що належать до 5 типів: космополітичного (4,5 %), мультирегіонального (4,5 %), голарктичного (11 %), палеарктичного (66,6 %), та європейського (13,4 %). Основу фауни регіону складають види, приурочені до помірною кліматичного поясу Палеарктики з євразійськими (21 %), євро-сибірськими (22,3 %) та євро-кавказькими (8,9 %) ареалами.
5. Аналіз розподілу видів в основних типах природних та антропогенних біотопів виявив найбільше видове різноманіття на ділянках заплавної лісів (58 % видів) та степових ділянках (56 %), решта біотопів характеризується суттєво меншим видовим різноманіттям.
6. Найбільшу кількість видів відзначено в мікростаціях лісової або степової підстилки і решток тваринного та рослинного походження, де виявлено 63 % видів, у берегових наносах (35 %), тоді як помітно менше видів зустрічається у гної копитних (10 %), у грибах (12 %), у норах ссавців та у

гніздах птахів (6 %), у мурашниках (6 %), на трупах тварин (4 %). За допомогою світлопастки виявлено 63 види (40 %), значна частка яких є рідкісними; їхню мікростаціональну приуроченість не з'ясовано.

7. Складено та доповнено ключі для визначення триб, підтриб, родів, підродів та видів підродини Aleocharinae південного сходу України з урахуванням отриманих відомостей про морфологію генітальних структур та узагальнення всіх літературні відомостей.
8. У рамках таксономічної ревізії уточнено видовий склад та поширення видів підтриби Gyrophaenina в межах всієї України: 24 видів, які належать до 4 родів; 7 видів раніше не були відомі з України. Встановлено нову синонімію: *Brachida exigua* (Heer, 1839) = *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872.
9. Групу видів *Gyrophaena fusicornis* ревізовано в обсязі Палеарктики з долученням типового матеріалу. Складено ключі для визначення палеарктичних видів. Встановлено нову синонімію: *Gyrophaena triquetra* Weise, 1877 = *Gyrophaena sunanica* Paśnik, 2000 = *Gyrophaena flammula* Pace, 2007 У рамках ревізії описано раніше невідомий вид *Gyrophaena plutenkoi* Glotov, 2014.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адашкевич Б. П. Разведение *Aleochara bilineata* (Col., Staph.) в лаборатории / Адашкевич Б. П. // Зоологический журнал. — 1970. — 49 (7). — С. 1081–1083.
2. Арнольди К. В. К выяснению зональных закономерностей образования новых группировок насекомых и заселение лесопосадок ксерофильными видами при степном лесоразведении / К. В. Арнольди // Зоол. журн. — 1952. — 31 (3). — С. 329–345.
3. Арнольди К. В. Очерк энтомофауны и характеристика энтомокомплексов лесной подстилки в районе Деркула / Арнольди К. В. // Труды ин-та леса. — 1956. — 30 — С. 279–341.
4. Архіпова Х. І. Комахи (Insecta) у музейно-інформаційному ресурсі Центр Даних «Біорізноманіття України» / Архіпова Х. І., Глотов С. В., Гуштан К. В., Коновалова І. Б., Різун В. Б., Середюк Г. В., Яницький Т. П. // IX з'їзд Українського ентомологічного товариства (м. Харків, 20–23 серпня 2018 р.): тези доп. / За загальною редакцією професора В. Л. Мешкової. — Х.: ФОП Бровін О. В., 2018. — С. 15–16.
5. Атлас палеогеографічних карт Української і Молдавської РСР з елементами літофікації / за загальним керівництвом В. Г. Бондарчука. — Київ: Вид-во АН УРСР, 1960. — 78 с.
6. Атлас почв Украинской ССР / Под редакцией Н. К. Крупского и Н. И. Полулана. — Киев: Урожай, 1979. — 159 с.
7. Богданов Ю. А. Ландшафтно-географическое распределение стафилинид (Staphylinidae, Coleoptera) в Украинских Карпатах / Богданов Ю. А. // Экология. — 1980а. — 2. — С. 74–80.
8. Богданов Ю. О. Сукцессионная динамика населения стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) Украинских Карпат // Зоол. журнал. — 1981. — 9. — С. 1419–1422.
9. Богданов Ю. А. Фауна и экология стафилинид Закарпатья: Автореферат диссертации кандидата биологических наук. / Ю. А. Богданов. — Киев, 1985. — 23 с.

10. Болов А. П. Стафилиниды из гнезд птиц и нор сусликов в Кабардино-Балкарской АССР / Болов А. П. // Зоологический журнал. — 1970. — 49 (5). — С. 789–790.
11. Болов А. П. Значение некоторых стафилинов в уничтожении личинок вредных насекомых / Болов А. П. // Природа Северного Кавказа и ее охрана. — 1972. — 2. — С. 95–97.
12. Борозенець В. О., Тихонюк П. С. Заповідна Луганщина.— Луганськ, 2000.— 94 с.
13. Бычков В. А. Стафилиниды, живущие в норах грызунов в роли естественных врагов блох / Бычков В. А. // Энтомологическое обозрение. — 1933. — 25 (1–2). — С. 94–100.
14. Власов Л. П. Жуки из нор в окрестностях Ашхабада / Власов Л. П., Шестоперов Е. Л. // Проблемы паразитологии и фауны Туркмении. — 1937. — 9. — С. 269–275.
15. Геоботаничне районування Української РСР / Київ, Наукова думка, 1977. — 258 с.
16. Гиляров М. С. Зоологический метод диагностики почв / М. С. Гиляров. — Москва: Наука. — 1965. — 275 с.
17. Гиляров М.С. Почвенные беспозвоночные как индикаторы почвенного режима и его изменений под влиянием антропогенных факторов / М. С. Гиляров // Биоиндикация состояния окружающей среды Москвы и Подмосковья. — 1982. — С. 8–12.
18. Глотов С. В. Материалы к фауне жуков стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) отделения Луганского природного заповедника «Провальская степь» / Глотов С. В. // Биоразнообразие и роль животных в экосистемах. Материалы IV Международной научной конференции, Днепропетровск. Изд-во ДНУ. — 2007. — С. 245–246.
19. Глотов С. В. Новые находки жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) в Станично-Луганском отделении Луганского природного заповедника / Глотов С. В. // Наукові праці Луганського природного заповідника. Рослинний і тваринний світ та його охорона. — Луганськ. — 2008. — Вип. 1, присвячений 40-річному ювілею Луганського природного заповідника. — С. 121–130.
20. Глотов С. В. Жуки стафилиниды (Coleoptera, Staphylinidae) Станично-Луганского отделения Луганского природного заповедника НАН Украины / Глотов С. В. // Матеріали I міжнародної наукової конференції студентів,

- аспірантів, та молодих учених «Фундаментальні та прикладні дослідження в біології». Том I. — Донецьк: Вебер, 2009. — С. 164–165.
21. Глотов С. В. Материалы к фауне жуков-стафилинид рода *Gyrophaeana* Mannerheim, 1830 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) Черновицкой области / Глотов С. В. // Проблемы вивчення й охорони тваринного світу у природних і антропогенних екосистемах. Матеріали Міжнародної наукової конференції / За редакцією І. В. Скільського та Н. А. Смірнова. — Чернівці: Друк Арт, 2010а. — С. 11–14.
 22. Глотов С. В. Материалы к фауне стафилинид подсемейства Aleocharinae (Coleoptera, Staphylinidae) Луганской области. Сообщение 1 (Триба Athetini) / Глотов С. В. // Природничий альманах. — 2010б. —14. — С. 98–106.
 23. Глотов С. В. Материалы к фауне жуков-стафилинид подсемейства Aleocharinae Луганской области. Сообщение 2 / Глотов С. В. // Природничий альманах. Біологічні науки. — 2011а. — 16. — С. 5–12.
 24. Глотов С. В. Жуки-стафилиниды (Coleoptera, Staphylinidae) отделения Стрельцовская степь / Глотов С. В. // Збірник наукових праць Луганського природного заповідника. — 2011. — Луганськ. — 2011б. — С. 175–190.
 25. Глотов С. В. К изучению фауны жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) заповедника Провальская степь // Матеріали VII міжнародної конференції молодих учених (20–23 листопада 2012 р., м. Харків, Україна) «Біологія: від молекули до біосфери». — Х.: ФОП Шаповалова Т. М., 2012. — С. 249–351.
 26. Глотов С. В. Материалы к фауне жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) южных отрогов Донецкого кряжа / Глотов С. В., Петренко А. А., Коновалов С. В. // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції, присвяченій 175-річчю заснування кафедри зоології «Зоологічна наука в сучасному суспільстві». Київ. Фітоцентр, 2009. — С. 103–107.
 27. Глотов С. В. О результатах изучения рода *Gyrophaeana* Mannerheim, 1830 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) фауны Украины / Глотов С. В., Петренко А. А., Мателешко А. Ю. // Ентомологічна наукова конференція, присвячена 60-й річниці створення Українського ентомологічного товариства «Сучасні проблеми ентомології». — Умань. — 2010. — С. 46–47.
 28. Глотов С. В. Стафилиниды (Coleoptera, Staphylinidae) заповедника «Каменные Могилы» / Глотов С. В. Савченко Е. Ю. // Известия Харьковского энтомологического общества. — 2011 (2012). — 19 (2). — С. 5–12.

29. Глотов С. В. Ландшафтно-биотопическое распределение жуков-стафилинид (Coleoptera: Staphylinidae) заповедника «Каменные Могилы» (Украина) / Глотов С. В. Савченко Е. Ю. // Кавказский энтомологический бюллетень. — 2013. — 9 (1). — С. 50–57.
30. Глотов С. В. Матеріали до вивчення жуків-стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) заповідника «Трьохізбенський степ» (Луганська область, Україна) / Глотов С. В., Коновалов С. В. // Українська ентомофауністика. — 2016. — Т. 7, № 3. — С. 15–16.
31. Городков К.Б. Типы ареалов насекомых тундры и лесных зон европейской части СССР. Карты 179–221 / Городков К. Б. // Ареалы насекомых европейской части СССР. — Ленинград. Наука, 1984. — С. 3–20.
32. Городков К. Б. Рекомендации по составлению этикеток для наколотых насекомых / Городков К. Б. // Материалы I диптерологического симпозиума «Систематика и эволюция двукрылых насекомых», 6–8 апреля 1976 г., Ленинград. — Ленинград, 1977. — С. 119–21.
33. Городков К. Б. Типы ареалов насекомых тундры и лесных зон европейской части СССР // Ареалы насекомых европейской части СССР/ К. Б. Городков. — Ленинград, Наука, 1984. — 5. — С. 3–21.
34. Городков К. Б. Трехмерная климатическая модель потенциального ареала и некоторые ее свойства. I / Городков К. Б. // Энтомологическое обозрение. — 1985. — 64 (2). — С. 295–310.
35. Городков К. Б. Трехмерная климатическая модель потенциального ареала и некоторые ее свойства. II // Энтомологическое обозрение. — 1986. — 65 (1). — С. 81–95.
36. Гусаров В. И. Фауна и экология стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) Крыма. Подсемейства Metopsiinae, Proteinae, Omaliinae, Piestinae, Tachyporinae, Охурорінае, Steninae, Paederiinae, Xantholininae, Staphylininae / Гусаров В. И. // Вестник ЛГУ. — 1989. — 3 (17). — С. 3–17.
37. Добровольский Б. В. Фенология насекомых / Б. В. Добровольский. — Москва, Высшая Школа, 1969. — 232 с.
38. Емельянов А. Ф. Предложения по классификации и номенклатуре ареалов / А. Ф. Емельянов // Энтомологическое обозрение. — 53 (3). — С. 497–522.
39. Журавльов В. В. Комахи (Aphidinea, Staphylinidae, Curculionoidea, Apoidea) / Журавльов В. В., Петренко А. А., Назаренко В. Ю., Мороз О. Ю. // Біорізноманіття Кам'янця-Подільського. Попередній критичний

- інвентаризаційний конспект рослин, грибів і тварин, Львів, 2004. — С. 141–146.
40. Ильин Б. С. Список жуков Екатеринославской губернии / Ильин Б. С. // Русское энтомологическое обозрение. — 1925. — 9. — С. 224–228.
41. Кащеев В. А. Роль нидиколов в регуляции численности эктопаразитов большой песчанки (*Rhombomys orimus* Licht.) в Южном Казахстане: Автореферат кандидатской диссертации. / В. А. Кащеев. — Алма-Ата, 1983. — 26 с.
42. Кащеев В. А. Определительные таблицы стафилинид рода *Aleochara* (Coleoptera, Staphylinidae) фауны Казахстана и сопредельных стран / Кащеев В. А., Чильдебаев М. К. // Tethys Entomological Research. — 2000. — 2. — С. 113–132.
43. Кащеев В. А. К методике изучения почвенной мезофауны членистоногих. Сообщение 1 / Кащеев В. А., Чильдебаев М. К., Псарев А. М. // Известия МН-АН РК. Серия биологическая и медицинская. — 1997. — 4. — С. 30–37.
44. Кащеев В. А. К методике изучения почвенной мезофауны членистоногих. Сообщение 2 / Кащеев В. А., Чильдебаев М. К., Псарев А. М. // Известия МН-АН РК. Серия биологическая и медицинская. — 1997. — 5 (6). — С. 39–46.
45. Кащеев В. А. К методике изучения почвенной мезофауны членистоногих. Сообщение 3 / Кащеев В. А., Чильдебаев М. К., Псарев А. М. // Известия МН-АН РК. Серия биологическая и медицинская. — 1998. — 2. — С. 65–71.
46. Киршенблат Я. Д. К вопросу о происхождении некоторых видов нидиколов (обитателей гнезд) / Киршенблат Я. Д. // Доклады АН СССР. — 1935. — Т. 2 (3–4). — С. 332–337.
47. Киршенблат Я. Д. Жуки-стафилины из нор грызунов на юго-востоке РСФСР / Киршенблат Я. Д. // Вестник микробиологии, эпидемиологии, паразитологии, Саратов. — 1936. — 15 (2). — С. 249–253.
48. Киршенблат Я. Д. Жуки-стафилины в гнездах *Citellus pygmaeus* Pall. / Киршенблат Я. Д. // Вестник микробиологии, эпидемиологии, паразитологии, Саратов. — 1937. — 16 (1–2). — С. 171–185.
49. Киршенблат Я. Д. Определительные таблицы жуков-стафилинов, живущих в гнездах млекопитающих и птиц / Киршенблат Я. Д. // Вестник микробиологии, эпидемиологии, паразитологии, Саратов. — 1937. — 16 (1–2). — С. 227–242.

50. Киршенблат Я. Д. Сем. Staphylinidae — хищники или коротконадкрылые жуки / Киршенблат Я. Д. // Определитель насекомых Европейской части СССР / Г. Я. Бей-Биенко // — Москва-Ленинград, Наука, 1965. — 2. — С. 111–156.
51. Кондратюк Е. Н. Конспект флоры юго-востока Украины / Кондратюк Е. Н., Бурда Р. И., Остапко В. М. — Киев, Наукова думка, 1985. — 272 с.
52. Кондратюк Е.Н. Луганский государственный заповедник / Кондратюк Е.Н., Бурда Р.И., Чуприна Т.Т. — Киев, Наукова думка, 1988. — 188 с.
53. Коротнев Н. И. Жуки. Практическое руководство к научному собиранию и воспитанию жуков и составлению коллекции / Н. И. Коротнев — Москва, Типография товарищества И. Д. Сытина, 1914. — 190 с.
54. Коротнев Н. И. Фауна гнезд и нор и способы ее исследования / Коротнев Н. И. // Известия Московского энтомологического общества. — 1922. — 1. — С. 75–94.
55. Крыжановский О. Л. Состав и распространение энтомофауны земного шара / О. Л. Крыжановский — Москва, КМК, 2002. — 237 с.
56. Крыжановский О. Л. К методике препаровки гениталий у жуков / Крыжановский О. Л., Емец В. М. // Энтомологическое обозрение. — 1972. — 51 (1). — С. 197–199.
57. Крыжановский О. Л. Состав и распространение энтомофауны земного шара / О. Л. Крыжановский — Москва, КМК, 2002. — 237 с.
58. Кришталь О. П. Энтомофауна ґрунту та підстилки в долині середньої течії р. Дніпра / О. П. Кришталь. — Київ, Видавництво Київського Університету. — 1956. — 423 с.
59. Лазорко В. Матеріали до систематики і фауністики жуків України / В. Лазорко — Ванкувер, 1963. — 123 с.
60. Ландик В. А. К изучению жуков-стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) лесопарковых насаждений г. Луганська / Ландик В. А. Глотов С. В. // Матеріали VI Всеукраїнської студентської наукової конференції «Сучасні проблеми природничих наук», присвяченої здобуткам і результатам наукових досліджень у галузі природничих наук, Ніжин, 2011. — С. 31–32.
61. Лапин Е. И. К вопросу о соотношении комплексов жужелиц и стафилинид в техногенных биотопах Кривбасса // Лапин Е. И., Погорелый И. О. / Фауна и экология жужелиц. Тезисы докладов 3 Всесоюзного карабидологического совещания, Кишинев, 1990. — С. 40.

62. Линдеман К. Обзор географического распространения жуков в Российской Империи. Часть 1. Введение, предисловие. Северная, Московская и Туранская провинции // Труды Русского Энтомологического Общества. — 1871. — 6. — С. 41–366.
63. Мателешко О. Ю. До вивчення стафілінів (Coleoptera, Staphylinidae) Закарпаття / Мателешко О. Ю. // Загальна і прикладна ентомологія в Україні. Тези наукової конференції, присвяченої пам'яті члена-кореспондента НАН України, доктора біологічних наук, професора Володимира Гдальєвича Доліна, 15–19 серпня 2005 р. — Львів. — С. 140–142.
64. Мателешко О. Ю. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) — міцетобіонти грибів з роду *Pleurotus* (Fr.) Kumm. Українських Карпат / Мателешко О. Ю. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія. — 2005. — 17. — Р. 127–130.
65. Мателешко О. Ю. Фауністичні знахідки стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) із Закарпаття // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія. — 2007. — 21. — С. 182–186.
66. Мателешко О. Ю. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) — мешканці дупел дерев в умовах українських Карпат / Мателешко О. Ю. // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Біологія. — 2008. — 23. — С. 194–197.
67. Мателешко О. Ю., Різун В. Б., Чумак В. О., Тимочко В. Б., Мартинов В. В., Односум В. К., Петренко А. А., Назаренко В. Ю. Твердокрилі (Insecta, Coleoptera) Карпатського національного природного парку // Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10 — річчю Рівненського природного заповідника (м. Сарни, 11–13 червня 2009 року, Рівне, ВАТ «Рівненська друкарня», 2009. — С. 479–491.
68. Медведев С. И. Предварительное сообщение об изучении энтомофауны Провальской степи Ворошиловградской области / С. И. Медведев // Труды научно-исследовательского института биологии Харьковского государственного университета. — 1950. — 14–15. — С. 89–109.
69. Медведев С. И. Жуки из гнезд мелких млекопитающих Закарпатской области / Медведев С. И., Высоцкая С. О. // Энтомологическое обозрение. — 1969. — 48 (4). — С. 787–801.
70. Медведев С. И. Эколого-зоогеографический обзор стафилинид (Col., Staph.) песчаных почв Харьковской области / Медведев С. И., Мищенко А. А.,

- Петренко А. А. // Энтомологическое обозрение. — 1980. — 59 (3). — С. 550–555.
71. Медведев С. И. Жуки (Coleoptera) из гнёзд мелких млекопитающих Донецкой области / Медведев С. И., Скляр В. Е. // Энтомологическое обозрение. — 1974. — 53 (3). — С. 561–571.
72. Медведев С. И. Жуки (Coleoptera) из гнезд мышевидных грызунов в лесном поясе горного Крыма / Медведев С. И., Соснина Е. Ф. // Энтомологическое обозрение. — 1973. — 52 (40). — С. 821–829.
73. Мищенко А. А. Значение стафилинид в сосновых лесах // Мищенко А. А. / Защита растений. — 1974. — 9. — С. 46.
74. Мищенко А. А. К изучению почвенной энтомофауны сосновых насаждений Харьковского района Харьковской области // Мищенко А. А. / Вестник зоологии. — 1974b. — 5. — С. 20–24.
75. Линдеман К. Обзор географического распространения жуков в Российской Империи. Часть 1. Введение, предисловие. Северная, Московская и Туранская провинции / К. Линдеман // Труды РЭО. — 1871. — 6. — С. 41–366.
76. Надворный В. Г. Стафилиниды пойменных биотопов р. Десны // Надворный В. Г., Петренко А. А. / Тезисы докладов конференции Биологическая диагностика почв, Москва, Наука, 1976. — С. 171–173.
77. Надворный В. Г. Стафилиниды пойменных биотопов долины Нижнего Днепра // Надворный В. Г., Петренко А. А. / Тезисы докладов конференции Проблемы почвенной зоологии, Минск, 1978. — С. 164 — 166.
78. Надворный В. Г., Петренко А. А.. К изучению стафилинид пойменных биотопов рек Выжевки и Припяти // Надворный В. Г., Петренко А. А. / Тезисы докладов конференции Животный мир Белорусского Полесья, охрана и рациональное использование, Гомель, 1981. — С. 15.
79. Надворный В. Г., Петренко А. А. Стафилиниды подстилки лесов и прибрежных чагарников пойм рек Припяти и Тетерева // Надворный В. Г., Петренко А. А. / Роль подстилки в лесных биоценозах. Материалы Всесоюзного совещания, Москва, Наука, 1983. — С. 135.
80. Надворный В. Г. Стафилиниды пойменных биогеоценозов нижнего и среднего течения Дуная // Петренко А. А., Надворный В. Г. / Водные ресурсы, Москва, - 1993. — 20 (4) — С. 548–551.
81. Надворный В. Г., Петренко А. А. Еколого-фауністичні комплекси стафілінід малих річок Лісостепової зони України // Надворный В. Г., Петренко А. А. /

- Тези доповідей V з'їзду Українського ентомологічного товариства, Харків, 7–11 вересня 1998, Київ, 1998 — С. 109.
82. Надворный В. Г., Петренко А. А. Биоразнообразие и особенности распространения стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) в пойменных экосистемах Каневского водохранилища // Надворный В. Г., Петренко А. А. / Материалы III (XIII) всероссийского совещания по почвенной зоологии, Йошкар-Ола, 2002. — С. 124–125.
83. Надворный В. Г. Особенности биотопического распространения стафилинид в пойменных экосистемах Каневского водохранилища // Надворный В. Г., Петренко А. А. / Вода: проблемы и решения. Материалы IX научно-практической конференции, Днепропетровск, 10.12.2009, Издательско-творческий центр «Гамалія», 2010. — С. 102–105.
84. Назаренко В. Ю. До вивчення фауни жуків (Insecta: Coleoptera) Лисої Гори (м. Київ) / Назаренко В. Ю., Петренко А. А. // Известия харьковского энтомологического общества. — 2007 (2008). — 15 (1–2). — С. 43–48.
85. Никитенко Г. Н. Жуки-стафилиниды (Coleoptera, Staphylinidae) плодовых садов Украины / Г. Н. Никитенко, А. А. Петренко — Киев, 1992. — 64 с.
86. Никитский Н. Б. Жесткокрылые - ксилобионты, мицетобионты и пластинчатоусые Приокско-Террасного биосферного заповедника (с обзором фауны этих групп Московской области) // Никитский Н. Б., Осипов И. Н., Чемерис М. В., Семенов В. Б., Гусаков А. А. / Сборник трудов Зоологического музея МГУ. — 1996. — 36 — Р. 35–37.
87. Петренко А. А. Коротконадкрылые жуки, или стафилиниды (Coleoptera, Staphylinidae) Среднего Приднепровья (эколого-фаунистическая характеристика): Автореферат диссертации кандидата биологических наук. / А. А. Петренко. — Киев. — 1974. — 25 с.
88. Петренко А. А. К фауне стафилинид Среднего Приднепровья // Петренко А. А. / Материалы VII съезда ВЭО, Ленинград, 1974. — 1. — С. 103–104.
89. Петренко А. А. Видовой состав и экологические особенности стафилинид подсемейства Staphylininae (Coleoptera, Staphylinidae) фауны юга Украины // Петренко А. А. / VII Международный симпозиум по энтомофауне Средней Европы. Тезисы докладов, Ленинград, Наука, 1977. — С. 79.
90. Петренко А. А. К фауне стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) Черноморского государственного заповедника // Петренко А. А. / 50 лет Черноморскому государственному заповеднику. Материалы

- республіканського семінара-совещання, Київ, Наукова думка, 1978. — С. 117–120.
91. Петренко А. А. Видовой состав и экологические особенности стафилинид подсемейства Staphylininae (Coleoptera, Staphylinidae) фауны юга Украины // Петренко А. А. / VII Международный симпозиум по энтомофауне Средней Европы. Доклады, Ленинград, Наука, 1979. — С. 184–188.
 92. Петренко А. А. 1989. *Aleochara bilineata* Gyll. (Col., Staph.) — энтомофаг весенней капустной мухи в Киевской области / Петренко А. А. // Экология таксономия насекомых Украины. — 1989. — Т. 3. — С. 56–58.
 93. Петренко А. А. Хищные жуки-стафилиниды (Coleoptera, Staphylinidae) Каневского заповедника и его окрестностей // Петренко А. А. / Тезисы докладов конференции Проблемы общей и молекулярной биологии, Киев, 1989. — С. 57–64.
 94. Петренко А. А. Екологічні особливості та значення стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) фауни України // Петренко А. А. / Проблемы общей и молекулярной биологии, Киев, Либідь, 1992. — С. 75–78.
 95. Петренко А. А. До вивчення прибережних стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) озер та ставків міста Києва / Петренко А. А. // Екологічний стан водойм м. Києва. — Київ: Фітосоціоцентр. — 2005. — С. 75–87.
 96. Петренко А. А. Коротконадкрылые жуки (Coleoptera, Staphylinidae) прибрежных полос внутренних водоемов города Киева // Петренко А. А. / IV з'їзд Українського ентомологічного товариства. Тези доповідей, Ніжин, 2007. — С. 105.
 97. Петренко А. А. Стафілініди (Coleoptera, Staphylinidae) «Михайлівської цілини»: Еколого-фауністичний огляд. / Петренко А. А. // Vestnik zoologii. Supplement. — 2009a. — № 22 — С. 56–65.
 98. Петренко А. А. Видовий склад жуків-стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) Шацького національного природного парку / Петренко А. А. // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ II. Тваринний світ. — 2009б. — №2. — С. 154–158.
 99. Петренко А. А., Глотов С. В. Материалы к фауне жуков - стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) Станично-Луганского отделения Луганского природного заповедника // Природничій Альманах. — 2008. — 10. — С. 98–107.

100. Петренко А. А. Карпатський національний природний парк / За редакцією М. М. Приходька, О. І. Киселюка, А. І. Яворського, Івано-Франківськ, Фоліант, 2009. — С. 539–552.
101. Петренко А. А. Коротконадкрилі жуки (Coleoptera, Staphylinidae) Рівненського природного заповідника / Петренко А. А., Журавчак Р. О. // Збереження та відтворення біорізноманіття природно-заповідних територій. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 10-річчю Рівненського природного заповідника. — 2009. — С. 517–525.
102. Петренко А. А., Павленко О. М. Результати останніх досліджень стафілінід (Coleoptera, Staphylinidae) в Канівському заповіднику // Петренко А. А. / IV з'їзд Українського ентомологічного товариства. Тези доповыдей, Харків, 1992. — С. 126–127.
103. Петренко А. А. К изучению жуков семейства Staphylinidae Latreille, 1802 (Coleoptera) Луганского природного заповедника / Петренко А. А., Форошук В. П., Шешурак П. Н. // Стан і проблеми природного та соціально-економічного середовища регіонів України: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 65-річчю утворення Луганської області. В рамках 5-ї Всеєвропейської конференції «Довкілля для Європи», 20–22 травня 2003 року, м. Луганськ). — 2003. — С. 59–61.
104. Плигинский В. Г. Жуки Крыма V / Плигинский, В. Г. // Зап. Крымск. о-ва естествоиспыт. и любит. природы. — 1928. — 10. — С. 40–100.
105. Потоцкая В. А. Определитель личинок коротконадкрылых жуков Европейской части СССР / Потоцкая В. А.— Москва, 1967. — 120 с.
106. Присный А. В. О возможностях использования ловушек Барбера в энтомологических исследованиях. / А. В. Присный // Всесоюзное совещание по проблеме кадастра и учета животного мира: тезисы докладов. —1989. — 4. — С. 238–240.
107. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник / Редкол.: В. Б. Леоненко та інші. — Київ, 1999. — 240 с.
108. Пучков А. В. Экологическая характеристика стафилинид (Coleoptera, Staphylinidae) пшеничного поля в степи УССР // Пучков А. В., Петренко А. А. / Вестник зоологии. — 1986. — 2. — С. 46–50.
109. Семенов В. Б. Материалы по фауне и экологии Aleocharinae (Coleoptera, Staphylinidae) галофитных местообитаний Южной Украины // Семенов В. Б., Блинштейн С. Я. / Тезисы докладов конференции Экология и таксономия насекомых Украины, Киев-Одесса, 1989. — 3. — С. 46–55.

110. Семенов-Тянь-Шанский А. Пределы и зоогеографические подразделения Палеарктической области для наземных сухопутных животных на основании географического распределения жесткокрылых насекомых / А. Семенов-Тянь-Шанский // Труды Зоологического института АН СССР. — Москва-Ленинград. — 1935. — 2 (2–3). — С. 397–411.
111. Тараник К. Т. Изучение фауны жуков-стафилинид (Staphylinidae) как хищников синантропных мух // Тараник К. Т., Машкей И. А., Петренко А. А. / I Всесоюзный съезд паразитоценологов, Киев, Наукова думка, 1978. — 2. — С. 100–101.
112. Тихомирова А. Л. Морфо-экологические особенности и филогенез стафилинид (с каталогом фауны СССР) / А. Л. Тихомирова — Москва, Наука, 1973. — 190 с.
113. Тихомирова А. Л. Применение почвенных сит для количественного учета мезофауны беспозвоночных в лесной подстилке // Тихомирова А. Л., Турчанинова В. А. / Проблемы почвенной зоологии, Вильнюс. — 1975. — С. 311–312.
114. Тихомирова А. Л., Мельников О. А. Содержание стафилинид (Col., Staph.) в лаборатории / Тихомирова А. Л., Мельников О. А. // Зоологический журнал. — 1975. — 54 (3). — С. 441–448.
115. Тур Р. Ф. К фауне и экологии жуков-стафилинад Украинских Карпат // Тур Р. Ф. / Исследования энтомологии и акарологии на Украине. Тезисы докладов 2-го съезда УЭО, Ужгород, Киев.— 1980. — С. 66.
116. Ткаченко В. С. Украинский природный степной заповедник / В. С. Ткаченко, Я. П. Дидух, А. П. Генов. — Киев, Фитосоциоцентр, 1998. — 280 с.
117. Фали Л., До вивчення жуків-стафілінідів (Coleoptera, Staphylinidae) регіонального ландшафтного парку «Тилігульський» / Фали Л., Глотов С. // Матеріали VIII з'їзду ГО «Українського ентомологічного товариства» (26–30 серпня 2013, м. Київ). — 2013. — С. 180.
118. Фали Л. І. До вивчення жуків-стафілінід Coleoptera, Staphylinidae) національного природного парку «Великі Луки» / Фали Л. І., Петренко А. А., Крайник Ю. М., Глотов С. В. // Биоразнообразие и роль животных в экосистемах: Материалы VI международной научной конференции. — Днепропетровск: Изд-во ДНУ, 2011. — С. 223–224.
119. Петренко А. А., Фали Л. І., Глотов С. В. Оципус гострозорий *Ocypus ophthalmicus* (Scopoli, 1763) [Insecta: Coleoptera, Staphylinidae] / А. А. Петренко, Л. І. Фали, С. В. Глотов / Червона книга Дніпропетровської області.

- (Тваринний світ) / Під редакцією О. Є. Пахомова. — Дніпропетровськ, ТОВ «Новий Друк», 2011. — С. 100.
120. Петренко А. А., Фали Л. І., Глозов С. В. Тасгіус крокуючий *Tasgius pedator* (Gravenhorst, 1802) [Insecta: Coleoptera, Staphylinidae] / А. А. Петренко, Л. І. Фали, С. В. Глозов / Червона книга Дніпропетровської області. (Тваринний світ) / Під редакцією О. Є. Пахомова. — Дніпропетровськ, ТОВ «Новий Друк», 2011. — С. 101.
121. Петренко А. А., Фали Л. І., Глозов С. В. Юречекія смоляна *Jureceкия asphaltina* (Erichson, 1840) [Insecta: Coleoptera, Staphylinidae] / А. А. Петренко, Л. І. Фали, С. В. Глозов / Червона книга Дніпропетровської області. (Тваринний світ) / Під редакцією О. Є. Пахомова. — Дніпропетровськ, ТОВ «Новий Друк», 2011. — С. 102.
122. Петренко А. А. Стафілін волохатий *Emus hirtus* (Linnaeus, 1758) [Insecta: Coleoptera, Staphylinidae] / А. А. Петренко, Л. І. Фали, С. В. Глозов / Червона книга Дніпропетровської області. (Тваринний світ) / Під редакцією О. Є. Пахомова. — Дніпропетровськ, ТОВ «Новий Друк», 2011. — С. 103
123. Фасулати К. К. Полевое изучение наземных беспозвоночных / К. К. Фасулати. — Москва, Высшая школа, 1971. — 424 с.
124. Феоктистов В.Ф. Эффективность ловушек Барбера разного типа / Феоктистов В.Ф. // Зоологический журнал. — 1980. — 59 (10). — С. 1554.
125. Фисуненко О. П. Жадан В. И. Природа Луганской области / О. П. Фисуненко, В. И. Жадан. — Луганск, 1994. — С. 19–70; 76–98; 114–134.
126. Флегонтова А. А. Жуки-стафилины как регуляторы численности блох в норах суслика // Флегонтова А. А. / Вестник микробиологи, эпидемиологии, паразитологии, Саратов. — 1937. — 16 (1–2). — С. 135–152.
127. Черкунов Н. Список жуков, водящихся в Киеве и его окрестностях / Черкунов Н. // Записки Киевского общества естествоиспытателей. — 1889. — 10 (1). — С. 147–204.
128. Чумак В. О. Жуки (Coleoptera) ялицевих деревостанів Горган. // Чумак В. О., Тимочко В. Б., Мателешко О. Ю., Киселюк О. І., Різун В. Б., Петренко А. А., Мартинов В. В., Назаренко В. Ю. / Матеріали науково-практичної конференції «Збереження та відтворення біорізноманіття Горган.» - Надвірна, 2006. — С. 267–270.

129. Шарова И. Х. Параллелизм и конвергенция у личинок Carabidae и Staphylinidae (Coleoptera). // Шарова И. Х., Потоцкая В. А. / Журнал общей биологии. — 1972. — 33 (2). — С. 187–197.
130. Шилов В. Ф. Сезонная динамика активности жуков-стафилинов в таежной зоне Европейской части СССР // Шилов В. Ф. / Вестник Ленинградского университета. — 1977. — 15 (3). — С. 31–36.
131. Шилов В. Ф. Жуки-стафилиниды родов *Brachida* Muls et Rey и *Encephalus* Westw. (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) в Европейской части СССР / Шилов В. Ф. // Новые и малоизвестные виды насекомых Европейской части СССР. — 1977. — С. 17–18.
132. Шуецки А. Коротконадкрылые (Coleoptera, Staphylinidae) как индикаторы некоторых свойств почвы и развития сосновых древостоев в Польше // Шуецки А. / XIII Международный энтомологический конгресс, 2–9 августа, 1968 г. Том 3, Ленинград, Наука, 1968. — С. 405–406.
133. Якобсон Г. Г. XI подсемейство Aleocharini / Жуки России и Западной Европы. — СПб: Издание А.Ф.Девриена. — 1909–1910. — Вып. 8–9. — С. 528–569.
134. Яцентковский Е. В. Заметки о жуках-стафилинах русской фауны (Coleoptera, Staphylinidae) // Яцентковский Е. В. / Русское энтомологическое обозрение. — 1910. — 10 (1–2). — С. 80–85.
135. Яцентковский Е. В. Заметки о жуках-стафилинах русской фауны (Coleoptera, Staphylinidae) // Яцентковский Е. В. / Русское энтомологическое обозрение. — 1912. — 12 (3). — С. 453–467.
136. Ashe J. S. Generic revision of the subtribe Gyrophaenina (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) with a review of the described subgenera and major features of evolution / Ashe J. S. // Quaestiones Entomologicae. — 1984. — 20 (3). — P. 129–349.
137. Ashe J. S. Structural features and phylogenetic relationships among larvae of genera of gyrophaenine staphylinids (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) / Ashe J. S. // Fieldiana Zoology. — 1986. — 30. — P. 1–60.
138. Ashe J. S. Mouthpart modifications correlated with fungivory among aleocharine staphylinids (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) / Ashe J. S. // In: Functional morphology of insect feeding. Thomas Say Publications in Entomology / Schaefer C. W., Leschen R. A. — Annals of the Entomological Society of America: Lanham, Maryland, 1993. — P. 105–130.

139. Ashe J. S. Key to the tribes and genera of Nearctic Aleocharinae. In: Arnett R.H. Jr., Thomas C.M. (eds) American Beetles. Archostemata, Myxophaga, Adephaga, Polyphaga: Staphyliniformia. Ashe J.S. in: Arnett R.H. Jr., Thomas C.M. CRC: Press, Boca Raton, London, New York, Washington, DC, 2001. — 443 pp
140. Ashe J. S. Phylogeny of the tachyporine group subfamilies and ‘basal’ lineages of the Aleocharinae (Coleoptera: Staphylinidae) based on larval and adult characteristics / Ashe J. S. // Systematic entomology. — 2005. — 30. — P. 3–37.
141. Assing V. A revision of the European species of *Calodera* Mannerheim (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Assing V. // Beiträge Entomologische Berlin. — 1996. — 46. — P. 3–24.
142. Assing V. A revision of the Western Palaearctic species of *Myrmecopora* Saulcy, 1864, sensu lato and *Eccoptoglossa* Luze, 1904 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae, Falagriini) / Assing V. // Beiträge Entomologie Berlin. — 1997. — 47. — P. 69–151.
143. Assing V. Review of the Palaearctic species of *Autalia* Leach in Samouelle, 1819 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Assing V. // Entomologische Blätter. — 1997. — 93. — P. 69–85.
144. Assing V. Zur Synonymie einiger Arten der Gattung *Atheta* Thomson, Untergattung *Ceritaxa* Mulsant & Rey (Col., Staphylinidae) / Assing V. // Entomologische Blätter. — 1999. — 95. — P. 47–51.
145. Assing V. A revision of *Ilyobates* Kraatz, 1856 (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae, Oxypodini) / Assing V. // Beiträge Entomologische Berlin. — 1999. — 49. — P. 295–342.
146. Assing V. A new species of *Oligota* Mannerheim from the Ilhas Selvagens (Coleoptera, Staphylinidae) / Assing V. // Reichenbachia. — 2000. — 33. — P. 317–319.
147. Assing V. A revision of *Callicerus* Gravenhorst, 1802, *Pseudosemiris* Machulka, 1935, and *Saphocallus* Sharp, 1888 (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae, Athetini) / Assing V. // Beiträge Entomologische Keltern. — 2001. — 51. — P. 247–334.
148. Assing V. On some micropterous species of Athetini from Nepal and China (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae) / Assing V. // Linzer Biologische Beiträge. — 2002. — 34. — P. 953–969.
149. Assing V. A revision of *Calodera* Mannerheim. III. A new species from Russia and a key to the Palaearctic species of the genus (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) / Assing V. // Zootaxa. — 2003. — 311. — P. 1–7.

150. Assing V. A revision of the Middle Asian species of *Drusilla* Leach (Insecta: Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) / Assing V. // Entomologische Blätter. — 2005. — 101. — P. 43–56.
151. Assing V. On the taxonomy of some Palaearctic Aleocharinae (Coleoptera: Staphylinidae) / Assing V. // Linzer Biologische Beiträge. — 2005. — 37. — P. 181–184.
152. Assing V. On the western Palaearctic species of *Drusilla* Leach, with special reference to the species of the eastern Mediterranean (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae) / Assing V. // Koleopterologische Rundschau. — 2005. — 75. — P. 111–149.
153. Assing V. Review of Palaearctic *Autalia* VI. A new species and a first record from China (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae) / Assing V. // Entomology Problems. — 2005. — 35. — P. 147–150.
154. Assing V. On the *Oxypoda* species of Turkey and adjacent regions. II. Three new species, additional records, and a checklist (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae) / Assing V. // Zootaxa. — 2007. — 1411. — P. 1–24.
155. Assing V. On the Aleochara subgenera *Ceranota* and *Xenochara*. IV. A revision of types, a new species, and additional records (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) / Assing V. // Linzer biologische Beiträge. — 2018. — 50 (1). — P. 129–148.
156. Aubé C. Description de quelques insectes coléoptères appartenant a l'Europe et a l'Algérie / Aubé C. // Annales de la Societe Entomologique de France. — 1850. — 8. — P. 299–346.
157. Aubé C. Coléoptères nouveaux d'Europe et observations entomologiques / Aubé C. // Annales de la Societe Entomologique de France. — 1862. — 2 (4). — P. 71–74.
158. Aubé C. Catalogue des coleopteres de France / Aubé C. — Paris: A. Grenier, 1863. — 135 pp.
159. Baranowski R. *Atheta* (*Badura*) *ehnstroemi* n.sp. (Coleoptera: Staphylinidae), with short review of other known species of *Badura* / Baranowski R. // Entomologica Scandinavica. — 1982. — 13. — P. 33–40.
160. Barber H. Traps for cave-inhabiting insects / Barber H. // J. Elisha Mitchell Sci Soc. — 1931. — 46. — P. 259–266.
161. Baudi di Selve F. 1848: Alcune specie nuove di stafilini / Baudi di Selve F. // Studi Entomologici. — 1848. — 1. — P. 113–148.

162. Baudi di Selve F. Kleine Mittheilungen / Baudi di Selve F. // Berliner Entomologische Zeitschrift. — 1859. — 3. — P. 341–342.
163. Baudi di Selve F. Coleopterorum messis in insula Cypro et Asia minore ab Eugenio Truqui congregatae recensio: de Europaeis notis quibusdam additis / Baudi di Selve F. // Pars altera. Berliner Entomologische Zeitschrift. — 1870. — 13. — 1869. — P. 369–418.
164. Benick G. Revision der Untergattungen *Plataraea* Thoms und *Acrostiba* Bernh. (Gattung *Atheta*) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1934. — 30. — P. 161–166, 203–208.
165. Benick G. Einige neue *Atheten* aus Deutschland // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1938. — 34. — P. 180–187.
166. Benick G. Neue nordische *Atheten* // Benick G. / *Norsk Entomologisk Tidsskrift*. — 1939. — 5. — P. 100–107.
167. Benick G. Acht neue deutsche *Atheten* (Col. Staph.) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1940. — 36. — P. 180–186.
168. Benick G. Synonymische Bemerkungen über die Gattung *Atheta* und deren nächste Verwandte // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1953. — 49 (1). — P. 30–32.
169. Benick G. Revision der Unternttung *Aloconota* C. G. Thoms. (*Atheta*, Staph.) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1954. — 50 (1–3). — P. 133–174.
170. Benick G. Neue europäische Arten der Untergattung *Philygra* Muls. Der Gattung *Atheta* Thoms. (Col., Staph.) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1964. — 60 (3). — P. 183–187.
171. Benick G. Die paläarktischen Arten der Gattung *Amischa* C. G. Thomson // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1967a. — 63. — P. 16–29.
172. Benick G. Eine neue *Atheta* (*Traumoecia*) aus Turkmenien (Col., Staph.) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1967b. — 63 (1). — P. 30–31.
173. Benick G. Neue Arten Untergattung *Hydrosmectina* Ganglb. der Gattung *Atheta* Thoms. (Col., Staph.) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1969. — 65 (3). — P. 163–174.
174. Benick G. Revision der Untergattung *Anopleta* (genus *Atheta*) // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1970. — 66 (2). — P. 83–110.
175. Benick G. Die von Prof. Dr. Z. Kaszab in der Mongolei gesammelten Arten der subfamilie *Athetae* (Col., Staph.) // Benick G. / *Nouvelle Revue d'Entomologie*. — 1973a. — 3 (4). — P. 211–217.

176. Benick G. Weitere synonymische Bemerkungen über die Gattung *Atheta* Thoms. (Col., Staph.) und deren nächste Verwandte // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1973b. — 69 (3). — P. 183–188.
177. Benick G. Neue und seltene *Atheten* aus Sowjet-Russland // Benick G. / Nouvelle Revue d'Entomologie — 1974. — 4 (1). — P. 25–37.
178. Benick G. Neue *Atheten* (Col., Staph.) aus Deutschland und den zunächst gelegenen Ländern // Benick G. / Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde. — 1975. — Serie: A 273. — P. 1–23.
179. Benick G. Die von Prof. Dr. Z. Kaszab in der Mongolei gesammelten Arten der Subfam. *Athetae* (Col., Staph.) 2. Folge // Benick G. / Nouvelle Revue d'Entomologie. — 1976. — 6 (2). — P. 121–127.
180. Benick G. *Athetae* Arten aus der Mongolei (Col., Staph.). 3. Folge // Benick G. / Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, Budapest. — 1978. — 70. — P. 135–146.
181. Benick G. Weitere neue *Atheten* aus Sowjet-Russland (Col., Staph.) // Benick G. / Nouvelle Revue d'Entomologie. — 1980. — 10 (4). — P. 335–340.
182. Benick G. *Amischa minima* Mulsant et Rey (Col., Staph.) eine gute Art // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1981. — 77 (1–2). — P. 15–16.
183. Benick G. *Atheta (Parametotica) difficilis* Bris ist eine quite Art. Neubeschreibung von zwei nächstverwandten Arten // Benick G. / Revue Suisse de Zoologie. — 1981. — 88 (2). — P. 561–562.
184. Benick G. Eine neue *Schistoglossa* aus Deutschland // Benick G. / Entomologische Blätter. — 1981a. — 77 (1–2). — P. 11–14.
185. Benick G. Neue *Atheten* aus dem Museum d'Histoire naturelle in Genj // Benick G. / Revue Suisse de Zoologie. — 1981b. — 88 (1). — P. 297–307.
186. Benick G. Arten der Unterfamilie *Athetae* aus der Mongolei (Col., Staph.) // Benick G. / Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici, Budapest. — 1982a. — 74. — P. 93–114.
187. Benick G. Evidense about species status of *Phanerota fasciata* (Say) and *Phanerota dissimilis* (Erichson) (Col., Staph., Aleocharinae) from host mushroom relationships // Benick G. / Coleopterists Bulletin. — 1982b. — 36 (2). — P. 155–161.
188. Benick G. *Taxicera renneri* G. Benick nov. spec. eine neue Art aus Deutschland (Col., Staph.) // Benick G. / Entomologische Blätter, Krefeld. — 1982c. — 78 (2–3). — P. 127–130.

189. Benick G. Neue *Atheten* (Col., Staph.) aus der Schweiz und Frankreich // Benick G. / *Revue Suisse de Zoologie*. — 1983. — 90 (3). — P. 623–628.
190. Benick G. *Atheta lazerkoi* n. sp. (Col., Staph.) aus der Ukraine // Benick G. / *Revue Suisse de Zoologie*. — 1985. — 92 (2). — P. 299–302.
191. Benick G. Neue Arten der Gattungen *Atheta* Thoms. Aus der Mongolischen Volksrepublik (Col., Staph.) // Benick G. / *Deutsche Entomologische Zeitschrift*. — 1989. — 36 (4–5). — P. 299–307.
192. Benick L. Pilzkäfer und Käferpilze. Ökologische und statistische Untersuchungen // Benick L. / *Acta Fennica*. — 1952–70. — P. 1–250.
193. Bernhauer M. Neue Staphyliniden aus Europa / Bernhauer M. // *Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien*. — 1898. — 48. — P. 338–341.
194. Bernhauer M. Sechste Folge neuer Staphyliniden aus Europa, nebst Bemerkungen / Bernhauer M. // *Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien*. — 1899. — 49. — P. 422–437.
195. Bernhauer M. Neue Staphyliniden (Coleopt.) aus dem Kaukasus und den angrenzenden Ländern / Bernhauer M. // *Wiener Entomologische Zeitung*. — 1900. — 19. — P. 46–55.
196. Bernhauer M. Achte Folge neuer Staphyliniden aus Europa, nebst Bemerkungen / Bernhauer M. // *Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien*. — 1900. — 50. — P. 197–204.
197. Bernhauer M. Neunte Folge neuer Staphyliniden aus Europa, nebst Bemerkungen / Bernhauer M. // *Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien*. — 1900. — 50. — P. 532–541.
198. Bernhauer M. Zwölfte Folge neuer Staphyliniden der paläarktischen Fauna, nebst Bemerkungen / Bernhauer M. // *Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien*. — 1900. — 53. — P. 591–596.
199. Bernhauer M. 1908c: Beitrag zur Staphylinidenfauna von Südamerika / Bernhauer M. // *Archiv für Naturgeschichte*. — 1900. — 74 (1). — P. 283–372.
200. Bernhauer M. Beiträge zur Kenntnis der paläarktischen Staphyliniden-Fauna / Bernhauer M. // *Münchener Koleopterologische Zeitschrift*. — 1909. — 3. — P. 320–335.
201. Bernhauer M. Beitrag zur Staphylinidengattung *Sipalia* / Bernhauer M. // *Entomologische Blätter*. — 1909. — 5. — P. 102–104.

202. Bernhauer M. Beitrag zur Kenntnis der Staphyliniden-Fauna von Zentralamerika / Bernhauer M. // Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien. — 1910. — 60. — P. 350–393.
203. Bernhauer M. Beitrag zur Staphylinidenfauna von Africa (Col.) / Bernhauer M. // Entomologische Mitteilungen. — 1912. — 1 (6). — P. 177–183, 203–209.
204. Bernhauer M. Beiträge zur Kenntnis der paläarktischen Staphyliniden-Fauna. II / Bernhauer M. // Münchener Koleopterologische Zeitschrift. — 1914. — 4. — P. 1–10.
205. Bernhauer M. Beiträge zur Kenntnis der paläarktischen Staphyliniden-Fauna. III / Bernhauer M. // Münchener Koleopterologische Zeitschrift. — 1914. — 4. — P. 33–45.
206. Bernhauer M. Beiträge zur Kenntnis der paläarktischen Staphyliniden-Fauna / Bernhauer M. // Münchener Koleopterologische Zeitschrift. — 1914. — 4. — P. 38.
207. Bernhauer M. Neue Staphyliniden der paläarktischen Fauna / Bernhauer M. // Coleopterologische Rundschau. — 1914. — 4. — P. 65–68.
208. Bernhauer M. Neue Staphylinen der indo-malaiischen Fauna / Bernhauer M. // Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien. — 1914. — 64. — P. 76–109.
209. Bernhauer M. Zur Staphyliniden-fauna des tropischen Afrika / Bernhauer M. // Annales historico-naturales Musei nationalis hungarici. — 1915. — 13. — P. 95–189.
210. Bernhauer M. Neue Staphyliniden des indo-malaiischen Faunengebietes, besonders der Philippinen. / Bernhauer M. // Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien. — 1916. — 66. — P. 418–431.
211. Bernhauer M. Zur Staphylinidenfauna von Südamerika / Bernhauer M. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1921. — 70. — P. 65–77.
212. Bernhauer M. Zur Kenntnis der Staphyliniden-Gattung *Zyras* Steph. (17. Beitrag zur Staphylinidenfauna Afrikas) / Bernhauer M. // Archiv für Naturgeschichte. — 1928. — 92 (16). — P. 19–75.
213. Bernhauer M. Staphylinidae VI. (Pars 82) / Bernhauer M. & Scheerpeltz O. In: Junk W & Schenkling S. (eds.) / Coleopterorum Catalogus. Volumen 5. — Berlin, 1926. — P. 499–988.

214. Betz O. Biology of Rove Beetles (Staphylinidae): Life History, Evolution, Ecology and Distribution / Betz O., Irmer U., Klimaszewski J. — Springer: Cham, 2018. — 351 pp.
215. Blackwelder R. Morphology of the coleopterous family Staphylinidae / Blackwelder R. // Smithsonian Miscellaneous Collections. — 1936. — (94). —P. 1–102.
216. Boháč J. Check-list of staphylinid beetles (Coleoptera, Staphylinidae of the Czech Republic and the division of species according to their ecological characteristics and sensitivity to human influence / Boháč J., Matějčíček J. & Rous R. // Časopis Sleskeho Zemskeho Muzea. — 2007. — 56. — P. 227–276.
217. Boller F. Zur Larvalmorphologie von drei Arten der Gattung *Aleochara* Grav. (Col., Staphylinidae) / Boller F. // Spixiana. — 1986. — 9(1). — P. 105–110.
218. Brisout de Barneville C. Catalogue des coléoptères de France par M. / Brisout de Barneville C. — Paris: A. Grenier, 1863. — 79 pp.
219. Brisout de Barneville C. Coléoptères nouveaux trouvés en Espagne pendant l'excursion de la Société en 1865 / Brisout de Barneville C. // Annales de la Societe Entomologique de France. — 1866. — 6 (4). — P. 355–426.
220. Brisout de Barneville C. Matériaux pour servir à la faune des coléoptères de France / Brisout de Barneville C. — Paris: A. Grenier, 1867. — P. 131–194.
221. Brundin L. *Acrotoma*-Studien (Gattung *Atheta*, Col., Staphylinidae.) / Brundin L. // Entomologisk Tidskrift. — 1952. — 73. — P. 93–128.
222. Brundin L. Die paläarktischen Arten der *Atheta*-Untergattung *Dimetrota* Muls. et Rey (Col., Staphylinidae). Eine systematische Studie / Brundin L. // Arkiv for Zoologi. — 1954. — 5(2). — P. 369–434.
223. Cameron M. 1928a: New species of Staphylinidae from the Belgian Congo. *Revue de Zoologie et de Botanique Africaines*. — 1928. — 16. — P. 11–23.
224. Cameron M. New species of Staphylinidae from Africa / Cameron M. // *Revue Française d'Entomologie*. — 1948. — 15 (1). — P. 39–43.
225. Cameron M. New species of African Staphylinidae (Coleoptera) / Cameron M. // *Journal of the East Africa Natural History Society*. — 1950. — 19. — P. 179–191.
226. Cameron M. 1953: New species of Staphylinidae (Col.) from French West Africa / Cameron M. // *Bulletin de l'Institut Français d'Afrique Noire*. — 1953. — 15 (2). — P. 519–521.
227. Casey T. L. Coleopterological notices. VI / Casey T. L. // *Annals of the New York Academy of Sciences*. — 1895. — 8. — P. 435–846.

228. Casey T. L. Observations on the staphylinid groups Aleocharinae and Xantholinini chiefly of America / Casey T. L. // Transactions of the Academy of Science of St. Louis. — 1906. — 16. — P. 125–434.
229. Casey T. L. New American species of Aleocharinae and Myllaeninae / Casey T. L. — Memoirs on the Coleoptera. II. Lancaster, Pennsylvania: The New Era Printing Co., 1911. — 259 pp.
230. Colhoun E. H. Notes on the stages and the biology of *Baryodma ontarionis* Casey (Col., Staph.), a parasite of cabbage maggot *Hylemya brassicae* Bouche (Diptera, Anthomyiidae) / Colhoun E. H. // Canadian Entomologist. — 1953. — 85. — P. 1–8.
231. Crotch G. R. On the Coleoptera of the Azores / Crotch G. R. // Proceedings of the Scientific Meetings of the Zoological Society of London. — 1867. — P. 359–391.
232. Drea J. J. Studies of *Aleochara tristis* (Col., Staph.), a natural enemy of the face fly / Drea J. J. // Journal of economic entomology. — 1966. — 59 (6). — P. 1368–1373.
233. Elven H. Phylogeny of the tribe Athetini (Coleoptera: Staphylinidae) inferred from mitochondrial and nuclear sequence data / Elven H, Bachmann L, Gusarov V. // Molecular Phylogenetics and Evolution. — 2010. — 57 (1). — P. 84–100.
234. Elven H, Molecular phylogeny of the Athetini-Lomechusini-Ecitocharini clade of aleocharine rove beetles (Insecta) / Elven H, Bachmann L, Gusarov V. // Zoologica Scripta. — 2012. — 41(6). — P. 617–636.
235. Eppelsheim E. Neue Staphylinen der österreichisch-ungarischen Monarchie und der angrenzenden Länder / Eppelsheim E. // Wiener Entomologische Zeitung. — 1883. — 2. — P. 251–255, 270–272, 301–307.
236. Eppelsheim E. Neue Staphylinen vom Amur / Eppelsheim E. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1887. — 31. — P. 417–430.
237. Eppelsheim E. Neue Staphylinen Central-Asiens / Eppelsheim E. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1888. — 32. — P. 49–67.
238. Eppelsheim E. Neue Staphylinen aus den Kaukasusländern / Eppelsheim E. // Wiener Entomologische Zeitung. — 1890. — 9: — P. 217–229.
239. Eppelsheim E. Zur Staphylinenfauna Turkestan's / Eppelsheim E. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1892. — P. 321–346.
240. Eppelsheim E. Beitrag zur Staphylinen-Fauna des südwestlichen Baikal-Gebietes / Eppelsheim E. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1893. — P. 17–67.
241. Erichson W. F. Die Käfer der Mark Brandenburg. Erster Band, Erste Abtheilung / Erichson W. F. — Berlin: F.H. Morin, 1837. — 384 pp.

242. Fabricius J. C. *Mantissa insectorvm sistens eorvm species nuper detectas adiectis characteribvs genericis, differentiis specificis, emendationibvs, observationibvs.* Tom. I / Fabricius J. C. — Hafniae: C.G. Proft, 1787. — 348 pp.
243. Fabricius J. C. *Entomologia systematica, emendata et aucta, secundum classes, ordines, genera, species adiectis synonymis, locis, observationibus descriptionibus.* Tomus I / Fabricius J. C. — Pars 2. Hafniae: C.G. Proft, 1792. — 538 pp.
244. Fabricius J. C. *Supplementum entomologiae systematicae* / Fabricius J. C. — Hafniae: C. G. Proft & Storch, 1798. — 572 pp.
245. Fagel G. Contribution a la connaissance des Staphylinidae. CIX. Les Melagria Casey de la région paléarctique occidentale / Fagel G. // *Bulletin Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique.* — 1969. — 45 (34). — P. 1–43.
246. Fairmaire L. Quelques Coléoptères nouveaux du midi de l'Europe et du nord de l'Afrique / Fairmaire L // *Annales de la Société Entomologique de France.* — 1852. — 2. — P. 69–93.
247. Fauvel A. Diagnoses d'un nouveau genre et de deux especes nouvelles de staphylinides de France / Fauvel A. // *Bulletin de la Societe Entomologique de France.* — 1862. — Vol. 6. — P. 35–36.
248. Fauvel A. Énumération des insectes recueillis en Savoie et en Dauphine (1861–1863) et descriptions d'especes nouvelles / Fauvel A. // *Bulletin de la Societe Linneenne de Normandie.* — 1865. — Vol. 9. — P. 253–321.
249. Fauvel A. Remarques synonymiques sur les staphylinides du *Catalogus Coleopterorum* de MM v. Harold et Gemminger. L'Abeille / Fauvel A. // *Memoires d'Entomologie.* — 1869. — 5. — P. 479–494.
250. Fauvel A. Répertoire des coléopteres décrits isolément depuis 1864 / Fauvel A. // *Memoires d'Entomologie.* — 1871. — P. 184.
251. Fauvel A. Faune Gallo-Rhenane Tome 3 / Fauvel A. // *Livraison.* — 1875. — 6. — P. 545–738.
252. Fauvel A. Les staphylinides de l'Australie et de la Polynésie / Fauvel A. // *Annali del Museo Civico di Storia Naturale di Genova.* — 1877. — 10. — 168–298.
253. Fauvel A. Les staphylinides de l'Afrique boréale / Fauvel A. // *Bulletin de la Societe Linneenne de Normandie.* — 1878. — 2. — P. 83–162.
254. Fauvel A. Les staphylinides de l'Amerique du nord / Fauvel A. // *Bulletin de la Societe Linneenne de Normandie.* — 1878. — 2. — P. 167–269.
255. Fauvel A. Les Staphylinides du Nord de l'Afrique / Fauvel A. // *Revue d'Entomologie.* — 1886. — 5. — P. 9–100.

256. Fauvel A. Catalogue des Staphylinides de Barbarie et des Iles Açores, Maderes, Salvages et Canaries. Supplément. Description des especes nouvelles / Fauvel A. // Revue d'Entomologie. — 1898. — 17. — P. 93–113.
257. Fauvel A. Blepharhymenus mirandus Aléocharien nouveau de France / Fauvel A. // Revue Francaise d'Entomologie. — 1899. — 18. — P. 47–48.
258. Fauvel A. Staphylinides paléarctiques nouveaux / Fauvel A. // Revue d'Entomologie. — 1900. — Vol. 19. — P. 218–253.
259. Fauvel A. Voyage de M. le Dr. Ed. Bugnion au Venezuela, en Colombie et aux Antilles / Fauvel A. // Revue d'Entomologie. — 1901. — 20. — P. 69–91.
260. Fauvel A. Catalogue des Staphylinides de la Barbarie de la Basse-Égypte et des Iles Açores, Maderes, Salvages et Canaries / Fauvel A. // Revue d'Entomologie. — 1902. — Vol. 21. — P. 45–189.
261. Fauvel A. Staphylinides de l'Hindoustan et de la Birmanie / Fauvel A. // Revue d'Entomologie. — 1904. — 23. — P. 43–70.
262. Fenyés A. New Aleocharinae (Staphylinidae, Col.) Of the U.S / Fenyés A. // Entomological News. — 1909. — 20. — P. 418–425.
263. Fenyés A. H. Sauter's Formosa-Ausbeute. Aleocharinae / Fenyés A. // Archiv für Naturgeschichte. — 1914. — 80 (2). — P. 45–55.
264. Fleming J. Supplement to the fourth, fifth, and sixth editions of the Encyclopedia Britannica, with preliminary dissertations on the history of the sciences / J. Fleming J. // Edinburgh: Archibald Constable and Company. — 1822. — 5. — P. 41–56.
265. Fuldner D. Beiträge zur Morphologie and Biologie von *Aleochara bilineata* Gyll. und *A. bipustulata* L / Fuldner D. // Zeitschrift für Morphologie und Ökologie der Tiere. — 1960. — 49(3). — P. 312–386.
266. Fuldner D. Experimentelle Analyse des Orientierungsverhaltens der Eilarve von *Aleochara curtula* Goeze (Coleoptera, Staphylinidae) am Wirt / Fuldner D. // Zeitschrift fuer vergleichende Physiologie. — 1968. — 61. — 298–354.
267. Ganglbauer L. Die Kafer von Mitteleuropa. Die Kafer der osterrichisch-ungarischen Monarchie, Deutschlands, der Schweiz, sowie des franzosischen und italienischen Alpengebietes. 2. Familienreihe Staphylinidea. Theil I. Staphylinidae, Pselaphidae / Ganglbauer L. — Wien: Carl Gerold's Sohn, 1895. — 881 p.
268. Ganglbauer L. Einige neue Coleopteren des mitteleuropäischen Faunengebietes / Ganglbauer L. // Verhandlungen der Kaiserlich-Königlichen Zoologisch-Botanischen Gesellschaft in Wien. — 1897. — 47. — P. 565–573.

269. Glotov S. V. Rove Beetles of the Genera *Agaricochara*, *Brachida* and *Encephalus* (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) of Ukraine / Glotov S. V. // Vestnik zoologii. — 2012. — 46 (5). — P. 387–393.
270. Glotov S. V. New Species, New Synonym, and Additional Records of *Gyrophaena* (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) from the Palearctic Region / Glotov S. V. // Vestnik zoologii. — 2014. — 48 (2). — P. 179–184.
271. Glotov S. V. Rove beetles of the genus *Gyrophaena* (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) of Ukraine / Glotov S. V., Petrenko A. A., Mateleshko A. Yu. // Vestnik zoologii. — 2011. — 45 (2). — P. 127–143.
272. Glotov S. Savchenko K. The materials about fauna of Staphylinidae beetles (Coleoptera, Staphylinidae) in Kamennye Mogily Reserve // Biodiversity and Role of Animals in Ecosystems. — Dnipropetrovsk: Lira, 2009. — C. 197–198.
Транслитерацию русского текста!
273. Gack C. Spermathecal morphology, sperm transfer and a novel mechanism of sperm displacement in the rove beetle, *Aleochara curtula* (Coleoptera, Staphylinidae) / Gack C., Peschke K. // Zoomorphology. — 1994. — 114. — 227–237.
274. Gamarra P. *Encephalus complicans* Kirby, género y especie nuevos para la Península Ibérica / Gamarra P. // Eos. — 62. — 1986. — P. 91–94.
275. Gerhardt J. Eine neue deutsche Homalotide / Gerhardt J. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1906. — 1. — P. 239–240.
276. Gersdorf E. Zur Biologie einiger Arten der Gattung *Aleochara* Grav. / Gersdorf E. // Entomologische Blätter. — 1962. — 58(3). — P. 178–182.
277. Gravenhorst J. Coleoptera Microptera Brunsvicensia nec non exoticorum quotquot exstant in collectionibus entomologorum Brunsvicensium in genera familias et species distribuit / Gravenhorst J. — Brunsvigae: Carolus Reichard, 1802. — 206 pp.
278. Gravenhorst J. Monographia Coleopterorum Micropterorum / Gravenhorst J. — Gottingae: Henricus Dieterich, 1806. — 248 pp.
279. Gusarov V. I. Revision of some types of North American aleocharines (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae), with synonymic notes / Gusarov V. I. // Zootaxa. — 2003. — 353. — P. 1–134.
280. Hlaváč P. World catalogue of the species of the tribe Lomechusini (Staphylinidae: Aleocharinae) / Hlaváč P., Newton A.F. & Maruyama M. // Zootaxa. — 2011. — 3075. — P. 1–151.

281. Hlaváč P. A revision of the genus *Zyras* (*Zyras*) Stephens, 1835 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae). I. Current classification status and the redefinition of the genus / Hlaváč P. & Jászay T. // *ZooKeys*. — 2009. — 29. — P. 49–71.
282. Heer O. Fauna Coleopterorum Helvetica Pars I. / Heer O. — Turici: Orellii, Fuesslini et Sociorum, 1839. — 652 pp.
283. Hochhuth J.H. Die Staphylinen-Fauna des Kaukasus und Transkaukasiens / Hochhuth J. H. // *Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou*. — 1849. — 22 (1). — P. 18–214.
284. Hochhuth J. H. Beiträege zur naeheren Kenntniss der Staphylinen Russlands. Enthaltend Beschreibung neuer Genera und Arten, nebst Erläuterungen noch nicht hinlänglich bekannter Staphylinen des russischen Reichs / Hochhuth J. H. // *Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou*. — 1851. — 24 (2). — P. 3–58.
285. Hochhuth J. H. Énumération des nouvelles espèces de coléoptères rapportées de ses voyages / Hochhuth J. H. // *Bulletin de la Société Imperiale des Naturalistes de Moscou*. — 1858. — 31 (3). — P. 204–264.
286. Hochhuth J. H. 1862: Beiträge zur näheren Kenntnis der Staphyliniden Russlands. *Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou*. — 1862. — 35 (3). — P. 1–113.
287. Hochhuth J. H. 1871: Enumeration der in den russischen Gouvernements Kiew und Volhynien bisher aufgefundenen Käfer / Hochhuth J. H. // *Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou*. — 1871. — 44 (1–2). — P. 176–253.
288. Hochhuth J.H. Enumeration der in den russischen Gouvernements Kiew und Volhynien bisher aufgefundenen Käfer / Hochhuth J. H. // *Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou*. — 1872. — 44 (3–4). — P. 85–177.
289. Hoeg N. Beiträge zur Systematik der Aleocharinen. Über die Behaarung des Thorax bei der Gattung *Atheta* Thomson / Hochhuth J. H. // *Entomologische Meddellelser*. — 1945. — 24. — P. 264–286.
290. Hormuzaki C. Coleopterologische Sammelergebnisse in der Bucovina während der Jahre 1887 und 1888 / C. Hormuzaki // *Entomologische Nachrichten*. — 1889. — 15 (9). — S. 133–140.
291. Hormuzaki C. Ein neuer Beitrag zur Kenntnis der in der Bucovina einheimischen Coleopteren / C. Hormuzaki // *Entomologische Nachrichten*. — 1891. — 17. — S. 113 — 118, 141 — 143, 149 — 155, 172 — 175.

292. Hormuzaki C. Weitere Coleopterenfunde aus der Bukowina und aus en südöstlichsten Galizien / C. Hormuzaki // *Societas entomologica*. — Zurich, 1905. — B. 20 (1). — S. 10.
293. Horion A. Faunistik der mitteleuropäischen Käfer. Staphylinidae. 3. Habrocerinae bis Aleocharinae (Ohne *Athetae*) / A. Horion — Uberlingen-Bodensee: P. C. W. Schmidt, 1967. — 11. — P. 123–145.
294. Joy N. H. A table of British species of the coleopterous genus *Gyrophæna* Mann / Joy N. H. // *The Entomologist's Monthly Magazine*. — 1912. — 48. — P. 148–150.
295. Johansen J. P. Danmarks rovbiller eller Billefam. Staphylinidæ's danske Slaegter og Arter / Johansen J. P. — København: Bianco Lunos Bogtrykkeri, 1914. — 660 pp.
296. Keys J. H. *Plagiarthrina fordhamiana*: a new subgenus and species of Staphylinidae / Keys J. H. // *The Entomologist's Monthly Magazine*. — 1920. — 56. — P.131–133.
297. Keys J. H. *Atheta (Metaxya) cambricina*, a staphylinid beetle new to science / Keys J. H. // *The Entomologist's Monthly Magazine*. — 1933. — 69. — P. 77–78.
298. Keys J. H. 1933b: *Atheta (Datomicra) oloriphila*, a staphylinid beetle new to science, and references to other members of the sub-genus / Keys J. H. // *The Entomologist's Monthly Magazine*. — 1933. — 69. — P. 270–271.
299. Kiesenwetter E.A.H. von. 1843: Ueber einige Myrmecophilen / Kiesenwetter E. A. H. // *Entomologische Zeitung (Stettin)*. — 1843. — 4. — P. 306–310.
300. Kiesenwetter E.A.H. von. 1844b: Die Staphylinenfauna von Leipzig's Umgegend / Kiesenwetter E. A. H. // *Entomologische Zeitung (Stettin)*. — 1944. — 5. — P. 340–356.
301. Kiesenwetter E.A.H. Entomologische Notizen / Kiesenwetter E. A. H. // *Entomologische Zeitung (Stettin)*. — 1945. — 6. — P. 220–227.
302. Kiesenwetter E. A. H. Reisebriefe / Kiesenwetter E. A. H. // *Entomologische Zeitung (Stettin)*. — 1951. — 12. — P. 151–157.
303. Kiesenwetter E. A. H. Énumération des coléopteres trouvés dans le midi de la France et en Catalogne. / Kiesenwetter E. A. H. // *Annales de la Societe Entomologique de France*. — 1951. — 9. — P. 385–440.
304. Kiesenwetter E. A. H. In: Kraatz G.: Beitrag zur Käferfauna Griechenlands. Zweites Stück: Palpicornia, Silphales, Scydmaenidae, Pselaphidae, Staphylinidae / Kiesenwetter E. A. H. // *Berliner Entomologische Zeitschrift*. — 1958. — 2. — P. 37–67.

305. Kiesenwetter E. A. H. Eine entomologische Excursion in das Wallis und nach dem Monte Rosa in Sommer 1861 / Kiesenwetter E. A. H. // Berliner Entomologische Zeitschrift. — 1861. — 5. — P. 360–395.
306. Klimaszewski J. A revision of the genus *Aleochara* Gravenhorst of America north of Mexico / Klimaszewski, J. // Memoirs of the Entomological Society of Canada. — 1984. — 116. — P. 51–113.
307. Klimaszewski J. & Jansen R. E. Systematics, biology and distribution of *Aleochara* Gravenhorst from Southern Africa. Part 1: subgenus *Xenochara* Mulsant and Rey (Coleoptera: Staphylinidae) Magazine / Joy N. H. // Annals of the Transvaal Museum. — 1993. — 36. — P. 53–107.
308. Klimaszewski J. Aleocharine rove beetles of Eastern Canada (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae): a glimpse of megadiversiti / Klimaszewski J. Webster R., Langor D., Brunke A. J. Dawies A., Bourdon C., Labrecque M., Newton A. F., Dorval J.A. , Frank J.H. — Springer: Cham, 2018. — 902 pp.
309. Koch C. Wissenschaftliche Ergebnisse der entomologischen Expeditionen Seiner Durchlaucht des Fürsten Alessandro C. della Torre e Tasso nach Aegypten und auf die Halbinsel Sinai / Koch C. // Pubblicazioni del Museo Entomologico «Pietro Rossi» (Duino). — 1936. — 1. — P. 115–232.
310. Koch C. Recoltes de R. Paulian & A. Villiers dans le Haut-Atlas Marocain, 1938 (XIe note). Coléopteres Staphylinides (Stettin) 1862. — 15. — P. 121–127.
311. Kraatz G. 1856a: Naturgeschichte der Insecten Deutschlands. Erste Abtheilung Coleoptera. Zweiter Band / Kraatz G. — Lieferung 1 und 2. Berlin: Nicolai, 1856. — 376 pp.
312. Kraatz G. Beiträge zur Kenntniss der Termitophilen / Kraatz G. // Linnaea Entomologica. — 1862. — 11. — P. 44–56.
313. Kraatz G. Einige neue und ausgezeichnete Staphylinen-Gattungen / Kraatz G. // Bulletin de la Societe Entomologique de France. — 1858. — P. clxxxviii-cxcii.
314. Kraatz G. Beiträge zur europäischen Käferfauna / Kraatz G. // Berliner Entomologische Zeitschrift. — 1859. — 3. — P. 42–59.
315. Kraatz G. Neue *Aleochara*-Arten nebst einigen Bemerkugen zu bekannten / Kraatz G. // Berliner entomologische Zeitschrift. — 1862. — 6. — P. 316–320.
316. Kraatz G. Beiträge zur europäischen Käfer-Fauna / Kraatz G. // Berliner Entomologische Zeitschrift. — 1862. — 6. — P. 263–272.
317. Kraatz G. *Oxypoda investigatorum* nov. sp. / Kraatz G. // Berliner Entomologische Zeitschrift. — 1864. — 8. — P. 130.

318. Krynicki I. Enumeratio Coleopterorum Rossiae meridionalis et praecipue in Universitatis Caesariae Charkoviensis circulo obvientium, quae annorum 1827–1831 spatio observavit / Krynicki I. // Bulletin de la Société Impériale des Naturalistes de Moscou. — 1832. — P. 167–179.
319. Kuhnt P. Illustrierte Bestimmungs-Tabellen der Käfer Deutschlands. Ein Handbuch zum genauen und leichten Bestimmen aller in Deutschland vorkommenden Käfer / Kuhnt P. — Stuttgart, 1913. — 1138 pp.
320. Lea A. M. Descriptions of new species of Australian Coleoptera. Part VIII / Lea A. M. // The Proceedings of the Linnean Society of New South Wales. — 1906. — 31. — P. 195–228.
321. Lea A.M. Notes on Australian and Tasmanian Scydmaenidae, with descriptions of new species / Lea A. M. // Proceedings of the Royal Society of Victoria. — 1915. — 27 (2). — P.198–231.
322. Likovsky Z. Eine neue europäische *Aleochara*-Art aus der Verwandtschaft der *Aleochara haemoptera* Kraatz (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovsky Z. // Reichenbachia. — 1964. — 4. — P. 35–37.
323. Likovsky Z. Beitrag zur Kenntnis der tschechoslowakischen Arten der Gattung *Gyrophaena* Mannh. / Likovsky Z. // Ac. rer. natur. Mus. Nat. Slov. Bratislava. — 1964. — 10. — P. 51–65.
324. Likovsky Z. Eine neue *Aleochara* aus Ost-Asien (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovsky Z. // Sb. Entomol. Odd. Nar. Mus., Praha. — 1965a. — 36. — P. 391–392.
325. Likovsky Z. Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kascab in der Mongolei. 32. *Aleochara*-Arten (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovsky Z. // Reichenbachia. — 1965b. — 5. — P. 47–55.
326. Likovsky Z. Tschechoslowakische Arten der Gattung *Aleochara* / Likovsky Z. // Ac. Rer. Natur. Mus. Nat. Slov., Bratislava. — 1965c. — 11 (2). — P. 29–53.
327. Likovsky Z. *Aleochara diversa* — ein Mischart / Likovsky Z. // Reichenbachia. Staatl. Mus. Tierk. Dresden. — 1968a. — 10. — P. 133–141.
328. Likovsky Z. Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kascab in der Mongolei. 32. *Aleochara*-Arten II. (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovsky Z. // Reichenbachia. — 1968b. — 11. — P. 153–164.
329. Likovsky Z. Einige West- und mittelasiatische *Aleochara*-Arten (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovsky Z. // Acta Faun. Entomol. Mus. Nat., Pragae. — 1971. — 14. — P. 93–100.

330. Likovsky Z. Ergebnisse der zoologischen Forschungen von Dr. Z. Kaschab in der Mongolei. 32. *Aleochara*-Arten III. (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovsky Z. // *Annales Historico-Naturales Musei Nationalis Hungarici*. — 1972. — 64. — P. 161–169.
331. Likovsky Z. Bemerkungen über die Gattung *Aleochara* Gravenhorst (Col., Staph.). Die Arten der *Aleochara rufitarsis*-gruppe / Likovsky Z. // *Annotationes Zoologicae et Botanicae*, Bratislava. — 1973. — 71. — P. 1–8.
332. Likovský Z. Bemerkungen über *Aleochara*-Arten der afrikanischen Region (Coleoptera, Staphylinidae) / Likovský Z. // *Annotationes Zoologicae et Botanicae*. — 1983. — 152. — P. 1–18.
333. Linnaeus C. *Systema naturae per regna tria naturae, secundum classes, ordines, genera species, cum characteribus, differentiis, synonymis, locis*. Editio decima, reformata. Tomus I / Linnaeus C. — Holmiae: Laurentii Salvii, 1758. — 824 pp.
334. Lohse G. A. Family Staphylinidae. II // *Die Käfer Mitteleuropas* / H. Freude K. W. Harde G. A. Lohse — Krefeld: Goecke et Evers Verlag, 1974. — 5. — P. 1–381.
335. Lokay E. Eine neue *Leptusa* (Col.) vom Altvater- Gebirge / Lokay E. // *Wiener Entomologische Zeitung*. — 1900. — 19. — P. 77.
336. Lokay E. Nová *Aleochara* z podrodu *Ceranota*. Steph / Lokay E. // *Časopis České Společnosti Entomologické*. — 1907. — 4. — P. 78–80.
337. Lokay E. Nové Staphylinidy palaearktické / Lokay E. // *Časopis České Společnosti Entomologické*. — 1913. — 10. — P. 136–140.
338. Lokay E. Noví staphylinidi palaearktictí / Lokay E. // *Časopis Československé Společnosti Entomologické*. — 1921. — 8. — P. 71–72.
339. Łomnicki, M.A. Wykaz dodatkowy chrząszczów galicyjskich / Łomnicki M. A. // *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej*. — 1866. — 8. — P. 12–18.
340. Łomnicki, M.A. Wycieczka na Czarnogórę / Łomnicki M. A. // *Sprawozdanie Komisji fizyograficznej*. — 1868. — 2. — P. 132–152.
341. Łomnicki, M. A. Zapiski z wycieczki podolskiej odbytej w roku 1869 pomiędzy Seretem, Zbruczem a Dniestrem / Łomnicki M. A. // *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej*. — 1870. — 4. — P. 41–85.
342. Łomnicki, M.A. Wykaz dodatkowy chrząszczów galicyjskich / Łomnicki M. A. // *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej*. — 1874. — 8. — P. 12–18.
343. Łomnicki, M.A. Chrząszcze zebrane w okolicy Stanisławowa / Łomnicki M. A. // *Sprawozdanie Komisji Fizyograficznej*. — 1875. — 9. — P. 154–182.

344. Łomnicki, M. A. Sprawozdanie z wycieczki zoologicznej odbytej na Podolu w r. 1876 pomiędzy Seretem, Zbruczem a Dniestrem / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1877. — 11. — P. 128–151.
345. Łomnicki, M. A. Wykaz chrząszczów nowych dla fauny galicyjskiej / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1877b. — 11. — P. 151–152
346. Łomnicki, M. A. Spostrzeżenia pojawów w świecie zwierzęcym w r. 1876. 3. W Stanisławowie / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1877c. — 11. — P. 187–188
347. Łomnicki, M. A. Wykaz chrząszczów nowych dla fauny Galicyi / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1879. — 13. — P. 221–223
348. Łomnicki, M. A. Chrząszcze zebrane w górach Sołotwińskich / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1880. — 14. — P. 4–12
349. Łomnicki, M. A. Sprawozdanie z wycieczki entomologicznej w góry Stryjskie, podjętej w r. 1880 / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1882. — 16. — P. 240–254.
350. Łomnicki, M. A. Catalogus Coleopterorum Haliciae / M. A. Łomnicki. — Sumptibus L. Zontaki, Custodis Musaci Dzieduszyckiani, Leopoli, 1884. — 43 pp.
351. Łomnicki M.A. Chrząszcze czyli Tęgoskrzydłe. (Coleoptera). IV. Zoologiczny Oddział zwierząt bezkręgowych. Dział I. / M. A. Łomnicki — Muzeum imienia Dzieduszyckich we Lwowie. Muzeum imienia Dzieduszyckich, Lwów, 1886. — 308 pp.
352. Łomnicki, M.A. Wykaz chrząszczów nowych dla fauny galicyjskiej / Łomnicki M. A. // Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1891. — 26. — P. 16–25
353. Łomnicki, M.A. Chrząszcze nowe dla fauny galicyjskiej / Łomnicki M. A. // Kosmos. — 1904. — 29. — P. 367–373
354. Łomnicki, M.A. Fauna Lwowa i okolicy. I. Chrząszcze. Część III. Sprawozdanie Komisji Fizyjograficznej. — 1905. — 38. — P. 65–97
355. Łomnicki, M.A. Chrząszcze nowe dla fauny galicyjskiej / Łomnicki M. A. // Kosmos. — 1908. — 33. — P. 84–85
356. Łomnicki M. A. Wykaz chrząszczów czyli Tęgopokrywych (Coleoptera) ziem polskich. (Catalogus coleopterorum Poloniae) / Łomnicki M. A. // Kosmos. — 1913. — 38. — P. 21 – 155.
357. Lawrence J. F. Families and subfamilies of Coleoptera (with selected genera, notes, references and data on family-group names) / Lawrence J. F., Newton A. F.

- // In: *Biology, Phylogeny, and Classification of Coleoptera*. Eds. J. Pakaluk and S. A. Slipinski. Warszawa, 1995. — P. 779–1006.
358. Mäklin F.G. *Novae in fauna Fennica Coleopterorum species* / Mäklin F.G. // *Bulletin de la Societe Imperiale des Naturalistes de Moscou*. — 1845. — 18 (4). — P. 544–552.
359. Mäklin F. G. *Coleoptera myrmecophila Fennica* / Mäklin F.G. // *Bulletin de la Societe Imperiale des Naturalistes de Moscou*. — 1846. — 19 (1). — P. 157–187.
360. Mäklin F.G. In: Mannerheim C. *Dritter Nachtrag zur Kaefer-Fauna der Nord-Amerikanischen Laender des Russischen Rieches* / Mäklin F.G. // *Bulletin de la Societe Imperiale des Naturalistes de Moscou*. — 1853. — 26 (3). — P. 95–273.
361. Mannerheim C. G. *Precis d'un nouvel arrangement de la famille des brachelytres de l'ordre des insects coleopteres* / Mannerheim C. G. — St. Petersburg, 1830. — 87 pp.
362. Marcu O. *Zur Kenntnis der Kolepterenfauna der Bucovina* / Marcu O. // *Bull. de la Soc. Scientif. de l'Acad. Roum.* — Cernauti, 1937. — S. 1–5.
363. Marcu O. *Die im Hügelland der Bukowina transgredierenden Gebirgs-Kolepteren.* / O. Marcu // *Entomologische Blätter*. — 1938. — 34. — S. 77–81.
364. Maus C. *Phylogeny of the genus *Aleochara* inferred from mitochondrial cytochrome oxidase sequences (Coleoptera: Staphylinidae)* / Maus C., Peschke K., Dobler S. // *Molecular phylogenetics and evolution*. — 2001. — 18. — P. 202–216.
365. Motschulsky V. *Énumération des nouvelles especes de coléopteres rapportés de ses voyages* / Motschulsky V. // *Bulletin de la Societe Imperiale des Naturalistes de Moscou*. — 1858. — 31 (3). — P. 204–264.
366. Motschulsky V. *Coléopteres rapportés de la Sibérie orientale et notamment des pays situés sur les bords du fleuve Amour par MM. Schrenck, Maack, Ditmar, Voznessenski etc.* In: Schrenck L.: *Reisen und Forschungen im Amur-Lande in den Jahren 1854–1856 im Auftrage der Keiserl* / Motschulsky V. // *Akademie der Wissenschaften zu St. Petersburg ausgeführt und in Verbindung mit mehreren Gelehrten herausgegeben*. — 1860. — 2. — P. 80–257.
367. Motschulsky V. *Insectes nouveaux ou peu connus des bassins de la Méditerranée et de la mer Noire jusqu'a la mer Caspienne* / Motschulsky V. // *Etudes Entomologiques*. — 1860. — 8. — P. 119–144.
368. Mulsant E. *Description de quelques coléopteres nouveaux ou peu connus de la tribu des Brachélytres* / Mulsant E., Rey C. // *Opuscules Entomologiques*. — 1853. — 2. — P. 35–85.

369. Mulsant E. Description de quelques insectes nouveaux ou peu connus / Mulsant E. Rey C. // Opuscules Entomologiques. — 1870. — 14. — P. 153–193, 194–199.
370. Mulsant E. Histoire naturelle des coleopteres de France / Mulsant E. Rey C. — Paris: Deyrolle, 1871. — 155 p.
371. Mulsant E. Histoire naturelle des coleopteres des France / Mulsant E. Rey C. — Paris: Deyrolle, 1871. — 321 pp.
372. Mulsant E. Description de divers coléopteres brévipennes nouveaux ou peu connus / Mulsant E. Rey C. // Opuscules Entomologiques. — 1873. — 15. — P. 147–189.
373. Mulsant E. Histoire naturelle des coleopteres de France. Brevipennes. Aleochariens. / Mulsant E., Rey C. — Paris: Deyrolle, 1873. — 695 pp.
374. Mulsant E. Description de divers coléopteres brévipennes nouveaux ou peu connus / Mulsant E., Rey C. // Opuscules Entomologiques. — 1873. — 15. — P. 147–189.
375. Mulsant E. Histoire naturelle des coleopteres de France / Mulsant E., Rey C. // Paris: Deyrolle, 1874. — 565 pp.
376. Mulsant E. Histoire naturelle des Coléopteres de France. Tribu des brévipennes: Famille des aléochariens: Septieme branche: Myrmédoniaires / Mulsant E., Rey C. // Annales de la Societe d'Agriculture Histoire Naturelle et Arts utiles de Lyon. — 1874. — 6 (4). — P. 633–727.
377. Mulsant E. Description de deux especes de coléopteres nouvelles ou peu connues de la famille des Aléochariens / Mulsant E., Rey C. // Opuscules Entomologiques. — 1875. — 16. — P. 87–89.
378. Münster T. G. Bidrag til kjendskapen om slekten *Atheta* Thoms. (Col., Staph) / Münster T. G. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1925. — 2. — P. 5–30.
379. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphyloidea). I. Introduction, head sutures, eyes and ocelli / Naomi S. // Kontyû, Tokyo. — 1987. — 55. — P. 450–458.
380. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphyloidea). II. Cranial structure and tentorium / Naomi S. // Kontyû, Tokyo. — 1987. — 55. — P. 666–675.
381. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphyloidea). III. Antennae, labrum and mandibles / Naomi S. // Kontyû, Tokyo. — 1988. — 56. — P. 67–77.

382. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). IV. Maxillae and labium / Naomi S. // Kontyû, Tokyo. — 1988. — 56. — P. 241–250.
383. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). V. Cervix and prothorax / Naomi S. // Kontyû, Tokyo. — 1988. — 56. — P. 506–513.
384. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). VI. Mesothorax and metathorax / Naomi S. // Kontyû, Tokyo. — 1988. — 56. — P. 727–738.
385. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). VII. Metendosternite and wings / Naomi S. // Japanese Journal of Entomology. — 1989. — 57. — P. 82–90.
386. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). VIII. Thoracic legs / Naomi S. // Japanese Journal of Entomology. — 1989. — 57. — P. 269–277.
387. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). IX. General structure, lateral plates, stigmata and 1st to 7th segments of abdomen / Naomi S. // Japanese Journal of Entomology. — 1989. — 57. — P. 517–526.
388. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). X. Eighth to 10th segments of abdomen / Naomi S. // Japanese Journal of Entomology. — 1989. — 57. — P. 720–733.
389. Naomi S. Comparative morphology of the Staphylinidae and the allied groups (Coleoptera, Staphylinodea). XI. Abdominal glands, male genitalia and female spermatheca / Naomi S. // Japanese Journal of Entomology. — 1990. — 58. — P. 16–23.
390. Newton A. F. Checklist of the Staphylinidae (Coleoptera) of Colombia / Newton A. F., Chacón C. G., Chandler D. S. // Biota Colombiana. — 2005. — P. 1–72.
391. Newton, A. F. Current classification and family-group names in Staphyliniformia (Coleoptera). / Newton, A. F., Thayer, M. K. // — Fieldiana Zoology, New Series. — 1992. — 67. — P. 1–92.
392. Newton, A. F., Thayer, M. K., Ashe, J. S., Chandler, D. S. (22. Staphylinidae Latreille, 1802. In R. H. Arnett & M. C. Thomas (Eds) American Beetles, vol. 1, Archostemata, Myxophaga, Adepaga, Polyphaga: Staphyliniformia (pp. 272–418) / Newton, A. F., Thayer, M. K., Ashe, J. S., Chandler, D. S. — Boca Raton, FL: CRC Press, LLC, 2000. — P. 272–418.

393. Normand H. Contribution au catalogue des coléoptères de Tunisie / Normand H. // Bulletin de la Société d'Histoire Naturelle de l'Afrique du Nord. — 1935a. — 26. — P. 103–117.
394. Normand H. Nouveaux Staphylinides de l'Afrique du Nord / Normand H. // Revue Française d'Entomologie. — 1936. — 2. — P. 193–195.
395. Normand H. Nouveaux coléoptères de l'Afrique du Nord / Normand H. // Revue Française d'Entomologie. — 1951. — 18. — P. 24–30.
396. Nowicki M. Coleopterologisches über Ostgalizien // Program d. Obergymnasiums in Sambor. — Lemberg, 1858. — S. 1–24.
397. Nowicki M. Przyczynek d. pwadniczej fauny Galicyi / M. Nowicki. — Kraków: Kraków: Drukarnia uniwersytetu jagiellońskiego, 1864. — 87 ss.
398. Nowicki M. Sprawozdanie komisji fiziographicznej. — Kraków: Drukarnia uniwersytetu jagiellońskiego, 1870. — 4. — S. 2–28.
399. Nowicki M. Beitrage Insektenfauna Galiziens / M. Nowicki. — Kraków: Drukarnia uniwersytetu jagiellońskiego, 1873. — S. 7–52.
400. Oke C. Notes on Australian Coleoptera, with descriptions of new species. Part 1 / Oke C. // The Proceedings of the Linnean Society of New South Wales. — 1928. — 53. — 1–30.
401. Olliff A. S. A revision of the Staphylinidae of Australia. Part III / Olliff A. S. // The Proceedings of the Linnean Society of New South Wales. — 1887. — 2. — P. 471–512.
402. Pace R. Aleocharinae del Cile (Coleoptera, Staphylinidae) (114 contributo alla conoscenza delle Aleocharinae) / Pace R. // Bollettino del Museo Civico di Storia Naturale di Verona. — 1999. — 23. — P. 119–210.
403. Pace R. New or little known Aleocharinae from the Australian Region (Coleoptera, Staphylinidae) / Pace R. // Museo Regionale di Scienze Naturali Torino Monografie. — 2003. — 35. — P. 111–186.
404. Palm T. De svenska *Gnypeta*-arterna (Col., Staphylinidae, Aleocharinae) / Palm T. // Entomologisk Tidskrift. — 1966. — 87(3–4). — P. 131–141.
405. Palm T. Svensk Insektfauna. 9. Skalbaggar. Coleoptera. Kortvingar: Fam. Staphylinidae. Underfam. Aleocharinae (*Deinopsis-Trichomica*) / Palm T. — Stockholm, 1968. — 5 (51). — P. 1–112.
406. Palm T. Svensk Insektfauna. 9. Skalbaggar. Coleoptera. Kortvingar: Fam. Staphylinidae. Underfam. Aleocharinae (*Atheta*) / Palm T. — Stockholm, 1970. — 6 (52). — P. 117–296.

407. Palm T. Svensk Insektfauna. 9. Skalbagggar. Coleoptera. Kortvingar: Fam. Staphylinidae. Underfam. Aleocharinae (*Aleuconota* - *Tinotus*) / Palm T. — Stockholm, 1972. — 7 (53). — P. 301–467.
408. Parker J. Myrmecophily in beetles (Coleoptera): evolutionary patterns and biological mechanisms / Parker J. // Myrmecological News. — 2016. — 22. — P. 65–108.
409. Paśnik G. The North Korean Aleocharinae (Coleoptera, Staphylinidae) diversity and biogeography / Paśnik G. // Acta Zoologica Cracoviensia. — 2001. — 44. — P. 185–234.
410. Paśnik G. Revision of the Oriental species of the genus *Gnypetalia* new status (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae), with a discussion of its phylogenetic relationships / Paśnik G. // European Journal of Entomology. — 2005. — 102. — P. 725–736.
411. Paśnik G. A new species of the genus *Gnypeta* Thomson from the Eastern Palaearctic Region (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Paśnik G. // Linzer biologische Beiträge. — 2005. — 37 (1). — P. 729–731.
412. Paśnik G. Taxonomy and phylogeny of the world species of the genus *Ischnopoda* Stephens, 1837 (Coleoptera, Staphylinidae: Aleocharinae) / Paśnik G. // Zootaxa. — 2006. — 1179. — P. 1–96.
413. Paśnik G. A revision of the world species of the genus *Tachyusa* Erichson, 1837 (Coleoptera, Staphylinidae: Aleocharinae) / Paśnik G. // Zootaxa. — 2006. — 1146. — P. 1–152.
414. Paśnik G. *Tachyusa coarctata* species group revisited: Phylogenetic relationships and a new species (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae). European Journal of Entomology. — 2010. — 107 (4). — P. 621–629.
415. Paśnik G. Phylogeny and generic classification of *Tachyusini* (Coleoptera, Staphylinidae: Aleocharinae) / Paśnik G. — Krakow, Polish: Academy of Sciences, Institut of Systematics and Evolution of Animals, 2010. — P. 1–127.
416. Paykull G. Monographia Staphylinorum Sueciae / Paykull G. — Upsaliae, J. Edman, 1789. — 81 p.
417. Paykull G. Fauna Suecica. Insecta. Tomus III / Paykull G. — Upsaliae, J. Edman, 1800. — 459 pp.
418. Peyerimhoff P.M. de Fontenelle. 1908a: Nouveaux coléoptères du Nord-Africain (sixieme note: faune du Djurdjura) / Peyerimhoff P. M. // Bulletin de la Societe Entomologique de France. — 1908. — P. 117–125.

419. Peyerimhoff P.M. de Fontenelle. 1915b: Nouveaux coléoptères du Nord-Africain (vingt et unieme note: faune du Djurdjura) / Peyerimhoff P. M. // Bulletin de la Societe Entomologique de France. — 1915. — P. 219–223.
420. Peyerimhoff P.M. de Fontenelle. Description d'un nouveau *Geostiba* français (Col. Staphylinidae) / Peyerimhoff P. M. // Bulletin de la Societe Entomologique de France. — 1917. — P. 3–352.
421. Peyerimhoff P. M. Nouveaux coléoptères du Nord-Africain soixante-quatrieme note: Faune du Hoggar et des massifs voisins / Peyerimhoff P. M. // Bulletin de la Societe Entomologique de France. — 1929. — P. 53–56.
422. Peyerimhoff P. M. Notes sur les *Amischa* Thomson (Col. Staphylinidae) / Peyerimhoff P. M. // Revue Francaise d'Entomologie. — 1938. — 5. — P. 64–73.
423. Peyerimhoff P. M. Coléoptères nouveaux ou mal connus de Berbérie XX. Les *Apteranillus* (Staphylinidae) / Peyerimhoff P.M. // Bulletin de la Societe Entomologique de France. — 1949. — P. 33–37.
424. Reitter E. Coleopteren aus Circassien, gesammelt von Hans Leder im Jahre 1887. III. Theil / Reitter E. // Wiener Entomologische Zeitung. — 1888. — 7. — P. 143–156.
425. Reitter E. Neun neue Coleopterenarten und Varietäten aus der paläarktischen Fauna. Mit 1 Figur im Text / Reitter E. // Wiener Entomologische Zeitung. — 1909. — 28. — P. 99–103.
426. Reitter E. Fauna Germanica. Die Käfer des Deutschen Reiche. Nach der analytischen Methode bearbeitet / E. Reitter — Stuttgart: K. G. Lutz, 1909. — 2. — 392 s.
427. Roubal J. Drei palaearktische Nova / Roubal J. // Coleopterologosche Rundschau. — 1912. — 1. — P. 70–71.
428. Roubal J. 1913d: Przyczynek do fauny rodziny kusokrywków (Staphylinidae) północnego Kaukazu / Roubal J. // Kosmos. — 1913. — 38. — P. 477–487.
429. Roubal J. Eine neue *Leptusa* und zwei neue *Atheten*aberrationen / Roubal J. // Archiv fur Naturgeschichte. — 1916. — 82 (5). — P. 122–123.
430. Roubal J. Zwei neue Coleopteren aus der Tschechoslovakei / Roubal J. // Wiener Entomologische Zeitung . — 1928. — 45 — P. 27–30.
431. Roubal J. Notizen über einige *Atheten* meiner Sammlung nebst Beschreibung von 4 neuen Arten / Roubal J. // Coleopterologisches Centralblatt. — 1929. — 4. — P. 102–110.
432. Roubal J. Katalog Coleopter (brouků) Slovenska a Podkarpatska / J. Roubal. — Praha, 1930. — 1. — 527 s.

433. Roubal J. Descriptions de quelques nouveaux coléoptères paléarctiques / Roubal J. // *Miscellanea Entomologica*. — 1932. — 34. — P. 12–22.
434. Rusch J. Untersuchungsergebnisse zum Vorkommen mitteleuropäischer Arten der Gattung *Gyrophana* Mannh. in verschiedenen Pilzen (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) // *Entomologische Nachrichten und Berichte*. — 1990. — 34. — 6. — P. 263–268.
435. Rybiński M. Coleopterorum species novae, minusve cognitae, in Galicia inventae / Rybiński M. // *Bulletin International de l'Academie des Sciences de Cracovie*. — 1902. — S. 1–8.
436. Rybiński M. Wykaz chrząszczów nowych dla fauny galicyjskiej / M. Rybiński // *Sprawosdania Komisji fisyograficznej*. — 1897. — 32. — S. 46–52.
437. Rybiński M. Wykaz chrząszczów zebranych na Podolu galicyjskim przy szlaku kolejowym Złoczów — Podwołoczyska w latach 1884–1890 / M. Rybiński // *Spraw. Kom. Fizyogr.* — 1903. — 37. — P. 57–175.
438. Rybiński M. Chrząszcze nowe dla fauny galicyjskiej. Wykaz II / M. Rybiński // *Sprawosdania Komisji fisyograficznej*. — 1903. — 37 (2). — S. 2–8.
439. Rybiński M. Chrząszcze nowe dla fauny galicyjskiej. Wykaz II / M. Rybiński // *Sprawosdania Komisji fisyograficznej*. — 1903. — 37 (2). — S. 15–30.
440. Sawada K. Methodological research in the taxonomy of Aleocharinae / Sawada K. // *Contributions from the Biological Laboratory Kyoto University*. — 1972. — 24. — P. 31–59.
441. Scriba W. Einige neue deutsche Staphylinidae / Scriba W. // *Entomologische Zeitung*. — 1859. — 20. — P. 413–417.
442. Scriba W. *Homalota subtilis* Scriba n.sp. / Scriba W. // *Berliner Entomologische Zeitschrift*. — 1866. — 10. — P. 128.
443. Scriba W. Fünf neue Leptusa-Arten / Scriba W. // *Coleopterologische Hefte*. — 1867. — 1. — P. 68–72.
444. Scriba W. Neue europäische Staphylinen / Scriba W. // *Berliner Entomologische Zeitschrift*. — 1868. — 12. — P. 153–160.
445. Seevers C. H. Revision of the North American and European Staphylinid Beetles of the Subtribe Gyrophanae (Aleocharinae, Bolitocharini) // *Fieldiana*. — 1951. — 32 (10). — P. 656–762.
446. Seevers C. H. The systematics, evolution and zoogeography of staphylinid beetles associated with army ants (Coleoptera: Staphylinidae) / Seevers C. H. // *Fieldiana: Zoology*. — 1965. — 47 (2). — P. 1–351.

447. Seevers C. H. A generic and tribal revision of the North American Aleocharinae (Coleoptera: Staphylinidae) / Seevers C. H. // *Fieldiana: Zoology*. — 1978. — 71. — P. 1–289.
448. Scheerpeltz O., Höfler K. Käfer und Pilze / Scheerpeltz O., Höfler K. — Wien: Verlag für Jugend und Volk, 1948. — 351 p.
449. Sharp D. S. On some allies of *Homalota fungicola* / Sharp D. S. // *The Entomologist's Monthly Magazine*. — 1813. — 49. — P. 151–153.
450. Sharp D. A. Revision of the British species of *Homalota* / Sharp D. A. // *Transactions of the Entomological Society of London*. — 1869. — P. 91–272.
451. Sharp D.S. Characters of a new genus and descriptions of new species of Aleocharidae from Britain / Sharp D. S. // *The Entomologist's Monthly Magazine*. — 1870. — 6. — P. 279–282.
452. Sharp D. S. *Biologia Centrali-Americana. Insecta. Coleoptera. Vol.1. Part 2* / Sharp D. S. — London: Taylor & Francis, 1883. — 824 pp.
453. Sharp D. S. Contribution to an insect fauna of the Amazon Valley. Coleoptera-Staphylinidae / Sharp D. S. // *The Transactions of the Entomological Society of London*. — 1876. — P. 27–424.
454. Sharp D. S. Descriptions of some new Coleoptera from Japan / Sharp D. S. // *The Annals and Magazine of Natural History*. — 1888. — 2 (6). — P. 242–245.
455. Sharp D. S. The Staphylinidae of Japan / Sharp D. S. // *The Annals and Magazine of Natural History*. — 1888. — 2. — P. 277–295, 369–387, 451–464.
456. Scheerpeltz O. Drei neue Leptusen vom Obir in Kärnten (Col. Staphylinidae.) (5. Beitrag zur Kenntnis der paläarktischen Staphylinidenfauna) / Scheerpeltz O. // *Koleopterologische Rundschau*. — 1926. — 12. — P. 1–10.
457. Scheerpeltz O. Eine neue Art der Gattung *Trogophloeus* Mannh. nebst einer Bestimmungstabelle der aus Nord- und Mitteleuropa bekannt gewordenen Arten dieser Gattung (Col. Staphylinidae) / Scheerpeltz O. // *Notulae Entomologicae*. — 1937. — 17. — P. 97–119.
458. Scheerpeltz O. Käfer und Käferpilze / Scheerpeltz O., Höfler K. — Wien: Verlag Jugend u. Volk, 1948. — 351 pp.
459. Scheerpeltz O. Die westpaläarktischen Arten der Gattung *Alpinia* Brundin mit einer Bestimmungstabelle der bis jetzt aus diesem Gebiete bekannt gewordenen Arten / Scheerpeltz O. // *Entomologische Arbeiten aus dem Museum G. Frey*. — 7. — 1956. — P. 493–520.

460. Scheerpeltz O. Eine neue Art der Gattung *Pycnota* Muls. Rey aus Mitteleuropa (Col. Staphylinidae, Myrmedoniinae) / Scheerpeltz O. // Nachrichtenblatt der Bayerischen Entomologen. — 1956. — 5. — P. 1–4.
461. Scheerpeltz O. Die von Prof. Dr. H. Janetschek-Innsbruck in den Gletscherregionen des massives du Pelvoux in den Alpen der Dauphiné aufgefundenen neuen, hochalpinen Staphyliniden (Col.) / Scheerpeltz O. // Entomologische Arbeiten aus dem Museum G. Frey. — 1956. — 7. — P. 521–544.
462. Scheerpeltz O. Neue Arten der Gattung *Parocyusa* Bernh., nebst einer Bestimmungstabelle der bis heute bekannt gewordenen Arten dieser Gattung (Col. Staphylinidae) / Scheerpeltz O. // Nachrichtenblatt der Bayerischen Entomologen. — 1958. — 7. — P. 102–112.
463. Scheerpeltz O. Neue Arten der Gattung *Atheta* C.G. Thoms. aus Österreich / Scheerpeltz O. // Zeitschrift der Arbeitsgemeinschaft Osterreichischen Entomologen. — 1960. — 12. — P. 49–72.
464. Scheerpeltz O. Eine neue alpine Art der Gattung *Amischa* C.G. Thomson (Col. Staphylinidae) / Scheerpeltz O. // Entomologische Blatter. — 1967. — 63. — P. 13–15.
465. Schilsky J. Beitrag zur Kenntniss der deutschen Käferfauna / Schilsky J. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1888. — 32. — P. 177–190.
466. Staniec B., Pietrykowska-Tudruj E., Czepiel-Mil K. Larva of *Gyrophana boleti* (Linnaeus, 1758) (Coleoptera: Staphylinidae) An Obligatory Saproxyllic and Mycophagous Species Associated with *Fomitopsis pinicola*: Notes on Tergal Gland System and Behaviour / Staniec B., Pietrykowska-Tudruj E., Czepiel-Mil K. // Annales Zoologici. — 2016. — BioOne. — P. 83–100.
467. Stephens J. F. Illustrations of British entomology; or, a synopsis of indigenous insects: containing their generic and specific distinctions; with an account of their metamorphoses, times of appearance, localities, food, and economy, as far as practicable / Scheerpeltz O. // Mandibulata. V., London: Baldwin & Cradock, 1832. — 448 pp.
468. Strand A. Die nordischen *Gyrophana* Mannh. (Col., Staph.), mit Beschreibung von zwei neuen Arten / Strand A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1935. — 3 (6). — P. 395–404.
469. Strand A. *Gyrophana orientalis* n. sp. (Col., Staph.) / Strand A. // Notulae Entomologicae. — 1938. — 18. — P. 39–40.

470. Strand A. Neue paläarktische Arten der Gattung *Gyrophæna* Mannh. (Col., Staph.) / Strand A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1939. — 5 (3). — P. 108–111.
471. Strand A. Some remarks on the Genus *Gyrophæna* Mannh. (Col., Staph.) and the Description of a New Species, *Gyrophæna hanseni* n. sp. / Strand A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1946 [1943–1946]. — 7 (5). — P. 173–174.
472. Strand A. *Gyrophæna keeni* Casey and *G. orientalis* A. Str. / Strand A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1968. — 15 (1). — P. 35–36.
473. Strand A. Die genitalorgane der nordischen Arten der Gattung *Atheta* Thoms. (Col., Staph.) / Strand A., Vik A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1964. — 12 (5–8). — P. 327–335.
474. Strand A. Die genitalorgane der nordischen Arten der Gattung *Oxypoda* Mannh. (Col., Staphylinidae) / Strand A., Vik A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1965. — 13(3). — P. 169–175.
475. Strand A. Die Genitalorgane der nordischen Arten der Gattung *Aleochara* Grav. (Col., Staphylinidae) / Strand A., Vik A. // Norsk Entomologisk Tidsskrift. — 1968. — 15. — P. 105–110.
476. Thomas J. C. A preliminary molecular investigation of aleocharine phylogeny (Coleoptera: Staphylinidae) / Thomas J. C. // Annals of the Entomological Society of America. — 2009. — 102. — P. 189–195.
477. Thomson C. G. 2 Insekt-slågtet *Homalota* / Thomson C. G. // Oversigt af Kongliga Vetenskaps-Akademiens Forhandlingar. — 1852. — 9. — P. 131–146.
478. Thomson C. G. Öfversigt af de arter tillhörande slågtet *Oxypoda*, som blifvit funna i Sverige / Thomson C.G. // Oversigt af Kongliga Vetenskaps-Akademiens Forhandlingar. — 1855. — 12. — P. 193–203.
479. Thomson C. G. Nagra nya arter af insekt-slågtet *Homalota* / Thomson C. G. // Ofversigt af Kongliga Vetenskaps-Akademiens Forhandlingar. — 1856. — 13. — P. 91–107.
480. Thomson C. G. Skandinaviens Coleoptera, synoptiskt bearbetade. Tom. I. / Thomson C.G. — Lund: Berlingska Boktryckeriet, 1859. — 90 pp.
481. Thomson C. G. Skandinaviens Coleoptera, synoptiskt bearbetade. Tom. III. / Thomson C.G. — Lund: Lundberlingska Boktryckeriet, 1861. — 278 pp.
482. Thomson C. G. Skandinaviens Coleoptera, synoptiskt bearbetade. Supplementum. Tom. IX / Thomson C.G. — Lund: Lundbergska Boktryckeriet, 1867. — 407 pp.

483. Thomson C. G. . Entomologiska anteckningar från en resa I sydöstra Karelen sommaren 1866. II / Thomson C.G. // Notiser ur Sällskapetets pro Fauna et Flora Fennica Forhandlingar. — 11. — 1871. — P. 327–384.
484. Tronquet M. *Atheta* (s.str.) *burlei* n. sp. du sud de la France (Coleoptera, Staphylinidae) (14eme contribution a la connaissance des staphylins) / Tronquet M. // Nouvelle Revue d'Entomologie . — 1999. — 16: 83–88.
485. Tronquet M. *Oxypoda subnitida* Mulsant & Rey, 1874 (Coleoptera, Staphylinidae Aleocharinae) redescription / Tronquet M. // Nouvelle Revue d'Entomologie . — 2004. — 20 (4). — P.361–365.
486. Tronquet M. Révision des *Aleochara* (*Heterochara*) d'Europe, du bassin méditerranéen et des îles Atlantiques (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae, Aleocharini) / Tronquet M. // Revue de l'Association Roussillonnaise d'Entomologie. — 2009. — 18(3). — P.93–125.
487. Tronquet M. *Atheta* (*Philhygra*) *sabalanensis*, une nouvelle espece du nord de la Republique Islamique d'Iran (Coleoptera: Staphylinidae, Aleocharinae, Athetini) / Tronquet M. // Revue de l'Association Roussillonnaise d'Entomologie. — 2011. — 20 (1). — P. 17–18.
488. Tronquet M. 2012a: Révision des especes appartement au genre *Geostiba* Thomson présentes en France continentale, Corse et régions limitrophes (Coleoptera: Staphylinidae: Aleocharinae) (33eme contribution ala connaissance des Staphylins) / Tronquet M. // Revue de l'Association Roussillonnaise d'Entomologie . — 2012. — 21 (4). — P. 1–60.
489. Verhoeff K. W. Studien über die Organisation der Staphyloidea I / Verhoeff K. W. // Swiss Institute of Bioinformatics. — 1916. — 12. — P. 245–249, 257–266.
490. Verhoeff K. W. Studien über die Organisation der Staphyloidea II. Primitiver und adaptiver Larven-Typus. / Verhoeff K. W. // Swiss Institute of Bioinformatics. — 1917. — 13. — 105–109.
491. Verhoeff K. W. Studien über die Organisation der Staphyloidea III. Zur Kenntnis der Staphyliniden-Puppen. / Verhoeff K. W. // Swiss Institute of Bioinformatics. — 1918. — 14. — P. 42–47, 167–171.
492. Verhoeff K. W. Studien über die Organisation der Staphyloidea IV. Zur Kenntnis der Staphyliniden-Larven V. Zur Kenntnis der Oxyteliden-Larven / Verhoeff K. W. // Archiv für Naturgeschichte. — 1920. — 85 (6). — P. 1–111.
493. Voris R. Biologie investigations on the Staph. (Coleoptera) / Voris R. // Transactions of the Academy of Science of Saint Louis. — 1934. — 28 (8). — P. 233–261.

494. Wasmann E. Über die europäischen Ateemes / Wasmann E. // Deutsche Entomologische Zeitschrift. — 1887. — 31. — P. 97–107.
495. Wasmann E. Beiträge zur Lebensweise der Gattungen Ateemes und Lomechusa / Wasmann E. // Tijdschrift voor Entomologie. — 1888. — 31. — P. 245–328.
496. Wasmann E. Neue Beiträge zur Kenntnis der Termitophilen und Myrmecophilen / Wasmann E. // Zeitschrift für Wissenschaftliche Zoologie. — 1912. — 101. — P. 70–115.
497. Weise J. Coleopterologische Ergebnisse einer Bereisung der Czernahora / Weise J. // Verhandlungen des Naturforschenden Vereins in Brunn. — 1876. — 14. — S. 85–114.
498. White I M. The larvae of some British species of *Gyrophana* Mannerheim (Col., Staph.) with notes on the taxonomy and biology of the genus / White L. B. // Zoological Journal of the Linnean Society. — 1977. — 60 (4). — P. 283–318.
499. White L. B., Legner E. F. Notes on the life history of *Aleochara taeniata*, a staphylinid parasite of the house fly *Musca domestica* / White L. B., Legner E. F. // Annals of the Entomological Society of America. — 1966. — 59 (3). — P. 573–577.
500. Winkler B. Aleocharinae / A. Winkler // Catalogus coleopterorum regionis palaearticae. — Wien, 1925. — 4. — S. 403–447.
501. Welch R. C. *Aleochara binotata* Kr., not *A. verna* Say (Col., Staphylinidae), a British insect / Welch R. C. // Entomologist's Record. — 1990. — 102. — P. 225–226.
502. Wollaston T.V. 1864: Catalogue of the coleopterous insects of the Canaries in the collection of the British Museum/ Wollaston T.V. — London: The Trustees of the British Museum, 1864. — 648 pp.
503. Wollaston T. V. On the Euphorbia-infesting Coleoptera of the Canary Islands / Wollaston T.V. // The Transactions of the Entomological Society of London. — 1862. — 1. — P. 136–189.
504. Wüsthoff W. Beitrag zur Kenntnis der europäischen Arten der Gattung *Gyrophana* // Decheniana (Bonn). — 1937. — 95. — P. 137–146.
505. Yamamoto S. Morphology-based phylogeny of the coastal rove-beetle subgenera *Emplenota* Casey and *Triochara* Bernhauer of the genus *Aleochara* Gravenhorst (Coleoptera Staphylinidae: Aleocharinae) / Yamamoto S., Maruyama M. // Insect Systematics and Evolution. — 2015. — 46. — P. 379–391.

506. Zerche L. Revision der *Oxypoda formiceticola*-Gruppe der Untergattung *Demosoma* Thomson, 1861 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Zerche L. // Beiträge Entomologische Berlin. — 1986. — 36 (1). — P. 79–98.
507. Zerche L. Beitrag zur Kenntnis der Gattung *Thiasophila* Kraatz, 1856 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Zerche L. // Entomologische Batter. — 1887. — 83. — P. 91–114.
508. Zerche L. Eine neue Art Gattung *Oxypoda* Mannerheim, 1831 aus Norwegen (Col., Staph., Aleocharinae) / Zerche L. // Reichenbachia. — 1987. — 24 (2). — P. 127–130.
509. Zerche L. Zur Taxonomie der Gattung *Geostiba* Thomson, 1858 (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Zerche L. // Beiträge Entomologische Berlin. — 1988. — 38. — P. 155–168.
510. Zerche L. Was ist *Oxypoda lividipennis* Mannerheim, 1831 (Coleoptera, Staphylinidae) / Zerche L. // Entomologische Blätter. — 1991. — 87 (1–2). — P. 79–82.
511. Zerche L. Die Revision der *Oxypoda*-Typen aus der Sammlung Claudius Rey im Musée Guimet d'Histoire naturelle de Lyon und einiger anderer Typen der Gattung sowie die Beschreibung von vier neuen *Oxypoda*-Arten (Coleoptera, Staphylinidae, Aleocharinae) / Zerche L. // Coleoptera. Schwanfelder Coleopterologische Mitteilungen. — 1994. — 6. — P. 1–36.

ДОДАТОК А.

ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНІ УМОВИ ПІВДЕННОГО СХОДУ УКРАЇНИ

В адміністративному відношенні регіон дослідження охоплює території Донецької та Луганської областей повністю. Межею регіону на північному сході і південному сході виступає державний кордон з Російською Федерацією, на північному заході регіон межує з Харківською областю, на південному заході — з Запорізькою та Дніпропетровською областями. На півдні природною межею регіону виступає Азовське море. Площа південного сходу України в межах Донецької та Луганської областей становить 53,2 тис. км². Географічні координати: 46°50'–50°5' північної широти та 36°40'–40°30' східної довготи. Територія досліджуваного регіону входить до складу степової зони України (Природа Української ССР, 1985).

За типовими та особливими властивостями ландшафтів, за тепловим режимом, зволоженням та ґрунтово-рослинними умовами територія досліджуваного регіону входить до складу північно-степової підзони, в якій виділяють наступні фізико-географічні провінції: Лівобережно-Дніпровсько-Приазовська північностепова провінція (включає дві фізико-географічні області – Приазовський височинний степ та Приазовський низовинний степ), Донецька північностепова провінція (включає дві фізико-географічні області – Степові західні відроги Донецької височини та Донецьку височину), Задонецько-Донська північностепова провінція (виділяється єдина Старобільська степова область) (Геоботанічне районування ... 1977; Кондратюк, 1985; Природа Української ССР, 1985).

Клімат. У кліматичному відношенні південний схід України і степова зона України в цілому, належить до континентальної степової області помірних широт. Кліматичні умови степової зони України є м'якшими у порівнянні зі степами Східної Євразії. Для рівнинної частини степової зони України характерні більші теплові ресурси, триваліший вегетаційний період, менша

зволоженість. Географічне положення південного сходу України і степової зони України, в цілому, у помірних широтах обумовлює велику кількість сонячного тепла на її території. Середньорічні величини сумарної сонячної радіації у межах степової зони України становлять від 1900 – 2210 МДж/м². Середня температура січня -2 ... -9 °С, липня – +20 ... +24 °С. Безморозний період триває від 150 до 220 днів. Вегетаційний період триває від 210 до 245 днів. Річна сума опадів змінюється у межах від 450 мм до 300 мм. Максимум опадів випадає, як правило, у першій половині літа. Із загальної кількості опадів 75% припадає на рідкі і по 11–15% – на тверді і змішані. У весняно-літній період часто спостерігаються посухи. Сніговий покрив є нестійким, узимку звичайним явищем є відлиги. Середня глибина промерзання ґрунту становить 55–60 см. Для степової зони характерна висока випаровуваність – 900–1000 мм/рік. У степовій зоні особливості переважаючих повітряних мас зумовлюють меншу кількість опадів, ніж в лісостепу, що у поєднанні з високою випаровуваністю створює значний дефіцит вологи (Фісуненко, Жадан, 1994).

Ґрунти. Різноманітність умов ґрунтоутворення (рельєф, поверхні, ґрунтоутворюючі породи, кліматичні умови, характер рослинності, господарська діяльність людини) зумовили значну неоднорідність і різноманіття ґрунтового покриву в регіоні дослідження. Серед ґрунтів переважають звичайні (6–9% гумусу) і південні (5–6%) чорноземи, які мають хороші фізичні та хімічні властивості, що поряд з підвищеним вмістом гумусу і поживних речовин, обумовлює їхню високу природну родючість. У долині р. Сіверський Донець та його приток, у місцях виходу на поверхню корінних пісків, супісків, супіщаних та піщаних давньо-алювіальних відкладів формуються чорноземи і дернові ґрунти на пісках, які періодично чергуються з піщаними масивами, позбавленими ґрунтового покриву. Невеликими плямами також зустрічаються перезволожені ґрунти і на вододільних ділянках, де їх утворення пов'язане з близьким заляганням до поверхні ґрунтових вод і наявністю водотривких глин. Серед таких ґрунтів розрізняють мочарні і мочаристі ґрунти. Повсюдно на схилах ярів, балок, окремих гряд і куполів зустрічаються виходи корінних

порід, часто позбавлені рослинності. Нерідко у регіоні дослідження зустрічаються ґрунти, що зазнали значної ерозії. І, нарешті, вузькою смугою вздовж узбережжя Азовського моря залягають міцелярно-карбонатні чорноземи (Природа Української РСР. Ландшафти, 1985; Фісуненко, Жадан, 1994).

Рельєф. Геологічна будова південного сходу України є досить складною, що, у першу чергу, пов'язано з довгою історією геологічного розвитку в межах Воронезького кристалічного масиву, Донецького кряжу, Приазовського кристалічного масиву і Дніпровсько-Донецької западини. Сучасний рельєф південного сходу України сформований під впливом ендегенних та екзогенних сил протягом тривалого геологічного минулого, яке було обумовлене нерівномірним заляганням кристалічного фундаменту, процесами гороутворення, сучасними тектонічними рухами, а також впливом антропогенних і техногенних чинників. З другої половини неогену у регіоні отримує розвиток суша, у межах якої основним рельєфоутворюючим фактором є рушійні води, які розмивають породи, переносять і відкладають продукти руйнування. Таким чином, рельєф південного сходу України можна охарактеризувати як флювіальний (Фісуненко, Жадан, 1994).

Північно-східна частина регіону дослідження розташована на території Старобільської північностепової області, що входить до складу Середньоросійської височини, якій притаманна єдність природно-територіальних комплексів області. Характерною особливістю регіону є наявність загального ухилу місцевості в бік долини р. Сіверський Донець. Річки, що протікають тут, — Жеребець, Красна, Айдар, Деркул, Камишна, — мають відносно глибокі (150 м) річкові долини, асиметричний профіль з крутими правими схилами, розчленованими глибокими балками і ярами, що вилоподібно розгалужуються у напрямку вододілів. Лівобережжю вищезазначених річок притаманні системи четвертинних і пліоценових терас, з характерним рівнинним рельєфом. У межиріччях переважають привододільні місцевості розчленованих хвилястих схилів лесових височин і місцевості самих височин, з урочищами міжбалкових сільськогосподарських угідь, балок, ярів, лісосмуг, із

середніми висотами 190–200 м. На південному сході Старобільську північностепову область і Донецький височинний степ чітко розділяє долина р. Сіверський Донець, якою також проходить межа вододілу річок басейну р. Сіверський Донець та Азовського моря. Донецький височинний степ, головним чином, приурочений до Донецького кряжу, що представляє собою грядово-горбисту височину, орієнтовану субширотно, яка поділяється на три частини, що відрізняються в орфографічному відношенні: головний вододіл, північний та південний схили. Головний вододіл є найбільш піднятою частиною Донецького кряжу, що представляє собою слабо розчленоване плато зі слабо вираженими ерозійними процесами і з незначними відносними площами. Середні висоти тут перевищують 300 м, а найвищою точкою Донецького кряжу та всієї Лівобережної України є Могила Мечетна (369 м), яка розташована у межах Нагольного кряжу (с. Іванівка). Південний схил кряжу представляє собою похилу рівнину, розчленовану річками Міус і Кундрюча, а також їхніми притоками. У деяких місцях є виходи і карбону, і пісковика. У межах південного схилу долини річок і великих балок глибоко врізані в корінні породи і відрізняються крутими схилами. Рельєф північного схилу в місцях, що безпосередньо примикають до вододілу, є дрібногорбистим, в інших місцях поширення виходів карбону грядово-гривистий. Долини річок здебільшого мають 3–4 тераси, з яких найбільш вираженими є перші дві. Майже всі річки мають добре розвинені заплави. Геологічна будова першої надзаплавної тераси є неоднорідною, у більшості випадків вони представлені лесоподібними суглинками, корінними породами, пісковиками або галечником (Фісуненко, Жадан, 1994).

На південному заході Донецької області знаходиться Приазовський височинний степ. Характерною особливістю рельєфу є хвиляста поверхня, утворена високим заляганням кристалічних порід, які часто виходять на поверхню, абсолютні висоти тут становлять понад 175 м (Фісуненко, Жадан, 1994).

Розташований на півдні Донецької області Приазовський низовинний степ є типовою приморською рівниною з абсолютними висотами, які не перевищують 120–130 м. Рівнинна поверхня перетинається долинами нечисленних дрібних річок, неглибоких балок та ярів. У прибережній частині зустрічаються лимани та соляні озера (Фісуненко, Жадан, 1994).

Таким чином, регіон дослідження характеризується значною геоморфологічною історією. Незважаючи на рівнинний характер місцевості, багато форм рельєфу є непридатними для ведення сільського господарства, залишаючись при цьому резерватами збереження видового різноманіття; є також багато територій, що зазнали повної або часткової природного трансформації, і ландшафтів, створених у результаті господарської діяльності людини (Фісуненко, Жадан, 1994).

Рослинність. Регіону дослідження притаманні два основних типи рослинності — степова і лісова, проте через складну геологічну будову рельєфу території, різноманітного ґрунтового покриву, кліматичних особливостей відзначається їхнє значне розмаїття і складність. Ліси займають близько 10% території регіону дослідження, причому їхнє поширення є вкрай нерівномірним. Основні лісові масиви розташовані у басейнах річок Сіверський Донець, Айдар, Деркул, Кальміус, Міус. Підвищена лісистість відзначається і на території Донецького кряжу, який часто відносять до південного лісостепу з характерним для нього поєднанням на вододільних плато степових і лісових рослинних угруповань (Кондратюк, 1985, 1988).

За походженням, умовами проживання та видовим складом деревної рослинності у регіоні дослідження виділяють кілька типів лісів: байрачні ліси, долинні ліси, терасні ліси, а також штучні лісові насадження. Байрачні ліси, приурочені до глибоких балок і зустрічаються в найбільш піднесених і розчленованих районах. Залежно від умов зростання байрачні ліси часто поділяють на скельні ліси, які ростуть на кам'янистих схилах великих балок і річкових долин, і ярові ліси, приурочені до глибоких ярів і балок по схилах долин великих річок і розташованих по всій довжині цих ерозійних форм.

Вододільні ліси у регіоні дослідження зустрічаються на найбільш підвищених ділянках з підтипом схилових лісів. Долинні ліси у досліджуваному регіоні представлені двома підтипами: заплавні ліси і терасні ліси. В окремий тип деревної рослинності можна віднести штучні лісові насадження, а також ярові і степові вододільні чагарники. Видовий склад і розподіл лісових масивів тісно пов'язаний із характером рельєфу поверхні, що перерозподіляє тепло і вологу (Кондратюк, 1985, 1988; Фісуненко, Жадан, 1994).

Степова рослинність південного сходу України займає найбільшу площу і залежить від особливостей місцевості, характеру ґрунтоутворюючих порід і ґрунтового покриву, кліматичних умов, що визначають видовий склад степової рослинності. У досліджуваному регіоні виділяють три основних типи степової рослинності: гігрофітні різнотравно-типчаково-ковилові степи, які до початку масової оранки території регіону мали широке поширення на найбільш малозабезпечених лісом ділянках Донецького кряжу; типові різнотравно-типчаково-ковилові степи, які характеризуються значною замкнутістю трав'яного покриву, основним ярусом якого є злаки з переважанням ковили; петрофітні степи мають найбільше поширення у межах Донецького кряжу, де вони приурочені до міжріччя з грядово-улоговинним рельєфом, крутим оголеним порічковим, прибалочним схилом або кам'янистими оголеннями. Видовий склад рослинності петрофітних степів у значній мірі залежить від характеру ґрунтоутворюючої породи і ґрунтів, що розвиваються на ній. Залежно від літологічного складу гірських порід, на яких самостійно розвиваються окремі рослинні угруповання: на пісковиках, сланцях, кам'яновугільних вапняках і крейдяних відслоненнях (Кондратюк, 1985, 1988; Фісуненко, Жадан, 1994).

Об'єкти природно-заповідного фонду. Мережу об'єктів природно-заповідного фонду південного сходу України складають території з різним рівнем строгості заповідного режиму, які у досліджуваному регіоні представлені природними заповідниками, національним природним парком, заказниками загальнодержавного і місцевого значення, регіональними

ландшафтними парками, пам'ятками природи і пам'ятниками садово-паркового мистецтва. Дослідження проводилися на територіях з різним рівнем заповідного режиму, та на найбільш збережених ділянках регіону.

Заповідники та національні парки. У дослідженому регіоні розташовано два природних заповідники (Луганський природний заповідник НАН України та Український степовий природний заповідник НАН України) та один національний природний парк («Святі Гори»). Луганський природний заповідник складається з чотирьох відділень: Провальський степ (587,5 га), Станично-Луганське відділення (498 га), Стрілецький степ (1036,5 га), Трьохізбенський степ (3281 га). Територія заповідника охоплює комплекс типових степових ландшафтів південних відрогів Середньоросійської височини (Старобільський степ), Донецького кряжу та долини р. Сіверський Донець.

Український степовий природний заповідник на території досліджуваного регіону представлений чотирма відділеннями: Кальміуське відділення (579,6 га), Кам'яні могили (456 га), Крейдяна флора (1134 га), Хомутовський степ (1028 га). Територія заповідника охоплює комплекс типових степових ландшафтів і представлена цілиними ділянками різнотравно-типчаково-ковилового степу, лучними степами, ділянками з ксерофітною та кальцефітною рослинністю.

Національний природний парк «Святі Гори» розташований у долині середньої течії р. Сіверський Донець. Загальна площа парку становить 40 589 га. Територія парку представлена реліктовими борами сосни крейдяної, реліктовими та ендемічними кальцефітними рослинними угрупованнями, ділянками байрачних лісів та ділянками із степовою, лучною, болотною рослинністю.

Заказники, заповідні урочища та інші об'єкти природно-заповідного фонду. На території досліджуваного регіону знаходиться чотири заказника загальнодержавного значення («Бердянський», «Великоанадольський», «Роздольненський», «Юницького») і 95 заказників місцевого значення («Біловодський», «Донецький кряж», «Зуєвський», «Клебан-Бик», «Краматорський», «Меотида», «Слов'янський курорт»), 31 заповідне урочище,

понад 100 пам'яток природи та парків-пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного та місцевого значення (Фісуненко, Жадан, 1994; Леоненко, 1999).

Висновок до розділу. Природно-історичні умови південного сходу України характеризуються строкатістю та різноманіттям природних біогеоценозів та представлені різноманітними степовими ділянками, ділянками заплавного лісу, байрачними лісами, штучними лісонасадженнями та агроценозами та ділянками з різним ступенем природної трансформації.

ДОДАТОК Б
АНОТОВАНИЙ СПИСОК ПІДРОДИНИ ALEOCHARINAE
ПІВДЕННОГО СХОДУ УКРАЇНИ

Триба Aleocharini

Підтриба Aleocharina

Рід *Aleochara* Gravenhorst, 1802

**Ключ для визначення підродів роду *Aleochara* південного сходу
України**

1. У ♂ і іноді у ♀ 1-й вільнолежачий тергіт черевця біля заднього краю, в центрі, внесе один добре помітний горбок, або чітко виражений зубець тіло видовжене, струнке; голова, маленька і трохи сплюснута; вусики тонкі, 4–10 членики циліндричні, передостанній членик вусика майже квадратний; забарвлення голови, передньоспинки і надкрил сильно варіює від бурого до червоно-жовтого, черевце з характерним металевим блиском та часто з світло-бурою вершиною; 1–4-й тергіти черевця вільнолежачі, кожен біля основи з явним, добре помітним, широким поперечним втисненням. Жуки мешкають переважно в лісовій підстилці, в рештках рослинного походження та в норах тварин. Довжина тіла 3–10,5 **підрід *Ceranota***
 - У ♂ та ♀ 1-й вільнолежачий тергіт черевця без горбочка 2
2. Середньогруди кілеподібні 3
 - Середньогруди заокруглені; тіло видовжене широке, корінасте; голова, передньоспинка та надкрила, дрібно пунктовані, гладкі без сітчастої мікроскульптури; тіло помірно широке та кремезне, вусики булавоподібні, 5–10-й членики вусиків сильно поперечні, кожен членика щонайменше в 2,2 рази ширший за довжину, кожен наступний трохи довший та ширший від попереднього. Довжина тіла 3–9 мм. **підрід *Aleochara***
3. Передостанній членик вусиків сильно поперечний, його ширина майже в три рази перевищує його довжину; довжина тіла 3,0–3,5 мм **підрід *Heterochara***
 - Передостанній членик вусиків поперечний або слабо поперечний..... 6
4. Передньоспинка по всій поверхні рівномірно густо пунктована і рівномірно густо вкрита світлими короткими щетинками, в центрі диску без продольних рядів з крупних цяточок..... 7

- Передньоспинка в центрі диску з 2 чіткими продольними, майже паралельними, рядами крупних крапок, срединна смуга між рядами непунктованна і без щетинок. Довжина тіла 1–10 мм.**підрид *Coprochara***
- 5. Зовнішні кути на задньому краї кожної елітри заокруглені; тіло видовжене, міцне та кремезне, голова маленька, округла, передньоспинка сильно поперечна, найбільша ширина диску біля заднього краю, черевце конусоподібне, до вершини поступово звужується; тіло чорне, блискуче, задня частина елітр із чітко вираженими червоними плямами, по всій поверхні густо та дрібнопунктоване; 5–10-й членики вусиків слабко поперечні, кожен наступний членик трохи довший та ширший за попередній. Довжина тіла 3–5,5 мм **підрид *Baryodma***
- Зовнішні кути на задньому краї кожної елітри помітно виступають і поступово зменшуються в напрямку внутрішнього шва; тіло видовжене, помірно широке та опукле; 5–10-й членики вусиків помірно поперечні, ширина кожного членика в 1,2–2,2 рази більша за довжину, кожен наступний трохи довший та ширший за попередній; передньоспинка поперечна, диску найширший біля основи, в напрямку до вершини поступово звужується; голова та передньоспинка зазвичай без сітчастої мікроскульптури, черевце має чітку лускоподібну мікроскульптуру, у ♂ задній край 8-го тергіта черевця майже завжди без зазубрин. Довжина тіла 2,5–8 мм. **підрид *Xenochara***

Підрид *Aleochara* Gravenhorst, 1802

Ключ для визначення видів підроду *Aleochara* (s. str.) південного сходу України

1. Голова, передньоспинка та черевце чорні, надкрила червоні або червоно-бурі, задній край елітр світліший, вусики та щелепні щупики темно-бурі, лапки червоно-бурі; тіло по всій поверхні густо вкрите короткими щетинками; вусики короткі, в напрямку вершини суттєво розширюються, 5–10-й членики поперечні. Довжина тіла *curtula*

1. *Aleochara curtula* (Goeze, 1777)

Синонімія. *Aleochara brachyptera* Geoffroy, 1785: 167; *Aleochara fuscipes* Gravenhorst, 1802: 93; *Staphylinus limbata* Fabricius, 1810: 600; *Aleochara brevis* Heer, 1839: 315; *Aleochara puncticeps* Thomson, 1860: 90; *Aleochara discoidea* Sharp, 1874: 7.

Матеріал. 123 екземпляри. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2003, 21 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 23.07.1999, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 28.07.2000, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 23–30.08.2000, 2 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 19–26.08.2004, 2 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 29.07.2000, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 2.10.1999, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 05.1999, 12 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 28.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 17.09.1999, 1 екз., С. Коновалов (кКон); м. Луганськ, 8–20.04.2012, 4 екз., В. Ландик(кГл); 18.04.-8.05.2012, 20 екз., В. Ландик(кГл); 8–23.05.2012, 23 екз., В. Ландик(кГл); 20–30.05.2010, 3 екз., В. Ландик(кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 17–25.05.2002, 2 екз.; 17–25.05.2002, 1 екз., В. Форощук (кФр); с. Веселеньке, 28.09.2011, 1 екз.; Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 4.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 16.04.2012, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 27.05.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); 3–10.06.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); 24.06.-1.07.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); Запорізька обл.: Василівський р-н, с. Скельки, НПП «Великий Луг», 5.06.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); 6.07.2010, 1 екз., Л. Фали (кФЛ); Харківська обл.: Зміївський р-н, с. Гайдари, 8–9.07.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); 10–11.07.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавних лісах, у штучних лісових насадженнях, на відкритих степових і лучних ділянках, у лісовій підстилці та в рештках рослинного та тваринного походження, у сутінках летять на світло. Жуки зустрічаються (трапляються) з квітня по вересень.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Середня Азія, Індія, Західний та Східний Сибір, Далекий Схід, Північна та Південна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська (Петренко, Форощук, Шешурак, 2003; Глотов, 2007, 2011, 2012; Петренко, Глотов, 2008; Глотов та ін., 2009; Ландик, Глотов, 2011; Ландик та ін., 2012), Донецька, Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Запорізька, Одеська

(Семенов, Блинштейн, 1989), Харківської (Krynicki, 1832), Херсонська (Куликовский, 1897) області та Київ (Черкунов, 1889).

Підрид *Baryodma* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів підроду *Aleochara* (*Baryodma*) південного сходу України

1. Черевце біля основи рівномірно, густо дрібно пунктоване, густота та чіткість пунктування помітно зменшується в напрямку до вершини черевця; тіло матове, темно-буре або чорно-буре; надкрила темно-бурі, задній край елітр майже завжди з трикутними буро-червоними плямами, задній край елітр часто світло-бурий, антени і вусики червоно-бурі, лапки світло-бурі; тіло по всій поверхні помірно густо вкрите короткими світлими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні. Довжина тіла 3,5–6,0 мм
intricata
- Черевце по всій поверхні, рівномірно, густо дрібно пунктоване; тіло блискуче, чорне, задній край елітр червоно-жовтий, вусики, щелепні шупики та ноги червоно-бурі, лапки світліші; тіло по всій поверхні помірно густо вкрите короткими світлими щетинками; вусики короткі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні. Довжина тіла 3–5 мм *milleri*

2. *Aleochara intricata* Mannerheim, 1830

Синонімія. *Aleochara celeris* Stephens, 1832: 161; *Aleochara terminata* Stephens, 1832: 158; *Aleochara biguttata* Heer, 1839: 315; *Aleochara croatica* Penecke, 1901: 12.

Матеріал. 25 екземплярів. Донецька обл.: Новоазовський р-н, РЛП «Меотида», 22–24.06.2010, 10 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Біловодський р-н, пгт Біловодськ, 16.08.2009, 7 екз., С. Глотов (кГл); Новопокровський р-н, с. Тев'яшеве, 20.05.2004, 1 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 28.07.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл); Запорізька обл.: Василівський р-н, с. Скельки, НПП «Великий Луг», 6.07.2010, 1 екз., Л. Фали (кФл).

Біономія. Зустрічаються у лісах, у заплавах річок, на відкритих степових і лучних ділянках, де мешкають у гної, на трупах тварин, у рештках тваринного походження, у сутінках летять на світло. Жуки зустрічаються з травня по серпень.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Туреччина, Іран, Ізраїль, Середня Азія, Сибір, Далекий Схід, Північна Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька (Глотов, 2012а), Запорізька (Фали та ін., 2011), Луганська (Глотов, 2007, 2012, Петренко, Глотов, 2008) області.

3. *Aleochara milleri* Kraatz, 1862

Aleochara milleri Kraatz, 1862: 316; Ganglbauer, 1895: 34; Bernhauer, 1901: 31; Porta, 1908: 184; Kuhnt, 1913: 303; Lohse et al., 1974: 296; Кащеєв, Чильдебаєв, 2000: 120.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Новопокровський р-н, с. Тев'яшеве, 20.05.2004, 1 екз., С. В. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових та лучних ділянках, де мешкають у гної та на трупах тварин, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Туреччина, Середня Азія, Монголія, Східний та Західний Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська область (Глотов, 2007; Петренко, Глотов, 2008, 2012).

Підрид *Ceranota* Stephens, 1839

Ключ для визначення видів підроду *Aleochara* (*Ceranota*) південного сходу України

1. Голова чорна або темно-бура, передньоспинка та черевце бурі, надкрила та вершина черевця світло-бурі або червоно-бурі, вусики, щелепні шупики та ноги бурі; вусики короткі, 5–10-й членики слабко поперечні; надкрила не зморшкуваті, ніжно й акуратно пунктовані; черевце біля основи акуратно, помірно густо пунктоване, густина й чіткість пунктування у напрямку до вершини черевця поступово зменшується, 7-й тергіт червця часто взагалі

гладенький або дуже рідко і нечітко пунктований; черевце струнке та видовжене, до вершини звужується. Довжина тіла 4,5–6,0 мм ... *erythroptera*

4. *Aleochara erythroptera* Gravenhorst, 1806

Матеріал. 79 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–23.05.2008, 8 екз.; 15–22.04.2006, 2 екз.; 15–22.07.2006, 15 екз.; 15–22.05.2006, 3 екз.; 16–23.05.2007, 12 екз.; 26.06–3.07.2007, 5 екз.; 13–20.07.2008, 2 екз.; 13–20.09.2008, 1 екз., К. Ю. Савченко (кДонНУ); м. Донецьк, 27.05.2003, 3 екз.; 28.05.1999, 1 екз.; 3.10.2004, 1 екз.; Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 28.05.2003, 2 екз., В. В. Мартинов (кДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Іванівка, 17.04.-05.05.2011, 21 екз., В. Ландик(кГл); с. Д'яково, 4–16.04.2000, 2 екз., С. В. Коновалов (кКО); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.1998, 2 екз., В. Форощук (кФР).

Біономія. Зустрічаються на степових та лучних ділянках, у байрачних лісах та у штучних лісових насадженнях, де мешкають у гної, у рештках тваринного та рослинного походження, а також трапляються у норах ссавців. Жуки трапляються з квітня до вересня.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, в Азії залишається відомим лише з Туреччини (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2011, 2013), Закарпатська (Roubal, 1930; Богданов, 1985; Мателешко, 2005; Мателешко, 2007); Луганська (Арнольдї, 1956; Глотов, 2007, 2011а, 2011б, 2012; Петренко, Глотов, 2008; Глотов, Петренко, Коновалов, 2009) області.

Підрід *Coprochara* Mulsant et Rey, 1874

Ключ для визначення видів підроду *Aleochara* (*Coprochara*) південного сходу України

1. Надкрила чорні, задній край елітр з червоні плями 2
- Надкрила чорні, на задньому краї елітр з невеликими червоними або світло бурими плямами; все тіло рівномірно вкрите густими, грубими цяточками, крапки в рядах передньоспинки переважно грубі і часто злиті; все тіло чорне, вусики, щелепні щупики і ноги чорно-бурі; вусики короткі, 5–10-й

- членики поперечні, 1,5–2 рази ширші за свою довжину. Довжина тіла 2,5–5,5 мм. *bilineata*
2. Черевце по всій поверхні рівномірно, густо, дрібно пунктоване 3
- Черевце при основі чіткіше і густіше пунктоване, в напрямку до вершини черевця густина і чіткість пунктування помітно зменшується; все тіло чорне, задня частина елітр з червоною або червоно-жовтим плямами, антени, щупики і ноги червоно-бурі. Довжина тіла 2–4,5 мм..... *bipustulata*
3. Все тіло чорне, блискуче, антени, щупики і ноги темно-бурі; все помірно густо вкрите сірими або світло-бурими щетинками; голова, передньоспинка та черевце рідко, дрібно пунктовані. Довжина тіла 2,5–5,5 мм. *binotata*
- Голова, передньоспинка і все тіло чорні, задня частина елітр червоно-жовта або червоно-бура, іноді з крупною, нечітко окресленою плямою, антени, щупики і ноги червоно-бурі; голова та передньоспинка рідко, грубо, дрібно пунктовані, надкрила грубо пунктовані проміжки між цяточками майже вдвічі більші за їхній діаметр. Довжина тіла 2,0–4,0 мм. *verna*

5. *Aleochara bilineata* Gyllenhal, 1810

Синонімія. *Aleochara agilis* Stephens, 1832: 154; *Aleochara immaculatus* Stephens, 1832: 154; *Aleochara alpicola* Heer, 1839: 317; *Aleochara nigricornis* Gredler, 1866: 464; *Aleochara anthomyiae* Sprague, 1870: 370; *Baryodma ontarionis* Casey, 1916: 71.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 19–26.07.2004, 1 екз., В. В. Мартинов (кДонНУ).

Біономія. Відмічений у штучних лісових насадженнях у лісовій підстилці у рештках рослинного походження. Відмічений у червні.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Північна Африка, Азія: Туреччина, Іран, Монголія, Непал, Сибір, Північна та Південна Америка, Орієнтальна область (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Волинська (Петренко, 2009б) та Закарпатська (Богданов, 1985) області.

6. *Aleochara bipustulata* (Linnaeus, 1760)

Синонімія. *Staphylinus bipunctatus* Olivier, 1795: 31; *Aleochara nitida* Gravenhorst, 1802: 97; *Aleochara cursor* Stephens, 1832: 159; *Aleochara dorsalis*

Stephens, 1832: 160; *Aleochara velox* Stephens, 1832: 159; *Homalota biguttula* Kolenati, 1846: 8; *Baryodma fusconotata* Mulsant et Rey, 1874: 155; *Baryodma laetipennis* Mulsant et Rey, 1874: 155; *Baryodma transita* Mulsant et Rey, 1874: 155; *Aleochara unicolor* Schilsky, 1908: 600.

Матеріал. 65 екземплярів. Донецька обл.: Новоазовський р-н, РЛП «Меотида», 28–30.06.2010, 3 екз., С. Глотов (кГЛ); заповідник «Хомутовський степ», 5.05.1999, 1 екз., В. В. Мартинов (кДонНУ); 25–27.06.2010, 2 екз.; 24.07.2004, 1 екз.; м. Седове, 23.06.2010, 10 екз., С. Глотов (кГЛ); Луганська обл.: Біловодський р-н, с. Первомайське, 12.06.2009, 1 екз.; Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.2007, 6 екз.; 25.07.2007, 7 екз.; 9.06.2009, 1 екз.; 7.07.2007, 1 екз.; 13.07.2009, 1 екз.; 3.04.2009, 6 екз.; 1.06.2009, 3 екз.; Новопокровський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 6 екз.; Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 2–6.06.2009, 1 екз.; 22.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГЛ); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 1–2.07.2010, 1 екз.; 23.07.2010, 1 екз., С. В. Коновалов (кГЛ); Троїцький р-н, с. Дьоміно-Олександрівка, 28.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГЛ); Запорізька обл.: Василівський р-н, с. Скельки, НПП «Великий Луг», 7–8.07.2010, 8 екз., Л. Фали (кФЛ); Миколаївська обл.: Березанський р-н, с. Ташино, НПП «Тілігульський ліман», 18.09.2011, 3 екз., Л. Фали (кФЛ).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах, у заплавах річок та на відкритих степових та лучних ділянках, де мешкають у гної, у рештках рослинного і тваринного походження, іноді трапляються у гнилих грибах. У сутінках летять на світло. Імаго трапляються з травня до вересня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Петренко, 2009б), Донецька (Глотов, 2012), Закарпатська (Медведев, Высоцкая, 1969; Богданов, 1985); Запорізька, Луганська (Глотов, 2011а, Глотов, 2011б, Глотов, 2012), Миколаївська, Херсонська (Якобсон, 1909–1910) області та Київ (Черкунов, 1889).

7. *Aleochara binotata* Kraatz, 1856

Синонімія. *Baryodma fucicola* J. Sahlberg, 1876: 80; *Baryodma incrassata* Thomson, 1860: 255; *Aleochara longula* Heer, 1839: 318; *Aleochara mongolica* Likovský, 1965c: 54; *Aleochara notatipennis* Hochhuth, 1872a: 95; *Aleochara sahlbergi* Eppelsheim, 1883a: 39; *Baryodma subtilis* J. Sahlberg, 1876: 81.

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 22.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 27.05.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); 3–10.06.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавах річок та на відкритих степових і лучних ділянках, де мешкають у гної, у рештках рослинного і тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Ємен, Сибір, Монголія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Київ (Черкунов, 1889).

8. *Aleochara verna* Say, 1833

Синонімія. *Aleochara alticola* Sharp, 1883: 148; *Aleochara cedari* Likovský, 1984: 8; *Aleochara languida* Sachse, 1852: 117; *Baryodma minuta* Casey, 1906: 161; *Baryodma pauxilla* Mulsant & Rey, 1874: 159; *Baryodma pumilio* Casey, 1911: 6; *Aleochara tanumi* Likovský, 1984: 8; *Aleochara tecumseh* Muona, 1977: 16; *Baryodma tolerata* Casey, 1911: 6.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 3–10.06.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавах лісах у рештках рослинного та тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985), Луганська області.

Підрид *Heterochara* Mulsant & Rey, 1874**Ключ для визначення видів підроду *Aleochara* (*Heterochara*)
південного сходу України**

1. Тіло темно-коричнечорне, надкрила червоно-бурі, тіло темно-буре, антени, щупики і ноги жовто-бурі; все тіло блискуче та помірно густо вкрите короткими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні. Довжина тіла 2,5–4,0 мм. *clavicornis*
- Тіло червоно-буре, надкрила червоно-бурі, антени, щупики і ноги жовто-бурі; все тіло блискуче та помірно густо вкрите короткими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні. Довжина тіла 2,0–3,5 мм *spissicornis*

9. *Aleochara clavicornis* L. Redtenbacher, 1849

Синонімія. *Aleochara carinata* Saulcy, 1865d: 634; *Aleochara grenieri* Fairmaire & Brisout de Barneville, 1859: 38; *Aleochara solida* Hochhuth, 1849: 71.

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 1–30.07.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавах річок у рештках рослинного і тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія, Орієнтальна та Афротропічна області (Schülke, Smetana, 2015); Україна: лише за літературними даними (Schülke, Smetana, 2015), без деталізації регіону та локалітету.

10. *Aleochara spissicornis* Erichson, 1839

Синонімія. *Aleochara leucopyga* Kraatz, 1858; *Aleochara melanocephala* Motschulsky, 1860: 585; *Aleochara laeta* Mulsant et Rey, 1861: 96; *Aleochara filum* Kraatz, 1862: 318.

Матеріал. 7 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 19.07.2009, 1 екз. (кГл); Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, с. Ново-Ілленко, 10.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 30.07.-2. 08.2010, 1 екз., С. В.

Коновалов (кКон); Запорізька обл.: Василівський р-н, с. Скельки, НПП «Великий Луг», 5.06.2011, 4 екз., Л. Фали (кФл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та на відкритих степових та лучних ділянках, де населяють підстилку, відомі знахідки у норах ссавців. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з червня до серпня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Казахстан, Узбекистан, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928; Якобсон, 1909–1910); Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989); Донецька, Запорізька та Луганська області.

Підрид *Xenochara* Mulsant et Rey, 1874

Ключ для визначення видів підроду *Aleochara* (*Xenochara*) південного сходу України

1. Надкрила темно-бурі або чорні, іноді задній край елітр світло-бурий; 3-й членик щелепних щупиків помітно видовжений, його довжина майже вдвічі перевищує ширину голови, передньоспинка і черевце чорні, задні краї тергітів часто бурі або світло-бурі. Вусики, щупики та ноги бурі, основи вусиків і лапки світліші. Довжина тіла 5,0–5,5 мм. *diversa*
 - Надкрила іншого забарвлення 2
2. Черевце при основі густо, дрібно пунктоване, в напрямку вершини густота пунктування помітно зменшується..... 3
 - Черевце по всій поверхні рівномірно, помірно густо, дрібно пунктоване, в напрямку до вершини густина пунктування не зменшується..... 6
3. Передньоспинка цілком чорна та блискуча 5
 - Передньоспинка чорно-бура, по краях червоно-бура 4
4. Надкрила червоні, вздовж внутрішнього шва та по боках із затемненням, антени, щупики і ноги жовто-бурі; все тіло блискуче та помірно густо вкрите короткими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики слабко поперечні. Довжина тіла 3,0–4,0 мм. *puberula*
 - Надкрила червоно-жовті або жовто-бурі, антени, щупики і ноги червоно-бурі; все тіло чорне та блискуче та помірно густо вкрите короткими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні. Довжина тіла 3,0–4,5 мм. *moesta*

5. Тіло чорне, надкрила чорні, задній край кожної елітри з крупними жовто-червоними плямами, які іноді можуть займати більшу частину елітри, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі, лапки трохи світліші; все тіло чорне та блискуче та помірно густо вкрите короткими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики сильно поперечні; передньоспинка поперечна, по всій поверхні рівномірно, помірно густо дрібно пунктована. Довжина тіла 4,5–6,0 мм *tristis*
- Тіло темно-буре або чорне, антени, щупики і ноги червоно-бурі; все тіло рівномірно вкрите короткими, світлими щетинками; голова мала та поперечна; очі дрібні та опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні, в напрямку вершини майже не розширюються; черевце широке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, по всій поверхні рівномірно густо, дрібно пунктироване. Довжина тіла 3,0–6,0 мм. *brevipennis*
6. Задня частина кожного тергіта червця досить рідко, акуратно та дрібно пунктована 7
- Задня частина кожного тергіта червця достатньо густо, грубо, штрихувато пунктована 8
7. Передньоспинка з слабкослабко вираженою мікроскульптурою; тіло чорне, надкрила жовто-червоні або червоно-бурі іноді можуть бути затемненні, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; голова слабкослабко поперечна, очі дрібні та не випуклопуклі; вусики короткі, вусики короткі, 5–10-й членики поперечні, в напрямку вершини поступово розширюються; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, біля основи достатньо густо, дрібно пунктоване, в напрямку вершини густота та щільність пунктировки помітно зменшується. Довжина тіла 3,5–4,5 мм. *haematoptera*
- Передньоспинка без мікроскульптури; тіло чорне, надкрила темно-бурі або чорні, антени, щупікупики і ноги червоно-бурі; все тіло рівномірно вкрите короткими, світлими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні, в напрямку вершини поступово розширюються; черевце видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, 1–4-й тергіти червця, густо, чітко пунктовані; Довжина тіла 3,5–5,0 мм. *fumata*
8. Надкрила без чітко вираженої мікроскульптури, по всій поверхні помірно густо пунктовані; все тіло чорне, надкрила біля внутрішнього шва, з доволі крупними трикутними помаранчево-червоними плямами, в деяких випадках задній край елітр або надкрила цілком можуть бути червоно-

- бурими, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; черевце струнке, видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, по всій поверхні нерівномірно пунктоване, 4–6-й тергіти помірно густо пунктовані, задній край 8-го тергіта містить дрібні зазубрини, задня частина кожного тергіта доволі широковата і густо пунктована. Довжина тіла 3,0–6,0 мм *laevigata*
- Надкрила густо або помірно густо дрібно пунктовані..... 9
9. Надкрила помірно густо дрібно пунктовані, відстанні між точками більше самих крапок; все тіло чорне, задній край елітр червоно-бурий, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; все тіло рівномірно вкрите короткими, світлими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні, в напрямку вершини поступово розширюються; черевце широке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край кожного тергіта рідко дрібно пунктований. Довжина тіла 3,0–3,5 мм *lanuginosa*
- Надкрила помірно густо грубо пунктовані; все тіло чорне, надкрила темно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; все тіло рівномірно вкрите короткими, світлими щетинками; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні, в напрямку вершини поступово розширюються; черевце широке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,5–5,5 мм..... *roubali*

11. *Aleochara brevipennis* Gravenhorst, 1806

Синонімія. *Aleochara concolor* Stephens, 1832: 153; *Aleochara curta* C. R. Sahlberg, 1831: 400; *Aleochara aurivillosa* Jekel, 1873: 37; *Aleochara morosa* Heer, 1841: 588; *Aleochara nigrovillosa* Bernhauer, 1901c: 451.

Матеріал. 3 екземпляри. Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 3 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачному лісі, на березі річки у рештках рослинного і тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Казахстан, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Київ (Черкунов, 1889) та Донецька область.

12. *Aleochara diversa* J. Sahlberg, 1876

Синонімія. *Aleochara kamila* Likovský, 1984: 8; *Aleochara pharensis* Gridelli, 1919: 37.

Матеріал. 5 екземплярів. Луганська обл.: Біловодський р-н, с. Городище, 10–11.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 20.07.2005, 4 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та на відкритих степових і лісових ділянках, де мешкають у підстилці, гниючих рештках тваринного та рослинного походження, у норах ссавців. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Сибір, Монголія, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська область.

13. *Aleochara fumata* Gravenhorst, 1802

Синонімія. *Baryodma affluens* Casey, 1906: 156; *Aleochara brunnipennis* Motschulsky, 1858g: 238; *Baryodma defecta* Casey, 1906: 155; *Baryodma lata* Thomson, 1860: 251; *Aleochara mycetophaga* Kraatz, 1856a: 102.

Матеріал. 22 екземпляри. Донецька обл.: м. Донецьк, 29.07.2001, 11 екз.; 19–26.07.2004, 7 екз.; 27.07.–3.08.2001, 2 екз.; 29.07.–5.08.2001, 2 екз., В. Мартинов (КДОНУ).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах та у штучних лісонасадженнях у лісовій підстилці та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Сибір, Тайвань, Японія, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Закарпатська (Богданов, 1985); Черкаська (Петренко, 1974;) області; Київ (Черкунов, 1889; Петренко, 1974).

14. *Aleochara haematoptera* Kraatz, 1858

Синонімія. *Aleochara crassicornis* Lacordaire, 1835: 531; *Aleochara haematodes* Schaum, 1862: 21; *Aleochara lateralis* Heer, 1839: 314; *Aleochara ripicola* Mulsant & Rey, 1874a: 28; *Aleochara rufipennis* Erichson, 1839a: 162.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 20–25.09.2010, 2 екз., С. Коновалов (кКОН).

Біономія. Зустрічаються у лісовій підстилці у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Іран, Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915); Закарпатська (Богданов, 1985); Луганська, Одеська (Петренко 1974;); Полтавська (Петренко, 1974;); Сумська (Петренко, 1974;); Черкаська (Петренко, 1974) області та Київ (Черкунов, 1889; Петренко, 1974).

15. *Aleochara laevigata* Gyllenhal, 1810

Синонімія. *Aleochara apicalis* Ménétries, 1832: 147; *Aleochara bisignata* Erichson, 1837: 357

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 21–22.08.2008, 4 екз., С. Глотов (кГЛ).

Біономія. Зустрічаються у байрачному лісі у лісовій підстилці та рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Іран, Середня Азія, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська, Полтавська (Петренко, 1974) області та Київ (Черкунов, 1889).

16. *Aleochara lanuginosa* Gravenhorst, 1802

Синонімія. *Aleochara peezi* Scheerpeltz, 1957h: 495; *Aleochara sericea* Stephens, 1832: 155.

Матеріал. 9 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили» 25–27.06.2010, 9 екз., С. Глотов (кГЛ).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках підстилці та рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Мала Азія, Середня Азія, Сибір, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська

(Hochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915); Донецька, Закарпатська (Богданов, 1985); Івано-Франківська (Roubal, 1930); Сумська (Петренко, 1974) області та Київ (Hochhut, 1871; Черкунов, 1889; Петренко, 1974; Петренко, 2005а).

17. *Aleochara moesta* Gravenhorst, 1802

Синонімія. *Aleochara convexiuscula* Kolenati, 1846a: 10; *Aleochara crassiuscula* C.R. Sahlberg, 1831: 396; *Aleochara cursitor* Stephens, 1832: 155; *Aleochara rufipes* Stephens, 1832: 157; *Aleochara scutellaris* Lucas, 1846a: 103.

Матеріал. 3 екземпляри. Луганська обл.: Новоайдарський р-н, пгт Новоайдар, 23.07.2010, 1 екз.; Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Афганістан, Ізраїль, Індія, Казахстан, Монголія, Саудовська Аравія, Туреччина, Узбекистан, Афротропічна область, Орієнтальна область (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928; Семенов, Блинштейн, 1989), Луганська (Глотов, 2012), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Черкунов, 1889).

18. *Aleochara puberula* Klug, 1833.

Синонімія. *Oxypoda analis* Macleay, 1873: 135; *Aleochara armitagei* Wollaston, 1854: 559; *Aleochara badia* Motschulsky, 1858g: 237; *Baryodma bipartita* Casey, 1894: 287; *Oxypoda brunnescens* Motschulsky, 1858g: 243; *Aleochara decorata* Aubé, 1850: 311; *Aleochara deserta* Erichson, 1839a: 173; *Aleochara dubia* Fauvel, 1863c: 428; *Aleochara major* Eichelbaum, 1912: 176; *Oxypoda sanguinolenta* Motschulsky, 1858g: 241; *Aleochara vaga* Erichson, 1839a: 172.

Матеріал. 30 екземплярів. Донецька обл.: Константинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», 1–2.06.2010, 11 екз., С. Глотов (кГл); НПП «Меотида», 22–

24.06.2010, 7 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 12 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та на відкритих степових і лучних ділянках; мешкає у підстилці, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з травня до червня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Кіпр, Китай, Іран, Непал, Тайвань, Туреччина, Північна Корея, Японія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька та Луганська області.

19. *Aleochara roubali* Likovsky, 1973.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 8–15.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГЛ).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці, у гниючих рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Кавказ (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Глотов, 2009; 2011).

20. *Aleochara tristis* Gravenhorst, 1806

Синонімія. *Aleochara bimaculata* Stephens, 1832: 158; *Staphylinus bipunctata* Olivier, 1795: 31; *Aleochara erectesetosa* Jekel, 1873: 41; *Aleochara flavomaculata* Ménériés, 1832: 147; *Staphylinus geometrica* Schrank, 1798: 642; *Baryodma nigripennis* Mulsant et Rey, 1874: 76; *Aleochara nigripes* Miller, 1853: 27.

Матеріал. 77 екземплярів. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2005, 3 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Луганська обл.: Біловодський р-н, с. Городище, 11.06.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); Новопокровський р-н, с. Тев'яшеве, 21.05.2004, 5 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 3.04.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 1–30.07.2009, 50 екз., С. Глотов (кГл); Крим: Феодосійський р-н, с. Красно-Кам'янка, 28.04.-6.05.2010, 1 екз., С. Коновалов

(кКон); Миколаївська обл.: Березанський р-н, с. Ташино, НПП «Тілігульський лиман», 18.09.2011, 4 екз., С. Глотов (кГл); 20.05.2011, 4 екз., Л. Фали (кФл); Харківська обл.: Зміївський р-н, с. Гайдари, 28–29.06.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та на відкритих степових та лучних ділянках, де мешкають у гної та у рештках тваринного походження. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з квітня до серпня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія, Орієнтальна область, Афротропічна область, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Яцентковський, 1912; Плигинский, 1928), Волинська (Петренко, 1974; Петренко, 2009б), Луганська (Глотов, 2011а, 2011б, 2012), Донецька, Миколаївська, Харківська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Триба *Athetini* Casey, 1910

Підтриба *Athetina* Fleming, 1821

Рід *Acrotona* Thomson, 1859

Ключ для визначення видів роду *Acrotona* південного сходу України

1. Останній членик задніх лапок суттєво видовжений, його довжина суттєво перевищує довжину другого членика 2
- Останній членик задніх лапок не видовжений, його довжина рівна довжені другого членика. [Передньоспинка слабо поперечна, найбільша ширина біля заднього краю диску; тіло чорне або чорно-буре, надкрила червоно-бурі, вусики та щелепні щупики червоно-бурі, ноги жовті; тіло по всій поверхні густо вкрите короткими світлими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи розширюється; очі помірно крупні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики квадратні; черевце струнке та видовжене, до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 2,2–2,7 мм.]..... *aterrima*
2. Середньогруди з помірно довгим видовженим кілем; тіло чорне або чорно-буре, вусики щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні густо вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та

- короткі, 4–10-й членики слабо-поперечні; передньоспинка сильно поперечна, по боках опукла, найбільша ширина в центрі диску; надкрила трохи ширші та довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, до вершини суттєво звужується, задній рай 8-го тергіта у ♂ та ♀ виступаючий та заокруглений. Довжина тіла 1,5–2,0 мм. *exigua*
- Середньогруди без кілеподібного виросту..... 3
3. Передньоспинка сильно поперечна, по боках опукла, передній край більше звужений ніж задній; голова та черевце чорні або темно-бурі, передньоспинка та надкрила червоно-бурі, вусики щелепні щупики та ноги бурі або жовто-бурі; тіло по всій поверхні рівномірно густо вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики слабо-поперечні; черевце струнке та видовжене, до вершини трохи звужується, задній рай 8-го тергіта у ♂ та ♀ виступаючий та заокруглений. Довжина тіла 2,3–3,0 мм. *sylvicola*
- Передньоспинка округла та трохи видовжена, передній край більше звужений ніж задній; тіло темно-буре, вусики щелепні щупики та ноги бурі або жовто-бурі; тіло по всій поверхні густо вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики слабо-поперечні; черевце струнке та видовжене, до вершини суттєво звужується, задній рай 8-го тергіта у ♂ та ♀ виступаючий та заокруглений. Довжина тіла 2,2–2,7 мм. *pygmaea*
4. Передньоспинка поперечна, передні кути заокруглені, задні кути виражені але заокруглені, задній край скошено завужений, найбільша ширина в центрі диску *muscorum*
- Передні та задні кути диску передньоспинки заокруглені, задній край диску нескошений; найбільша ширина передньоспинки біля переднього краю; тіло чорне або чорно-буре, вусики щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло по всій поверхні густо вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики слабо-поперечні або квадратні; черевце струнке та видовжене, до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 1,8–2,5 мм *parvula*

Синонімія. *Aleochara brunnipes* Stephens, 1832: 133; *Bolitochara fuscula* Mannerheim, 1830: 84; *Homalota lugens* Kiesenwetter, 1844a: 319; *Aleochara luripes* Stephens, 1832: 136; *Aleochara mannerheimi* C.R. Sahlberg, 1831: 380; *Aleochara obscurata* Stephens, 1832: 137.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Іванівка, 17.04.-05.05.2011, 2 екз., В. Ландик (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах, біля води, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Сибір, Казахстан, Узбекистан, Північна Корея, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Київ (Черкунов, 1889).

22. *Acrotona exigua* Erichson, 1837

Синонімія. *Colpodota curtipennis* Thomson, 1896: 2389; *Acrotona curtipennis* Ericson, 1897a: 325; *Oxypoda investigatorum* Kraatz, 1864: 130.

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 28.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 21.07.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах, біля води, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область, Київ (Черкунов, 1889).

23. *Acrotona muscorum* (Brisout de Barneville, 1860)

Синонімія. *Colpodota lacertosa* Mulsant & Rey, 1873b: 156.

Матеріал. 5 екземплярів. Луганська обл.: Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 4 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного та тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Казахстан, Монголія, Індія, Непал (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська область (Глотов, 2010, 2012).

24. *Acrotona parvula* Mannerheim, 1830

Синонімія. *Aleochara parva* C.R. Sahlberg, 1831: 380; *Homalota pilosiventris* Thomson, 1856: 106; *Homalota stercoraria* Kraatz, 1856a: 319.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 15–22.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавлених лісах, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Кіпр, Ізраїль, Іран, Сибір, Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928) та Луганська область.

25. *Acrotona pygmaea* Gravenhorst, 1802

Синонімія. *Охурода conviva* Mäklin, 1846: 167; *Bolitochara minutissima* Lacordaire, 1835: 553; *Охурода picea* Mäklin, 1845: 544; *Охурода sericata* Mannerheim, 1830: 71; *Aleochara similis* Stephens, 1832: 136; *Aleochara tenuior* Stephens, 1832: 143; *Aleochara umbrata* Gravenhorst, 1802: 90.

Матеріал. 5 екземплярів. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 28.05.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавлених лісах, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Казахстан, Східний Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Київ (Черкунов, 1889).

26. *Acrotona sylvicola* Kraatz, 1856

Синонімія. *Охурода planipennis* Thomson, 1855: 197.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл). Наводиться у палеарктичному каталозі, але фактично перша підтверджена знахідка в Україні.

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область, Київ (Черкунов, 1889).

Рід *Amischa* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Amischa* південного сходу України

1. Надкрила та черевце дуже густо та дрібно пунктовані; 5-й тергіт черевця трохи рідше пунктований в порівнянні з попередніми тергітами; тіло чорне або темно-буре, вусики щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова дрібна та поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики квадратні або слабо-поперечні; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене, у ♂ задній рай 8-го тергіта з неглибоким вирізом або заокруглений. Довжина тіла 2,0–2,2 мм. .. *decipiens*
– Надкрила та черевце помірно густо та дрібно пунктовані; 5-й тергіт черевця густо, дрібно пунктований; 2
2. Надкрила суттєво ширші та довші за передньоспинку; жуки крупні, розміри тіла 2,0–2,5 мм; тіло чорне, вусики щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова дрібна округла або поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики слабо-поперечні; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене, задній рай 8-го тергіта у ♂ з глибоким клиноподібним вирізом, у ♀ з неглибоким округлим вирізом. Довжина тіла 1,7–2,2 мм. *nigrofusca*.
– Надкрила коротші та несуттєво ширші від передньоспинки; жуки крупні, розміри тіла до 2,0 мм..... 4
3. Тіло чорне або буре іноді світлобуре, вусики щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова дрібна округла або поперечна, за очима трохи розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики квадратні або

- слабко-поперечні; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене, задній рай 8-го тергіта у ♂ та ♀ в центрі, з неглибоким клиноподібним вирізом; Довжина тіла 1,7–2,2 мм.*analis*
- Тіло чорне, вусики щелепні щупики та ноги бурі; тіло по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова поперечна, за очима помітно розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та короткі, 4–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене, задній рай 8-го тергіта у ♂ з неглибоким вирізом, у ♀ з неглибоким клиноподібним вирізом; Довжина тіла 1,8–2,0 мм.*bifoveolata*
- 27. *Amischa analis* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Bolitochara evanescens* Mannerheim, 1830: 81; *Aleochara boleti* Stephens, 1832: 129; *Aleochara foveolata* Stephens, 1832: 128; *Aleochara inquinula* Stephens, 1832: 128; *Aleochara littoralis* Stephens, 1832: 139; *Aleochara livipes* Stephens, 1832: 131; *Bolitochara teres* Runde, 1835: 35; *Homalota contemta* Heer, 1841: 593; *Homalota fossigera* Mannerheim, 1843: 77; *Homalota haemorrhoidalis* Heer, 1839: 332; *Homalota nigriceps* Heer, 1839: 333; *Homalota tantilla* Wollaston, 1854: 353; *Amischa platycephala* Thomson, 1860: 294; *Homalota scorsicornis* Hochhuth, 1872: 108.

Матеріал. 89 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 25–27.06.2010, 1 екз.; Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл); Слов'янський р-н, м. Слов'янськ, 4.07.2010, 4 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Біловодський р-н, заказник «Юницького», 10–11.06.2009, 8 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 13.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); 16.04.2009, 11 екз.; м. Рубіжне, 08.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 6.06.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, смт Станиця-Луганская, 6.08.2008, 2 екз.; заповідник «Станично-Луганське відділення», 31.03.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 21.07.2007, 24 екз., С. Глотов (кГл); Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 28–

29.05.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 12.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 14.06.2011, 4 екз., С. Коновалов (кГл); 16–17.06.2010, 4 екз., С. Коновалов (кГл); 1–2.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 3.07.2009, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 3–4.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 6–7.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 12–15.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 23.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 3–6.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 1–5.08.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 7–8.08.2010, 5 екз., С. Коновалов (кГл); 7–8.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 9.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та лісонасадженнях, на відкритих степових та лучних ділянках, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло. Жуки зустрічаються від травня до серпня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Іран, Кіпр, Казахстан, Узбекистан, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька (Глотов, 2012а), Луганська область (Глотов, 2010; 2011а, 2012б) область та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

28. *Amischa bifoveolata* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Amischa cavifrons* Sharp, 1869: 177; *Amischa vogti* G. Benick, 1967: 24.

Матеріал. 15 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–23.05.2008, 1 екз., К. Савченко (кДонНУ); Луганська обл.: Біловодський р-н, заказник «Юницького», 10–11.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 29.06.-1.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, 18.06.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); Новоайдарський р-н, смт Новоайдар, 23.07.2010, 10 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та лісонасадженнях, на відкритих степових та лучних ділянках, на вологих місцях, по берегах річок та водойм, у

лісовій підстилці, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з березня по липень.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір, Далекий Схід, Південна Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2012, 2013), Луганська (Глотов, 2010) області.

29. *Amischa decipiens* (Sharp, 1869)

Матеріал. 13 екземплярів. Луганська обл.: м. Рубіжне, 29.06.-1.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 6.08.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», 21.07.2007, 10 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та лісонасадженнях, на лучних ділянках, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло. Жуки зустрічаються в червні та липні.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська (Глотов, 2010), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області.

30. *Amischa nigrofusca* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Aleochara apicalis* Stephens, 1832: 130; *Homalota soror* Kraatz, 1856: 257; *Homalota sarsi* Munster, 1869: 177; *Amischa arata* Mulsant & Rey, 1873b: 177; *Amischa simillima* Sharp, 1927: 287.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 1–2.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Казахстан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

Підрид *Alaobia* Thomson, 185831. *Atheta gagatina* (Baudi di Selve, 1848)

Синонімія. *Homalota conformis* Mulsant et Rey, 1852: 45; *Homalota compressicollis* Thomson, 1856: 97; *Homalota variabilis* Kraatz, 1856: 284; *Homalota mutata* Fairmaire et Laboulbene, 1856: 417; *Homalota proxima* Kratz, 1856: 314; *Atheta liepolti* Bernhauer, 1940: 1034.

Матеріал. 6 екземплярів. Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 2 екз.; м. Луганськ, 18.04.-8.05.2012, 1 екз., В. Ландик (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 1–10.06.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах у лісовій підстилці та грибах. Жуки зустрічаються від квітня до липня.

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір, Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька, Закарпатська, Луганська області.

32. *Atheta hybrida* Sharp, 1869

Синонімія. *Atheta mobilis* G. Benick, 1962: 117; *Homalota nitidicollis* Fairmaire & Laboulbene, 1856: 417.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: м. Рубіжне, 29.06.-1.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська області.

33. *Atheta pallidicornis* (Thomson, 1856)

Синонімія. *Atheta fennica* J. Sahlberg, 1876: 156; *Homalota humeralis* Kraatz, 1856a: 278.

Матеріал. 1 екземплярів. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 6.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська області.

34. *Atheta sodalis* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Atheta biimpresa* Scheerpeltz, 1947: 298; *Homalota incisa* Mulsant et Rey, 1852: 24; *Homalota lithuanica* Motschulsky, 1860: 577; *Atheta scheerpeltzi* Bernhauer, 1940: 1033; *Atheta norica* Bernhauer, 1941: 211.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 20.07.2005, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах у грибах.

Поширення у світі. Європа, Азія: Західний Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов, 2010, 2012б) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

35. *Atheta trinotata* (Kraatz, 1856)

Синонімія. *Staphylinus socialis* Paykull, 1789: 60; *Aleochara testaceipes* Stephens, 1832: 122; *Homalota haesitata* Mulsant et Rey, 1874: 534; *Atheta obenbergeri* Roubal, 1942: 84.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 11.04.1999, 1 екз., С. Коновалов (кКон); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 8.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки зустрічаються від квітня до червня. У сутінках летить на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Канарські острови, Азія: Іран, Кіпр, Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим

(Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов та ін., 2009; Глотов, 2010, 2011a) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Підрид *Atheta* Thomson, 1858

36. *Atheta aquatica* (Thomson, 1852)

Синонімія. *Homalota foliorum* Mulsant & Rey, 1873b: 170; *Homalota robusta* Mulsant & Rey, 1873b: 171; *Homalota subaenea* Sharp, 1869a: 187.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 1 екз., 4–16.04.2000 С. Коновалов (кКон).

Біономія. Зустрічаються на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Кіпр, Сибір, Киргизстан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

37. *Atheta aquatilis* (Thomson, 1867)

Синонімія. *Atheta retracticollis* Roubal, 1923: 64.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: Амвросіївський р-н, с. Григорівка, 10.05.1999, 3 екз., (ДонНУ).

Біономія. Зустрічаються на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Кавказ (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька область.

38. *Atheta basicornis* (Mulsant & Rey, 1852)

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 13.05.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Відмічається у заплавному лісі у гнилій деревині. Жуки зустрічаються у травні.

Поширення у світі. Європа, Азія: Західний Сибір, Північна Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

39. *Atheta brunneipennis* (Thomson, 1852)

Синонімія. *Atheta convexa* J. Sahlberg, 1876: 167; *Homalota valida* Kraatz, 1856a: 274.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Кремінський р-н, м. Кремінна, 10–14.07.2006, 1 екз., С. Глотов (кГЛ).

Біономія. Зустрічаються на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська області.

40. *Atheta castanoptera* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Aleochara consobrina* Stephens, 1832: 122; *Aleochara foveatocollis* Stephens, 1832: 134; *Homalota merdaria* Thomson, 1852: 141; *Homalota pertyi* Heer, 1839: 329; *Aleochara xanthoptera* Stephens, 1832: 116.

Матеріал. 2 екземпляри. Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 10 екз., С. Глотов (кГЛ).

Біономія. Зустрічаються у байрачному лісі біля води у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Іран, Східний Сибір, Північна Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Львівська (Łomnicki, 1984) області та Київ (Черкунов, 1889).

41. *Atheta crassicornis* (Fabricius, 1792)

Синонімія. *Aleochara sericans* Gravenhorst, 1806: 159; *Homalota macrocera* Motsch., 1858: 253; *Homalota repanda* Mulsant et Rey, 1874: 525; *Homalota inoptata* Sharp, 1913: 152; *Atheta foveoliceps* Scheerpeltz, 1948: 198.

Матеріал. 88 екземплярів. Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 10 екз., С. Глозов (кГл); м. Донецьк, 28.07.-4.08.2001, 2 екз.; 29.07.2001, 2 екз.; 19–26.07.2004, 2 екз.; 27.07.-3.08.2001, 1 екз.; 29.07.-5.08.2001, 5 екз.; 26.09.-3.10.1999, 1 екз., В. Мартинов (КДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Фащівка, 14.06.2012, 6 екз., 18.06.2010, 3 екз., С. Глозов (кГл); м. Красний Луч, 16–18.06.2010, 8 екз.; Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 6 екз., С. Глозов (кГл); м. Луганськ, 18.04.-8.05.2012, 1 екз., В. Ландик (кГл); 28.05.2007, 1 екз.; 28.09.2011, 5 екз., С. Глозов (кГл); м. Рубіжне, 8.10.2010, 1 екз.; Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 4.06.2010, 2 екз.; 14.06.2010, 3 екз.; с. Нижня Деревечка, 27.05.2010, 6 екз.; Станично-Луганський р-н, ст. Кондрашевська Нова, 21.04.2009, 7 екз.; заповідник «Станично-Луганське відділення», 27.05.2007, 1 екз.; 10.06.2007, 4 екз.; 16.06.2007, 2 екз.; 8.07.2007, 1 екз. С. Глозов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних, заплавних лісах та штучних лісонасадженнях, у лісовій підстилці, по берегах річок та водойм, під вологим листям та у рештках рослинного походження, у грибах. Жуки трапляються з квітня до жовтня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Туніс; Азія: Кіпр, Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Ландик и др., 2012; Глозов, 2012), Харківська області.

42. *Atheta divisa* (Märkel, 1844)

Синонімія. *Homalota aridula* Thomson, 1852: 139; *Homalota impressicollis* Mulsant et Rey, 1852: 27; *Atheta emarginata* J. Sahlberg, 1876: 160; *Homalota blatchii* Elis, 1901: 250.

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 1–10.06.2011, 1 екз. С. Коновалов (кГл); 20–25.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 30.09.2010, 2 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на вологих місцях у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Кавказ (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Чернівецька (Marcu, 1935), та Луганська області.

43. *Atheta graminicola* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Aleochara moesta* Zetterstedt, 1828: 101; *Aleochara coracina* C.R. Sahlberg, 1830: 350; *Aleochara foveola* Stephens, 1832: 124; *Atheta stockleini* G. Benick, 1938: 184; *Stonalota granulata* Mannerheim, 1846: 508; *Homalota nigrina* Aube, 1850: 304; *Homalota tenuicornis* Thomson, 1852: 134; *Homalota flavicornis* Gerhardt, 1891: 205; *Atheta septentrionalis* Poppius, 1909: 22.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 23.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Зустрічаються на вологих місцях у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Киргизстан, Сибір, Монголія, Північна Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська, Львівська (Łomnicki, 1984) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

44. *Atheta ermischii* Benick, 1934

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 16–17.04.2009, 1 екз., С. Глозов (кГЛ).

Біономія. Відмічений на ділянках цілинного степу біля входу в нору сурка степового *Marmota bobak*.

Поширення у світі. Центральна та Південна Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Глозов, 2011а).

45. *Atheta euryptera* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Homalota cribrosa* Mulsant & Rey, 1873с: 543; *Atheta japonica* Bernhauer, 1907с: 407; *Homalota succicola* Thomson, 1852: 141; *Homalota validicornis* Märkel, 1844: 212.

Матеріал. 2 екземпляри. Донецька обл.: м. Слов'янськ, 4.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються біля води та на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа; Азія: Східний Сибір, Узбекистан, Китай, Північна Корея, Далекий Схід, Японія, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Львівська (Łomnicki, 1984) області та Київ (Черкунов, 1889).

46. *Atheta laevicauda* J. Sahlberg, 1876

Синонімія. *Atheta carnica* Scheerpeltz, 1958: 72; *Atheta franzi* Bernhauer, 1936: 316; *Atheta lioglutiformis* Scheerpeltz, 1947: 314; *Liogluta montivagans* Eppelsheim, 1892: 291; *Atheta tumidicornis* Scheerpeltz, 1960: 58.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Кременський р-н, м. Кременна, 10–14.07.2006, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються біля води та на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Кавказ (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська, Львівська області (Łomnicki, 1984).

47. *Atheta nidicola* (Johannsen, 1914)

Синонімія. *Atheta cerasina* Meschnigg, 1943: 126; *Atheta lazorkoi* G. Benick, 1985: 299.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 17–25.05.2002, 1 екз., В. Форощук (кФр).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках біля води та на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська, Львівська (Benick, 1985) області.

48. *Atheta oblita* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Atheta hoyosi* Bernhauer, 1936: 248; *Homalota indigena* Heer, 1841: 594; *Homalota pulla* Heer, 1841: 591; *Atheta minarziana* Scheerpeltz, 1948: 189; *Atheta rehfoysi* Scheerpeltz, 1960: 620; *Homalota nutans* Mulsant et Rey, 1873: 166; *Homalota taedula* Mulsant et Rey, 1873: 167.

Матеріал. 3 екземпляри. Луганська обл.: м. Красний Луч, 16.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 14.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавних лісах по берегах річок та водойм у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Туніс, Азія: Іран, Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985) та Луганська (Глотов, 2012) області.

49. *Atheta ravilla* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Homalota angusticollis* Thomson, 1856: 100; *Atheta ithyphalli* Scheerpeltz, 1948.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавних лісах по берегах річок та водойм, у деревних та наземних грибах.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

Підрид *Badura* Mulsant et Rey, 187350. *Atheta macrocera* (Thomson, 1856)

Синонімія. *Badura nudicornis* Mulsant et Rey, 1873: 159.

Матеріал. 19 екземплярів. Луганська обл.: Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 19 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих лучних ділянках у гної. Жуки відмічені у травні.

Поширення у світі. Європа, Азія: Казахстан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

Підрид *Bessobia* Thomson, 1858

51. *Atheta occulta* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Aleochara assimilis* Stephens, 1832: 117; *Aleochara foveata* Stephens, 1832: 111; *Bessobia nebulosa* Mulsant et Rey, 1837: 180; *Bessobia diversipes* Mulsant et Rey, 1875: 135; *Atheta erichsoni* Bernhauer, 1907: 397.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 20.03.2000, 2 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, біля води та на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс, Азія: Туреччина, Сибір, Китай, Японія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов и др., 2009; Глотов, 2010) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Підрид *Chaetida* Mulsant et Rey, 1874

52. *Atheta longicornis* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Bolitochara validicornis* Mannerheim, 1830: 83; *Aleochara antennata* Stephens, 1832: 115; *Homalota socialis* Lucas, 1846: 101; *Homalota tropica* Motschulsky, 1858: 256.

Матеріал. 48 екземплярів. Донецька обл.: Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: м. Красний Луч, біля с. Вахрушеве, 19.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 16 екз., С. Глотов; Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 3.04.2009, 13 екз., С. Глотов (кГл);

Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 10 екз., С. Глотов (кГл);
Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 21.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл);
Станично-Луганський р-н, с. Кондрашевська Нова, 6.08.2008, 2 екз., С. Глотов
(кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих лучних та степових ділянках у гної, гнилих грибах. У сутінках летять на світло. Жуки зустрічаються від квітня до серпня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Кіпр, Казахстан, Узбекистан, Монголія, Сибір, Індія, Китай, Північна Корея, Орієнтальна область, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинський, 1928), Донецька, Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов, 2010, 2011a,) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Підрид *Coprothassa* Thomson, 1859

53. *Atheta melanaria* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Aleochara tenera* C. R. Sahlberg, 1831: 386; *Homalota testudinea* Erichson, 1839: 131; *Homalota taeniata* Kolenati, 1846: 7; *Phloeocharis gigantea* Bernhauer, 1901: 114.

Матеріал. 4 екземпляри. Донецька обл.: Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 24.07.2004, 1 екз.; Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 9.06.2009, 2 екз.; 3.04.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих лучних ділянках у гної.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Алжир, Туніс; Азія: Сибір, Далекий Схід, Китай, Корея, Японія, Орієнтальна область (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинський, 1928), Донецька, Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов, 2010, 2011a) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Підрид *Datomicra* Mulsant et Rey, 1874

54. *Atheta celata* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Atheta arenicola* Thomson, 1868: 321; *Atheta exsecta* G. Benick, 1974b: 191; *Atheta exsecta* G. Benick, 1975: 14; *Homalota germana* Sharp, 1869a: 235; *Homalota montana* Mulsant & Rey, 1852a: 38.

Матеріал. 2 екземпляри. Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенська степ», 29.05.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, біля води та на вологих місцях у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Азія: Туреччина, Казахстан, Монголія, Індія, Китай, Японія, Північна Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська, Львівська (Łomnicki, 1984) області.

55. *Atheta nigra* (Kraatz, 1856)

Синонімія. *Atheta delecta* G. Benick, 1975: 13.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 8.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Відмічений у зборах на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Канарські острови, Азія: Казахстан, Китай, Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Глотов, 2010, 2011a) та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

56. *Atheta zosterae* (Thomson, 1856)

Синонімія. *Homalota vicina* Kraatz, 1856: 286; *Homalota hodierna* Sharp, 1869: 236; *Gyrophana rugicollis* Hochhuth, 1872: 120; *Atheta nigrita* Fenyés, 1909: 423; *Atheta oloriphilia* Keys, 1933: 270.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Лутугинський р-н, с. Первозванівка, 28.04.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Ймовірно вид є мірмекофільним, оскільки був зібраний на відкритій степовій ділянці під камінням разом з мурашками.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Туніс; Азія: Кіпр, Ізраїль, Казахстан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Підрид *Dimetrota* Mulsant & Rey, 1873

57. *Atheta atramentaria* (Gyllenhal, 1810)

Синонімія. *Bolitochara impressifrons* Mannerheim, 1830: 84; *Aleochara borealis* C. R. Sahlberg, 1831: 361; *Aleochara atricornis* Stephens, 1832: 133; *Aleochara consimilis* Stephens, 1832: 116; *Aleochara aenescens* Zetterstedt, 1838: 77; *Homalota morio* Heer, 1839: 336; *Atheta geysiri* Schubert, 1909: 774; *Atheta spuria* Eichelbaum, 1913: 148; *Atheta sulputrida* Cameron, 1933: 214; *Atheta bowringi* Bernhauer, 1936: 317; *Atheta sublaevana* Cameron, 1939: 379; *Atheta kummingensis* Pace, 1993: 106.

Матеріал. 3 екземпляри. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 8.06.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, біля води, на вологих місцях у рештках рослинного та тваринного походження та у зборах на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія, Афротропічна область, Орієнтальна область, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985) та Луганська область.

58. *Atheta marcida* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Homalota microcephala* Motschulsky, 1858g: 256; *Atheta motschulskyiana* Bernhauer & Scheerpeltz, 1926: 646; *Atheta sexualis* Fauvel, 1899d: 98; *Homalota tenuicornis* Motschulsky, 1858g: 250.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 30.03.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКОН).

Біономія. Зустрічаються у лісовій підстилці та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Туніс; Азія: Індія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

Підрид *Microdota* Mulsant et Rey, 1873

59. *Atheta aegra* (Heer, 1841)

Синонімія. *Homalota rebecca* Saulcy, 1865: 439.

Матеріал. 5 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–22.06.2006, 5 екз., К. Савченко (кДонНУ).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках у підстилці та рештках рослинного походження. Жуки відмічені у червні.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Ізраїль, Сирія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2012, 2013) та Закарпатська (Roubal, 1930) області.

60. *Atheta amicula* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Aleochara picipennis* Stephens, 1832: 132; *Homalota longula* Heer, 1839: 334; *Homalota sericea* Mulsant et Rey, 1852: 41; *Homalota subsericea* Wollaston, 1864: 540; *Homalota jezabei* Saulcy, 1865: 438; *Microdota terricola* Mulsant et Rey, 1874: 351; *Homalota meludyi* Quedenfeldt, 1884: 366; *Atheta attarum* Bernhauer, 1929: 201; *Atheta nuda* G. Benick, 1975: 4.

Матеріал. 5 екземплярів. Луганська обл.: Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 20–25.09.2010, 2 екз., С. Коновалов (кКон); 30.09.2010, 2 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Зустрічаються у лісах та на відкритих степових ділянках, у гної, у рештках рослинного та тваринного походження. У сутінках летять на світло. Жуки відмічені у травні та вересні.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Ізраїль, Кіпр, Китай, Корея, Західний Сибір, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна:

Крим (Плигинский, 1928), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов, 2010, 2012) області та Київ (Черкунов, 1889).

61. *Atheta ganglbaueri* Brundin, 1948

Atheta ganglbaueri Brundin, 1948: 35; Lohse et al., 1974: 215.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, у гної, у рештках рослинного та тваринного походження. У сутінках летять на світло. Жуки відмічені у травні та вересні.

Поширення у світі. Центральна Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Глотов, 2010).

62. *Atheta excisa* (Eppelsheim, 1883)

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 24.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Центральна Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

63. *Atheta inquinula* (Gravenhorst, 1802)

Aleochara inquinula Gravenhorst, 1802: 78; Ganglbauer, 1895: 195; Reitter, 1909: 56; Johansen, 1914: 168; Scheerpeltz, 1931: 434; Brundin, 1948: 24; Strand, Vick, 1964: 330; Palm, 1970: 188; Lohse et al., 1974: 160.

Синонімія. *Homalota minutissima* Heer, 1839: 334; *Microdota subopaca* Mulsant et Rey, 1874: 340.

Матеріал. 9 екземплярів. Луганська обл.: Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 8 екз., С. Глотов (кГл); Троїцький р-н, с. Сиротине, 27.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, у гної, у рештках рослинного та тваринного походження. Жуки відмічені у травні та липні.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс; Азія: Казахстан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська області (Глотов, 2010) та Київ (Черкунов, 1889).

64. *Atheta liliputana* (Brisout de Barneville, 1860)

Синонімія. *Atheta alpina* G. Benick, 1940: 181.

Матеріал. 1 екземплярів. Луганська обл.: с. Вахрушеве, 19.06.2010, 6 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Канарські острови (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928) та Луганська область.

65. *Atheta subtilis* (Scriba, 1866)

Синонімія. *Homalota indiscreta* Sharp, 1869: 228; *Microdota sperana* Mulsant et Rey, 1873: 163; *Atheta procerula* Scheerpeltz, 1947: 331.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 27.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Монголія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська, Луганська (Глотов, 2012), Миколаївська, Чернівецька (Marcu, 1935) області.

Підрид *Mocyta* Mulsant & Rey, 1874

66. *Atheta clientula* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Homalota pulchra* Kraatz, 1856: 321; *Homalota montivagans* Wollaston, 1857: 176; *Homalota aleocharoides* Wollaston, 1864: 542; *Homalota sharpi* Rye, 1870: 6.

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 21–22.08.2008, 4 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавних лісах, у лісовій підстилці, по берегах річок та водойм, під вологим листям та у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з травня до серпня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Ізраїль, Кіпр, Сирія, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Закарпатська (Богданов, 1985), Луганська, Харківська, Херсонська області та Київ (Якобсон, 1909–1910).

67. *Atheta fungi fungi* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Bolitochara agaricola* Mannerheim, 1830: 84; *Aleochara xanthopa* Stephens, 1832: 114; *Aleochara infuscata* Stephens, 1832: 136; *Aleochara obfuscata* Stephens, 1835: 135; *Homalota cingulata* Heer, 1839: 324; *Oxyroda myrmecobia* Mannerheim, 1843: 78; *Homalota hygrophila* Hardy, 1851: 86; *Homalota rhyssoptera* Kraatz, 1859: 37; *Oxyroda modesta* Motschulsky, 1860: 581; *Oxyroda praecox* Hochhuth, 1862: 23; *Homalota dubia* Sharp, 1869: 265; *Colpodota laeticornis* Mulsant et Rey, 1873: 157; *Colpodota simulans* Mulsant et Rey, 1873: 158; *Colpodota ciligera* Mulsant et Rey, 1874: 224; *Acrotona beskidica* Pasnik, 1999: 356; *Acrotona forestica* Pasnik, 1999: 358; *Acrotona otrytica* Pasnik, 1999: 357.

Матеріал. 160 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили» 25–27.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); м. Донецьк 05.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 26.05.2000, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 26.05.2001, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 27.05.2000, 7 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.05.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.07.2004, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.08.2004, 5 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.07.-

4.08.2001, 4 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 27.07.-03.08.2003, 5 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 29.09.2001, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 2.10.1999, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 3.10.2004, 3 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 4.10.2003, 8 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 5.10.2003, 4 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», 1–2.07.2010, 30 екз., С. Глотов (кГл); Слов'янський р-н, м. Слов'янськ, 4.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 25.07.1999, 11 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Іванівка, 17.04.-05.05.2011, 1 екз., В. Ландик (кГл); 29–30.04.2012, 1 екз., С. Глотов (кГл); Біловодський р-н, с. Городище, заказник «Юницкого», 10–11.06.2009, 1 екз.; Кременський р-н, с. Кудряшовка, 30.06.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, окр. с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 26.07.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 26.05.2010, 4 екз., С. Глотов (кГл); 27.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 31.05.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); 4.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2010, 8 екз.; 21.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); 22.07.2009, 14 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 29.05.2010, 1 екз.; 9.06.2010, 4 екз.; 22–25.08.2010, 3 екз.; 28.08.-1.09.2010, 4 екз., С. Коновалов (кКон); 16–20.09.2010, 3 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Зустрічаються у байрачних, заплавних лісах та штучних лісонасадженнях, у лісовій підстилці, по берегах річок та водойм, під вологим листям та у рештках рослинного походження, у мохах, у гнилих грибах. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Північна Африка, Азія, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька, Запорізька, Луганська (Глотов, 2010, 2012), Львівська (Łomnicki, 1984), Миколаївська, Харківська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

68. *Atheta muscorum* (Brisout de Barneville, 1860)

Homalota muscorum Brisout de Barneville, 1860: 344; Sharp, 1869: 259; Ganglbauer, 1895: 156; Johansen, 1914: 125; Kolbe, 1918: 202; Brundin, 1952: 124; Strand, Vick, 1964: 331; Palm, 1970: 289; Lohse et al., 1974: 186.

Матеріал. 5 екземплярів. Луганська обл.: Новопокровський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 4 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного та тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Індія, Непал (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська область (Глотов, 2010, 2012).

69. *Atheta orbata* (Erichson, 1837)

Матеріал. 5 екземплярів. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 16–17.04.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 25.02.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 30.03.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 30.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 28.05.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавних лісах, а також на відкритих степових ділянках, у лісовій підстилці, по берегах річок та водойм, а також норах сурка (*Marmota bobak*). У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з квітня до вересня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Єгипет (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Семенов, Блинштейн, 1989), Львівська (Łomnicki, 1984), Луганська (Глотов, 2010), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989), Херсонська області (Семенов, Блинштейн, 1989) та Київ (Черкунов, 1889).

70. *Atheta orphana* (Erichson, 1837)

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 26.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 31.05.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); 4.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного та тваринного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська, Чернівецька (Marcu, 1937) області та Київ (Черкунов, 1889).

Підрид *Mycetota* Adam, 1987

71. *Atheta laticollis* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Aleochara fuscula* Stephens, 1832: 132; *Bolitochara patruelis* Lacordaire, 1835: 553; *Homalota vernacula* Erichson, 1837: 339; *Homalota bicolor* Heer, 1839: 325; *Homalota pedicularia* Heer, 1839: 325; *Homalota sinuatocollis* Brisout de Barneville, 1863: 28; *Homalota fusca* Sharp, 1869: 261.

Матеріал. 8 екземплярів. Донецька обл.: м. Дебальцеве, 17.07.2010, 1 екз., А. Мартинов (кГл); Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 25.07.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); 1–3.06.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 2.06.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавних лісах, а також на відкритих степових ділянках, у лісовій підстилці, по берегах річок та водойм.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Канарські острови, Азія: Казахстан, Узбекистан, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Якобсон, 1909–1910; Плигинский, 1928), Донецька (Глотов, 2012), Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська (Глотов, 2010, 2011a) області.

Підрид *Parametotica* Ganglbauer, 1895

72. *Atheta laticeps* (Thomson, 1856)

Синонімія. *Homalota pumila* Kraatz, 1856: 258; *Microdota nana* Mulsant et Rey, 1875: 183.

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 11–20.06.2011, 4 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісовій підстилці та рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Дніпропетровська (Фали, Готов, 2012), Луганська, Миколаївська області.

Підрид *Tetropla* Mulsant et Rey, 1874

73. *Atheta liturata* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Aleochara pyrrocera* Stephens, 1832: 142; *Homalota erythroceras* Heer, 1839: 328; *Homalota diluticornis* Motschulsky, 1858: 252; *Homalota gravenhorstii* Kraatz, 1869: 291.

Матеріал. 44 екземпляри. Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 1 екз., С. Готов (кГл); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, пгт Іванівка, 29–30.04.2012, 3 екз., С. Готов (кГл); с. Фащівка, 14.06.2012, 5 екз., С. Готов (кГл); м. Красний Луч, 3.04.2012, 2 екз., С. Готов (кГл); Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 3 екз., С. Готов (кГл); м. Луганськ, 28.05.2007, 2 екз., С. Готов (кГл); 28.09.2011, 1 екз., С. Готов (кГл); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 2 екз., С. Готов (кГл); м. Рубіжне, 8.10.2010, 1 екз., С. Готов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 8.07.2008, 12 екз., С. Готов (кГл); 8.07.2007, 3 екз., С. Готов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 20.07.2005, 2 екз., С. Готов (кГл); 22.07.2009, 1 екз., С. Готов (кГл); 27.05.2007, 6 екз., С. Готов (кГл); 14.06.2010, 1 екз., С. Готов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавах лісах, а також на відкритих степових ділянках, у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження, по берегах річок та водойм.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька, Луганська (Глотов, 2010, 2012), Чернівецька (Marcu, 1937) області.

74. *Atheta nigrifula* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Aleochara ochropa* Stephens, 1832: 127; *Homalota melanocephala* Heer, 1839: 331; *Homalota pubescens* Heer, 1839: 329; *Homalota boletobia* Thomson, 1856: 96; *Homalota denticulata* Motschulsky, 1858: 250; *Atheta Igockii* Bernhauer, 1912: 263; *Atheta vitaleana* Bernhauer, 1944: 150.

Матеріал. 26 екземплярів. Луганська обл.: м. Луганськ, 13.06.2007, 16 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 20.07.2005, 6 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються в грбах та рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс, Азія: Східний Сибір, Китай (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1884) та Луганська області.

Рід *Brundinia* Tottenham, 1949

Ключ для визначення видів роду *Brundinia* південного сходу України

1. Тіло чорне, передньоспинка та надкрила темно-бурі, вусики щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло блискуче, рідко, дрібно пунктоване, по всій поверхі рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 4–10-й членики видовжені; передньоспинка слабо поперечна; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,4–3,0 мм.

.....*marina*

- Все тіло чорне, вусики щелепні щупики та ноги жовто-бурі; тіло матове, рідко, дрібно пунктоване, по всій поверхі рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна; передньоспинка поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 4–10-й членики

видовжені; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,2–2,5 мм. *meridionalis*
75. *Brundinia marina* (Mulsant et Rey, 1853)

Синонімія. *Homalota granosa* Hochhuth, 1849: 50; *Homalota imbecilla* G. Waterhouse, 1858: 16; *Atheta trinobia* Thomson, 1861: 73; *Atheta praticola* Poppius, 1909: 37; *Atheta poppiusi* Fenyés, 1920: 197.

Матеріал. 7 екземплярів. Донецька обл.: Слов'янський р-н, м. Слов'янськ, 4.07.2010, 1 екз., С. Глозов (кГл); Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 8.06.2009, 2 екз., С. Глозов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 27.05.2010, 1 екз., С. Глозов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 20.03.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 9.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Зустрічаються в рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Дніпропетровська (Фали, Глозов, 2012), Донецька, Луганська (Глозов, 2010, 2011а, 2012) області.

76. *Brundinia meridionalis* (Mulsant & Rey, 1853)

Синонімія. *Homalota cyrtonota* Thomson, 1856: 104; *Homalota littorea* Sharp, 1869: 109; *Metaxya apricans* Mulsant & Rey, 1873: 181.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 1 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Марокко (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинський, 1928; Семенов, Блинштейн, 1989), Донецька (Глозов, 2012), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області.

Рід *Dinaraea* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Dinaraea* південного сходу України

1. Тіло чорне або темно-буре, надкрила темно-бурі, вусики темно-бурі, щелепні щупики та ноги жовті; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, в напрямку вершини поступово розширюються, 6–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, 6-й тергіт черевця у ♂ з двома короткими борозенками, 7-й тергіт черевця з двома рядами з 4 борозенок, задній край 8-го тергіта з двома короткими дрібними зубцями. Довжина тіла 3,0–3,5 мм. *aequata*
- Тіло буре або жовто-буре, надкрила світло-бурі вздовж внутрішнього шва з крупною, трикутною, темно-бурою плямою, вусики темно-бурі, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, в напрямку вершини поступово розширюються, 6–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, 6-й та 7-й тергіти черевця, кожний, з двома рядами з 5–7 борозенок, задній край 8-го тергіта з чотирма короткими дрібними зубцями. Довжина тіла 3,0–3,5 мм. Довжина тіла 3,3–3,8 мм. *angustula*

77. *Dinaraea aequata* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Homalota rufipes* Heer, 1839: 340; *Homalota dimidiata* Hochhuth, 1872: 109.

Матеріал. 27 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні Могили», 15–23.04.2006, 2 екз., К. Савченко (ДонНУ); 17–24.09.2007, 22 екз., К. Савченко (ДонНУ); Луганська обл.: Біловодський р-н, заказник «Юницького», 10.06.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Донецька (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2011; 2013), Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська (Глотов, 2010) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

78. *Dinaraea angustula* (Gyllenhal, 1810)

Синонімія. *Atheta hubenthalii* Heymes, 1929: 148.

Матеріал. 14 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні Могили», 15–22.04.2006, 1 екз., К Савченко (ДонНУ); Слов'янський р-н, м. Слов'янськ, 4.07.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 28.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 21.07.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 1–2.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 1–5.08.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 7–8.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 16–20.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 14–15.06.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Донецька (Глотов, Савченко, 2011; 2013), Луганська (Глотов, 2010, 2012) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Рід *Nehemitropia* Lohse, 1971

Ключ для визначення видів роду *Nehemitropia* південного сходу України

1. Голова, передньоспинка чорні, надкрила жовто-бурі, вздовж внутрішнього шва елітр з крупною, трикутною, темно-бурою плямою, черевце чорне з світло-бурою вершиною, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі або бурі; тіло блискуче, по всій поверхі рівномірно вкрите темно-бурими щетинками, по боках з довгими темними щетинками; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 4–10-й членики квадратні або слабко поперечні; надкрила короткі, по довжені майже рівні довжені передньоспинки; черевце струнке та видовжене в напрямку вершини суттєво звужується. Довжина тіла 2,8–3,4 мм.*lividipennis*

79. *Nehemitropia lividipennis* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Staphylinus sordida* Marsham, 1802: 514; *Oxypoda melanaria* Mannerheim, 1830: 70; *Aleochara curvipes* Stephens, 1832: 147; *Homalota livida* Erichson, 1837: 337; *Oxypoda nitidula* Heer, 1839: 319; *Homalota fulvipennis*

Kolenati, 1846: 7; *Colpodota emarginata* Mulsant et Rey, 1847: 183; *Homalota flavicans* Motschulsky, 1858: 256; *Oxyroda pallidipennis* Motschulsky, 1858: 243; *Homalota squalidipennis* Fairmaire & Germain, 1862: 422; *Oxyroda fallaciosa* Saulcy, 1865: 632.

Матеріал. 309 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 28–30.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Дебальцеве, 17.07.2010, 1 екз., А. Мартинов (кГл); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», 1–2.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл); 24.07.2004, 4 екз., С. Глотов (кГл); м. Сєдове, 23.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'янський р-н, с. Богородичне, 15.06.2004, 3 екз., С. Глотов (кГл); м. Слов'янськ, 4.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Біловодський р-н, смт Біловодськ, 16.08.2009, 21 екз., С. Глотов (кГл); с. Городище, 10–11.06.2009, 59 екз., С. Глотов (кГл); с. Первомайське, 12.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Красний Луч, 19.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Кременський р-н, м. Кременна, 3–4.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, с. Первозванівка, 27.04.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл); с. П'ятигорівка, 18.06.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); Новоайдарський р-н, смт Новоайдар, 23.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 63 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.2007, 13 екз., С. Глотов (кГл); 25.07.2007, 29 екз., С. Глотов (кГл); 13.07.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл); 3.04.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); 8.06.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл); 1.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 29.06.-1.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); 08.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 6.06.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2010, 18 екз., С. Глотов (кГл); 16.07.2005, 5 екз., С. Глотов (кГл); 16.07.2005, 2 екз., С. Глотов (кГл); 4.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); 21–22.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Сєверодонецьк, 1.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 28–29.05.2010, 1 екз. С. Коновалов (кКон); 9.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 12.06.2010, 1 екз.; 27.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 16–17.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 1–2.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 3–4.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 8.07.2011, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 8–10.07.2010, 1 екз.,

С. Коновалов (кКон); 13.07.2011, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 2–15.07.2011, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 15–17.07.2010, 2 екз., С. Коновалов (кКон); 23.07.2010, 6 екз., С. Коновалов (кКон); 3–6.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 9.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 22–25.08.2010, 3 екз., С. Коновалов (кКон); 30.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 19–20.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 9–10.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); Станично-Луганський р-н, с. Кондрашевська Нова, 6.08.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); с. Ново-Ілленко, 10.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», 24.06.-1.07.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); Троїцький р-н, с. Дьоміно-Олександрівка, 28.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); с. Сиротине, 27.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій та лучній підстилці, у рештках рослинного та тваринного походження, по берегах річок та водойм, у місцях скупчення вологи, часто трапляються у свіжих викидах ґрунту сліпака (*Spalax microphthalmus*), а також у гніздах птахів та у ходах нір ссавців. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з квітня до вересня.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Північна Африка, Азія, Північна Америка, Нова Зеландія (Sivasubramanian et al, 1997; Smetana, 2004; Klimaszewski, et al, 2007; Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Петренко, 2009б), Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Донецька (Глотов, 2012; Глотов, Савченко, 2011), Закарпатська (Богданов, 1985), Запорізька (Фали та ін., 2011), Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська (Глотов, 2010, 2011а, 2012), Миколаївська, Херсонська (Семенов, Блинштейн, 1989), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Черкунов, 1889).

Рід *Philhygra* (Mulsant et Rey, 1873)

Ключ для визначення видів роду *Philhygra* південного сходу України

1. 10-й членик вусика поперечний, його ширина в 1,5 рази перевищує довжину 2
- 10-й членик вусика слабо поперечний, його ширина несуттєво перевищує рази перевищує довжину..... 4

2. Скроні більше ніж в 2 рази довші очей; вусики короткі..... 3
- Скроні менше ніж в 1,5 рази довші очей; вусики видовжені. [Голова та черевце темно-бурі, передньоспинка та надкрила світліо-червоно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима дугоподібно розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка слабо поперечна, з найбільшою шириною в центрі диску; черевце струнке, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 3,3–3,8 мм.].....*terminalis*]
3. Очі помірно крупні та слабо опуклі; тіло темно-буре або чорно-буре; тіло темно-буре або чорно-буре, надкрила жовто-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги бурі або жовто-бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима дугоподібно розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики струнки та короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка видовжена, з найбільшою шириною в центрі диску; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини потрохи звужується. Довжина тіла 2,5–3,0 мм.*debilis*
- Очі дрібні та практично неопуклі, скроні майже в 2 рази довші очей; голова та черевце чорно-буре, передньоспинка та надкрила бурі, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима дугоподібно розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики струнки та короткі, 5–10-й членики слабо поперечні, в напрямку вершини трохи розширюються; передньоспинка слабо поперечна, з найбільшою шириною в центрі диску; черевце біля основи трохи звужується, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,5–3,0 мм.*parca*
4. Вусики помітно видовжені..... 5
- Вусики короткі 6
5. Голова крупна, помітно вужча передньоспинки, за очима дугоподібно розширюється; тіло темно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима дугоподібно розширюється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка поперечна, з найбільшою шириною в центрі диску; черевце струнке, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,8–3,7 мм. *elongatula elongatula*

- Голова сильно поперечна, трохи вужча за передньоспинку, за очима розширюється; тіло буре, надкрила світло-бурі або жовто-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі або бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка поперечна, з найбільшою шириною в центрі диску; черевце струнке, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,2–2,5 мм. *hygrobia hygrobia*
- 6. Надкрила бурі, голова, передньоспинка та черевце чорні, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка поперечна, з найбільшою шириною в центрі диску; черевце струнке, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 3,0–3,8 мм. *melanocera*
- Надкрила жовто-бурі, передньоспинка темно-бура, голова та черевце чорні, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; все тіло матове та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики струнки та видовжені, 5–10-й членики видовжені або слабкопоперечні; передньоспинка поперечна; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,6–3,2 мм. *volans*

80. *Philhygra debilis* (Erichson, 1837)

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.2007, 1 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження, по берегах річок та водойм. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська (Глозов, 2010, 2011a) області та Київ (Черкунов, 1889).

81. *Philhygra elongatula elongatula* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Aleochara microcephala* Stephens, 1832: 138; *Metaxya impresifrons* Mulsant et Rey, 1875: 168; *Atheta subpolaris* Fenyés, 1909: 423; *Atheta wankaiana* Bernhauer, 1927: 98.

Матеріал. 130 екземплярів. Донецька обл.: Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); м. Торез, 20.06.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 20.03.2000, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 11.04.2000, 2 екз., С. Коновалов (кГл); с. Ребрикове, 6.07.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); Біловодський р-н, пгт. Біловодськ, 16.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); заказник «Юницького», 10–11.06.2009, 91 екз., С. Глотов (кГл); м. Красний Луч, с. Вахрушеве, 19.06.2010, 4 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, біля с. П'ятигорівка, берег Первозванівського водосх., 18.06.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 16.04.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); 21.06.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); Новоайдарський р-н, пгт Новоайдар, 23.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Ровеньки, 15.06.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 29.06.-1.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); Сватівський р-н, с. Міловатка, 4.07.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл); Северодонецк, берег р. Борова, 1.07.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 11–20.06.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 16–17.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 15–22.06.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 23.07.2010, 3 екз., С. Коновалов (кГл); Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 6.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); с. Трьохізбенка, 3–4.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГЛ).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження, по берегах річок та водойм. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс; Азія: Іран, Східний Сибір, Корея (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинський, 1928), Донецька (Глотов, 2012), Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська (Глотов и др., 2009; Глотов, 2010, 2011a) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

82. *Philhygra hygrobia hygrobia* (Thomson, 1856)

Синонімія. *Atheta magniceps* Sahlberg, 1876: 146; *Atheta cambricina* Keys, 1933: 77.

Матеріал. 18 екземплярів. Донецька обл.: Слов'янський р-н, м. Слов'янськ, 4.07.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 14.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 16–17.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 19–25.06.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 1–2.07.2010, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 12–15.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 23.07.2010, 17 екз., С. Коновалов (кГл); 23.07.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); Станично-Луганський р-н, с. Кондрашевська Нова, 6.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); Заповідник «Станично-Луганське відділення», 7.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); с. Ново-Ілленко, 1.07.2005, 1 екз., С. Глотов (кГл); Волинська обл.: Турійський р-н, пгт Турійськ, 13.07.2010, 5 екз., П. Войтко (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження, по берегах річок та водойм. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська, Донецька, Луганська (Глотов, 2010, 2011a, Глотов и др., 2009) області та Київ (Черкунов, 1889).

83. *Philhygra melanocera* (Thomson, 1856)

Синонімія. *Atheta lindrothi* Bernhauer, 1931d: 201.

Матеріал. 6 екземплярів. Луганська обл.: Заповідник «Станично-Луганське відділення», 6.07.2007, 6 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження, по берегах річок та водойм. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір, Монголія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська, Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська, Чернівецька (Marcu, 1937) області.

84. *Philhygra parca* (Mulsant et Rey, 1873)

Синонімія. *Atheta subdebilis* Joy, 1925: 219; *Hygroecia nannion* Joy, 1931:

Матеріал. 4 екземпляри. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 1–3.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 7.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 3–4.07.2010, 2 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження, по берегах річок та водойм. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Луганська (Глотов, 2010, 2011а) області.

85. *Philhygra terminalis* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Aleochara tricolor* Stephens, 1832: 114; *Metaxya fordhamiana* Keys, 1920: 131; *Atheta curvata* G. Benick, 1938: 180.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2005, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Марокко, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька, Львівська (Łomnicki, 1884) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

86. *Philhygra volans* (Scriba, 1859)

Синонімія. *Atheta halophila* Thomson, 1861: 71; *Atheta tomlini* Joy, 1913: 58.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: м. Рубіжне, 29.06.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Глотов, 2010).

Рід *Plataraea* Thomson, 1858

Підрід *Plataraea* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Plataraea* південного сходу України

1. Тіло буре або червоно-буре, передньоспинка окаймлена світло-бурою каймою, 5–6-й тергіти черевця чорні або темно-бурі, вусики темно-бурі, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі дрібні та слабко опуклі; вусики струнки та короткі, 5–10-й членики слабко поперечні; передньоспинка поперечна, в центрі диску з двома прокольними рядами які складаються з чотирьох дрібних крапок; надкрила короткі, помітно ширші передньоспинки; черевце видовжене в середині трохи розширене. Довжина тіла 3,0–4,5 мм.
..... *brunnea*

87. *Plataraea brunnea* (Fabricius, 1798).

Синонімія. *Aleochara depressa* Gravenhorst, 1802: 100; *Staphylinus nigriceps* Marsham, 1802: 515; *Aleochara atriceps* Stephens, 1832: 140; *Aleochara cinnamomea* Stephens, 1832: 139; *Aleochara thoracica* Stephens, 1832: 140; *Aleochara zonalis* Stephens, 1832: 140.

Матеріал. 165 екземплярів. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2003, 13 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 20–7.05.2005, 20 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 22–29.05.2004 7 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 26.05.2001, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 21.05.2001, 13 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 22–29.05.2004, 5 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.05.1999, 9 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.05.2003, 8 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 26.05.2000, 49 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 27.05.2003, 26 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.07.2004, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 23.07.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.07.2000, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 2.10.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 2.10.2000, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 3.10.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 3.10.2004, 3 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 27.07.-03.08.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 26.09.-3.10.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці, де ведуть потайний чи підземний спосіб життя. Активні з квітня до жовтня

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір, Японія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Івано-Франківська (Roubal, 1930), Львівська (Łomnicki, 1884) області.

Рід *Pycnota* Mulsant & Rey, 1874

Ключ для визначення видів роду *Pycnota* південного сходу України

1. Тіло чорне та блискуче, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло рівномірно рівномірно вкрите короткими світлими щетинками; голова крупна та поперечна, за очима поступово розширюється; очі дрібні та опуклі; вусики короткі, в напрямку вершини поступово розширюються, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути заокруглені; черевце струнке та видовжене. Довжина тіла 2,0–2,5 мм
.....*paradoxa*

88. *Pycnota paradoxa* (Mulsant & Rey, 1861)

Синонімія. *Luprocorrhe nidorum* Thomson, 1868: 319; *Atheta skalitzkyi* Bernhauer, 1898: 338.

Матеріал. 10 екземплярів. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський Степ», 21.08.2008, 10 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки найчастіше мешкають у підземних водах та гніздах ссавців та птахів (Lohse, 1974), у сутінках летять на світло лампи.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928) та Луганська область.

Триба *Autaliini* Thomson, 1859

Рід *Autalia* Leach, 1819

Ключ для визначення видів роду *Autalia* південного сходу України

1. Тіло чорне або буре або чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; все тіло рівномірно, помітно густо дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими світлими щетинками, по боках тіла розташовані довгі темні щетинки; голова крупна та поперечна, за очима поступово звужується; очі дрібні та опуклі; вусики короткі, в напрямку

вершини поступово розширюються, 8–10 членики вусиків поперечні; передньоспинка в центрі з двома глибокими борозенками, які з'єднуються біля основи, та побоках диску з двома видовженими трикутними втисненнями; надкрила суттєво довші та ширші передньоспинки; черевце струнке та видовжене. Довжина тіла 2,0–2,6 мм. *rivularis*

89. *Autalia rivularis* Gravenhorst, 1802

Синонімія. *Autalia angusticollis* Stephens, 1832: 102; *Autalia aterrima* Stephens, 1832: 102.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Новопсковський р-н, с. Тев'яшеве, 22.05.2004, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій та лучній підстилці, у рештках рослинного та тваринного походження, у гнилих грибах, у гної ссавців (Assing, 1997).

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Казахстан, Китай, Далекий Схід, Японія, Північна Америка, США (Hoebeke, 1988; Assing, 1997; Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Луганська (Глотов, 2011) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Триба Deinopsini Sharp, 1883

Ключ для визначення родів триби Deinopsini

1. Тіло чорне або чорно-буре; голова крупна та поперечна; надкрила довші та ширші передньоспинки, по всій поверхі помірно густо дрібно пунктовані; черевце струнке та видовжене; все тіло помірно густо вкрите короткими світлимимтемними щетинками. Довжина тіла 2–3,7 мм. *Deinopsis*

Рід *Deinopsis* A. Matthews, 1838

Ключ для визначення видів роду *Deinopsis* південного сходу України

1. Тіло чорне, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширюються, 6–10-й членики поперечні, 11-й членик короткий та заокруглений; надкрила суттєво довші та ширші передньоспинки, по всій поверхі помірно густо дрібно пунктовані; черевце

струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується; все тіло рівномірно врите вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 1,7–3,7 мм. Довжина тіла 3,0–3,7 мм. *erosa*

90. *Deinopsis erosa* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Deinopsis fuscata* A. Matthews, 1838: 194; *Gymnusa laticollis* Erichson, 1839: 212.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 6.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», 2.06.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають біля води у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір, Китай (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985), Луганська (Петренко, Глотов, 2008; Глотов, 2011б), Полтавська (Петренко, 1974;), Рівненська (Петренко, Журавчак, 2009), Сумська (Петренко, 1974; Петренко, 2009а) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Лебедев, 1935; Петренко, 1974; Петренко, 2005а).

Триба *Falagriini* Mulsant et Rey, 1873.

Ключ для визначення родів триби *Falagriini* південного сходу України

1. Шия по ширині в 2–3 рази вужча від голови. 3
- Шия по ширині в 3–4 рази вужча від голови. 2
2. Шия по ширині в 4 рази вужча від голови; голова біля основи ротових частин дзьобоподібно витягнута, задні кути суттєво заокруглені; очі дрібні та слабо опуклі; передньоспинка заокруглено-серцеподібна, в центрі диску з слабо вираженою, продовгуватою, не дуже широкою борозенкою; надкрила ширші і довші за передньоспинку, передній край навколо плеч, з кожної сторони, зазвичай, з невеличкою ямкою, задній краї надкрил з кожного боку з маленьким, виступаючим загостреним, загнутим до заду, боковим кілем; черевце від основи в напрямку вершини поступово розширюється, біля вершині конусоподібно звужується; тіло чорне або буре, по всій поверхні дрібно, густо, дрібно пунктоване або взагалі без пунктировки. Довжина тіла 1,8–3 мм. *Cordalia*

- Передньоспинка слабо поперечна, з сильно заокругленими боковими кряями, напрямку до заднього краю, поступово звужується, в центрі диску без продовгуватої борозенки; голова сильно поперечна, за очима не звужується, задні кути заокруглені, в центрі може містити неглибоке втиснення; очі помірно крупні та слабо опуклі; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширюються; внутрішня сторона правої верхньої щелепи з маленьким іноді нечітко вираженим, негострим зубцем; черевце від основи в напрямку вершини поступово розширяється, на вершині суттєво звужується; голова, передньоспина та надкрила густо дрібно пунктовані, черевце менш рідко пунктоване; тіло зазвичай чорне або темно-буре іноді червоно-буре або світло-буре. Довжина тіла 1,6–3 мм.
.....*Anaulacaspis*
- 3. Передньоспинка в напрямку до заднього краю різко звужується, в центрі з крупною глибокою борозенкою, або з крупною ямкою біля основи; голова помірно крупна, поперечна, за очима не звужується, з суттєво заокругленими задніми кутами, достатньо опукла; очі дрібні, слабо опуклі; щелепні щупики видовжені; вусики помірно довгі, до вершини поступово розширюються; надкрила короткі, суттєво ширші і довші за передньоспинку, задній край надкрил з кожного боку заокруглений; тіло чорне або темно-буре, по всій поверхні помірно густо, дрібно пунктоване та рівномірно вкрите світлими щетинками. Довжина тіла 2,5–3,5 мм...*Falagria*
- Передньоспинка видовжена, в напрямку до заднього краю поступово слабо звужується; голова біля основи ротових частин дзьобоподібно витягнута, за очима не звужується, задні кути заокруглені; очі помірно крупні, слабо опуклі; щелепні щупики помірно видовжені; вусики помірно довгі, до вершини поступово розширюються; задній край надкрил з кожного боку з невеликим, виступаючим заокругленим або загостреним, загнутим до заду, боковим кілем; черевце від основи в напрямку вершини поступово розширяється, на вершині суттєво звужується; тіло зазвичай буре або червоно-буре. Довжина тіла 3–3,5 мм.*Falagrioma*

Рід *Anaulacaspis* Ganglbauer, 1895

Ключ для визначення видів роду *Anaulacaspis* південного сходу України

1. Тіло чорне або чорно-буре вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширяються, 6–10-й членики поперечні, 11-й членик короткий

та заокруглений; надкрила довші та ширші передньоспинки, по всій поверхні помірно густо дрібно пунктовані; черевце струнке та видовжене; все тіло помірно густо вкрите короткими світлимиметними щетинками. Довжина тіла 1,7–2,1 мм.....*nigra*

91. *Anaulacaspis nigra* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Aleochara fracticornis* Gravenhorst, 1806: 152; *Aleochara picea* Gravenhorst, 1802: 75; *Falagria pusilla* Her, 1839: 351.

Матеріал. 3 екземпляри. Донецька обл.: Новоазовський р-н, РЛП «Меотида», 21.06.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки зустрічаються на ксилотрофних степових ділянках, у сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Узбекистан, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Якобсон, 1909–1910; Плигинский, 1928), Донецька, Харківська (Якобсон, 1909–1910) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Рід *Cordalia* Jacobs, 1925

Ключ для визначення видів роду *Cordalia* південного сходу України

1. Голова передньоспинка та черевце чорні, надкрила та вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги жовті або світло-бурі; голова, передньоспинка та надкрила матові з шероховатою мікроскульптурою, черевце блискуче; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширюються, 9–10-й членики сильно поперечні, 11-й членик короткий; передньоспинка поперечна, задній край суттєво звужується; надкрила трохи довші та ширші передньоспинки; все тіло помірно густо вкрите короткими світлимиметними щетинками. Довжина тіла 2,5–3,0 мм..... *obscura*

92. *Cordalia obscura* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Falagria flavipes* Stephens, 1832: 105; *Falagria floralis* Stephens, 1832: 105; *Aleochara immunis* Stephens, 1832: 129; *Falagria nitens* Stephens, 1832: 105; *Falagria crassiuscula* Hochhuth, 1872: 87.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 8.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 9–10.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій та лучній підстилці, на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного та тваринного походження в норах ссавців.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Кіпр, Узбекистан; Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Петренко, 2009б), Донецька (Медведев, Складар, 1974), Луганська (Глотов, 2011а, 2011б) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Рід *Falagria* Leach, 1819

Ключ для визначення видів роду *Falagria* південного сходу України

1. Тіло чорне або темно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; голова, передньоспинка та надкрила акуратно дрібно пунктовані; вусики помірно довгі та стрункі 4–10-й членики слабко поперечні або квадратні, 11-й членик помірно видовжений; надкрила довші та ширші передньоспинки; все тіло помірно густо вкрите короткими світлими щетинками; все тіло переважно матове, черевце блискуче. Довжина тіла 2,0–2,5 мм.*sulcatula*

93. *Falagria sulcatula* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Falagria confinis* Stephens, 1832: 104; *Falagria polita* Curtis, 1833: 462.

Матеріал. 122 екземпляри. Донецька обл.: Амвросіївський р-н, с. Григорівка, 10.05.1999, 3 екз., (ДонНУ); Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 25–27.06.2010, 10 екз., С. Глотов (кГл); 19.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», 1–2.06.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 10 екз., С. Глотов (кГл); м. Дебальцеве, 17.07.2010, 1 екз., А. Мартинов (кГл); м. Торез, 20.06.2010, 4 екз., С. Глотов (кГл); Шахтарський р-н, с. Петрівське,

21.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 1 екз., 4–16.04.2000 С. Коновалов (кКон); Біловодський р-н, заказник «Юницького», 10–11.06.2009, 10 екз.; м. Луганськ, 16.04.2012, 1 екз.; Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл); Первозванівське водосх., 18.06.2009, 7 екз.; Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 8.06.2009, 10 екз.; 1–3.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); 25.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 7 екз., С. Глотов (кГл); м. Ровеньки, 15.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 31.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 10.06.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл); м. Сєверодонецьк, 1.07.2009, 35 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 12.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 16–17.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 21.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 9–10.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); Дніпропетровська обл.: г. Дніпро, б. Тунельна, 10–13.07.2009, 1 екз., Л. Фали (кФл);

Біономія. Жуки мешкають у лісовій та лучній підстилці, на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного та тваринного походження у норах ссавців.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина; Сибір, Афганістан, Китай, Далекий схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинський, 1928), Волинська (Петренко, 2009б), Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Донецька (Глотов, 2012), Луганська (Глотов та ін., 2009; Глотов, 2011а, 2011б, 2012), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Рід *Falagrioma* Casey, 1906.

Ключ для визначення видів роду *Falagrioma* південного сходу України

1. Тіло темно буре або червоно-буре; вусики, щелепні щупикии червоно-бурі, ноги жовті; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; передньоспинка поперечна, задній край суттєво звужується; надкрила

помітно довші та ширші передньоспинки; вусики помірно довгі, в напрямку вершини слабо розширюються, 9–10-й членики слабо поперечні, 11-й членик помірно видовжений. Довжина тіла 2,5–2,9 мм. *thoracica*

94. *Falagrioma thoracica* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Falagria lineolata* Lacordaire, 1835: 555; *Aleochara ruficollis* Walth, 1838: 268.

Матеріал. 180 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–22.07.2006, 128 екз., К. Савченко (ДонНУ); 15–22.08.2006, 12 екз., К. Савченко (ДонНУ); 15–22.09.2006, 4 екз., К. Савченко (ДонНУ); 16–23.07.2007, 3 екз., К. Савченко (ДонНУ); 16–23.07.2008, 2 екз., К. Савченко (ДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 20.03.2000, 1 екз., С. Коновалов (кГл); Станично-Луганський р-н, 10–17.06.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 24.08.2007, 24 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 22.08.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл).

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко; Азія: Туреччина, Іран, Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2011, 2013), Луганська (Глотов, 2011б, 2012) області та Київ (Петренко, 2005а; Назаренко, Петренко, 2008).

Триба *Geostibini* Seevers, 1978

Ключ для визначення родів триби *Geostibini* південного сходу України

1. 10-й членик вусиків великий, циліндричний та суттєво видовжений; [тіло струнке та видовжене, голова та передньоспинка суттєво вужчі надкрил; очі дрібні та слабо опуклі; голова за очима суттєво звужується; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене; все тіло помірно густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 2,5–5 мм] *Callicerus*
- 10-й членик вусиків поперечний 2
2. Надкрила короткі, їхня довжина не перевищує довжину передньоспинки; [голова квадратна або слабо поперечна, очі дрібні майже не опуклі, скроні в 2–2,5 рази довші очей; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску сильно заокруглені; черевце видовжене, в центрі помітно розширене,

- в напрямку вершини суттєво звужується; все тіло густо дрібно пунктоване та помірно густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 1,7–3,2 мм] *Geostiba*
- Надкрила видовжені, помітно довші за передньоспинку 3
3. Голова квадратна або слабо поперечна; лігула розділена біля основи; очі дрібні та слабо опуклі, помітно коротщі скронь; передньоспинка слабо поперечна, передні та задні кути диску сильно заокруглені; черевце струнке в напрямку вершини трохи розширене; все тіло густо дрібно пунктоване та помірно густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 1,8–4,2 мм *Alevonota*
- Голова поперечна; лігула розділена біля вершини; передньоспинка поперечна передні кути диску заокруглені, задні кути виражені слабо; черевце струнке та паралельнобічне; все тіло густо дрібно пунктоване та помірно густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 4,0–5,0 мм *Enalodroma*

Рід *Alevonota* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Alevonota* південного сходу України

1. Тіло червоно-буре або чорно-буре, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі або жовті; голова округла, слабко поперечна; очі помірно крупні та слабкоопуклі; вусики помірно довгі, в напрямку вершини суттєво розширюються, 5–10-й членики вусиків поперечні; надкрила короткі; черевце струнке та видовжене; все тіло по всій поверхні рівномірно густо пунктоване та густо вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 3,1–4,2 мм..... *rufotestacea*

95. *Alevonota rufotestacea* (Kraatz, 1856)

Синонімія. *Homalota atricapilla* Mulsant et Rey, 1852: 21; *Alevonota aurantiaca* Fauvel, 1895: 95.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 05.1999, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ).

Біономія. Зустрічаються у заплавних лісах та на відкритих степових та лучних ділянках, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці, у мохах та мурашниках. Імаго активні з квітня до червня, іноді можуть траплятися взимку під час відлиги (Assing, Wunderle, 2008).

Поширення у світі. Європа, Північна Африка (Assing, Wunderle, 2008). Решта вказівок, у тому числі, вказівки з Палеарктического каталога (Smetana, 2004) потребують сучасного підтвердження з позиції сучасних поглядів на систематику роду (Assing, Wunderle, 2008; Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Закарпатська (Roubal, 1930) області.

Рід *Aloconota* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Aloconota* південного сходу України

1. Голова майже такої же ширини, як і передньоспинка, скроні майже паралельні або трохи розширені. Очі помірно крупні, слабо опуклі; передньоспинка по всій поверхні рідко вкрита короткими, світлими щетинками; черевце рідко дрібно пунктироване (підрид *Aloconota*) 2
 - Голова помітно вужча за передньоспинку, за очима суттєво звужуються. Очі крупні та опуклі; передньоспинка по всій поверхні вкрита рідко розташованими помірно довгими щетинками. Черевце більш густо, дрібно пунктироване та помірно густо вкрите короткими, світлими щетинками (підрид *Disopora*) тіло блискуче, голова, передньоспинка та надкрила темно-бурі або бурі, черевце темно-буре з світло-бурою вершиною, вусики, ноги та щелепні щупики червоно-бурі; очі помірно крупні дуже слабо опуклі, скроні помітно закруглені, по довженні, помітно довші очей; голова округла; вусики стрункі та видовжені; передньоспинка рідко, дрібно, акуратно пунктована; черевце видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край 6-го тергіта: у ♂ в центрі та побоках з 6 загостреними та слабо загостреними виступами, у ♀ задній край рівний. Довжина тіла 4,0–4,5 мм..... *languida*
2. 9-й та 10-й членики вусиків видовжений; жуки дрібні, довжина тіла зазвичай не більше 2,5–3,5 мм 3
 - 9-й та 10-й членики вусиків слабо поперечні або поперечні 10-й членик вусиків видовжений; жуки досить крупні, розміри тіла завжди більше 3 мм 5
3. Надкрила чітко густо, акуратно пунктовані; голова та черевце темно-бурі, передньоспинка та надкрила переважно жовто-бурі, вусики, ноги та щелепні щупики жовті або світло-бурі; вусики стрункі та видовжені, 7-й та 8-й членики вусиків видовжені; щелепні щупики видовжені 2-й та 3-й

- членики помітно видовжені; голова округла; очі достатньо крупні та помітно опуклі, скроні по довжесні, в 1,5 рази довші за очі; надкрила помітно ширші та довші за передньоспинку; черевце струнке, видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край 6-го тергіта: у ♂ по середині з двома невеличкими, округлим виступами, у ♀ задній край рівний. Довжина тіла 2,7–3,4 мм. *pfefferi*
- Надкрила чітко, грубо рідко пунктовані..... 4
4. Очі дрібні, не опуклі, суттєво коротші за скроні; голова округла; тіло червоно-буре або буре, вусики, ноги та щелепні щупики жовті або світло-бурі; надкрила трохи ширші та довші за передньоспинку; черевце струнке, видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край 6-го тергіта: у ♂ та ♀ рівний. Довжина тіла 2,2–2,6 мм.....
..... *eichhoffi*
- Очі достатньо крупні та опуклі, скроні по довженні, більше ніж в два рази перевищують довженну очей; голова округла; вусики стрункі та видовжені, 7-й та 8-й членики вусиків видовжені; голова, передньоспинка та черевце темно-бурі, надкрила темно-бурі або іноді світло-бурі, ноги та щелепні щупики зазвичай бурі або світло-бурі; черевце струнке, видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край 6-го тергіта: у ♂ та ♀ рівний. Довжина тіла 2,6–3,2 мм..... *planifrons*
5. Передньоспинка рівномірно чітко, густо, грубо пунктирована з чітко вираженою мікроскульптурою; тіло чорне або темно-буре, матове, іноді передньоспинка та надкрила світло-бурі, вусики, ноги та щелепні щупики бурі; голова округла; очі помірно крупні та опуклі, скроні по довженні, трохи довші очей; вусики стрункі та видовжені; передньоспинка слабко поперечна; черевце видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край 6-го тергіта: у ♂ по середині з двома невеличкими, слабко загостреними виступами, у ♀ задній край рівний. Довжина тіла 3,6–4,5 мм
.....*currax*
- Передньоспинка рівномірно акуратно або нечітко пунктована 6
6. Передньоспинка поперечна, найбільша ширина в центрі диску, густо вкрита короткими, світлими щетинками, які: у ♂ рівномірно розходяться від центру до боків диску, у ♀ в центрі з нешироким рядом в вертикально розташованих щетинок, з боків щетинки розташовані і розходяться в напрямку від боків до центрального ряду; голова, передньоспинка та надкрила червоно-бурі або бурі, черевце темно-буре або чорне, вусики, ноги та щелепні щупики зазвичай світло-бурі; голова округла; очі помірно

крупні не опуклі, скроні по довженні, помітно довші очей; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширюються, 8-й та 9-й членики вусиків слабо поперечні; черевце видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, 1–4-й тергіти рівномірно, помірно густо, акуратно пунктованні, задній край 6-го тергіта: у ♂ та ♀ рівний. Довжина тіла 2,6–3,2 мм..... *gregaria*

- Передньоспинка слабопоперечна, передній край диску, помітно ширше, в напрямку заднього краю диск поступово звужується, густо вкрита короткими, світлими щетинками, рівномірно розходяться від центру до боків диску; голова, передньоспинка та надкрила темно-бурі або бурі, черевце темно-буре або чорне, вусики, ноги та щелепні щупики зазвичай світло-бурі; очі помірно крупні дуже слабо опуклі, скроні по довженні, помітно довші очей; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширюються, 8-й та 9-й членики вусиків поперечні; черевце видовжене, в напрямку вершини поступово звужується, задній край 6-го тергіта: у ♂ по середині з двома невеличкими, слабо-загостреними виступами і з двома (по одному з кожної сторони) короткими загостреними виступами по боках, у ♀ задній край рівний. Довжина тіла 2,7–3,8 мм. *sulcifrons sulcifrons*

Підрід *Aloconota* Thomson, 1858

96. *Aloconota cambrica* (Wollaston, 1855)

Синонімія. *Aloconota bodemeyeri* Bernhauer, 1900b: 52; *Homalota velox* Kraatz, 1856a: 201.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Заповідник «Станично-Луганське відділення», 6.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Північна Африка, Азія: Туреччина, Єгипет, Сирія, Східний Сибір, Індія, Непал, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська області.

97. *Aloconota currax* (Kraatz, 1856)

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2005, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985), Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська, Чернівецька (Марси, 1937) області та Київ (Черкунов, 1889).

98. *Aloconota gregaria* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Aleochara caliginosa* Stephens, 1832: 122; *Tachyusa immunita* Erichson, 1840: 916; *Disopora subimpressa* Mulsant et Rey, 1875: 230.

Матеріал. 9 екземплярів. Луганська обл.: Свердловський р-н, с. Провалля, 27.05.2010, 6 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 12.06.2010, 1 екз., С. В. Коновалов (кГл); 16–17.06.2010, 1 екз., С. В. Коновалов (кГл); 1–2.07.2010, 1 екз., С. В. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових та лучних ділянках, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Північна Африка, Азія: Кіпр, Єгипет, Сирія, Афганістан, Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська (Глотов, 2012), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

99. *Aloconota planifrons* (G. Waterhouse, 1863)

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: м. Рубіжне, 29.06.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Афротропічна область (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Гусаров, 1989) та Луганська область.

100. *Aloconota sulcifrons sulcifrons* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Homalota pavens* Erichson, 1839: 689; *Calodera diluta* C. Hampe, 1850: 347; *Homalota obliquopunctata* Wollaston, 1854: 549; *Homalota lissonura* Thomson, 1856: 92; *Disopora solida* Mulsant et Rey, 1875: 225; *Atheta bolsonensis* Scheerpeltz, 1972: 157.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область та Київ (Черкунов, 1889).

Підрід *Disopora* Thomson, 1859101. *Aloconota languida* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Atheta walshi* B.S. Williams, 1930: 109.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 23.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 1–5.08.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у лісах та лісонасадженнях, на відкритих степових та лучних ділянках, по берегах річок та водойм, у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська, Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Черкунов, 1889).

Рід *Callicerus* Gravenhorst, 1802**Ключ для визначення видів роду *Callicerus* південного сходу України**

1. Тіло чорне або чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги бурі, ноги бурі; все тіло густо вкрите короткими темними щетинками; голова квадратна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики довгі, 4–9-й членики

квадратні або слабко поперечні, 10-й членик крупний, циліндричний та суттєво видовжений, 11-й членик помітно видовжений та овальний; черевце струнке та видовжене, передньоспинка слабко поперечна, суттєво коротша та вужча за надкрила; Довжина тіла 2,5–3,0 мм. *obscurus*

102. *Callicerus obscurus* Gravenhorst, 1802

Синонімія. *Aleochara caliginosus* Stephens, 1832: 122; *Aleochara callicerus* Gravenhorst, 1806: 153; *Callicerus hybridus* Curtis, 1833: 443; *Callicerus ibericus* Fagel, 1958: 242; *Callicerus spencii* Stephens, 1832: 165; *Callicerus spencii* Curtis, 1833: pl. 443; *Callicerus stolfai* Scheerpeltz, 1956: 40.

Біономія. У фауні регіону відомий лише за літературними даними як мешканець гніздових камер та ходів дрібних ссавців (Медведев, Скляр, 1974).

Поширення у світі. Європа, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька область (Медведев, Скляр, 1974).

Рід *Enalodroma* Thomson, 1859.

Ключ для визначення видів роду *Enalodroma* південного сходу України

1. Тіло буре або червоно-буре, вусики, щелепні щупики світло-бурі, ноги бурі або жовті; все тіло рівномірно, помірно густо пунктоване та густо вкрите короткими світлими щетинками; голова крупна та поперечна; очі дрібні та слабкоопуклі; голова округла та поперечна; очі помірно крупні та слабкоопуклі; вусики короткі, в напрямку вершини несуттєво розширюються, 5–10-й членики вусиків слабко поперечні; надкрила короткі, ширші і довші передньоспинки; черевце струнке та видовжене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 4,0–5,0 мм. *hepatica*

103. *Enalodroma hepatica* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Calodera castaneipennis* Fairmaire et Laboulbene, 1839: 380; *Homalota major* Aube, 1850: 306; *Enalodroma fucicola* Thomson, 1859: 39; *Homalota exarata* Sharp, 1869: 186.

Матеріал. 5 екземплярів. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 22–29.05.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.07.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ);

Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 12–19.05.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного походження, на вологих місцях та біля води.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Закарпатська (Roubal, 1930; Мателешко, 2005, 2007), Луганська (Глотов, 2010) області та Київ (Якобсон, 1909–1910).

Рід *Geostiba* Thomson, 1858

Підрид *Geostiba* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Geostiba* південного сходу України

1. Тіло буре або світло-буре, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі або жовті; все тіло вкрито густою мікроскульптурою та густо вкрите короткими світлими щетинками; голова округла; очі помірно дрібні; вусики короткі, в напрямку вершини розширюються, 5–10-й членики вусиків поперечні; надкрила короткі, коротші і ширші передньоспинки; передньоспинка округла; черевце струнке та видовжене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,3–2,8 мм. *circellaris*

104. *Geostiba circellaris* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Bolitochara inqualis* Mannerheim, 1830: 76; *Aleochara contigua* Stephens, 1832: 116; *Aleochara rufescens* Stephens, 1832: 128; *Homalota venustula* Heer, 1839: 340.

Матеріал. 26 екземплярів. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 28.05.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл); Закарпатська обл.: Воловецький р-н, ок. с. Скотарське, г. Явірник, 03.05.-21.05.2009, 17 екз., Ю. Канарский (кГл); 02.07.-1.08.2009, 1 екз., Ю. Канарский (кГл); Львівська обл.: Сколівський р-н, ок. с. Опорець, 21.05.-2.07.2009, 4 екз., Ю. Канарский (кГл).

Біономія. Зустрічаються у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Сибір, Південна Корея, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська, Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська області та Київ (Черкунов, 1889).

Триба Homalotini Heer, 1839

Підтриба Bolitocharina Thomson, 1859

Рід *Bolitochara* Mannerheim, 1830

105. *Bolitochara obliqua* Erichson, 1837

Синонімія. *Bolitochara caucasica* Eppelsheim, 1890: 161; *Bolitochara foveola* Motschulsky, 1860: 587.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 7.07.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки зустрічаються у заплавлених екосистемах, де мешкають у деревних та наземних грибах.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Іран (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915); Закарпатська (Roubal, 1930; Мателешко, 2005; Мателешко, 2007); Сумська (Петренко, 1974) області та Київ (Черкунов, 1889: 156; Петренко, 1974).

106. *Bolitochara pulchra* Gravenhorst, 1806

Синонімія. *Aleochara cincta* Gravenhorst, 1806: 166; *Bolitochara flavicollis* Mulsant et Rey, 1861: 93.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, смт Станично-Луганське, у грибах, 27.05.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); Харківська обл.: Зміївський р-н, с. Гайдари, 28–29.06.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл).

Біономія. Жуки зустрічаються у заплавлених екосистемах, де мешкають у деревних та наземних грибах.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Іран (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Hochhuth, 1871; Петренко, 20096), Київська

(Петренко, 1974;), Рівненська (Петренко, Журавчак, 2009: 524) області та Київ (Петренко, 1974; Петренко, 2005а).

Підтриба *Gyrophaenina* Kraatz, 1856

Рід *Agaricochara* Kraatz, 1856

Ключ для визначення видів роду *Agaricochara* фауни України

1. Тіло світло-буре або червоно-буре, ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі або жовті; голова слабо поперечна, за очима практично не звужується; очі помірно крупні та опуклі; вусики короткі, 6–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, її ширина 1,5 рази перевищує довжину; черевце біля основи трохи розширене, в напрямку вершини поступово звужується, у ♂ задній край 8-го тергіта, по боках з двома довгими тонкими, трохи загнутими всередину, виростами, у ♀ край 8-го тергіта заокруглений або з широким неглибоким вирізом. Довжина тіла 1,6–1,9 мм. *latissima*

[*Agaricochara latissima* (Stephens, 1832)]

Синонімія. *Gyrophaena laevicollis* Kraatz, 1854: 186.

Матеріал. 1 екземпляр. Закарпатська обл.: Ужгородський р-н, с. Невицьке, 29.09.2002, 1 екз., А. Мателешко (кМт).

Біономія. Жуки зустрічаються у заплавних екосистемах, де мешкають у деревних та наземних грибах.

Поширення у світі. Європа, Азія: Кіпр (Schülke, Smetana, 2015). В Україні відомий у Закарпатській області (Мателешко, 2007).

Рід *Brachida* Mulsant & Rey, 1871

Ключ для визначення видів роду *Brachida* фауни України

1. Тіло чорне або буре, лапки вусики та щелепні щупики жовті; голова поперечна, за очима поступово звужується; очі крупні опуклі; вусики короткі, 6–10-й членики квадратні або слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце біля основи трохи розширене, в напрямку вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,0–2,5 мм. *exigua*

107. *Brachida exigua* (Heer, 1839)

Синонімія. *Homalota notha* Erichson, 1839: 126; – *Gyrophæna pilosa* C. Hampe, 1850: 348; – *Encephalus kraatzii* Hochhuth, 1872: 118 syn. n.

Матеріал. 30 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні Могили», 22.06.2006, 5 екз., К. Савченко (ДонНУ); 14–22.09.2008, 1 екз., К. Савченко (ДонНУ); Закарпатська обл.: Ужгородський р-н, урочище «Дубки», під камінням, 29.09.2002, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Одеська обл.: Біляївський р-н, с. Алтестове, 16.10.2004, 1 екз., А. Гонтаренко (кГн); 24.10.2004, 1 екз., А. Гонтаренко (кГн); Сумська обл.: Лебединський р-н, заповідник «Михайлівська цілина», 8.08.1971, 20 екз., А. Петренко (ІЗШК); Польща: Перемишль, 1 екз., без дати, (ЛМП).

Біономія. Жуки мешкають на луках, по краях лісу та на ксерофітних степових ділянках, де мешкають у лісовій підстилці, у мохах, у гнилих грибах та рештках рослинного походження. Жуки трапляються з липня до листопада, іноді можуть траплятись взимку під час відлиги (Ganglbauer, 1895; Horion, 1967). Дуже рідкісний та малочисельний усіх частинах ареалу.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928; Шилов, 1977), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька (Glotov, 2012; Глотов, Савченко, 2011, 2013), Закарпатська (Roubal, 1930; Богданов, 1985; Мателешко, 2007), Сумська (Петренко, 1974, 2009) області та Київ (Якобсон, 1909–1910).

Рід *Encephalus* Stephens, 1832**Ключ для визначення видів роду *Encephalus* фауни України**

1. Тіло чорне, лапки вусики та щелепні щупики темно-бура; голова поперечна, за очима прямолінійно звужується; очі дрібні та опуклі; вусики короткі, 6–10-й членики поперечні, кожний наступний членик трохи ширший від попереднього; передньоспинка поперечна, передні кути диску гострі та загнуті до низу, задні кути диску чітко виражені; черевце широке та округле. Довжина тіла 1,8–2,2 мм..... *complicans*

108. *Encephalus complicans* Stephens, 1832

Матеріал. 1 екземпляр. Чернігівська обл.: Бобровицький р-н, с. Бараниця, 4.04.2009, 2 екз., А. Гонтаренко (кГН).

Біономія. Жуки мешкають на луках, по краях лісу та на степових ділянках, де зустрічаються у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження, у мохах та грибах, а також у гніздових камерах *Sylvaemus uralensis* (Медведев, Скляр, 1974).

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька (Медведев, Скляр, 1974), Івано-Франківська (Roubal, 1930) та Чернігівська області.

Рід *Gyrophaena* Mannerheim, 1830

Підрід *Agaricophaena* Reitter, 1909

[*Gyrophaena boleti* (Linnaeus, 1758)]

Синонімія. *Gyrophaena fungicola* Motchoulsky, 1860: 559; *Gyrophaena punctipennis* Thomson, 1860: 269.

Матеріал. 2 екземпляри. Київ: без дати, 2 екз., J. Hochhuth (ННПМ).

Біономія. Вид мешкає переважно у грибах *Fomitopsis pinicola*. Часто зустрічаються великими скупченнями. Імаго активні з травня до вересня (Rusch, 1990; Никитський та ін., 1996).

Поширення у світі. Європа; Азія: Туреччина, Казахстан, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська область (Łomnicki, 1884) та Київ (Черкунов, 1889: 159; Glotov et al., 2011).

Підрід *Gyrophaena* Mannerheim, 1830.

[*Gyrophaena bihamata* Thomson, 1867]

Синонімія. *Gyrophaena carpini* Baudi di Selve, 1870: 380; *Gyrophaena despecta* Mulsant et Rey, 1870: 159; *Gyrophaena ruficornis* Mulsant et Rey, 1872: 65.

Матеріал. 44 екземпляри. Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, с. Домашин, 27.07.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Київ.: Гідропарк, 2 екз., 14.06.2006 А. Петренко (ІЗШК); Голосіївський р-н, 09.09.2008, 5 екз.;

Святошинський р-н, Новобіличі, 23 екз., 12.08.1984 А. Петренко (ІЗШК); Київська обл.: Миронівський р-н, с. Луковиця, 04.06.1999, 1 екз., А. Котенко (ІЗШК); Кіровоградська обл.: Світловодський р-н, с. Білецьківка, 12.08.1982, 8 екз., А. Петренко (ІЗШК); Львівська обл.: м. Львів, без дати, 1 екз.; 12.04.1917, 1 екз., Grolle (ЛМП); Черкаська обл.: Канівський р-н, «Канівський заповідник», 20.07.2008, 2 екз., С. Білякова (кГл).

Біономія. Вид живе на ксилотрофних та наземних трубчастих грибах. Іноді зустрічається у великих скупченнях. Імаго активні з травня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення. Європа, Кавказ, Північна Африка: Алжир, Туніс, Азія: Туреччина, Північна Корея, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Закарпатська (Roubal, 1930; Богданов, 1985; Glotov et al., 2011) Київська (Glotov et al., 2011), Кіровоградська (Glotov et al., 2011), Львівська (Glotov et al., 2011), Черкаська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Glotov et al., 2011).

[*Gyrophaena caucasica* A. Strand, 1939]

Синонімія. *Gyrophaena cultellata* Assing, 2009: 145.

Матеріал. 6 екземплярів. Крим: г. Чатирдаг, 26.08.1978, 6 екз., А. Петренко (ІЗШК).

Біономія. Вид живе у наземних грибах.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Туреччина; Україна: (Assing, 2009; Schülke, Smetana, 2015; Enushchenko, Semenov, 2016); Україна: Крим (Глотов та ін., 2012).

[*Gyrophaena congrua* Erichson, 1837]

Матеріал. 5 екземплярів. АР Крим: г. Чатирдаг, 26.08.1978, 1 екз., А. Петренко (ІЗШК); Киев: без дати, 4 екз., J. Nochhuth (ННПМ).

Біономія. Вид живе на ксилотрофних та наземних трубчастих грибах. Не зустрічається у великих скупченнях. Імаго активні з травня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська область (Łomnicki, 1884), Крим та Київ (Glotov et al., 2011).

109. *Gyrophæna fasciata* (Marsham, 1802)

Синонімія. *Aleochara pallicornis* Stephens, 1832: 152; *Gyrophæna laevipennis* Kraatz, 1856: 358; *Gyrophæna rhodeana* Casey, 1906: 300.

Матеріал. 127 екземплярів. Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, с. Жорнава, 10.05.2003, 8 екз., О. Мателешко (кМТ); Перечинський р-н, с. Зарічово, 04.08.2001, 2 екз., О. Мателешко (кМТ); Київ: Гідропарк 14.06.2006, 1 екз.; Голосіївський р-н, 11.09.2008, 1 екз., З. Берест (кШр); Голосіївський р-н, Теремки, 06.08.1978, 13 екз.; 19.07.1980, 2 екз., А. Петренко (ІЗШК); Святошинський р-н, Новобіличі, 19.08.1984, 29 екз., А. Петренко (ІЗШК); Луганська обл.: Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, заплава р. Луганчик, 2 екз., 17.06.2009, С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 8.07.2008, 1 екз.; 20.07.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); Львівська обл.: м. Львів, 10.02., 2 екз.; 10.06., 1 екз., Grolle (ЛМП); Яворівський р-н, заповідник «Розточчя», 24.08.1988, 36 екз.; 10.06.1990, 2 екз., (ІЗШК); Тернопільська обл.: Теремовлянський р-н, м. Теремовля, 4.07., 13 екз.; 6.07., 1 екз.; 9.07., 1 екз., Grolle (ЛМП); Черкаська обл.: Канівський р-н, «Канівський заповідник», 10.09.1987, 1 екз., А. Петренко (ІЗШК).

Біономія. Вид живе на ксилотрофних та наземних трубчастих грибах. Іноді зустрічаються у великих скупченнях. Імаго активні з квітня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Закарпатська (Roubal, 1930; Богданов, 1985; Glotov et al., 2011), Луганська (Glotov et al., 2011), Львівська (Łomnicki, 1884;

Glotov et al., 2011), Тернопільська (Glotov et al., 2011), Черкаська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889: 159; Glotov et al., 2011).

110. *Gyrophæna gentilis* Erichson, 1839

Матеріал. 663 екземпляри. Волинська обл.: Ковельський р-н, біля с. Зелене, 11.08.1988, 18 екз., А. Петренко (ІЗШК); Закарпатська обл.: Перечинський р-н, біля с. Ворочово, 3.06.2001, 5 екз.; 15.07.2007, 4 екз., О. Мателешко (кМт); с. Ворочово, урочище «Тепла Яма», 23.08.2003, 3 екз., О. Мателешко (кМт); Свалявський р-н, м. Свалява, 6.05.1996, 22 екз., А. Петренко (ІЗШК); Тячівський р-н, с. Мала Уголька, 25–29.07.2007, 12 екз., О. Мателешко (кМт); с. Широкий Луг, 18–20.09.2006, 8 екз., А. Гонтаренко (кГн); Ужгородський р-н, с. Невицьке, 15.06.2001, 86 екз., О. Мателешко (кМт); 19.05.2002, 7 екз.; 28.07.2002, 3 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оноківці, 19–24.07.2001, 2 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оріховиця, 22.05.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: Голосіївський р-н, 09.09.2008, 42 екз., А. Петренко (ІЗШК); Київська обл.: Бородянський р-н, 20.05.1996, 52 екз., А. Петренко (ІЗШК); Львівська обл.: Яворівський р-н, заповідник «Розточчя», 24.08.1988, 1 екз.; 10.06.1990, 397 екз., А. Петренко (ІЗШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Іноді зустрічається у великих скупченнях. Імаго активні з травня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Glotov et al., 2011), Закарпатська (Богданов, 1985, Glotov et al., 2011), Івано-Франківська (Roubal, 1930), Київська (Glotov et al., 2011), Львівська (Łomnicki, 1884; Glotov et al., 2011) області та Київ (Glotov et al., 2011).

111. *Gyrophæna joyi* Wendeler, 1924

Синонімія. *Gyrophæna convexicollis* Joy, 1912: 148; *Gyrophæna asiatica* Wusthoff, 1937: 143.

Матеріал. 899 екземплярів. Волинська обл.: Ковельський р-н, с. Зелене, 12.08.1988, 1 екз., А. Петренко (ІЗШК); Донецька обл.: Шахтарський р-н, с. Петрівське, 21.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Закарпатська обл.: Перечинський р-н, с. Ворочово, 29.04.2001, 1 екз.; 3.06.2001, 1 екз.; 15.07.2007, 1 екз., О. Мателешко (кМт); Ужгородський р-н, с. Невицьке, 15.06.2001, 4 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: Голосіївський р-н, 09.09.2008, 7 екз.; 11.09.2008, 7 екз., З. Берест (кШр); Святошинський р-н, Новобіличі, 19.08.1984, 8 екз., А. Петренко (ІЗШК); Київська обл.: Миронівський р-н, с. Луковиця, 04.06.1999, 9 екз., А. Котенко (ІЗШК); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, смт Іванівка, 29–30.04.2012, 6 екз., С. Глотов (кГл); м. Красний Луч, 28.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); смт Хрустальне, 3.04.2012, 50 екз., С. Глотов (кГл); Кременський р-н, м. Рубіжне, 8.10.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); м. Луганськ, с. Веселеньке, 28.09.2011, 1 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, заплава р. Луганчик, 17.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Ровеньки, б. Дубова, 15.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, Заповідник «Станично-Луганське відділення», 17.06.2007, 72 екз., С. Глотов (кГл); 24.06.2007, 271 екз., С. Глотов (кГл); 26.06.2007, 13 екз., С. Глотов (кГл); 20.07.2008, 63 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 2–10.06.2011, 6 екз., С. Коновалов (кГл); Львівська обл.: Яворівський р-н, заповідник «Розточчя», 10.06.1990, 168 екз., А. Петренко (ІЗШК); Харківська обл.: Зміївський р-н, с. Гайдари, 28–29.06.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); 5–6.07.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); 12–13.07.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); 13–14.07.2011, 1 екз., В. Терехова (кГЛ); Черкаська обл.: Канівський р-н, «Канівський заповідник», 10.09.1987, 200 екз., А. Петренко (ІЗШК); 20.07.2008, 1 екз., С. Білякова (кГл).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Іноді зустрічаються у великих скупченнях. Імаго активні з червня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Glotov et al., 2011), Закарпатська (Glotov et al., 2011), Луганська

(Glotov et al., 2011), Львівська (Glotov et al., 2011), Черкаська (Петренко, 1974; Glotov et al., 2011) області та Київ (Glotov et al., 2011).

112. *Gyrophaena joyioides* Wusthoff, 1937

Матеріал. 4454 екземпляри. Крим: г. Чатирдаг, 26.08.1978, 7 екз., А. Петренко (ІЗШК); Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 250 екз., С. Глотов (кГл); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», 1–2.07.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Волинська обл.: Ковельський р-н, с. Зеленое, 11.08.1988, 18 екз., А. Петренко (ІЗШК); Закарпатська обл.: Берегівський р-н, с. Квасово, 28.06.2004, 1 екз. О. Мателешко (кМт); урочище «Оток», 5.06.2004, 28 екз.; 28.06.2004, 149 екз., О. Мателешко (кМт); Великоберезнянський р-н, ок. с. Домашин, г. Домашинський Верх, 26.06.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМт); с. Стричава, 24.08.2001, 3 екз., О. Мателешко (кМт); Рахівський р-н, урочище «Кузій», 21.09.2006, 5 екз., О. Мателешко (кМт); с. Великий Бичків, 29.09.2006, 2 екз., О. Мателешко (кМт); м. Рахів, 19.05.2002, 5 екз., А. Гонтаренко (кГн); Ужгородський р-н, урочище «Дубки», 12.09.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМт); с. Невицьке, 15.06.2001, 22 екз., О. Мателешко (кМт); 28.07.2002, 5 екз.; 17.07.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оріховиця, 22.05.2004, 4 екз., О. Мателешко (кМт); 26.05.2002, 4 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: Гідропарк, 14.06.2006, 2 екз.; Голосіївський р-н, 11.09.2008, 1 екз., З. Берест (кШр); Теремки, 19.07.1980, 32 екз., А. Петренко (ІЗШК); Голосіївський р-н, 09.09.2008, 14 екз., А. Петренко (ІЗШК); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Іванівка, 11.10.2010, 37 екз., С. Глотов (кГл); с. Фащівка, 14.06.2012, 50 екз., С. Глотов (кГл); м. Краснодон, 18.06.2010, 4 екз., С. Глотов (кГЛ); м. Красний Луч, 16.06.2010, 241 екз., С. Глотов (кГл); 18.06.2010, 2264 екз., С. Глотов (кГл); с. Вахрушеве, 19.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); смт Хрустальне, 3.04.2012, 5 екз., С. Глотов (кГл); м. Луганськ, парк «Гостра Могила», 29.05.2005, 17 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2007, 152 екз., С. Глотов (кГл); 13.06.2008, 5 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, заплава р. Луганчик, 17.06.2009, 30 екз., С. Глотов (кГл); м. Ровеньки, б. Дубова, 15.06.2010, 210 екз., С. Глотов

(кГл); м. Рубіжне, 8.07.2010, 3 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 3.06.2010, 15 екз., С. Глотов (кГЛ); 14.06.2010, 112 екз., С. Глотов (кГл); 21.06.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); 21–26.06.2011, 3 екз., С. Глотов (кГл); 16.07.2005, 15 екз., С. Глотов (кГл); 20.07.2005, 5 екз., С. Глотов (кГл); 13.07.2008, 8 екз., С. Глотов (кГл); 14.07.2008, 283 екз., С. Глотов (кГл); 21.07.2008, 46 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2010, 75 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 19.05.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); 27.05.2007, 58 екз., С. Глотов (кГл); у грибах, 28.05.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2007, 100 екз., С. Глотов (кГл); 22.07.2007, 24 екз., С. Глотов (кГл); 25.07.2007, 9 екз., С. Глотов (кГл); 8.07.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); 20.07.2008, 85 екз., С. Глотов (кГл); Сумська обл.: Середино-Будський р-н, Деснянсько-Старогутський НПП, Старогутська ділянка, 21.06.2006, 35 екз., А. Петренко (ІЗШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Часто зустрічається у великих скупченнях. Імаго активні з червня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Glotov et al., 2011), Волинська (Glotov et al., 2011), Закарпатська (Glotov et al., 2011), Луганська (Glotov et al., 2011), Сумська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Glotov et al., 2011).

113. *Gyrophæna lucidula* Erichson, 1837

Матеріал. 20 екземплярів. Закарпатська обл.: Ужгородський р-н, с. Невицьке, 15.06.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: без дати, 6 екз., J. Hochhuth (ННПМ); Гідропарк, 14.06.2006, 3 екз., А. Петренко (ІЗШК); Луганська обл.: м. Луганськ, парк «Гостра Могила», 29.05.2005, 3 екз., С. Глотов (кГл); Одеська обл.: Біляївський р-н, с. Троїцьке, 6.08.2002, 6 екз., А. Гонтаренко (кГн); Харківська обл.: Зміївський р-н, с. Гайдари, 4.05.2011, 2 екз., В. Терехова (кГл).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Часто зустрічається у великих скупченнях. Імаго зустрічаються з червня до вересня (Rusch, 1990).

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Північна Африка: Алжир, Азія: Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915), Закарпатська (Богданов, 1985; Glotov et al., 2011), Івано-Франківська (Roubal, 1930), Луганська (Glotov et al., 2011), Полтавська (Петренко, 1974), Одеська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889: 159; Петренко, 1974; Glotov et al., 2011).

114. *Gyrophæna manca* Erichson, 1839

Синонімія. *Aleochara angustata* Stephens, 1832: 152; *Gyrophæna puncticollis* Hochhuth, 1872: 121.

Матеріал. 7326 екземплярів. Волинська обл.: Ковельський р-н, с. Зелене, 11.08.1988, 20 екз., А. Петренко (ІЗШК); Дніпропетровська обл.: Новомосковський р-н, с. Андріївка, 10.06.2009, 11 екз., Л. Фали (кФл); Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні Могили», 25–27.06.2010, 1 екз. (кГл); м. Дебальцеве, 1.05.2012, 25 екз., С. Глотов (кГл); м. Донецьк, 27.08.1999, 37 екз., Т. Трихлеб (ІЗШК); Донецький ботанічний сад, 13.05.2010, 11 екз., М. Сергеев (кГл); Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, ок. с. Домашин, 27.07.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); Перечинський р-н, с. Ворочово, урочище «Тепла Яма», 30.11.2002, 1 екз.; 15.07.2007, 1 екз., О. Мателешко (кМт); Рахівський р-н, м. Рахів, 15.05.2002, 5 екз., А. Гонтаренко (кГн); Ужгородський р-н, с. Невицьке, 15.06.2001, 6 екз.; 1.09.2001, 2 екз., О. Мателешко (кМт); 8–14.08.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); 19.05.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); 30.08.2003, 1 екз. О. Мателешко (кМт); с. Оріховиця, 26.05.2002, 3 екз., О. Мателешко (кМт); Івано-Франківська обл.: Надвірнянський р-н, с. Кремінці, 3.05., 1 екз., Grolle (ЛМП); Київ: без дати, 4 екз., J. Hochhuth (ННПМ); Гідропарк, 14.06.2006, 62 екз. З. Берест (кШр); Голосіївський р-н, 11.09.2008, 1 екз., З. Берест (кШр); Святошинський р-н, Новобіличі, 23.05.1985, 10 екз., А.

Петренко (ІЗШК); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 24–25.05.1999, 1 екз., С. Коновалов (кКон); Біловодський р-н, с. Городище, 11.06.2009, 268 екз., С. Глотов (кГл); м. Луганськ., парк «Гостра Могила», 29.05.2005, 174 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2007, 621 екз., С. Глотов (кГл); 13.06.2008, 358 екз., С. Глотов (кГл); м. Краснодон, 18.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Красний Луч, 18.06.2010, 718 екз., С. Глотов (кГл); смт Хрустальне, 3.04.2012, 3 екз., С. Глотов (кГл); м. Луганськ, берег р. Ольховка, 1 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, с. Петро-Миколаївка, 18.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); біля с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 237 екз., С. Глотов (кГл); м. Ровеньки, б. Дубова, 15.06.2010, 6 екз., С. Глотов (кГЛ); м. Рубіжне, 8.10.2010, 7 екз., С. Глотов (кГл); Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 21–26.06.2011, 1 екз., С. Глотов (кГЛ); 13.07.2008, 8 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 3.04.2012, 1 екз., С. Коновалов (кКон); Станично-Луганський р-н, с. Сизе, 12–19.05.2006, 320 екз. С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», 29.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 13.05.2007, 29 екз., С. Глотов (кГл); 13.05.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); 19.05.2007, 17 екз., С. Глотов (кГл); 21.05.2007, 256 екз., С. Глотов (кГл); 22.05.2007, 16 екз., С. Глотов (кГл); 25.05.2007, 10 екз., С. Глотов (кГл); 26.05.2007, 18 екз., С. Глотов (кГл); 27.05.2007, 1217 екз., С. Глотов (кГл); 27.05.2007, 20 екз., С. Глотов (кГл); 27.05.2007, 107 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2007, 28 екз., С. Глотов (кГл); 3.06.2007, 6 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2007, 183 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2007, 554 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2007, 232 екз., С. Глотов (кГл); 16.06.2007, 750 екз., С. Глотов (кГЛ); 17.06.2007, 15 екз., С. Глотов (кГл); 24.06.2007, 505 екз., С. Глотов (кГл); 26.06.2007, 17 екз., С. Глотов (кГл); 25.07.2007, 94 екз., С. Глотов (кГл); 8.07.2008, 23 екз., С. Глотов (кГл); 20.07.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); Одеська обл.: Біляївський р-н, с. Троїцьке, 6.08.2002, 1 екз., А. Гонтаренко (кГн); Сумська обл.: Середино-Будський р-н, Деснянсько-Старогудський НПП, Старогудська ділянка, 21.06.2006, 186 екз., А. Петренко (ІЗШК); Чернігівська

обл.: м. Ніжин, 11.05.1996, 26 екз., П. Шешурак (кШр); Чернівецька обл.: м. Чернівці [«Vukowina, Cernowitz»], без дати, 5 екз., О. Марсу (ЗМ УТШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Часто зустрічається у великих скупченнях.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Glotov et al., 2011), Дніпропетровська (Glotov et al., 2011), Донецька (Glotov et al., 2011), Закарпатська (Glotov et al., 2011), Івано-Франківська (Glotov et al., 2011), Луганська (Glotov et al., 2011), Одеська (Glotov et al., 2011), Сумська (Glotov et al., 2011), Чернівецька (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889; Glotov et al., 2011).

115. *Gyrophaena minima* Erichson, 1837

Матеріал. 239 екземпляри. Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, с. Жорнава, 10.05.2003, 4 екз., О. Мателешко (кМт); с. Стричава, 24.08.2001, 8 екз., О. Мателешко (кМт); Перечинський р-н, с. Ворочово, 3.06.2001, 3 екз., О. Мателешко (кМт); с. Зарічово, 20.05.2001, 5 екз., О. Мателешко (кМт); 20.08.2001, 6 екз., О. Мателешко (кМт); 15.07.2007, 9 екз., О. Мателешко (кМт); 04.08.2001, 11 екз., О. Мателешко (кМт); Ужгородський р-н, урочище «Дубки», 12.09.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМт); с. Невицьке, 15.06.2001, 136 екз., О. Мателешко (кМт); 1.09.2001, 8 екз., О. Мателешко (кМт); 19.05.2002, 3 екз., О. Мателешко (кМт); 8–14.08.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); 28.07.2002, 5 екз., О. Мателешко (кМт); 30.08.2003, 2 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оноківці, 19–24.07.2001, 4 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оріховиця, 26.05.2002, 3 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: без дати, 1 екз., J. Hochhuth (ННПМ); Голосіївський р-н, 09.09.2008, 2 екз., О. Мателешко (кМт); 11.09.2008, 5 екз., З. Берест (кШр); Святошинський р-н, Новобіличі, 14.07.1985, 5 екз., А. Петренко (ІЗШК); 12.08.1984, 7 екз., А. Петренко (ІЗШК); Київська обл.: Миронівський р-н, с. Луковиця, 1 екз., 04.06.1999, А. Котенко (ІЗШК); Львівська обл.: м. Львів, 10.02., 1 екз., Grolle (ЛМП); Яворівський р-н, заповідник «Розточчя», 24.08.1988,

5 екз., А. Петренко (ІЗШК); Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 13.05.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Імаго зустрічаються з червня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Туреччина, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Glotov et al., 2011), Львівська (Łomnicki, 1884; Glotov et al., 2011), Луганська, Черкаська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889: 159; Glotov et al., 2011).

[*Gyrophæna nana* (Paykull, 1800)]

Синонімія. *Aleochara marginata* Stephens, 1832: 153; *Gyrophæna nigriventris* A. Fleischer, 1909: 332; *Gyrophæna perpolita* Casey, 1906: 301.

Матеріал. 44 екземпляри. Крим: г. Чатирдаг, 26.08.1978, 1 екз., А. Петренко (ІЗШК); Волинська обл.: Ковельський р-н, с. Зелене, 12.08.1988, 2 екз., А. Петренко (ІЗШК); Закарпатська обл.: Ужгородський р-н, с. Невицьке, 10.08.1998, 1 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: без дати, 2 екз., J. Hochhuth (ННПМ); Голосіївський р-н, Теремки, 19.07.1980, 17 екз., А. Петренко (ІЗШК); Святошинський р-н, Новобіличі, 19.08.1984, 5 екз., А. Петренко (ІЗШК); Львівська обл.: м. Львів, 12.04.1917, 1 екз., Grolle (ЛМП); 19.02., 1 екз., Grolle (ЛМП); 5.03., 1 екз., Grolle (ЛМП) Тернопільська обл.: Теребовлянський р-н, г. Теребовля, 9.08., 13 екз., Grolle (ЛМП).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Імаго зустрічаються з червня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Туреччина, Сибір, Далекий Схід, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Glotov et al., 2011), Волинська (Glotov et al., 2011), Закарпатська (Glotov et al., 2011), Львівська

(Łomnicki, 1884; Glotov et al., 2011), Тернопільська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889; Glotov et al., 2011).

[*Gyrophæna nitidula* (Gyllenhal, 1810)]

Синонімія. *Gyrophæna signatipennis* Gredler, 1863: 93; *Gyrophæna solskyi* L. Heuyden, 1880: 68.

Матеріал. 14 екземплярів. Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, с. Жорнава, 31.05.2003, 2 екз. О. Мателешко (кМТ); с. Ставне, 24.05.2003, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Іршавський р-н, хр. Великий Діл, г. Бужора, 1.08.2002, 2 екз., О. Мателешко (кМТ); Рахівський р-н, урочище «Товстий Грунь», 08.06.1999, 2 екз., О. Мателешко (кМТ); Ужгородський р-н, с. Кам'яниця, 4.05.2003, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); с. Невицке, 17.07.1999, 3 екз., О. Мателешко (кМТ); урочище «Сірий Потік», 22.06.2003, 1 екз., О. Мателешко (кМТ).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Закарпатська область (Мателешко, 2007; Glotov et al., 2011) та Київ (Черкунов, 1889).

[*Gyrophæna orientalis* A. Strand, 1938]

Синонімія. *Gyrophæna transsylvanica* Ádám, 2008: 164. syn. n.

Типовий матеріал. Lectotype *Gyrophæna orientalis* (here designated): Russia: "Sistikem [Sisti-Khem River] Sibir [Siberia] Fr.[itz] Jansen [collector] / *Gyrophæna orientalis* A. Strand TYPUS [pink label] / NHMO: type collection 1000176722 / LECTOTYPE "*Gyrophæna orientalis* A. Strand, 1938 des. S. Glotov 2010 [red label]" (NHMO). Holotype *Gyrophæna transsylvanica*: "Herkulesfürdő [Băile Herculane] Coll.[ector] Mihók / Holotypus *Gyrophæna transsylvanica* sp. n. det. Ádám, 2008. [red label] / *Gyrophæna orientalis* A. Strand, 1938 det. S. Glotov 2010 [white label]" (HMNH). Paratypes: 2 exs . " 1 [or 1] / Hu.[ngarian] Bihar Galbina Bokor / *fasciata* Mars[ham] det. Bernh.[auer] / Chicago NHMus M.

Bernhauer Collection / Paratypus *Gyrophæna transsylvanica* sp. n. det. Ádám, 2008. [yellow labels] / *Gyrophæna orientalis* A. Strand, 1938 det. S. Glotov 2010 [white labels]” (FMNH). Матеріал. Київ: Святошинський р-н, Новобіличі, 14.07.1985, 7 екз., А. Петренко (SIZK).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Крим, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Київ (Glotov 2014).

[*Gyrophæna poweri* Crotch, 1866]

Синонімія. *Gyrophæna puncticollis* Thomson, 1867: 232; *Gyrophæna punctulata* Mulsant et Rey, 1870: 156.

Матеріал. 2 екземпляри. Закарпатська обл.: Перечинський р-н, с. Ворочово, 3.06.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Ужгородський р-н, с. Оріховиця, 22.05.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМТ).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних і наземних пластинчастих та трубчастих грибах. Імаго зустрічаються з травня до вересня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська область (Glotov et al., 2011).

[*Gyrophæna pulchella* Heer, 1839]

Синонімія. *Gyrophæna glabrella* Motschulsky, 1858: 229.

Матеріал. 101 екземпляр. Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, с. Ставне, 10.09.1998, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Київ: Голосіївський р-н, 11.09.2008, 8 екз., З. Берест (кШр); Львовская обл.: Яворівський р-н, заповідник «Розточчя», 24.08.1988, 92 екз., А. Петренко (ІЗШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Імаго зустрічаються з липня до жовтня (Rusch, 1990; Никитский и др., 1996).

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Glotov et al., 2011), Львівська (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889).

114. *Gyrophæna pseudonana* Strand, 1939

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 30.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Імаго зустрічаються з квітня до жовтня (Rusch, 1990).

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Glotov et al., 2011).

[*Gyrophæna williamsi* A. Strand, 1935]

Матеріал. 7 екземплярів. Київ: Святошинський р-н, Новобіличі, 14.07.1985, 1 екз., А. Петренко (ІЗШК); Черкаська обл.: Канівський р-н, «Канівський заповідник», 10.09.1987, 6 екз., А. Петренко (ІЗШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих грибах (Rusch, 1990).

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Черкаська область (Glotov et al., 2011) та Київ (Glotov et al., 2011).

Підрід *Leptarthrophæna* Scheerpeltz, 1948

115. *Gyrophæna affinis* Mannerheim, 1830

Синонімія. *Gyrophæna amabilis* Lacordaire, 1835: 537; *Gyrophæna diversa* Mulsant & Rey, 1870: 153; *Gyrophæna inconspicua* Casey, 1906: 299; *Gyrophæna lacustris* Casey, 1906: 299; *Gyrophæna subpunctata* Casey, 1906: 299.

Матеріал. 575 екземплярів. Волинська обл.: Ковельський р-н, с. Зелене, 12.08.1988, 32 екз., А. Петренко (ІЗШК); Донецька обл.: м. Дебальцеве, 1.05.2012, 3 екз., С. Глотов (кГл); м. Донецьк, 27.08.1999, 6 екз., Т. Трихлеб

(ІЗШК); Закарпатська обл.: Великоберезнянський р-н, с. Домашин, 27.07.2001, 4 екз., О. Мателешко (кМт); Іршавський р-н, хр. Великий Діл, г. Бужора, 1.08.2002, 2 екз., О. Мателешко (кМт); Перечинський р-н, с. Ворочово, г. Плішка, 28.10.2004, 3 екз., О. Мателешко (кМт); ок. с. Ворочово, 29.04.2001, 2 екз., О. Мателешко (кМт); с. Зарічово, 20.08.2001, 11 екз., О. Мателешко (кМт); Ужгородський р-н, с. Невицьке, 24–31.05.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); 8–14.08.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); 19.05.2002, 5 екз., О. Мателешко (кМт); 28.07.2002, 9 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оноківці, 1–3.08.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМт); с. Оріховиця, 26.05.2002, 4 екз., О. Мателешко (кМт); Київ: «К.» [Київ], 3 екз., J. Nochhuth (ННПМ); Голосіївський р-н, [Голосіїво], 11.09.2008, 3 екз., З. Берест (кШр); Теремки, 19.07.1980, 5 екз., А. Котенко (ІЗШК); Святошинський р-н, Новобіличі, 19.08.1984, 10 екз., А. Петренко (ІЗШК); 14.07.1985, 8 екз., А. Петренко (ІЗШК); Київська обл.: Миронівський р-н, с. Луковиця, 04.06.1999, 4 екз., А. Котенко (ІЗШК); Кіровоградська обл.: Світловодський р-н, с. Білецьківка, 12.08.1982, 35 екз., А. Петренко (ІЗШК); Луганська обл.: м. Красний Луч, 16.06.2010, 1 екз., С. Глозов (кГл); м. Луганськ, парк «Гостра Могила», 28.05.2007, 1 екз., С. Глозов (кГл); 28.05.2007, 3 екз., С. Глозов (кГл); 13.06.2008, 302 екз., С. Глозов (кГл); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, заплава р. Луганчик, 17.06.2009, 12 екз., С. Глозов (кГл); Свердловський р-н, с. Нижня Деревечка, 26.05.2010, 1 екз., С. Глозов (кГл); 27.05.2010, 10 екз., С. Глозов (кГл); заповідник «Провальський степ», 27.05.2010, 1 екз., С. Глозов (кГл); 21.06.2008, 2 екз., С. Глозов (кГл); 21–26.06.2011, 7 екз., С. Глозов (кГл); 2.07.2008, 1 екз., С. Глозов (кГл); у грибах, 20.07.2005, 2 екз., С. Глозов (кГл); 13.07.2008, 11 екз., С. Глозов (кГл); Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2009, 3 екз., С. Глозов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 28.05.2009, 3 екз., С. Глозов (кГл); 17.06.2007, 10 екз., С. Глозов (кГл); 24.06.2007, 14 екз., С. Глозов (кГл); 22.07.2007, 11 екз., С. Глозов (кГл); 8.07.2008, 2 екз., С. Глозов (кГл); 20.07.2008, 1 екз., С. Глозов (кГл); Львівська обл.: м. Львів, без дати, 1 екз. Grolle (ЛМП), 25.05. Grolle (ЛМП); 10.06., 1 екз.,

Grolle (ЛМП); Яворівський р-н, заповідник «Розточчя», 10.06.1990, 2 екз., А. Петренко (ІЗШК); Тернопільська обл.: Борщівський р-н, с. Тулін, 7.05., 1 екз., Grolle (ЛМП); Харківська обл.: Зміївський р-н, с. Гайдари, 3.04.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); 12–13.07.2011, 1 екз., В. Терехова (кГл); Черкаська обл.: Канівський р-н, «Канівський заповідник», 10.09.1987, 3 екз., А. Петренко (ІЗШК); 20.07.2008, 3 екз., С. Білякова (кГл); Чернівецька обл.: м. Чернівці [«Bukowina, Cernowitz»], без дати, 2 екз., О. Марсу (ЗМ УТШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах. Імаго зустрічаються з травня до вересня.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс, Азія: Туреччина, Казахстан, Китай, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Glotov et al., 2011), Донецька (Glotov et al., 2011), Закарпатська (Glotov et al., 2011), Кіровоградська (Glotov et al., 2011), Луганська (Glotov et al., 2011), Львівська (Łomnicki, 1884; Glotov et al., 2011), Тернопільська (Glotov et al., 2011), Черкаська (Glotov et al., 2011), Чернівецька (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889: 159; Glotov et al., 2011).

[*Gyrophæna polita* (Gravenhorst, 1802)]

Синонімія. *Gyrophæna brevicornis* Mulsant et Rey, 1870: 163.

Матеріал. 1 екземпляр. Київ: без дати, 1 екз., J. Hochhuth (ННПМ).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Львівська область (Łomnicki, 1884) та Київ (Черкунов, 1889; Glotov et al., 2011).

116. *Gyrophæna strictula* Erichson, 1839

Синонімія. *Gyrophæna glacialis* Hochhuth, 1849: 74; *Gyrophæna laevigata* Neer: 1839: 310.

Матеріал. 33 екземпляри. Донецька обл.: м. Донецьк, у грибах, 13.05.2010, 11 екз., М. Сергєєв (кГл); Закарпатська обл.: Перечинський р-н, с. Ворочово,

28.07.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Ужгородський р-н, с. Невицьке, 17.07.2004, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); 8–14.08.2001, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); 28.07.2002, 1 екз., О. Мателешко (кМТ); Київ: без дати, 3 екз., J. Hochhuth (ННПМ); Луганська обл.: м. Луганськ, парк «Гостра Могила», 28.05.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 30.04.2007, 2 екз., С. Глотов (кГЛ); 13.05.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); Чернівецька обл.: м. Чернівці [«Bukowina, Cernowitz»], без дати, 10 екз., О. Marcu (ЗМ УТШК).

Біономія. Вид мешкає на ксилотрофних та наземних пластинчастих і трубчастих грибах.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Закарпатська (Glotov et al., 2011), Львівська (Łomnicki, 1884), Луганська (Glotov et al., 2011), Чернівецька (Glotov et al., 2011) області та Київ (Черкунов, 1889: 159; Glotov et al., 2011).

Триба *Hygronomini* Thomson, 1859

Ключ для визначення родів триби *Hygronomini* південного сходу України

1. Тіло чорне, задня частина (дві третини) жовто-червона або червоно бура; голова крупна; очі крупні та опуклі; вусики помірно довгі, в напрямку вершини поступово розширюються; передньоспинка видовжена, в напрямку заднього краю поступово звужується, передні та задні кути диску сильно заокруглені; черевце струнке та видовжене, біля вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,5–3 мм. У фауні України 1 вид.
..... *Hygronoma*

Підтриба *Hygronomina* Thomson, 1859

Рід *Hygronoma* Erichson, 1837

Ключ для визначення видів роду *Hygronoma* південного сходу України

1. Голова, передньоспинка та черевце чорні, надкрила біля основи чорні, задня половина (дві третини) жовто-червона або червоно бура; ноги, вусики та щелепні щупики світло-бурі; голова крупна, по ширині рівна передньоспинці; очі крупні та опуклі; все тіло густо, грубо. Дрібно

пунктоване та помірно густо вкрите короткими світлими щетинками.
Довжина тіла 2,5–3,0 мм.....*dimidiata*

117. *Hugronoma dimidiata* (Gravenhorst, 1806).

Синонімія. *Aleochara basella* Stephens, 1832: 112.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 22–29.05.2004, 1 екз.,
В. Мартинов (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій та лузній підстилці, на відкритих
степових ділянках, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana,
2015); Україна: Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915),
Дніпропетровська (Ильин, 1925), Полтавська (Петренко, 1974;), Сумська
(Петренко, 2009а: 59) області та Київ (Черкунов, 1889; Петренко, 1974;
Петренко, 2005а).

Триба Нуросуптїні Laporte, 1835.

Рід *Cypha* Leach, 1819

Ключ для визначення роду роду *Cypha* південного сходу України

1. Надкрила чорні, кожна елітрітра, з помірно крупним жовто-червоними
плямами; тіло чорне або чорно-буре, вусики, шупики та ноги світло-бурі
або жовті; передньоспинка поперечна, помітно ширша за надкрила; тіло по
всій поверхні, помірно густо, вкрите короткими, світлими щетинками.
Довжина тіла 1,0–1,4 мм.....*longicornis*

Надкрила чорні, без плям, тіло чорне або чорно-буре, вусики, шупики та ноги
червоно-бурі або жовті; передньоспинка та елітри по ширині однакові; тіло по
всій поверхні, густо, вкрите помірно довгими, жовтими щетинками. Довжина
тіла 1,0–1,4 мм. *discoidea*

118. *Cypha discoidea* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Cypha biguttata* A. Matthews, 1838: 198; *Hypocyptus obscurella*
Luze, 1902d: 182.

Матеріал. 2 екземпляри. Донецька обл.: м. Слов'янськ, 4.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Кремінський р-н, м. Кремінна, 10–14.07.2006, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають на вологих місцях у лісовій та лучній підстилці, на відкритих степових ділянках, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область та Київ (Черкунов, 1889).

119. *Cypha longicornis* (Paykull, 1800)

Синонімія. *Scaphidium acuminata* Marsham, 1802: 234; *Cypha agaricina* Stephens, 1832: 187; *Hypocyphus globula* Lacordaire, 1835: 521; *Tachyporus granulum* Gravenhorst, 1806: 3; *Cypha nigripes* Stephens, 1832: 188; *Cypha parvula* Stephens, 1832: 188; *Cypha rufipes* Stephens, 1832: 187; *Hypocyphus zieglerei* LeConte, 1863: 30.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: заповідник «Станично-Луганське відділення», 30.04.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці та в рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Азія: Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область та Київ (Черкунов, 1889).

Рід *Oligota* Mannerheim, 1830

Ключ для визначення видів роду *Oligota* південного сходу України

1. Тіло блискуче, зазвичай чорне або чорно-буре, вусики, шупики та ноги переважно темно-бурі або бурі; надкрила по довжені помітно довші за передньоспинку; вусики короткі, в напрямку вершини суттєво розширюються, 6–8-й членики вусиків сильно поперечні, кожен наступний суттєво ширше від попереднього; тіло по всій поверхні, густо дрібно пунктоване та помірно густо, вкрито короткими, світлими щетинками. Довжина тіла 1,0–1,3 мм..... *pusillima*

120. *Oligota pusillima* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Oligota apiciventris* Fairmaire & Germain, 1862: 423; *Oligota atomaria* Erichson, 1837: 363; *Oligota fuscipes* Mulsant & Rey, 1873b: 150; *Oligota hispidula* E. Kangas, 1938b: 212; *Oligota indica* Motschulsky, 1858g: 236; *Oligota intermedia* E. Kangas, 1938b: 208; *Oligota linearis* Casey, 1911: 232; *Homalota minutissima* Heer, 1839: 334; *Aleochara minutissima* Stephens, 1832: 146; *Oligota misella* Mulsant & Rey, 1873: 151; *Oligota obscuricornis* Motschulsky, 1860: 576; *Oligota parallela* Casey, 1911: 232; *Oligota picta* Motschulsky, 1858g: 236; *Oligota ytenensis* Sharp, 1912: 124.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2009, 1 экз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька (Медведев, Скляр, 1974), Харківська (Якобсон, 1909–1910) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Триба Lomechusini Fleming, 1821**Підтриба Lomechusina Fleming, 1821**

Рід *Lomechusa* Gravenhorst, 1806

Ключ для визначення видів роду *Lomechusa* південного сходу України

1. Тіло червоно-буре, голова та вершина черевця темно-бурі або чорні, вусики, шупики та ноги червоно-бурі; голова поперечна, за очами помітно звужується, очі дрібні та неопуклі; передньоспинка сильно поперечна; черевце широке та коротке, задній край тергітів без щетинок; ноги стрункі та видовжені Довжина тіла 4,5–5,5 мм. *paradoxa*

121. *Lomechusa paradoxa* Gravenhorst, 1806

Синонімія. *Atemeles acuticollis* Wasmann, 1887: 102; *Atemeles laticollis* Wasmann, 1887: 101; *Atemeles nigricans* Wasmann, 1906: 3; *Atemeles obsoleticollis*

Wasmann, 1887: 102; *Atemeles picicollis* Wasmann, 1894a: 205; *Atemeles rhombicollis* Wasmann, 1888: 266.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці, нерідко зустрічаються разом з мурашками.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Житомирська (Петренко, 1974), Львівська (Łomnicki, 1884), Черкаська (Петренко, 1974), області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1905–1915).

Рід *Lomechusoides* Tottenham, 1939

Ключ для визначення видів роду *Lomechusoides* південного сходу України

1. Тіло червоно-буре, вусики, шупики та ноги темно-бурі; голова поперечна, очі дрібні не опуклі; передньоспинка сильно поперечна, по всій поверхі густо, дрібно пунктована; черевце широке та коротке, задній край тергітів вритий короткими жовтими щетинками; ноги товсті та видовжені. Довжина тіла 5,0–6,5 мм.*strumosus strumosus*

122. *Lomechusoides strumosus strumosus* (Fabricius, 1775)

Синонімія. *Staphylinus caucasicus* Wasmann, 1775: 525.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 22–29.05.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці, нерідко зустрічаються разом з мурашками.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Казахстан, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька область та Київ (Черкунов, 1889).

Рід *Drusilla* Leach, 1819

Підрід *Drusilla* Leach, 1819

Ключ для визначення видів роду *Drusilla* південного сходу України

1. Тіло темно-буре або червоно-буре, голова та 4-й та 5-й тергіти черевця чорні або темно-бурі, вусики, шупики та ноги світло-бурі або бурі; передньоспинка в центрі з довгою глибокою борозенкою або з крупною вмятиною; черевце видовжене, до вершини трохи розширяється; вусики помірно довгі та стрункі; ноги суттєво видовжені. Довжина тіла 4,5–5,5 мм.
 canaliculata

123. *Drusilla canaliculata canaliculata* (Fabricius, 1787).

Синонімія. *Paederus impressa* Rossi, 1790: 254; *Astilbus mandli* Bernhauer, 1899: 19; *Astilbus caucasicus* Bernhauer, 1903: 186; *Astilbus leonii* Porta, 1907: 173; *Astilbus armeniaca* Cameron, 1939: 163; *Astilbus sibiricus* Schaarp, 1956: 272.

Матеріал. 925 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–22.04.2006, 51 екз.; 14–15.05.2006, 4 екз.; 15–22.05.2006, 132 екз.; 16–23.05.2007, 73 екз.; 16–24.05.2008, 7 екз.; 15–22.06.2006, 53 екз.; 15–22.07.2006, 338 екз.; 16–23.07.2007, 59 екз.; 16–24.07.2008, 3 екз.; 26.07–3.08.2007, 1 екз.; 14–16.08.2006, 5 екз.; 15–22.08.2006, 9 екз.; 17.09.2006, 3 екз.; 15–22.09.2006, 3 екз.; 15–22.10.2006, 1 екз.; 16–23.09.2007, 4 екз.; 13–20.09.2008, 23 екз., К. Савченко (ДонНУ); Новоазовський р-н, м. Седове, 23.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Первомайський р-н, Білосарайська коса, 3 екз., К. Савченко (ДонНУ); м. Донецьк, 20–27.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 22–29.05.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.07.2004, 5 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 23.07.1999, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.07.2000, 4 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 2.10.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 27.07.–3.08.2001, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 29.07.–5.08.2001, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.08.2004, 44 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Ясинуватський р-н, с. Піски, 26.06.–3.07.2007, 2 екз., К. Савченко (ДонНУ); 26.06.–3.07.2007, 3 екз., К. Савченко (ДонНУ); м. Ясинувата, 05.1999, 5 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 25.07.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 5.05.2004, 3 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 30.05.2004, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.07.–5.08.2001, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 20–27.07.2004, 94 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 2.10.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 30.03.1999, 1 екз., С.

Коновалов (кКон); 16.04.1999, 2 екз., С. Коновалов (кКон); 7.05.2003, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 16.05.1999, 2 екз., С. Коновалов (кКон); 10.07.2000, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 3.08.2001, 1 екз., С. Коновалов (кКон); м. Луганськ, 29.03.2010, 1 екз., В. Ландик (кГл); 8–23.05.2012, 1 екз., В. Ландик (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 6.04.2009, 4 екз., С. Глозов (кГл); 17–25.05.2002, 4 екз., В. Форощук (кФр); 7–30.05.2009, 1 екз., Н. Полчанінова (кГл); 8.05.2009, 1 екз., С. Глозов (кГл); Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2009, 1 екз., С. Глозов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 19–26.05.2007, 1 екз., С. Глозов (кГл); 17–24.06.2007, 3 екз., С. Глозов (кГл); Запорізька обл.: Василівський р-н, с. Скельки, НПП «Великий луг», 6.07.2010, 2 екз., Л. Фали (кФл); Харківська обл.: Великобурлукський р-н, пгт Великий Бурлук, 12.06.1972, 1 екз., В. Грамма (ЗМХНУ); м. Харків, 17.07.1933, 1 екз., С. Федоров (ЗМХНУ); 17.06.1995, 1 екз., А. Дрогваленко (ЗМХНУ).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних та заплавних лісах, штучних лісонасадженнях, на відкритих степових та лучних ділянках, у природних та антропогенних екосистемах; мешкає у лісовій та лучній підстилці, у рештках тваринного та рослинного походження та у норах дрібних ссавців.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928; Яцентковский, 1912; Семенов, Блинштейн, 1989), Волинська, (Петренко, 2009б), Донецька (Медведев, Скляр, 1974; Glotov, Savchenko, 2009; Глозов, Савченко, 2011; 2013), Закарпатська (Медведев, Высоцкая, 1969; Богданов, 1985), Запорізька (Фалы и др., 2011), Луганська (Петренко и др., 2003, 2009; Петренко, Глозов, 2008; Глозов, 2007, 2011а, 2011б, 2012; Ландик и др., 2012), Миколаївська (Семенов, Блинштейн, 1989), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989), Рівненська (Петренко, Журавчак, 2009: 524), Сумська (Петренко, 2009а: 59), Харківська (Крупіські, 1832; Якобсон, 1909–1910), Херсонська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Петренко, 2005а; Назаренко, Петренко, 2008).

Рід *Pella* Stephens, 1835.

Ключ для визначення видів роду *Pella* південного сходу України

1. Все тіло чорне та блискуче, вусики, щупики та ноги темно-бурі або червоно-бурі; голова округла та маленька, очі дрібні не опуклі; вусики короткі та стрункі, 4–10-й членики вусиків видовжені; черевце струнке та видовжене, задній край 8-го тергіта у ♂ та ♀ заокруглений. Довжина тіла 5,0–5,5 мм.....*funesta*
- Тіло чорно-буре або буре 2
2. Жуки крупні, довжина тіла 5,5–6,5 мм.; голова та передньоспинка темно-бурі, надкрила чорні, біля основи (перша третина елітр) з крупними жовто-бурими плямами, черевце буре 6–8-й тергіти черевця чорні, щупики та ноги світло-бурі, вусики червоно-бурі; голова округла та маленька, очі дрібні та слабо опуклі; передньоспинка в центрі з неглибоким видовженим втисненням, передні кути диску заокруглені, задні чітко виражені; черевце струнке та видовжене, задній край 8-го тергіта у ♂ клиноподібно виступаючий. *humeralis*
- Жуки дрібні або середніх розмірів, довжина тіла 4,5–5,5 мм. 3
3. Жуки середніх розмірів, довжина тіла 4,0–5,5 мм; голова та вершина черевця чорні або темно-бурі, передньоспинка, надкрила та черевце біля основи буре, вусики, щелепні щупики та ноги червоно-бурі; голова округла та маленька, очі дрібні та неопуклі; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, задній край 8-го тергіта у ♂ з широким неглибоким вирізом. *limbata*
- Жуки дрібні, довжина тіла 4,0–4,5 мм.; голова, передньоспинка темно-бурі, надкрила чорні, елітри біля основи з крупними жовто-бурими плямами, черевце буре чорно-буре, 1–4-й тергіти черевця бурі, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, задній край 8-го тергіта у ♂ з широким неглибоким вирізом.....*similis*

124. *Pella funesta* (Gravenhorst, 1806)

Синонімія. *Aleochara crassicornis* Stephens, 1832: 113; *Myrmedonia atrata* Heer, 1839: 309.

Матеріал. 9 екземплярів. Донецька обл.: м. Донецьк, 19–26.07.2004, 6 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 22–29.04.2007, 3 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних та заплавлених лісах, штучних лісонасадженнях у лісовій підстилці, нерідко зустрічаються разом з мурашками.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Азія: Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910; Петренко, 1974), Донецька, Луганська (Петренко, Глозов, 2008; Глозов, 2011б), Рівненська (Петренко, Журавчак, 2009: 524), Полтавська (Петренко, 1974), Черкаська (Петренко, 1974;) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Петренко, 1974, 2005а; Назаренко, Петренко, 2008).

125. *Pella humeralis* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Myrmedonia grandis* Motschulsky, 1844: 814.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 15–22.04.2007, 1 екз., С. Глозов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 17–25.05.2002, 1 екз., В. Форощук (кФр).

Біономія. Жуки мешкають у заплавлених лісах, штучних лісонасадженнях у лісовій підстилці.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Закарпатська (Богданов, 1985), Київська (Петренко, 1974), Луганська (Глозов, 2007, 2011б, 2012; Петренко, Глозов, 2008), Полтавська (Петренко, 1974) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Петренко, 1974, 2005а).

126. *Pella limbata* (Paykull, 1789)

Синонімія. *Staphylinus divisus* Marsham, 1802: 510; *Staphylinus laevis* Gravenhorst, 1802: 95.

Матеріал. 94 екземпляри. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–22.04.2006, 2 екз., К. Савченко (ДонНУ); 15–24.05.2007, 40 екз., К. Савченко (ДонНУ); 16–24.05.2008, 3 екз., К. Савченко (ДонНУ); 15–

22.06.2006; 2 екз., К. Савченко (ДонНУ); 16–23.07.2007, 32 екз., К. Савченко (ДонНУ); м. Донецьк, 20–27.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 22–29.05.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 24.07.1999, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 19–26.07.2004, 3 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 27.05.2001, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 28.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); м. Маріуполь, 04.04.2010, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Іванівка, 17.04.-25.05.2011, 2 екз., С. Глозов (кГл); м. Луганськ, 25.04.2010, 1 екз., В. Ландик(кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 6.04.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 23.04.2012, 1 екз., С. Глозов (кГл); Харківська обл.: Ізюмський р-н, с. Топальське, 17.09.1999, 1 екз., А. Дрогваленко (ЗмХНУ).

Біономія. Жуки мешкають на відкритих степових та лучних ділянках, у байрачних і заплачних лісах та у штучних лісонасадженнях у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження та разом з мурашками.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька (Глозов, Савченко, 2011, 2013), Луганська (Глозов, 2011б; Ландик и др., 2012), Полтавська (Петренко, 1974), Черкаська (Кришталь, 1956), Харківська області та Київ (Петренко, 1974).

127. *Pella similis* (Markel, 1844)

Матеріал. 27 екземплярів. Донецька обл.: Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 05.2000, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 30.05.2004, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 25.07.1999, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 20–27.07.2004, 7 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, смт Іванівка, 29–30.04.2012, 1 екз., С. Глозов (кГл); м. Луганськ, 9–20.04.2012, 1 екз., В. Ландик(кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 16–17.04.2009, 5 екз., С. Глозов (кГл); Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 3–10.06.2007, 2 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають на відкритих степових та лучних ділянках, у заплавах лісах та у штучних лісонасадженнях у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження та разом з мурашками.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Азія: Туреччина; Україна: Крим (Плигинский, 1928), Донецька, Луганська (Глотов, 2011а, 2011б) області.

Рід *Zyras* Stephens, 1835

Підрод *Zyras* Stephens, 1835

Ключ для визначення видів роду *Zyras* південного сходу України

1. Голова, передньоспинка чорні, надкрила жовті, задні кути елітр затемнені, черевцежовте або червоно-жовте, останній та передостанній тергіти черевця чорні; все тіло блискуче, по всій поверхі рівномірно густо дрібно пунктоване та помірно густо вкрите темними щетинками; ноги видовжені та стрункі; вусики короткі в напрямку вершини поступово розширюються 4–10 членики поперечні; Довжина тіла 5,5–6,5 мм.*haworthi*

128. *Zyras haworthi* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Bolitochara elegans* Heer, 1839: 350; *Myrmedonia nigricollis* Motschulsky, 1845: 41.

Матеріал. 3 екземпляри. Донецька обл.: м. Донецьк, 14–21.06.2001, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ); Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 30.05.2004, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних лісах та штучних лісонасадженнях у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Північна Африка: Алжир, Туніс; Україна: Донецька, Закарпатська (Мателешко, 2007) області та Київ (Петренко, 1974, 2005а).

Триба Myllaeini Ganglbauer, 1895

Ключ для визначення родів триби *Myllaenini* південного сходу України

1. Тіло конусоподібно звужується до заднього караю; щелепні щупики 4-членикові, 1-й та 4-й членики суттєво скорочені; губні щупики короткі; мадибули з внутрішньої сторони без зубців; передньоспинка поперечна, з чітко вираженими гострими задніми кутами, передній край диску суттєво коротше заднього, найбільша ширина біля заднього краю, задній край дугоподібно вигнутий; надкрила широкі та короткі; черевце суттєво звужується до вершини. Довжина тіла 0,6–3,4 мм. В фауні України 7 видів.
..... *Myllaena*

Рід *Myllaena* Erichson, 1837

Ключ для визначення видів роду *Myllaena* південного сходу України

1. Тіло буре або темно-буре іноді чорне або світло-буре, вусики, щелепні щупики темно-бурі, ноги жовто-бурі; тіло матове, по всій поверхні густо та дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими світлими щетинками. Довжина тіла 2,2–2,6 мм..... *intermedia*

129. *Myllaena intermedia* Erichson, 1837

Синонімія. *Centroglossa attenuata* A. Matthews, 1838: 195; *Myllaena fuscula* Wollaston, 1867: 233; *Tachinus pusilla* Lentz, 1856: 59.

Матеріал. 59 екземплярів. Донецька обл.: РЛП «Меотида», 22–24.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Біловодський р-н, заказник «Юницького», 10.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Красний Луч, с. Вахрушеве, 19.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Кременський р-н, с. Кудряшовка, 30.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 08.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Сєверодонецьк, 1.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); с. Трьохізбенка, 24.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 1.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 13.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 15–22.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 22.04.2007, 24 екз., С. Глотов (кГл); 29.04.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); 10.05.2012, 1 екз., С. Глотов (кГл); 26.05.2007, 2 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл); 21.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); с. Старий Айдар, 23.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 4.06.2010, 1 екз., С.

Глотов (кГл); 6.06.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); Троїцький р-н, с. Дьоміно-Олександрівка, 28.07.2009, 11 екз., С. Глотов (кГл); с. Сиротино, 27.07.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають на вологих місцях, по берегах річок та водойм у лісовій підстилці та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Єгипет, Марокко, Туніс; Азія: Казахстан; Австралійська область; Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1909–1910); Донецька, Закарпатська (Roubal, 1930), Луганська (Петренко, Глотов, 2008; Глотов, 2011б, 2012), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989), Полтавська (Петренко, 1974), Сумська (Петренко, 2009) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Петренко, 1974; Петренко, 2005а).

Триба *Oxurodini* Thomson, 1859

Підтриба *Dinardina* Mulsant & Rey, 1873

Рід *Thiasophila* Kraatz, 1856

Ключ для визначення видів роду *Thiasophila* південного сходу України

1. Тіло чорне або чорно-буре, вусики, щелепні щупики та ноги червоно-бурі; тіло матове, по всій поверхні густо та дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими світлими щетинками; голова помірно крупна та поперечна; очі дрібні та слабо опуклі; вусики короткі, в напрямку вершини поступово розширюються, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; черевце трохи розширене, в напрямку вершини поступово розширяється. Довжина тіла 2,8–3,7 мм.....*lohsei*

130. *Thiasophila lohsei* Zerche, 1987

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, с. Нижня Деревечка, 28.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Крим: м. Севастополь, 15.05.2010, 1 екз., Т. Нікуліна (ДонНУ).

Біономія. Жуки зустрічаються у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження та у мурашниках *Formica pratensis*.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим, Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1909–1910), Закарпатська (Roubal, 1930; Богданов, 1985); Черкаська (Петренко, 1974); Луганська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Петренко, 1974).

Підтриба *Oxurodina* Thomson, 1859

Рід *Calodera* Mannerheim, 1830

Ключ для визначення видів роду *Calodera* південного сходу України

1. Тіло світло-буре або буре, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; голова поперечна; передньоспинка видовжена або слабко поперечна, передні та задні кути диску заокругленні; надкрила короткі, помітно ширші за передньоспинку, задні бокові кути елітр загострені та загнуті до заду; черевце трохи струнке та видовжене, біля вершини поступово звужується. Довжина тіла 2,6–3,0 мм.....*cochlearis*

131. *Calodera cochlearis* Assing, 1996

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 4–9.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа: Німеччина, Чехія, Польща (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область (Глотов, 2011б).

Рід *Ocalea* Erichson, 1837

Підрід: *Ocalea* Erichson, 1837

Ключ для визначення видів роду *Ocalea* південного сходу України

1. Тіло темно-буре або жовто-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні густо дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова округла; очі крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та видовжені; передньоспинка видовжена або слабко поперечна; надкрила короткі; черевце струнке та видовжене, біля вершини суттєво звужується. Довжина тіла 4,5–5,5 мм.*latipennis*

132. *Ocalea latipennis* Sharp, 1870

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження по берегах річок та водойм.

Поширення у світі. Південна та Центральна Європа; Україна: Донецька (Медведев, Скляр, 1974) та Луганська області.

Рід *Oxypoda* Mannerheim, 1830

Ключ для визначення підродів та видів роду *Oxypoda* південного сходу України

1. Надкрила видовжені та суттєво довші за передньоспинку *Bessopora*
- Надкрила короткі, трохи коротші, рівні або трохи довші передньоспинці.. 2
2. Задні кути передньоспинки чітко виражені *Deropoda*
- Задні кути передньоспинки заокруглені..... 3
3. Вусики короткі 4
- Вусики видовжені *Podoxya*
4. Передньоспинка трохи вужча за надкрила..... *Mycetodrepa*
- Передньоспинка трохи ширша за надкрила 5
5. Надкрила трохи довші за передньоспинку..... *Oxypoda*
- Надкрила трохи коротші або рівні по довжені передньоспинку 6
6. 1-й членик задніх лапок суттєво видовжений, його довжина перевищує довжину двох наступних члеників *Sphenoma*
- 1-й членик задніх лапок суттєво не видовжений..... *Thliboptera*

Підрід *Bessopora* Thomson, 1859

Ключ для визначення видів підроду *Bessopora* південного сходу України

1. Тіло жовто-буре або червоно-буре, голова і 4–5-й тергіти червця темно-бурі, черевце біля вершини світліше, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; тіло матове, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова округла, за очима не звужується; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні або квадратні;

передньоспинка поперечна, трохи ширша за надкрила, найбільша ширина біля заднього краю, передні кути заокруглені, задні кути слабковиражені; надкрила короткі, по боках майже паралельні; черевце струнке та видовжене, до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 2,2–2,8 мм.
.....*formiceticola*

- Тіло чорне або чорно-буре, надкрила червоно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги темно-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова слабкопоперечна, за очима поступово звужується; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики поперечні; передньоспинка поперечна, майже рівна ширинні надкрил, найбільша ширина диска в центрі, передні та задні кути заокруглені; надкрила короткі, по боках майже паралельні, задні кути елітр заокруглені, в напрямку внутрішнього шва трохи скошені; черевце струнке та видовжене, по боках майже паралельне, біля вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,2–2,7 мм..... *haemorrhoea*

133. *Oxypoda formiceticola* Märkel, 1841

Матеріал. 3 екземпляри. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2005, 2 екз., В. Мартинов (ДонНУ); 26.07.-2.08.2003, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у лісовій підстилці та рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа; Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

134. *Oxypoda haemorrhoea* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Oxypoda litigiosa* Heer, 1839: 321; *Oxypoda promiscua* Erichson, 1839: 148; *Oxypoda myrmecophila* Maerkel, 1841: 214; *Oxypoda gilvipes* Mannerheim, 1844: 179; *Oxypoda uliginosa* Brisout de Barneville, 1863: 21; *Oxypoda funicularis* Hochhuth, 1872: 104; *Oxypoda juvenilis* Mulsant et Rey, 1875: 344; *Oxypoda nigrescens* Mulsant et Rey, 1875: 347.

Матеріал. 5 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 16–23.05.2008, 5 екз., К. Савченко (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження на відкритих степових ділянках.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Єгипет, Канарські острови, Марокко; Азія: Туреччина, Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Закарпатська (Богданов, 1985) області та Київ (Черкунов, 1889).

Підрид *Deropoda* Bernhauer, 1902

Ключ для визначення видів підроду *Deropoda* південного сходу України

1. Тіло темно-буре, надкрила жовто-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги жовто-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова слабко поперечна; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабко поперечні; передньоспинка поперечна, трохи ширша за надкрила, найбільша ширина біля заднього краю, передні кути заокруглені, задні кути слабковиражені; надкрила видовжені, помітно довші за передньоспинку; черевце струнке та видовжене, по боках майже паралельне, біля вершини трохи звужується. Довжина тіла 2,2–2,7 мм.
.....*spaethi*

135. *Oxypoda spaethi* Bernhauer, 1901.

Біономія. Жуки мешкають у гніздових камерах дрібних ссавців (Медведев, Скляр, 1974).

Поширення у світі. Європа: Австрія, Німеччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька область (Медведев, Скляр, 1974).

Підрид *Mycetodrepa* Thomson, 1859

Ключ для визначення видів підроду *Mycetodrepa* південного сходу України

1. Тіло жовто-буре, голова, надкрила вздовж внутрішнього шва та задні бокові кути елітр та 4–6 тергіти черевця темно-бурі, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; голова слабкопоперечна; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики квадратні; передньоспинка слабко поперечна, трохи вужча за надкрила, найбільша ширина біля заднього краю, передні та задні кути диску заокруглені; голова та передньоспинка по всій поверхні чітко та дрібно пунктовані; надкрила видовжені, помітно довші за передньоспинку, задні кути загострені та загнуті до заднього

краю; черевце струнке та видовжене, по боках майже паралельне, біля вершини трохи звужується. Довжина тіла 3,2–3,8 мм. *alternans*

- Тіло чорне, надкрила жовто-бурі вздовж внутрішнього шва та задні кути елітр затемнені, вусики, щелепні щупики та ноги бурі або темно-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні дрібно пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; голова слабкопоперечна; очі дрібні та не опуклі; вусики видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка слабко поперечна, трохи ширша за надкрила, найбільша ширина біля заднього краю, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила видовжені, помітно довші за передньоспинку, задні кути загострені та загнуті до заднього краю; черевце струнке та видовжене, по до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 4,0–5,5 мм. *longipes*

136. *Oxypoda alternans* (Gravenhorst, 1802).

Синонімія. *Aleochara cingulata* Sepsens, 1832: 126; *Aleochara concinna* Stephens, 1832: 141; *Oxypoda atricapilla* Motschulsky, 1858: 244; *Oxypoda atriceps* Gemminger & Harold, 1868: 526.

Матеріал. 1 екземпляр. Донецька обл.: м. Донецьк, 20–27.05.2005, 1 екз., В. Мартинов (ДонНУ).

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко; Азія: Афганістан, Іран, Туреччина (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Петренко, 2009б), Донецька, Рівненська (Петренко, Журавчак, 2009), Сумська (Петренко, 2009а) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910; Петренко, 1974; Петренко, 2005а).

137. *Oxypoda longipes* Mulsant & Rey, 1861

Синонімія. *Oxypoda metatarsalis* Thomson, 1867: 246.

Матеріал. 13 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 15–22.04.2006, 3 екз., К. Савченко (ДонНУ); 16–23.05.2007, 2 екз., К. Савченко (кДонНУ); Луганська обл.: Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2009, 8 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження по берегах річок та водойм.

Поширення у світі. Європа, Азія: Східний Сибір (Schülke, Smetana, 2015);
Україна: Донецька, Закарпатська, Луганська області.

Підрид *Oxypoda* Mannerheim, 1830

Ключ для визначення видів підроду *Oxypoda* південного сходу України

1. Надкрила видовжені, суттєво довші за передньоспинку²
 - Надкрила такої самої довжини або коротші передньоспинки..... 3
2. Голова поперечна, за очима не звужуються; голова та черевце чорні, передньоспинка темно-бура; надкрила та задній край тергітів жовто-бурі, вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі; тіло матове, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики суттєво видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка поперечна, її ширина рівна ширині надкрил, найбільша ширина в центрі диску, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила видовжені, задні кути заокруглені; черевце струнке та видовжене, по до вершини поступово звужується. Довжина тіла 4,5–5,5 мм. *acuminata*
 - Голова округла, за очима звужується; тіло чорне, надкрила темно-бурі з невеличким затемненням в області щитка; вусики, щелепні щупики та ноги бурі; тіло матове, по всій рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна її ширина трохи менша ширині надкрил, найбільша ширина біля заднього краю диску, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила видовжені, задні кути загострені та загнуті до заднього краю; черевце струнке та видовжене, по до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 4,0–4,5 мм *vittata*
3. Тіло чорне або темно-буре, вусики, щелепні щупики бурі, ноги світло-бурі; тіло блискуче, по всій рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна її ширина трохи менша ширині надкрил, найбільша ширина в центрі диску, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила видовжені, задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 3,5–4,5 мм. *nigricornis*
 - Голова та черевце чорні, передньоспинка темно-бура, вусики, щелепні щупики та ноги світло-бурі; тіло блискуче, по всій поверхні дрібно

пунктоване та рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики помірно видовжені, 5–10-й членики майже квадратні або слабко-поперечні; передньоспинка поперечна її ширина трохи менша ширини надкрил, найбільша ширина в центрі диску, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, задні кути диску заокруглені; черевце трохи розширене та видовжене, до вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,5–4,5 мм.....*ораса*

138. *Oxypoda acuminata* (Stephens, 1832)

Синонімія. *Aleochara sheppari* Stephens, 1832: 148; *Aleochara lata* Stephens, 1832: 150; *Oxypoda luteipennis* Erichson, 1837: 343.

Матеріал. 39 екземплярів. Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Іванівка, 17.04.-05.05.2011, 6 екз., В. Ландик (кГл); Свердловський р-н, 26.05.2010, 2 екз., С. Глозов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 8–15.04.2007, 2 екз., С. Глозов (кГл); 27.05.2007, 21 екз., С. Глозов (кГл); 2.06.2007, 6 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження по берегах річок та водойм, у лісовій та лучній підстилці та на відкритих степових ділянках.

Поширення у світі. Європа, Кавказ, Азія: Туреччина, Західний Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим, Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915), Закарпатська, Луганська області та Київ (Черкунов, 1889; Петренко, 1974; Петренко, 2005а; Назаренко, Петренко, 2008: 44).

139. *Oxypoda nigricornis* Motschulsky, 1860

Синонімія. *Oxypoda sahlbergi* Seidlitz, 1875: 458; *Oxypoda borealis* Helliesen, 1913: 3; *Oxypoda subarctica* Bernhauer et Scheerpeltz, 1926: 748.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 10.06.2007, 2 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження по берегах річок та водойм.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

140. *Oxypoda opaca* (Gravenhorst, 1802)

Синонімія. *Aleochara pulla* Gravenhorst, 1802: 96; *Aleochara emarginata* Stephens, 1832: 148; *Oxypoda quadricuspidata* Jekel, 1873: 45.

Матеріал. 4 екземпляри. Донецька обл.: м. Донецьк, 28.07.-4.08.2001, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 10.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 20.03.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних та заплавлених лісах, а також у штучних лісонасадженнях, по берегах річок та водойм у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка, Азія: Туреччина, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Петренко, 1974), Донецька, Луганська області та Київ (Черкунов, 1889).

141. *Oxypoda vittata* Märkel, 1842

Синонімія. *Oxypoda depilis* Mulsant et Rey, 1875: 244; *Oxypoda litura* Mulsant et Rey, 1875: 244.

Матеріал. 8 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 16–23.05.2007, 6 екз., Е. Савченко (кДонНУ); м. Донецьк, б. Раковка, 2.10.2004, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, с. Ново-Ілленко, 21.04.2012, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних та заплавлених лісах у лісовій підстилці та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Закарпатська (Богданов, 1985), Луганська області.

Ключ для визначення видів підроду *Podoxya* південного сходу України

1. Тіло чорне, вусики, щелепні та ноги світло-бурі; тіло блискуче, по всій рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна її ширина трохи менша та коротша надкрил, найбільша ширина в центрі диску, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила видовжені, задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, по до вершини суттєво звужується. Довжина тіла 2,2–2,6 мм. *lentula*

142. *Oxypoda lentula* Erichson, 1837

Синонімія. *Oxypoda berolinensis* Korge, 1956: 262.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження по берегах річок та водойм.

Поширення у світі. Європа, Азія: Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область та Київ (Черкунов, 1889).

Підрід *Sphenoma* Mannerheim, 1830

Ключ для визначення видів підроду *Sphenoma* південного сходу України

1. Тіло жовто-буре або червоно-буре, вусики, щелепні та ноги світло-бурі; тіло матове, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна її ширина трохи ширша надкрил, найбільша ширина біля заднього краю, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, їх двоєдина майже рівна довжені передньоспинки, задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, по до вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,0–3,5 мм. *abdominalis*
- Тіло темно-буре або чорне, вусики, щелепні та ноги бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна, найбільша ширина в центрі диску, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, по до вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,2–3,5 мм. *vicina*

143. *Oxypoda abdominalis* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Oxypoda occulta* Grimm, 1845: 132.

Матеріал. 756 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 12–22.05.2006, 1 екз. К. Савченко (кДонНУ); 16–23.05.2008, 8 екз., К. Савченко (кДонНУ); 16–23.09.2007, 1 екз., К. Савченко (кДонНУ); 15–22.10.2006, 36 екз., К. Савченко (кДонНУ); м. Донецьк, 05.1999, 4 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 26.05.2001, 3 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 29.05.1999, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 23–30.05.1999, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 26.05.2001, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 3 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 28.05.2000, 108 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 23–30.09.2001, 3 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 29.09.2001, 14 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 30.09.2000, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 30.09.2001, 4 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 26.09.–3.10.1999, 118 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 25.09.–2.10.2000, 258 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 2.10.1999, 61 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 1.10.2001, 5 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 2.10.2000, 7 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 2.10.2004, 2 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 3.10.2004, 2 екз., В. Мартинов (кДонНУ); 4.10.2003, 28 екз., В. Мартинов (кДонНУ); Ясинуватський р-н, м. Ясинувата, 28.05.2003, 1 екз., В. Мартинов (кДонНУ); Луганська обл.: м. Луганськ, с. Веселеньке, 28.09.2011, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 26.05.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл); 4.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 3–10.06.2007, 8 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 29.04.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); 29.05.2009, 4 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, пгт Станиця Луганська, 10.05.2009, 7 екз., С. Глотов (кГл); 3.06.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); 7.09.2009, 8 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», 20–27.05.2007, 27 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2009, 5 екз., С. Глотов (кГл); 3–10.06.2007, 6 екз., С. Глотов (кГл); 10–17.06.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); 16–23.07.2007, 11 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 29.05.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 14–26.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Жуки мешкають у рештках рослинного походження по берегах річок та водойм, у лісовій та лузній підстилці і на відкритих степових ділянках.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс, Азія: Казахстан, Узбекистан, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Якобсон, 1909–1910; Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька (Glotov, Savchenko, 2009; Глотов, Савченко, 2011, 2013), Дніпропетровська (Якобсон, 1909–1910), Луганська (Глотов, 2011б, 2012) області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

144. *Oxypoda vicina* Kraatz, 1856

Синонімія. *Oxypoda corica* Mulsant et Rey, 1875: 248; *Oxypoda humidula* Kraatz, 1866: 414; *Oxypoda nivalis* Fagel, 1965: 254; *Oxypoda soror* Kraatz, 1855: 331; *Oxypoda tenuicornis* W. Scriba, 1870: 77.

Матеріал: 345 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 16–24.05.2007, 276 екз., К. Савченко (кДонНУ); 15–22.06.2006, 16 екз., К. Савченко (кДонНУ); 15–22.10.2006, 6 екз., К. Савченко (кДонНУ); 13–20.09.2006, 12 екз., К. Савченко (кДонНУ); 13–20.09.2008, 3 екз., К. Савченко (кДонНУ); 16–23.09.2007, 20 екз., К. Савченко (кДонНУ); 15–22.10.2006, 10 екз., К. Савченко (кДонНУ); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Дякове, 11.04.1999, 2 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають на відкритих степових ділянках у природних та антропогенних біотопах у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Лівія, Азія: Туреччина, Казахстан, Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Семенов, Блинштейн, 1989); Донецька, Луганська, Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області.

Підрид *Thliboptera* Thomson, 1859

Ключ для визначення видів підроду *Thliboptera* південного сходу України

1. Тіло чорне, надкрила та вершина черевця світло-бурі, вусики, щелепні та ноги бурі; тіло блискуче, по всій поверхні рівномірно вкрите короткими щетинками; очі дрібні та не опуклі; вусики короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі, задні кути диску заокруглені; черевце струнке та видовжене, по до вершини поступово звужується. Довжина тіла 3,0–3,5 мм..... *togata*

145. *Oxypoda togata* Erichson, 1837

Синонімія. *Oxypoda hospita* Grimm, 1845: 131; *Oxypoda atricapilla* Mäeklin, 1846: 166.

Матеріал. 25 екземплярів. Луганська обл.: Кременський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 6 екз., С. Глотов (кГл); м. Луганськ, 16–26.04.2010, 1 екз., В. Ландик (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 26.05.2010, 4 екз., В. Ландик (кГл); 3–10.06.2007, 3 екз., С. Глотов (кГл); 10.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); с. Нижня Деревечка, 27.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 28.05.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Жовте, 29.05.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2010, 6 екз., С. Коновалов (кКон).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних та заплавлених лісах, а також у штучних лісонасадженнях, по берегах річок та водойм у рештках рослинного походження та разом з мурашками *Formica pratensis*.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Nochhut, 1871; Якобсон, 1905–1915); Донецька (Медведев, Скляр, 1974), Луганська (Ландик, Глотов, 2011), Полтавська (Петренко, 1974) області та Київ (Черкунов, 1889; Петренко, 1974).

Триба Tachyusini Thomson, 1859

Рід *Brachyusa* Mulsant & Rey, 1874

Ключ для визначення видів роду *Brachyusa* південного сходу України

1. Тіло темно-буре або чорне, вусики, щелепні щупики та ноги червоно-бурі; голова крупна поперечно, скроні дуже короткі; очі крупні та сильно опуклі; вусики стрункі та видовжені; передньоспинка поперечна, передні кути диску заокруглені, задні кути гострі та чітко виражені; надкрила короткі, суттєво довші та ширші за передньоспинку; черевце видовжене, в середині трохи розширене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,0–2,5 мм.
..... *concolor*

146. *Brachyusa concolor* (Erichson, 1839)

Синонімія. *Tachyusa lata* Kiesenwetter, 1844: 315.

Матеріал. 2 екземплярів. Донецька обл.: м. Донецьк, 19–26.07.2004, 6 екз., В. Мартинов (ДонНУ).

Біономія. Жуки мешкають у байрачних лісах у лісовій підстилці та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Азія: Туреччина, Іран, Ізраїль, Східний Сибір (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Миколаївська (Семенов, Блинштейн, 1989), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989), Херсонська (Семенов, Блинштейн, 1989) області та Київ (Hochhut, 1871; Черкунов, 1889; Петренко, 2005a).

Рід *Dacrila* Mulsant & Rey, 1874

Ключ для визначення видів роду *Dacrila* південного сходу України

1. Тіло темно-буре або чорно-буре, задній край елітр червоно-бурий або жовто-бурий, вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги світло-бурі; голова крупна, поперечна, за очима розширяється; очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики видовжені або слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні кути диску заокруглені, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи довші та ширші за передньоспинку; черевце видовжене, в середині трохи розширене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,5–2,8 мм *fallax*

147. *Dacrila fallax* (Kraatz, 1856)

Матеріал. 360 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 17–18.07.2009, 4 екз. (кГл), 25–27.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 28–30.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», берег водосховища, 1–2.07.2010, 11 екз., С. Глотов (кГл); Новоазовський р-н, заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 8 екз., С. Глотов (кГл); Слов'янський р-н, м. Слов'янськ, 4.07.2010, 47 екз., С. Глотов (кГл); Старобешевський р-н, смт Старобешеве, 4.05.2012, 2 екз., С. Глотов (кГл); Тельманівський р-н, Павлопольське вдсх., 1 екз., (ДонНУ); м. Торез, 20.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: Біловодський р-н, пгт Біловодськ, заплава р. Деркул, 16.07.2009, 6 екз., С. Глотов (кГл); заказник «Юницкого», 10–11.06.2009, 3 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 25.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 1–3.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 8.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 27.05.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); 3.06.2010, 1 екз., В. Ландик (кГл); 6.06.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); 18.07.2008, 7 екз., С. Глотов (кГл); 21–22.08.2008, 1 екз., С. Глотов (кГл); смт Станиця Луганська 08.2008, 2 екз., С. Глотов (кГл); с. Ново-Ілленко, 1.07.2005, 1 екз., С. Глотов (кГл); 10.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); 22.07.2005, 10 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», 10.05.2012, 2 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, с. Трьохізбенка, 17–22.05.2007, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 2–10.06.2011, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 14.06.2011, 4 екз., С. Коновалов (кКон); 16–17.06.2010, 2 екз., С. Коновалов (кКон); 16–17.06.2011, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 11–20.06.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 15–22.06.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 3–4.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 8.07.2011, 5 екз., С. Коновалов (кГл); 13.07.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 16.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 21.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 23.07.2010, 10 екз., С. Коновалов (кГл); 1–5.08.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 5–9.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); лов на світло, 7–8.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 22–25.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кКон); 4–11.09.2010, 1

екз., С. Коновалов (кГл); 28.08.-1.09.2010, 4 екз., С. Коновалов (кГл); 9–10.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 7–8.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 9.08.2010, 4 екз., С. Коновалов (кГл); 19.08.2010, 51 екз., С. Коновалов (кГл); 23–28.08.2010, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 3.09.2011, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Жуки мешкають на відкритих степових та лучних ділянках, у байрачних та заплавах лісах, а також у штучних лісонасадженнях, по берегах річок та водойм у лісовій підстилці, у рештках рослинного походження, під камінням. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Дніпропетровська (Фали, Глотов, 2012), Донецька (Глотов, Савченко, 2011; Глотов, 2012), Запорізька (Фали и др., 2011), Луганська (Глотов, 2010, 2011а, 2012), Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989), Миколаївська області.

Рід *Dacrila* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Dilacra* південного сходу України

1. Тіло чорне, надкрила червоно-бурі, вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги жовті; голова поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики стрункі та видовжені, 5–10-й членики видовжені; передньоспинка поперечна, передні кути диску заокруглені, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи довші та ширші за передньоспинку; черевце видовжене, в середині трохи розширене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,3–2,8 мм. *luteipes*
- Тіло темно-буре, вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги жовті; голова поперечна, за очима не звужується; очі помірно крупні та не опуклі; вусики стрункі та короткі, 5–10-й членики слабо поперечні; передньоспинка поперечна, передні кути диску заокруглені, задній край диску скошений; надкрила короткі, трохи довші та ширші за передньоспинку; черевце видовжене, в середині трохи розширене, біля вершини звужується. Довжина тіла 2,0–2,2 мм. *vilis*

148. *Dilacra luteipes* (Erichson, 1837)

Синонімія. *Homalota fracticornis* Heer, 1839: 341; *Oxyroda distincta* Mulsant et Rey, 1875: 248.

Матеріал. 2 екземпляри. Луганська обл.: Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 1 екз.; Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 28.05.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавах лісах у лісовій підстилці, під вологим листям та у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Туніс, Азія: Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Луганська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

149. *Dilacra vilis* (Erichson, 1837)

Матеріал. 28 екземплярів. Луганська обл.: м. Рубіжне, 29.06.-1.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 18–20.03.2009, 25 екз.; с. Ново-Ілленко, 21.04.2012, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються на відкритих степових та лучних ділянках у мурашниках *Formica pratensis*. У сутінках летять на світло. Жуки трапляються з березня до жовтня.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Волинська (Якобсон, 1909–1910), Луганська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).

Рід *Gnypeta* Thomson, 1858

Ключ для визначення видів роду *Gnypeta* південного сходу України

1. Тіло темно буре або чорно-буре, ноги темно-бурі або червоно-бурі..... 2
 - Тіло чорне та блискуче, ноги чорні..... 3
2. Всі членики задніх лапок товсті; ширина голови майже дорівнює ширині передньоспинки; очі крупні та слабо опуклі; вусики: 5–10-й членики видовжені. Довжина тіла 2,8–3,5 мм.....*ripicola*
 - Всі членики задніх лапок тонкі; голова крупна та поперечна; очі помірно крупні та опуклі; вусики: 5–10-й членики слабо-поперечні; передньоспинка трохи видовжена. Довжина тіла 2,5–3,0 мм.*brinki*

3. 10-й членик вусиків квадратний. Довжина тіла 2,5–3,0 мм. *carbonaria*
 – 10-й членик вусиків видовжений. Довжина тіла 2,5–3,0 мм. *rubrior*

Підрид *Gnypeta* Thomson, 1858

150. *Gnypeta brincki* Palm, 1966

Матеріал. 3 екземпляри. Луганська обл.: Свердловський р-н, с. Нижня Деревечка 27.05.2010, 3 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у заплавах лісах у лісовій підстилці, під вологим листям та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа: Фінляндія, Норвегія, Швеція, Північна Америка (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Луганська область.

151. *Gnypeta carbonaria* (Mannerheim, 1830)

Синонімія. *Homalota labilis* Erichson, 1839: 699; *Atheta paludicola* Poppius, 1909: 43.

Матеріал. 1 екземпляр. Луганська обл.: Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 18.07.2008, 1 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних лісах у лісовій підстилці, під вологим листям та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс, Азія: Туреччина, Іран, Сибір, Узбекистан (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928), Луганська (Глозов, 2011б; 2012) області та Київ (Черкунов, 1889).

152. *Gnypeta ripicola* (Kiesenwetter, 1844)

Синонімія. *Aleochara subpubescens* Stephens, 1832: 123.

Матеріал. 14 екземплярів. Донецька обл.: м. Торез, 20.06.2010, 2 екз., С. Глозов (кГл); Луганська обл.: Антрацитівський р-н, с. Ребрикове, 6.07.2008, 10 екз., С. Глозов (кГл); Станично-Луганський р-н, заповідник «Станично-Луганське відділення», 13.05.2007, 1 екз.; 24.06.-1.07.2007, 1 екз., С. Глозов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних та заплавних лісах під вологим листям та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька, Луганська (Глотов, 2011б) області та Київ (Якобсон, 1909–1910).

153. *Gnypeta rubrior* Tottenham, 1939

Матеріал. 2 екземпляри. Донецька обл.: Шахтарський р-н, с. Петрівське, 21.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються біля води, у лісовій підстилці, під вологим листям та у рештках рослинного походження.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Марокко, Азія: Туреччина, Кіпр, Іран (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Донецька, Одеська (Семенов, Блинштейн, 1989) області.

Рід *Tachyusa* Erichson, 1837

Ключ для визначення видів роду *Tachyusa* південного сходу України

1. Тіло чорне та блискуче, вусики, щелепні щупики та ноги бурі; голова округла очі дрібні та слабо опуклі; вусики стрункі та видовжені; передньоспинка видовжена, передній край сильніше звужений, ніж задній, передні та задні кути диску заокруглені; надкрила короткі біля шва сильно звужені, бокові курає елітр заокруглені, задні кути елітр заокругленні черевце суттєво видовжене, передній край трохи звужений, біля вершини звужується; ноги довгі. Довжина тіла 2,5–3,3 мм *nitidula*

154. *Tachyusa nitidula* Mulsant & Rey, 1875

Синонімія. *Tachyusa iberica* Fagel, 1957d: 280.

Матеріал. 46 екземплярів. Донецька обл.: Володарський р-н, заповідник «Кам'яні могили», 28–30.06.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Костянтинівський р-н, РЛП «Клебан-Бик», 1–2.07.2010, 4 екз., С. Глотов (кГл); Новоазовський р-н,

заповідник «Хомутовський степ», 25–27.06.2010, 2 екз.; м. Седове, РЛП «Меотида», 22–24.06.2010, 5 екз., С. Глотов (кГл); Старобешевський р-н, пгт Старобешеве, 4.05.2012, 1 екз., С. Глотов (кГл); Луганська обл.: м. Красний Луч, с. Вахрушеве, 19.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Кремінський р-н, с. Стара Краснянка, 6.07.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); Попаснянський р-н, с. Шипилівка, 7.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Лутугинський р-н, с. П'ятигорівка, 17.06.2009, 25 екз., С. Глотов (кГл); Міловський р-н, заповідник «Стрільцівський степ», 25.07.2007, 1 екз., С. Глотов (кГл); м. Рубіжне, 08.07.2010, 1 екз., С. Глотов (кГл); Свердловський р-н, заповідник «Провальський степ», 10.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); 14–15.06.2010, 2 екз., С. Глотов (кГл); 21.07.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); Слов'яносербський р-н, заповідник «Трьохізбенський степ», 29.05.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл); с. Трьохізбенка, 17–22.05.2007, 2 екз., С. Коновалов (кГл), 24.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 3–4.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 2–15.07.2011, 3 екз., С. Коновалов (кГл); 23.07.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 1–5.08.2011, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 9.08.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 30.09.2010, 2 екз., С. Коновалов (кГл); 4–9.09.2010, 3 екз., С. Коновалов (кГл); 20–25.09.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл); 24–27.06.2010, 1 екз., С. Коновалов (кГл).

Біономія. Зустрічаються у байрачних, заплавних лісах та штучних лісонасадженнях, у лісовій підстилці, по берегах річок та водойм, під вологим листям та у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Південна та Центральна Європа, Північна Африка: Алжир, Марокко, Туніс (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Волинська (Якобсон, 1909–1910), Донецька (Глотов, Савченко, 2011; Глотов, 2012), Дніпропетровська, Запорізька, Луганська (Глотов, 2011б; 2012), Миколаївська області та Київ (Якобсон, 1909–1910).

Рід *Ischnopoda* Stephens, 1835

Ключ для визначення видів роду *Ischnopoda* південного сходу України

1. Тіло темно-буре або чорно-буре, вусики та щелепні щупики темно-бурі, ноги жовто-бурі; тіло матове, черевце блискуче, по всій поверхні густо вкрите короткими світлими щетинками; голова помірно крупна та округла; очі крупні та слабко опуклі; вусики стрункі та видовжені; передньоспинка видовжена, помірно звужується до заднього краю, в центрі диску з двома помірно крупними борозенками; надкрила короткі, задні кути елітр заокругленні; черевце видовжене; ноги довгі. Довжина тіла 3,2–3,5мм *umbratica*

155. *Ischnopoda umbratica* Erichson, 1837

Матеріал. 12 екземплярів. Луганська обл.: Станично-Луганський р-н, смт Станиця Луганська, 26.04.2009, 9 екз., С. Глотов (кГл); заповідник «Станично-Луганське відділення», берег р. Сіверський Донець, 23.04.2012, 2 екз., С. Глотов (кГл); с. Старий Айдар, берег р. Сіверський Донець, 23.06.2009, 1 екз., С. Глотов (кГл).

Біономія. Зустрічаються по берегах річок та водойм, під вологим листям у рештках рослинного походження. У сутінках летять на світло.

Поширення у світі. Європа, Північна Африка: Алжир, Туніс, Азія: Туреччина, Сибір, Далекий Схід (Schülke, Smetana, 2015); Україна: Крим (Плигинский, 1928; Horion, 1967), Волинська (Hochhut, 1871; Якобсон, 1909–1910), Луганська області та Київ (Черкунов, 1889; Якобсон, 1909–1910).